

ԵՄԵԼ ԲՄՆԵԿՈՎՅՈՒԼՈՒ

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐԻ ԿՈՄԻՏԵ

ԿՆԵՐՔԻՄ

2012 ՇՅՐԱՆ

მეორე ზედი ზედი შევხვდეთ ცხოველთა მანდილოსს, სივლი-
თის მიხედვით ევროპა ზედი მიხედვით შევხვდეთ და ას-
ეა ვსაძიოვთ სხვისი მიხედვით შევხვდეთ, ხედავ
მიხედვით ვსაძიოვთ, ხომ უციხის არადა ცხოველთა
ცოცხელი, ის ასეა მიხედვით მიხედვით ხედავ და
მიხედვით ასეა მიხედვით

სოსო კონდრაძე

რედაქტორი: ალგარ ლომიძე

ტექნიკური რედაქტორი: ირაკლი კორძაია, მარიამ გომიზაშვილი

გრაფიკული ილუსტრაციების

ნაწილის ავტორი, მხატვარი: ალექსანდრა თოდუა

ISBN 978-9941-0-1330-0

რედაქტორისგან

ლიტერატურა ბავშვობიდან უყვარდა. ჯერ კიდევ სკოლის ასაკში წერდა ლექსებს, თუმცა ამას სერიოზულ გატაცებად არ მიიჩნევდა. ლექსებიდან პატარ-პატარა ჩანახატებზე გადავიდა. მოგვიანებით ლიტერატურის სიყვარული პრესაში გამოქვეყნებულ პუბლიკაციებში გადაეზარდა. და მაინც... სოსო ლონდრიშვილისთვის მონოდება – მოთხრობები ეწერა, გვიან მოვიდა, როცა ერთხელ სოფელში გაგონილი ამბის ქალაქში გადატანა განიზრახა, მაშინ მიხვდა, რომ ამ ამბიდან მშვენიერი მხატვრული ნაწარმოები შექმნა – ეს იყო მოთხრობა „ბლაგვი“. მას შემდეგ შეიპყრო იგი წერის მანია...

სოსო ლონდრიშვილი რუსთავში დაიბადა, 1952 წელს. აქ აიღვა ფეხი, აქვე დაამთავრა საშუალო სკოლაც. შემდეგ იყო თბილისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის უცხო ენათა ინსტიტუტი, სადაც ის გერმანული ენის სიყვარულმა მიიყვანა. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ სოსო გარდაბნის რაიონის სოფელ ჯანდარის საშუალო სკოლაში გაანაწილეს, მასწავლებლად, მალევე დანიშნეს იგი ამავე რაიონის სოფელ მზიანეთის საშუალო სკოლაში, დირექტორად. მოგვიანებით აირჩიეს გარდაბნის რაიონის დემოგრაფიული საზოგადოების თავმჯდომარედ. ნიჭიერი, პერსპექტიული ახალგაზრდა 1991 წლიდან რუსთავის №17 ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლას ხელმძღვანელობს. მაგრამ, აუცილებლად უნდა ითქვას, რომ სოსოს ცხოვრებაში ეს იყო ძალიან მძიმე წლები: უშუქობა, ომი, ქაოსი, დაპატიმრება (ის დაპატიმრა ე.წ. მაშველთა კორპუსმა „მხედრონმა“, როგორც ეროვნული ხელისუფლების მომხრე).

1997 წლიდან სოსო იწყებს მუშაობას თბილისში, გერმანიის საელჩოში, შემდეგ ერთი წლით მიემგზავრება გერმანიაში სამუშაოდ.

2003 წელს სოსო ლონდრიშვილი აქტიურად მონაწილეობს შევარდნაძის ხელისუფლების დამხობაში. შემდეგ მუშაობას იწყებს ქვემო ქართლის სასკოლო ოლქის სამმართველოს უფროსად, მაგრამ არსებული სამსახური ახალი ხელისუფლების მიერ გაუქმებულ იქნა.

სოსოს ჰყავს ოჯახი, არაჩვეულებრივი მეუღლე თამარი, ორი ვაჟი და ერთი შვილიშვილი.

წინამდებარე წიგნი სოსო ლონდრიშვილის მოთხრობების კრებულია. მასში შესულია ოცდაერთი მოთხრობა.

აკაკის ლიტერატურის შესახებ აქვს ერთი ასეთი გამონათქვამი: „ლიტერატურა ხალხისთვის სიკეთეში გადაწყვანი ხი-დია და ფონი! როგორც კეკელუცისათვის სარკე, ისე ხალხისათვის ლიტერატურაა საჭირო, რომ შიგ ჩაიხედოს და თავისი სახე მისის ღირსებითა და ნაკლოვანებებით დაინახოს.“ სწორედ ასეთები არიან სოსოს მოთხრობების გმირები: რეალური ცხოვრებიდან აღებული, მართალნი, მოყვასისადმი სიკეთითა და სიყვარულით განმსჭვალულნი, სხვებისათვის მისაბაძნი.

სოსო ლონდრიშვილის მოთხრობების სიუჟეტები ცხოვრებისეულია, ადვილად აღსაქმელი, თხრობა – ენის სისადავით გამორჩეული. ავტორი იწყებს ამა თუ იმ ამბის თხრობას და მანამ, სანამ განვითარებული სიუჟეტი კულმინაციას არ მიაღწევს, მკითხველისათვის ის ბოლომდე სიურპრიზად რჩება. ესეც თხრობის ერთგვარი ავტორისეული მეთოდია.

სოსოს აქვს საკუთარი სახლი კახეთის ერთ ულამაზეს სოფელ ვაზისუბანში, რომელსაც იგი ხშირად სტუმრობს. სწორედ ამან განაპირობა სოფლის თემზე შეექმნა არაჩვეულებრივი ნაწარმოებები, პერსონაჟებად კი იქაური ტიპაჟები გამოეყენებინა, ესენია: „გიო“, „ბლაგვი“, „სახიფათო გასეირნება“, „ვანო პაპა“, „დალაქი პელა“... აქვს ავტობიოგრაფიული მოთხრობებიც, რომელთა თემა თანამედროვეობას ეხმაურება და ამდენად ის აქტუალურია: „სიკეთისათვის დარღვეული კანონი“, „ჰქმნა მართლისა...“ და „ნოსტალგია“.

განსაკუთრებული ადგილი უკავია სოსოს შემოქმედებაში მოთხრობას „ანდერძი“. როგორც ავლნიშნეთ, მას ურთულეს პერიოდში მოუხდა ცხოვრება, მტკივნეულად განიცდიდა ქართული ტერიტორიების დაკარგვას, უამრავი ახალგაზრდის დაღუპვას აფხაზეთში, ე. შევარდნაძის მიერ ინსპირირებულ უაზრო ომში. მოთხრობაში შეტანილია ეპიზოდები ქართულ-აფხაზური ომიდან, რუსი და აფხაზი „ბოევიკების“ „საგმირო საქმეები“, მაგრამ უნდა ითქვას, რომ ეს მოვლენები ისე ოს-

ტატურადაა ჩართული გურამისა და ნატაშას, ნიკასა და ინას სიყვარულის ფონზე, რომ ის ერთობ საინტერესოდ იკითხება.

საბოლოო ვერდიქტს მაინც მკითხველს მივანდობთ. ვფიქრობთ, სოსო ლონდრიშვილის მოთხრობების კრებული ღირსეულ ადგილს დაიმკვიდრებს ქართულ პროზაულ ნაწარმოებთა შორის. ფეხბედნიერი ყოფილიყოს, სოსო, შენი შემოსვლა ქართველ მწერალთა საუფლოში!

ალმარ ლომიძე

სოსო ლონდრიშვილს!
(სალალობო)

გიცნობ, როგორც განათლებულ
და მნიგნობარ ლონდრიშვილს,
მაგრამ მწერლად არ გიცნობდი,
მაპატიე, ბოდიში!
პირველ წიგნზე, მის ავკარგზე,
ჯერ ადრეა მსჯელობა,
მაგრამ რადგან შეემატე
მდიდარ ქართულ მწერლობას,
განათლების ქურუმი ხარ
და შენგან მეტს მოველით,
მწამს გვახარებ კვლავ მრავალი
მოთხრობით, თუ ნოველით.
მე კი შენი მკითხველი და
კრიტიკოსი ვიქნები...
ჩვენო სოსო, კიდევ ბევრი
დაგებეჭდოს წიგნები!
შენს მოთხრობებს არ აკლია
იუმორიც, სატირაც.
ხან მაცინა, ხან მამღერა,
ხანაც გულით მატირა.

*პატივისცემით –
ვანო ცინცაძე,
ნოდარ დუმბაძის პრემიის ლაურეატი*

ანდერძი

*კუძღვნი აფხაზეთის ომში
დაღუპულ ბადრი გოგლიძის ხსოვნას*

I

გურამი საათის ზარმა გამოაღვიძა, უკმაყოფილოდ გაიზმორა და სამზარეულოში მოფუსფუსე დედას გასძახა – დღეს ხომ კვირაა! კვირა დღეს მაინც გააჩერეთ ეს ოხერი მალვიძარა, ერთი დღე დამაძინეთ რა ჩემს გემოზე, - ბუზღუნებდა და თვალებს იფშვნიტდა გურამი.

ქალბატონმა მარიამმა მალვიძარა გამორთო და სამზარეულოში გაიტანა. გურამმა ზენარი წაიფარა და კედლისკენ გადაბრუნდა, თუმცა ძილი აღარ მიჰკარებია.

გურამმა ორი თვის უკან დაასრულა სამხედრო სამსახური შორეულ აღმოსავლეთში. ჯარში მძღოლის პროფესიას დაეუფლა. დემობილიზაციის შემდეგ აქ, გუდაუთაში ერთ-ერთ სამშენებლო სამმართველოში დაიწყო მუშაობა. სამუშაოთი უკმაყოფილო არ იყო, მაგრამ ხელფასი ეცოტავებოდა. გადანყვებილი ჰქონდა ამ ზაფხულს დაოჯახებულიყო, ამ განზრახვას მშობლები და დაძმებიც უწონებდნენ.

– გურამ, გუშინ რაული იყო ჩვენთან, კომკავშირის რაიკომიდან, – უთხრა დედამ.

– ეს რომელი? ხიშბა?

– დიახ, ხიშბა, მგონი ინსტრუქტორად მუშაობს, არა?

– რა უნდოდა?

– ასე თქვა, ჩვენთან მოვიდეს რაიკომში, გურამისთვის საინტერესო წინადადების შეთავაზება გვინდაო! წადი, იქნება სასიკეთო რამე შემოგთავაზონ, – უთხრა დედამ.

– მე მაგათი სიკეთის ბევრი არაფერი მწამს. სასიკეთო რომ ჰქონდეთ, აფხაზს დაუძახებდნენ და არა მე. თუმცა წავალ შენი ხათრით, რახან ასე გსურს, არ განყენინებ! – უთხრა გურამმა დედას და სანოლიდან წამოდგა, აივანზე გავიდა, კედელზე დაკიდებული ჰანტელი ჩამოიღო და ვარჯიში დაიწყო.

გურამმა კვირადღე სახლში გაატარა. დილით მამას მიეხმა-

რა საოჯახო საქმეებში, შემდეგ ისადილა, თუთისა და კაკლის ხეებს შორის გაბმულ ჰამაკში ჩანვა და ნიგნის კითხვას შეუდგა.

მეორე დღეს დილიდანვე წავიდა კომკავშირის რაიკომში, მოძებნა რაულ ხიშბა და ორივე მესამე მდივნის მისაღებში გამოცხადდა.

– ჩვენ გავეცანით თქვენს ბიოგრაფიას. კარგი დახასიათება გაქვთ სამხედრო ნაწილიდან, თანასოფლელებიც პატივისცემით საუბრობენ თქვენს შესახებ, თქვენი პროფესიაც საკმაოდ მოთხოვნადია, – ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ამბობდა წინადადებებს მესამე მდივანი და ყურადღებით ათვალეიერებდა წარმოსადეგ, ახოვან ახალგაზრდას, – გუდაუთის კომკავშირის რაიკომმა, პარტიის რაიკომთან შეთანხმებით, გადაწყვიტეთ შემოგთავაზოთ სამუშაო კომკავშირული საგზურით შორეულ აღმოსავლეთში, კერძოდ, ტიუმენის ოლქში, ალბათ იცით, რომ ჩვენს ქვეყანას აღმოსავლეთიდან გაჰყავს ნავთობსადენი დასავლეთის მიმართულებით. შესაბამისად იწყება გრანდიოზული მშენებლობები, თქვენ, როგორც მძღოლი, კარგი კანდიდატურა ხართ, იფიქრეთ ჩვენს შემოთავაზებაზე: მაღალი ანაზღაურება, საუკეთესო საცხოვრებელი პირობები, გართობა, დასვენება და კიდევ სხვა სიკეთეები, – აბა რას იტყვიან? – ჰკითხა მესამე მდივანმა და სიგარეტს მოუკიდა. გურამი ცოტა ხანს შეყვონდა, შემდეგ მაღლობა გადაუხადა მესამე მდივანს და დაჰპირდა, რომ ორ დღეში ეტყოდა პასუხს, ის საჭიროდ თვლიდა მშობლების აზრი გაეგო ამ შემოთავაზებაზე და მერე მიეღო გადაწყვეტილება. გურამი დაემშვიდობა რაიკომის წარმომადგენლებს და შინისაკენ გამოსწია.

სახლში მოუთმენლად ელოდნენ მის დაბრუნებას, აინტერესებდათ რას სთავაზობდნენ მას კომკავშირის რაიკომში. გურამი დანვრილებით მოუყვა მშობლებს შეთავაზების შესახებ. მცირე დუმილი მამამ დაარღვია:

– რას აპირებ, გიღირს წასვლა? ნაჩქარევ გადაწყვეტილებას ნუ მიიღებ, ისედაც ორი წელი არ ყოფილხარ სახლში.

– თუ მართლა ისე იქნება, როგორც მითხრეს, არ უნდა იყოს ურიგო, დავრჩებოდი რამდენიმე წელს, დავაგროვებდი გარკვეულ თანხას, თქვენც გასარგებლებდით და ჩემს თავსაც.

– შვილო, მე და მამაშენს ჯერ არაფერი გვიჭირს, ჯანმრთელობასაც არ ვუჩივით, ჩვენს გამო წასვლის გადანყვეტილებას ნუ მიიღებ! – უთხრა ცრემლმორეულმა დედამ და შუბლზე აკოცა.

– შენ პატარა აღარ ხარ, კაცი ხარ, თვითონ გადანყვიტე! თუ წასვლა გაქვს გუნებაში, მე ვერ დაგაკავებ, წადი! ცხოვრებას ისწავლი, გამოცდილებას შეიძენ, ავსა და კარგს ადვილად გაარჩევ და რაც მთავარია, ღირსება არ დაკარგო, უღირსი ადამიანი ცხოველზე უარესია, – უთხრა მამამ და აივანზე გამოვიდა, არ უნდოდა ოჯახის წევრებს მის თვალებზე მომდგარი ცრემლი შეემჩნიათ.

გურამი კომკავშირის რაიკომის გადანყვეტილებას დაეთანხმა და წასვლის სამზადისს შეუდგა: ერთ კვირაში სხვადასხვა პროფესიის მქონე ახალგაზრდებით დაკომპლექტებული ბრიგადები უნდა გამგზავრებულიყვნენ შორეული აღმოსავლეთისაკენ.

ვაგზალზე უამრავი ხალხი ირეოდა. აფხაზეთის თითქმის ყველა რაიონიდან მოეყარათ თავი ახალგაზრდებს ტიუმენში გასამგზავრებლად. გურამის გასაცვილებლად, მისი ოჯახის წევრების გარდა, მეგობრებიც მოსულიყვნენ. მხიარული სიმღერებისა და ცეკვა-თამაშის ფონზე ნელ-ნელა დაიძრა მატარებელი, კიდევ ერთხელ დაუქნიეს ხელი გურამს ახლობლებმა. მატარებელმა სვლას უმატა და ცოტა ხანში თვალს მიეფარა...

II

ხანგრძლივი, მომქანცველი მგზავრობის შემდეგ მატარებელი შევიდა ქ. ურენგოიში, ახალგაზრდები მგზავრობისაგან დაღლილები, მოუწესრიგებელნი, დაუბანელები ხალისით ტოვებდნენ ვაგონებს იმ იმედით, რომ აქ, ურენგოიში დახვდებოდნენ ყველა ის სიკეთე, რითაც აფხაზეთში დააიმედეს, მაგრამ მოლოდინი არ გამართლდა. კაპიტალური საცხოვრებელი შენობების ნაცვლად, ვაგონები დაახვედრეს, სადაც ელემენტარული საცხოვრებელი პირობებიც კი არ იყო. ვაგონში რამდენიმე საწოლი და პატარა კარადები იდგა, წყალი მოშორებით, ეზოში მოდიოდა, ოთხ კაცზე გათვლილი იყო ერთი მოზრდილი

ტანსაცმლის კარადა. სასადილო ძველი ბარაკის ტიპის შენობაში იყო განთავსებული, სადაც ანტისანიტარია უცხო ხილი არ გახლდათ. შედარებით უკეთესი მდგომარეობა იყო სამედიცინო პუნქტში, სადაც შეიძლებოდა პირველადი დახმარების მიღება. ამ უსახური ინფრასტრუქტურის ფონზე, კარგად გამოიყურებოდა სამმართველოს შენობა, რომელშიც მშენებლობის ხელმძღვანელობა იმყოფებოდა.

გურამი დაბინავდა ერთ-ერთ ვაგონში, აირჩია სანოლი, სანოლის თავთან პატარა კარადა დადგა, რომლის უჯრაში პირადი ჰიგიენის ნივთები ჩააწყო. ტანსაცმელი გამოიცვალა და გასწია სამმართველოსკენ იმის გასაგებად, თუ რომელ უბანზე იქნებოდა განაწილებული მისი მანქანა, რომლითაც სამშენებლო მასალები და დიდი დიამეტრის მილები უნდა ეზიდა.

გურამი დღეში ორ რეისს ასწრებდა. ძირითადად ვეებერთელა მილები გადაჰქონდა, თავდაპირველად ხელფასი არცთუ ისე შესაბამისი იყო არსებული რთული რეგიონის პირობებისათვის, მაგრამ ხელმძღვანელობას შეუმჩნეველი არ დარჩენია გურამის კეთილსინდისიერი და მუყაითი მუშაობა, თანაც, არც ერთი შემთხვევა არ ჰქონია სამუშაოზე არაფხიზელ მდგომარეობაში ყოფნისა. სიმთვრალე განუკურნებელი სენი იყო იქ მომუშავე ადამიანებისთვის. ხელმძღვანელობამ სათანადოდ დააფასა გურამის სანიმუშო შრომა და ხელფასი მოუმატა.

ეხლა გურამს შეეძლო საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება. მან ქალაქში იქირავა ბინა და ბევრად უფრო კომფორტულად მოეწყო. მის ბინაში ყოველთვის წესრიგი და სისუფთავე სუფევდა. მეგობრები ზოგჯერ ხუმრობდნენ კიდევ, შენ ცოლის მოყვანა არც გჭირდება, უქალოდაც მშვენივრად უძღვები საოჯახო საქმეებსო.

შაბათი დღე იყო. გურამი სალამოს ქალაქის განაპირას მონყობილ საცეკვაო მოედანზე წასასვლელად ემზადებოდა. მაშინ ძალზე პოპულარული იყო ახალგაზრდებისათვის საცეკვაო მოედანზე შეკრება, სადაც ცეკვაოდნენ და მხიარულობდნენ, ეცნობოდნენ ერთმანეთს, ზოგჯერ ეს ნაცნობობა ოჯახის შექმნითაც მთავრდებოდა.

ერთი სიტყვით, თითქმის მთელი ქალაქის ახალგაზრდობა

სიხარულით ელოდა უქმე დღეების დადგომას. გურამმა პირი გაიპარსა, სახეზე მამაკაცის ფრანგული, სასიამოვნო სუნის მქონე, მოდური სუნამო იპკურა, თეთრი ქათქათა პერანგი ჩაცვა და ქალაქგარეთ საცეკვაო მოედნისაკენ გაემართა.

უამრავი ლამაზი გარეგნობის ქალ-ვაჟს მოეყარა თავი აქ. ზოგი შეყვარებულთან ერთად მოსულიყო, ზოგიც კენტად იმ იმედით, რომ აქ ნახავდა თავის რჩეულს. მხიარული მუსიკის ჰანგებზე ცეკვავდნენ ახალგაზრდები. იქვე, საცეკვაო მოედნის განაპირას, შექუჩბულიყვნენ გოგონები, რომლებიც სასურველი კავალრებისაგან საცეკვაოდ მიპატიჟებას ელოდებოდნენ.

გურამის ყურადღება ხმამალალმა საუბარმა მიიპყრო. სუსტი, მომხიბვლელი გოგონა, უშედეგოდ იგერიებდა არყით გამობრუყულ ახალგაზრდას, რომელსაც სურდა ძალით გაეყვანა გოგონა საცეკვაო მოედანზე,

– თავიდან მომწყდი! შენთან ცეკვა არ მინდა! ფეხზე ძლივს დგახარ, – ეუბნებოდა ის გათავხედებულ ვაჟს და ხელით იგერიებდა მოძალადეს.

– რაო ბელურავ, არ მოგნონვარ? წამოდი, მეცეკვე, იცი რა კარგად ვცეკვავ! დარწმუნებული ვარ, შეგიყვარდები! – ლულულულებდა არყისგან ცხვირწამონითლებული აყლაყუდა და მკლავზე ექაჩებოდა სუსტი და უმწეო ქალიშვილს.

გურამი მიუახლოვდა გოგოს, ხელკავი გამოსდო და ვაჟის გასაგონად სთქვა:

– უკვე მოხვედი? რამდენი ხანია გეძებ, წამოდი ვიცეკვოთ! – გაკვირვებულმა გოგონამ შეხედა უცნობ, შავგვრემან, წარმოსადეგ, თავაზიან ახალგაზრდას, უნებურად გაულიმა და გაჰყვა საცეკვაოდ. იმ წუთს გოგოსთვის სულ ერთი იყო ვინ გაიწვევდა საცეკვაოდ, ოღონდ ამ ლოთი, აბეზარი აყლაყუდისგან თავი დაეღწია. აყლაყუდა არ ელოდა გურამის ასეთ გაბედულ ქმედებას, ვერ წარმოიდგენდა თუ ვილაც ქართველი ასე პირშიჩალაგამოვლებულს დატოვებდა. მთვრალმა ბოროტად მიაპყრო მზერა მას და დაემუქრა, რომ ამ თავხედობას არ შეარჩენდა.

გურამმა და ქალიშვილმა დიდხანს იცეკვეს, თან დიდი ხნის ნაცნობებივით ესაუბრებოდნენ ერთმანეთს, მან შეიტყო. რომ ნატაშაც (ასე ერქვა ქალიშვილს) კომკავშირული საგზურით

იყო გამოგზავნილი ვორონეჟის ოლქიდან. ის ქალაქის საავადმყოფოში მუშაობდა ექთნად, ეს საავადმყოფო ძირითადად ემსახურებოდა ნავთობსადენზე დასაქმებულ მუშა-მოსამსახურეებს.

– მეტ-ნაკლებად ვიცნობ იმ ახალგაზრდებს, რომლებიც ამ ნავთობსადენის მშენებლობაზე მუშაობენ. ისინი ხშირად დადიან ჩვენთან, შენი კი არასოდეს მინახიხარ, – უთხრა ნატაშამ გურამს.

– მე თითქმის არასოდეს ან ძალიან იშვიათად ვხდები ავად, – ღიმილით უთხრა ვაჟმა და ყურში ჩასჩურჩულა, – ჩვენ, ქართველებს ავადმყოფობა აკრძალული გვაქვს.

– ხუმრობ? – ჰკითხა ქალიშვილმა.

– რა თქმა უნდა, არა! – უპასუხა გურამმა და გულიანად გაიცინა.

უკვე საკმაოდ გვიანი იყო, საცეკვაო მოედანზე კანტი-კუნტად ცეკვავდნენ წყვილები.

– წავიდეთ, გურამ, უკვე გვიან არის, ცოტა ხანში ტრანსპორტიც აღარ იქნება.

– კეთილი! – უპასუხა გურამმა. ნატაშამ გურამს ხელკავი გამოსდო და საკმაოდ მოშორებულ ავტობუსის გაჩერებისკენ წავიდნენ. მათ ჩიხი უნდა გაევლოთ, სადაც ლამპიონის ნათურები ჩამსხვრეული იყო და ბნელოდა. შევიდნენ თუ არა ჩიხში, მათ უკან ხრინწიანი ხმა გაისმა:

– ეი შენ, ქართველო, მანდ დაგვიცადე, ესლა გაგაგებინებთ როგორ უნდა ქალის წართმევა. გურამმა ნატაშა დაამშვიდა, თვითონ შემობრუნდა, მის წინ იდგა ნაცნობი აყლაყუდა თავის ორ მეგობართან ერთად.

– უჰ შენი! – მოუქნია მუშტი აყლაყუდამ. გურამმა მოქნეული მუშტი აიცილა და ძლიერად ჩასცხო ფეხი მუცელში. აყლაყუდამ ერთი ამოიგმინა და უხმოდ ჩაიკეცა. ნაქცეულს მეგობრები წამოეშველნენ. გურამმა თითო-თითო მუშტი უთავაზა ორივეს და მათაც მიწაზე მოადინეს ზღართან.

ნატაშა იქვე კუთხეში ატუზულიყო და შეშინებული თვალებით შეჰყურებდა გურამს, რომელმაც კარგა გვარიანად მიტყიპა ეს ლაზღანდარა ლოთები.

– ხომ არაფერი გიჭირს? ხომ კარგად ხარ? – ეკითხებოდა ნატაშა და გურამს მადლობის ნიშნად სახეზე ხელით ეფერებოდა.

– არაფერი მიჭირს! კარგად ვარ! სახლამდე მიგაცილებ, კიდევ არავინ გადაგეყაროს!

– გმადლობ, ავტობუსი პირდაპირ ჩემს სახლთან ჩერდება, საშიში აღარაფერია, – უთხრა ნატაშამ.

გურამს ლოყაზე აკოცა და ავტობუსში ავიდა. უკან მობრუნებულ გურამს მიწაზე დაყრილი ლოთები აღარ დახვდნენ, როგორც ჩანდა, შეეცყოთ ვისთან ჰქონდათ საქმე და იქაურობას გაცლოდნენ.

III

ამ შემთხვევის შემდეგ გურამი და ნატაშა ხშირად ხვდებოდნენ ერთმანეთს, გურამი ხან კაფეში ეპატიჟებოდა ნატაშას, ხან კინოში, ხანაც გვიანობამდე ისხდნენ ბალში და უყვებოდნენ ერთმანეთს საინტერესო ამბებს.

– უკვე ორ თვეზე მეტია ერთად ვართ, შენ ერთხელაც არ ყოფილხარ ჩემთან სახლში, არ გაინტერესებს როგორ ვცხოვრობ? – ჰკითხა ერთხელ გურამმა ნატაშას.

– იმაზე მეტად მაინტერესებს, ვიდრე შენ გგონია, – უპასუხა ნატაშამ და გამომწვევად გაუღიმა.

– დღეს ჩემთან გეპატიჟები, არაფრის ყიდვა არ გვინდა, ყველაფერი ნაყიდი და მომზადებული მაქვს, – წარმოსთქვა გურამმა.

– ვნახოთ! ვნახოთ! – უთხრა ნატაშამ, ხელკავი გამოსდო გურამს და ნელი ნაბიჯით გაუდგნენ გზას სახლისკენ.

უკვე კარგა მოსაღამოვებული იყო. გურამმა გახსნა ბინის კარი, შევიდა და მიმართა ქალიშვილს, – უმორჩილესად გთხოვთ, მობრძანდით! – ნატაშამ მადლობის ნიშნად თავი მდაბლად დაუქნია და ოთახში შევიდა. ის გაოცებული იყო იმ საოცარი წესრიგითა და სისუფთავით, რაც გურამის სახლში დახვდა.

– ვინ გილაგებს სახლს? რა სისუფთავია! რა სანიმუშოდ არის მოვლილი ყველაფერი! ხომ არავინ გყავს, გურამ? – ეჭვით ჰკითხა ნატაშამ.

– მყავს, როგორ არა! შენ მყავხარ. თუმცა შენ აქ არასოდეს ყოფილხარ.

– ესე იგი, ამ ყველაფერს შენ აკეთებ?! – გაკვირვებით ეკითხებოდა ნატაშა.

– რა თქმა უნდა, რა არის აქ გაუკეთებელი, ან შეუძლებელი?! – გაიკვირვა გურამმა.

– გურამ, ალბათ, შენ თვითონაც არ იცი რა კარგი ხარ! – ვაჟს ესიამოვნა შექება, ნატაშას თვალი ჩაუკრა და უთხრა, – ეს ჯერ კიდევ ყველაფერი არ არის. სანამ არ გეტყვი, სამზარეულოში არ შემოხვიდე. ჩემს ნიშანს დაელოდე! მანამდე ჩაჯექი სავარძელში და ტელევიზორს უყურე! – გურამმა ჩართო ტელევიზორი და სამზარეულოში გავიდა. მას ქათმის ჩახოხბილი გაეკეთებინა, სალათებიც წინასწარ მოემზადებინა, სამწვადედ ჩაბასტურმებული ღორის ხორცი კიდევ ერთხელ შეამოწმა – ხომ არაფერი აკლიაო და გაცხელებულ ტაფაზე რიგ-რიგად დააწყო.

ნატაშა სავარძელში მოხერხებულად მოეწყო და ყურადღებით უყურებდა ტელევიზორში ახალ ამბებს. ამასობაში მწვადის სუნი ისე მძაფრად და მადისაღმძვრელად დატრიალდა მთელ სახლში, რომ ისედაც მოშიებულ ნატაშას საღერღელი აეშალა, მიანება ტელევიზორის ყურებას თავი და, მიუხედავად გურამის გაფრთხილებისა, სამზარეულოში შევიდა.

– გურამ, რა სუნია! გამასინჯე რას წვავ, თორემ ისე მშია, იცოდე შეგჭამ!

– მოდი, გასინჯე, – უთხრა გურამმა და ჩანგალზე აცმული მწვადის ნაჭერი მიაწოდა ნატაშას.

– ასეთი რამ ჯერ არ გამისინჯავს, – გემრიელია, სიტყვები არ მყოფნის, ნათქვამია: „კაცის ხელით მომზადებულს სხვა გემო აქვსო“. – თქვა ქალიშვილმა და მადლობის ნიშნად გურამს ხელზე აკოცა.

არაჩვეულებრივი სუფრა ჰქონდათ, გურამმა შამპანურის ბოთლი ჩვეული ოსტატობით გახსნა და ბაკლები შეავსო. – ეს ჩვენ გაგვიმარჯოს! ჩვენს ურთიერთობას, და რაც დღემდე არ მითქვამს, ჩვენს სიყვარულს!

ნატაშამ გურამს თვალებში ჩახედა, როგორც იქნა მოისმინა

ვაჟისგან ის სიტყვები, რასაც გაცნობის პირველი დღიდანვე ელოდა. გურამმა და ნატაშამ ბაკლები ნაზად მიუჭახუნეს ერთმანეთს, სადღეგრძელო შესვეს, შემდეგ სასმისები ფრთხილად დაანყვეს მაგიდაზე. ორივეს უდიდესი სურვილი ჰქონდა ურთიერთშეხებისა და ალერსის. მსურვალედ აკოცეს ერთმანეთს... ის ღამე ნატაშამ გურამის სახლში გაათენა. ხოლო ერთი კვირის შემდეგ ის საერთო საცხოვრებლიდან გურამთან გადაბარგდა.

ნატაშა და გურამი მშვენივრად შეეწყნენ ერთმანეთს. ობლად გაზრდილმა გოგომ საოჯახო საქმეებს ადვილად გაართვა თავი. პრეტენზიები თითქმის არ ჰქონდა, მცირედზეც კმაყოფილი იყო. უყვარდა გურამი და მის ქართულ ჩვეულებებს, ადათნესების სიმკაცრეს ეგუებოდა და იტანდა. დრო შეუმჩნეველად გადიოდა. ერთი წლის თავზე ბიჭი შეეძინათ. გურამმა მამის საპატივისცემოდ ბიჭს ნიკა დაარქვა. გადიოდა წლები, იზრდებოდა პატარა ნიკა. გურამი და ნატაშა ბედს არ უჩიოდნენ, ცხოვრობდნენ ურთიერთპატივისცემითა და სიყვარულით...

ერთ დღეს ნატაშამ თავისი ბებუის წერილი მიიღო. სამუშაოდან დაბრუნებულ გურამს ქალი უგუხნებოდ დახვდა.

– რა მოხდა? რალაც არ ხარ ხასიათზე? ავად ხომ არ ხარ? – ჰკითხა გურამმა.

– აი, გამომართვი! წერილია ბებუასგან, ვორონეჟიდან, – გურამმა გამოართვა წერილი და გულდასმით წაიკითხა. მისი სახის გამომეტყველებიდან ჩანდა, რომ არც ის იყო კმაყოფილი წერილის შინაარსით.

ბებუა ინერებოდა, რომ ის და ბაბუა საკმაოდ მოხუცდნენ, ველარც სახლს-კარს უვლიდნენ და ველარც მამულს, ბაბუა ხშირად ავადმყოფობდა, გამკითხავი და პატრონი არავინ ჰყავდათ, ნატაშას გარდა. მოხუცები სთხოვდნენ ნატაშას ჩამოსულიყო თავის ქმარ-შვილთან ერთად და მათთან ეცხოვრა.

– რას აპირებ? – ჰკითხა გურამმა.

– არ ვიცი, ჯერ არ გადამიწყვეტია, მაგრამ მათი მარტო დატოვების უფლება არა მაქვს, ძალიან მეცოდებიან მოხუცები, მათ ჩემს გარდა არავინ ჰყავთ, – თქვა ნატაშამ და ცრემლმორეული თვალებით მიაშტერდა გურამს.

გურამმა წერილი მაგიდაზე დადო, სიგარეტს მოუკიდა და აივანზე გავიდა...

– გურამ! ნავიდეთ ვორონეჟში, იქ სახლიც გვაქვს და მამულიც. იქაც კარგად ვიქნებით, მოხუცებსაც მივხედავთ და ჩვენც არ გაგვიჭირდება, ღვთის მადლით არც შენ გეზარება შრომა და არც მე, – უთხრა ნატაშამ, ორივე ხელით კისერზე ჩამოეკიდა ქმარს და ლოყაზე აკოცა, – რას იტყვი, გურამ, გელოდები?

– ნატაშა, შენ იცი, რომ ძალიან მიყვარხართ შენ და ნიკა. უთქვენოდ ვერ წარმომიდგენია ჩემი ცხოვრება, მაგრამ ხომ კარგად იცი, მეც მყავს მშობლები. ისინიც მოხუცები არიან. მე აქ ციმბირში სამუდამო საცხოვრებლად არ ჩამოვსულვარ. ხუთი წელია არ მინახავს ისინი, ძალიან მიჭირს უიმართობა.

– ისინი ხომ მარტო არ არიან, შენ და-ძმები გყავს, – ეს სიტყვები გურამისთვის მოულოდნელი აღმოჩნდა, მოიღუშა და მკვახედ უპასუხა ნატაშას.

– დედ-მამას ჩემი და-ძმები ჩემს თავს ვერ შეუცვლიან, ეს არ უნდა გეთქვა, – უთხრა გურამმა ქალს წყრომით და სიგარეტს მოუკიდა.

ის ღამე ორივემ თეთრად გაათენა. ბევრი ისაუბრეს, უნდოდან ორივესთვის მისალეები გადაწყვეტილება მიეღოთ, მაგრამ არც ერთს არ სურდა მოხუცი მშობლებისა და გამზრდელი ბებია-ბაბუის მიტოვება. ბოლოს გადაწყვიტეს, რომ დაეტოვებინათ ურენგოი. ნატაშა ნიკასთან ერთად გაემგზავრებოდა ვორონეჟში, ხოლო გურამი ცოტა ხნით კიდევ დარჩებოდა, მოაგვარებდა საქმეებს და გადაწყვეტდა ნავიდოდა ვორონეჟში თუ დაბრუნდებოდა საქართველოში.

ძნელი იყო განშორება, მაგრამ მოსახდენი მოხდა. დარჩა გურამი მარტო შორეულ ტიუმენში. ის ფიქრობდა კიდევ რამდენიმე თვე გაჩერებულყო, მაგრამ ვერ შესძლო, მარტოობა ვერ აიტანა. მოაგვარა თავისი საქმეები, გათავისუფლდა სამუშაოდან და ორი კვირის თავზე საქართველოში ჩამოვიდა.

IV

დიდად გაიხარეს მოხუცებმა ნატაშას და ნიკას ჩამოსვლით. განსაკუთრებით უხაროდან პატარა ნიკას ნახვა, რომელსაც

მხოლოდ სურათებით იცნობდნენ. ნატაშა სოფლის მედპუნქტში მოეწყო ექთნად, ბავშვი საბავშვო ბაღში მიიყვანა. ცელქი, მაგრამ ძალიან საყვარელი იყო ნიკა, ყველას უყვარდა და ყველა ეფერებოდა.

მას შემდეგ, რაც პუტჩისტებმა საქართველოში ეროვნული ხელისუფლება დაამხეს, ქვეყანაში მდგომარეობა უკიდურესად დაიძაბა. ეს დაძაბულობა უფრო მეტად გამძაფრდა მას შემდეგ, რაც კრიმინალური დაჯგუფების ხელმძღვანელის ჯაბა იოსელიანის და ინტელიგენციის გარკვეული ნაწილის უშუალო მცდელობით საქართველოში მოსკოვიდან ჩამოყვანილ იქნა ედუარდ შევარდნაძე. კაცი, რომლის ადრინდელი მმართველობის პერიოდი საქართველოში, კორუფციის აყვავების და ქვეყნის სრული დეგრადირების ხანად ითვლებოდა. ამ კაცმა შეძლო, ნაცვლად ეროვნული შერიგებისა და ქართველების ერთ მუშტად შეკვრისა, უფრო დაეძაბა საქართველოში ისედაც ფეთქებადსაშიში მდგომარეობა, და რაც უმთავრესია, დაუშვა გამოუსწორებელი შეცდომა, გაეჩაღებინა ძმათამკვლელი ომი აფხაზებსა და ქართველებს შორის.

ავთვისებიანი სიმსივნის მეტასტაზებით მოედვნენ კრიმინალური ბანდის, ეგრეთწოდებული, „მხედრიონის“ პირსისხლიანი ჯალათები დასავლეთ საქართველოს.

გველის ნაკბენივით შემორჩა მეგრელი კაცის მესხიერებას სამეგრელოში „მხედრიონის“ მიერ დანთხეული გესლი, მოსახლეობის ძარცვა-გლეჯა, სახლ-კარის გადანვა, ღირსების შელახვა, გაუპატიურება, მკვლელობა და კიდევ ვინ მოთვლის რამდენი უბედურება. რა თქმა უნდა, ამ სამხედრო კრიმინალურ დაჯგუფებაში მოიძებნებოდნენ პატრიოტი, გულანთებული ადამიანები, მაგრამ მათ მიერ მოსახლეობის მიმართ გამოჩენილი ლმობიერება და კეთილგანწყობა იმდენად უმნიშვნელო იყო, რომ ამ ბოროტების უკიდუგანო ბნელ სივრცეში, ისინი მხოლოდ ოდნავ მბჟუტავი სანთლების მირაჟს წარმოადგენდნენ.

აფხაზეთში, კერძოდ გუდაუთის რაიონის სოფლებში, დიდი ხანია სიმშვიდე აღარ სუფევდა. მოსახლეობა ყოველ დღე ცუდის მოლოდინში ათენ-ალამებდა. აფხაზები ცდილობდნენ თავიანთ ქართველ მეზობლებთან ნაკლებად ჰქონოდათ ურთიერ-

თობა, გაურბოდნენ, იშვიათად ესალმებოდნენ ერთმანეთს. სოფელში შეფარვით, მაგრამ მაინც შეიმჩნეოდა შეიარაღებული აფხაზების მოძრაობა. მდგომარეობა უკიდურესად მძიმე იყო. ჰაერში თოფის წამლის სუნი იდგა.

– გურამ! - გასძახა ნიკამ გურამს, – იქნებ ხვალ თბილისში წახვიდე, რამდენი ხანია ლევანისთვის არაფერი მიგვიწვდია. ხომ იცი მას უფრო უჭირს ცხოვრება, უმუშევარი დარჩა, ნეტავ რას აჭმევს ცოლ-შვილს, – ჯავრობდა მოხუცი მამა.

ლევანი გურამის უფროსი ძმა იყო. ის ცოლ-შვილთან ერთად თბილისში ცხოვრობდა. წარმატებით ჰქონდა დამთავრებული თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი და სამსახურითაც არ იყო უკმაყოფილო, მაგრამ მას შემდეგ, რაც ქვეყანა აირია, მოისპო, განადგურდა, გაიყიდა თითქმის ყველაფერი, ლევანი უმუშევარი დარჩა. მხოლოდ პედაგოგი მეუღლის ხელფასზე ცხოვრობდა ეს ოთხსულიანი ოჯახი. გურამს განსაკუთრებული ურთიერთობა ჰქონდა უფროს ძმასთან. ის თითქმის ყოველ თვე სურსათ-სანოვაგით დატვირთული ჩამოდიოდა სოფლიდან ქალაქში უმუშევრად დარჩენილ ძმასთან. დარჩებოდა რამდენიმე დღე და მერე ისევ სოფელში ბრუნდებოდა. ლევანს ბევრჯერ უთქვამს გურამისთვის, რომ ისიც ქალაქში გადმოსულიყო საცხოვრებლად, მაგრამ გურამი მოხუც მშობლებსა და უმცროს და-ძმებს ვერ ტოვებდა, მითუმეტეს ამ დროს, როცა ყოველ წუთს მოსალოდნელი იყო დიდი უბედურება.

– ხვალვე წავალ, მამა, ვიცი აღარაფერი ექნებათ, დედას უთხარი თუკი რამ არის წასაღები, მოამზადოს...

ლევანს ძალიან გაუხარდა ძმის დანახვა.

– ბედზე მოგვისწარი, თქვენ რომ არ გვყვავდეთ, რა გვეშველებოდა, – გახარებული და თან სევდიანი ხმით მიეგება რძალი გურამს და გულთბილად გაუღიმა.

ცოტა ხანში ლევანის ცოლმა ნინომ ქმარ-მამაზე სუფრასთან მიიწვია. იმ საღამოს ბევრი ისაუბრეს ძმებმა სოფელში შექმნილ უმძიმეს მდგომარეობაზე. აღელვებლათ მშობლების, და-ძმების, ნათესავების, მეზობლების ბედი.

– ლევან, გული რაღაც ცუდს მიგრძნობს, მე მგონი ომი გარდაუვალია. მე იქაურობას ვერ მივატოვებ, ჩემს აშენებულ

სახლ-კარს აფხაზებსა და გადამთიელებს არ დავეუთმო. თუ საჭირო შეიქნა, შევეწირები კიდეც.

– რას ამბობ, სრულ ჭკუაზე ხარ? რა სიკვდილზე ლაპარაკობ? მინდა ძველი გალების ნათქვამი შეგახსენო: “არ გაბედო სიკვდილი, სანამ ცოცხალი ხარ!” – უთხრა ლევანმა ძმას და მხარზე ხელი დაჰკრა.

– ჰო, კარგად უთქვამთ ფრანგების წინაპრებს, დაგიჯერებ, სიკვდილზე აღარ ვიფიქრებ. ეხლა ერთი სათხოვარი მაქვს, ეს არავინ იცის. ამას მხოლოდ შენ გეუბნები.

ტიუმენში ყოფნის დროს ერთი რუსი გოგო მომწონდა, სახელად ნატაშა ერქვა, კეთილი ზნის, ლამაზი და გონიერი გოგო იყო. ჩვენ ისე დავეუახლოვდით ერთმანეთს, რომ გადავწყვიტეთ ერთად გვეცხოვრა. ისიც კომკავშირული საგზურით იყო ჩამოსული ვორონეჟიდან. ვიქირავე ქალაქში ბინა და ვცხოვრობდით სიყვარულით და ურთიერთპატივისცემით. წლისთავზე ბიჭი შეგვეძინა, მამაჩემის საპატივსაცემოდ ნიკა დავარქვი. გადიოდა წლები, ჩვენ ძალიან გვიყვარდა ერთმანეთი. ის საოცრად კარგი, მოსიყვარულე მეუღლე და საუკეთესო დიასახლისი იყო. ხუთი წელი ვიცხოვრეთ ერთად.

ერთ დღეს ვორონეჟიდან წერილი მიიღო. წერილს ბებია წერდა. ნატაშას მშობლები ავტოკავშირში დაეღუპა, და-ძმები არ ჰყავდა. ობლად დარჩენილი ბებიამ და ბაბუამ გაზარდეს. ბებია იწერებოდა, რომ ბაბუა იყო ავად. შეიძლება ცოცხალისთვის ველარ ჩაესწრო, თვითონაც დაუძღურებულყო, მის მეტი არავინ ჰყავდათ, სთხოვდა ნატაშას ჩასულიყო და მიეხედა მათთვის. მოხუცებმა იცოდნენ, რომ მათი შვილიშვილი გათხოვილი იყო ქართველზე. პატარა ნიკალისაც იცნობდნენ სურათებით, მეც მთავაზობდნენ ვორონეჟში ჩასვლას და მათთან ყოფნას.

ჩემთვის წარმოუდგენელი იყო, რომ საქართველოში არ ჩამოვსულიყავი, ვერც ნატაშა ელეოდა თავის გამზრდელ მოხუც ბებიას და ბაბუას. ძნელი იყო განშორება, მაგრამ მოსახდენი მოხდა. ნატაშა დიდხანს აღარ დარჩენილა ტიუმენში, საქართველოში წამოსვლაზე უარი მითხრა და ნიკასთან ერთად თავის მოხუცებთან გაემგზავრა ვორონეჟში. მეც აღარ მინდოდა იქ მარტო დარჩენა და წამოვედი საქართველოში. მათგან

მხოლოდ ეს სურათი დამრჩა.

გურამმა გულის ჯიბიდან სურათი ამოიღო და ლევანს გაუწოდა.

– ლამაზი ცოლ-შვილი გყოლია, ძმაო! – გაულიმა ლევანმა ძმას და სურათი დაუბრუნა.

– არა, ლევან, ეს სურათი შენ უნდა გქონდეს. ხომ გითხარი, სიკვდილის მართლა არ მეშინია, მაგრამ ეშმაკს არ სძინავს, თუ რამე დამემართა, დამპირდი, რომ აუცილებლად მოძებნი ჩემს ცოლ-შვილს და არასოდეს მიატოვებ მათ. ლევან, ჩათვალე, რომ ეს ჩემი პატარა ანდერძია და თუ ბედმა მიმუხთლა აუცილებლად შეასრულებ, უმორჩილესად გთხოვ, – თქვა გურამმა და თვალეზზე მომდგარი ცრემლები მოკაკული საჩვენებელი თითით მოინშინდა.

– კარგი დამშვიდდი, შენ თვითონ ნახავ შენს ცოლ-შვილს, ყველაფერი კარგად იქნება, ეხლა დავიძინოთ, გვიანია, – უპასუხა ლევანმა და გურამი საძინებელ ოთახამდე მიაცილა, შემდეგ მაგიდაზე დადებული სურათი აიღო და საგანგებოდ შეინახა.

V

1992 წლის შემოდგომა უჩვეულოდ უხვი და ბარაქიანი იყო. გუდაუთის რაიონის სოფლის გლეხობას ომის უსაშინლეს პირობებში უხდებოდა მოსავლის დაბინავება. შრომის ის შემართება და ხალისი, რაც მშვიდობიანობის პერიოდში ჰქონდათ გუდაუთის ქართველებს, აღარ ემჩნეოდათ. თუმცა, იმედი იმისა, რომ ომი მალე გათავდებოდა და ამ გაუგონარ ძმათამკვლელ სისხლისღვრას ბოლო მოეღებოდა, კიდევ შერჩენოდა მათ გუნება-განწყობას.

აფხაზი სეპარატისტები და ჩრდილოკავკასიელი გადამთიელები მგლების ხროვასავით შესევოდნენ ქართველების სახლ-კარს. იტაცებდნენ, ძარცვავდნენ და ანადგურებდნენ წლობით შექმნილ და მონაგრებულ ქონებას. გუდაუთის რაიონის ქართველობა ბედის ანაბარა იყო მიტოვებული. მშველელი არსად ჩანდა. საქართველოს არაკანონიერმა, პუტჩისტურმა ხელისუფლებამ, გუდაუთის რაიონის ქართველი მოსახლეობის

მიმართ, ფაქტიურად ყოველგვარ პასუხისმგებლობაზე აიღო ხელი. თავდაცვის სამინისტროს ერთ-ერთმა მაღალჩინოსანმა ისიც კი განაცხადა, როცა მას აფხაზებმა ქართული მოსახლეობის გაყვანას და მათ ნაცვლად ქართველების მიერ კონტროლირებადი ტერიტორიებიდან აფხაზების გადმოყვანა შესთავაზეს, მე გუდაუთის რაიონში ქართული მოსახლეობა არა მყავსო.

თუკი ვინმე წინააღმდეგობას გაუწევდა ამ კაციჭამიებს, ადგილზე ხვრეტდნენ, ბორგავდა და გმინავდა ქართული გენი და ჯიშ-ჯილაგი. რაც დრო გადიოდა უფრო და უფრო მძვინვარებდნენ სეპარატისტები. ქართველისათვის სრულიად გაუგებარი იყო საიდან ჰქონდათ აფხაზებს ამდენი ზიზი და სიძულვილი მათ მიმართ, რამ გადარიათ და გაახელათ ისინი, განაწლების მანძილზე გვერდიგვერდ არ ცხოვრობდნენ? ჭირსა და ლხინს ერთად არ იყოფდნენ? ერთ დროს კეთილი მეზობლები და ამავე დროს ნათესავები, მოყვრები და ახლობლები?! ეს ნამდვილი ღვთის წყრომა იყო ქართველებსა და აფხაზებს შორის თავს დამტყდარი.

კარგა შებინდებული იყო, როცა გურამს ბიძაშვილების ეზოდან ავტომატის ჯერის ხმა მოესმა.

– მამა, მგონი ჩვენებს დაესხნენ თავს, გავალ, გავიგებ რა ხდება, – თქვა გურამმა და სახლის უკანა მხრიდან, ვენახებზე გადაირბინა. გურამის ბიძაშვილებს დიდიან-პატარიანად მოესწროთ გარეთ გამოსვლა და თავი სიმინდის ყანისათვის შეეფარებინათ. დაინახა რა გურამმა ნათესავები ცოცხლები, დამშვიდდა და სახლისაკენ წამოვიდა. სახლს რომ მიუახლოვდა იქიდან ყვირილისა და გინების ხმა მოესმა.

– სად არიან ახალგაზრდები? შენი დედა მო...ან! – დაიყვირა აფხაზმა და ავტომატის კონდახი ძლიერად ჩაარტყა მამას სახეში. მოხუცს თვალთ დაუბნელდა და პირქვე დაემხო.

– სად არიან შენი შვილები? – კიდევ გაუმეორა არაკაცმა და ფეხით შესდგა იატაკზე დავარდნილ უღონო მოხუცს.

– მომეშველეთ, ქმარი მომიკლეს ამ ნაძირალებმა, – სასოწარკვეთილი ჰკიოდა ლოგინში მწოლიარე ავადმყოფი ქალი. გურამი დედის კვილიმა შესძრა. გამწარებული გადაევლო

ლობეს და სახლში შევარდა. ათიოდე კბილებამდე შეიარაღებული აფხაზი და ჩრდილოკავკასიელი „ბოევიკი“ უღმერთოდ სცემდნენ უსუსურ მოხუცს.

– რას შვრებით, თქვე ნაბიჭვრებო, მოხუცებს მიკლავთ? თუ რამე გინდათ აქა ვარ, მაგათ თავი დაანებეთ!

სეპარატისტებმა მოხუცებს თავი ანებეს და გურამს მოუბრუნდნენ.

– ეხლავე ტვინს მიგასხმევინებ კედელზე, შე ღორო! – მიაძახა აფხაზმა და ავტომატი შეაყენა.

გურამი ბოლმისაგან წამოწოხდა.

– აქ არ მესროლოთ. მშობლების თვალწინ ნუ მომკლავთ, ცოდონი არიან, სადაც გინდათ წამოგყვებით.

მიუხედავად იმისა, რომ გურამის მამა სასტიკად ნაცემი იყო, გონი არ ჰქონდა დაკარგული. მოხუცი გრძნობდა, რომ თუ მისი შვილი ამ ნაძირალებს გაჰყვებოდა, სიკვდილი არ ასცდებოდა, მან ხელები შემოხვია გურამს ორივე ფეხზე და შეევედრა.

– არ გაჰყვე, შვილო! მოგკლავენ ეს არაკაცები!

– ნუ გეშინია, მამა! მე მალე დავბრუნდები! – დაამშვიდა უღმერთოდ ნაცემ-ნაგვემი მამა გურამმა და აფხაზებს წინ გაუძღვა.

სეპარატისტებმა გურამი მანქანაში ჩასვეს და გეზი ლიხნისაკენ აიღეს. გზაში აფხაზ „ბოევიკთა“ ჯგუფი შეხვდათ, „ბოევიკებს“ გურამის დანახვაზე კმაყოფილებით სავსე ღიმილი მოეფინათ სახეზე.

– ამ ქართველ ღორს გუმისთის შეტაკების დროს დაღუპული აფხაზების საფლავზე დავკლავთ, „სისხლი სისხლის წილ“, – თქვეს „ბოევიკებმა“ და ისინიც უკან გაჰყვნენ ლიხნისაკენ მიმავალ მანქანას.

გურამი აფხაზებმა ერთი ქართველის ოჯახში მიიყვანეს. ამ ოჯახის სიძე იყო ერთ-ერთი აფხაზი „ბოევიკი“. ქართველი დიასახლისი ემუდარებოდა თავის სიძეს, რომ გურამი ცოცხლად გაეშვა, სიძემ ხათრი ვერ გაუტეხა სიდედრს და შეჰპირდა, რომ არ მოჰკლავდა. გურამი წამოიყვანეს იმ ოჯახიდან და გვერდით, მეზობელი აფხაზის სახლში მიიყვანეს, სადაც სუფრა იყო გაშლილი. აფხაზმა გურამს რევოლვერის ლულა შუბლზე მიადო და უბრძანა დაეღია არძინბას სადღეგრძელო.

– თქვენი ნაძირალა არძინბას სადღეგრძელოს დაღევას სიკვდილი მირჩვენია, – წარმოსთქვა გურამმა ხმამაღლა. ამის გაგონებაზე აფხაზმა პისტოლეტის ყუა ჩასცხო გურამს თავში. გურამი დაბარბაცდა, ღონე მოიკრიფა და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა დაჰკრა მუშტი აფხაზს სახეში. აფხაზი იატაკზე გაიშხლართა.

მგლებივით მიესივნენ გურამს დანარჩენები, იატაკზე დააგდეს და დაუნყეს ნიხლებით უმონყალოდ ცემა. ცემით გული რომ იჯერეს, იმ აფხაზმა, რომელსაც გურამმა სიფათი მიუწვრია, ავტომატი შეაყენა და გურამს მიუშვირა.

– მუხლებზე დადექი, შე ღორო, და მთხოვე შეწყალება! – დაუღრიალა დუჟმორეულმა.

– ვერ ეღირსები! – დაუყვირა გურამმა და სახეში შეაფურთხა. აფხაზმა გამოჰკრა სასხლეტს და მთელი მჭიდი დააცალა. კიდევე ერთი ქართველის სული მიიღო უფალმა იმქვეყნიურ სასუფეველში. აფხაზები და ჩრდილოკავკასიელები განცვიფრებულები იყვნენ გურამის ვაჟკაცობით. ერთმა აფხაზმა, რომელიც მათ შორის შედარებით ღმობიერებით გამოირჩეოდა, ტყვიებით დაფლეთილ გურამს დახედა და სინანულით ჩაილაპარაკა.

– კაცი ყოფილა! ასე მხოლოდ ვაჟკაცები კვდებიან! ცოდოა! – ორმა აფხაზმა გურამს ფეხებში ჩაავლო ხელები, სახლიდან თრევით გამოიტანეს და იქვე, ეზოში, თამბაქოს პლანტაციასში დააგდეს. მოსალამოვდა, ლიხნში შედარებით სიმშვიდემ დაისადგურა. თამბაქოს პლანტაციას, სადაც გურამის გვამი ეგდო, სამხედრო „ვილისი“ მიადგა. „ვილისიდან“ ის აფხაზი გადმოვიდა, რომელმაც სინანული გამოთქვა გურამის სიკვდილის გამო, გვამი მანქანაზე დადო, თან აქეთ-იქით იყურებოდა, ფრთხილობდა არავის დაენახა. დაახლოებით ერთი საათის შემდეგ „ვილისმა“ მიაღწია დათქმულ ადგილს, სადაც მას გურამის ბიძაშვილები და ახლობლები ელოდნენ, გვამი ქართველებს გადასცა და მოკლედ მოუყვა მათ, თუ როგორ ვაჟკაცურად დაასრულა სიცოცხლე გურამმა, თან დასძინა, რომ მან, ეროვნებით აფხაზმა, ქართველი კაცის ღირსეული სიკვდილის გამო, გადადგა ეს სახიფათო ნაბიჯი, ყოველგვარი ანგარების გარეშე. თუმცა, დარწმუნებული იყო, აფხაზებს რომ დაენახათ, მასაც სიკვდილი არ ასცდებოდა.

VI

გავიდა წლები. ნატაშას ბებია და ბაბუა გარდაეცვალა. ნიკამ სკოლა დაამთავრა. გარეგნობით გამოცხადებული მამამისი იყო: შავგვრემანი, მაღალი, სასიამოვნო გარეგნობის ახალგაზრდა. პირველ ხანებში მამისგან კანტი-კუნტად, მაგრამ მაინც მოდიოდა წერილები, შემდეგ ისინი შეწყდა. ამ პერიოდში საქართველოში მდგომარეობა ძალიან დაიძაბა. გამწვავდა ურთიერთობა ქართველებსა და აფხაზებს შორის, ამ გამწვავებას მალე ომის დაწყება მოჰყვა.

ნიკას არ ასვენებდა ფიქრი იმის გამო, რომ მას, რადაც არ უნდა დაჯდომოდა, მამა უნდა მოეძებნა, მითუმეტეს, დედის მონაყოლიდან ახსოვდა, რომ ის კარგი ადამიანი იყო. სანამ ერთად ცხოვრობდნენ მამა ყოველთვის შრომობდა და ზრუნავდა ოჯახის მოვლა-პატრონობაზე. დედა უყვებოდა ნიკას მამის პატიოსნებაზე და იმ დიდ სიყვარულზე, რაც მას გააჩნდა თავისი ოჯახის მიმართ. მათი განშორება მხოლოდ ბედის უკუღმართობის ბრალი იყო და სხვა მიზეზი არ ყოფილა. დედის მოგონებები მამის შესახებ უფრო ამძაფრებდა ნიკას სურვილს, რომ მას, რაც შეიძლება მალე, ენახა მამა და აღარასოდეს გაეწყვიტა მასთან ურთიერთობა.

– დედა, მე უნდა ნავიდე საქართველოში და მამაჩემი მოვძებნო, გთხოვ, ნუ დამიშლი! – უთხრა ნიკამ დედას. ნატაშამ იცოდა, რომ ოდესმე ნიკა მიიღებდა ამ გადაწყვეტილებას, მაგრამ ასე მალე თუ მოხდებოდა ეს არ ელოდა.

– აბა, როგორ დაგიშლი, შვილო, საკუთარი მამის მოძებნას, შენი გადაწყვეტილება მეც ძალიან მახარებს, მაგრამ გიფიქრია იმაზე, რომ ეხლა აფხაზეთში ომია, ვშიშობ არაფერი შეგემთხვეს.

– ჩემს გადაწყვეტილებას არ შევცვლი, იყოს ომი. განა იქ ჩემნაირები არ იბრძვიან? თუ იმათ არ ეშინიათ, მე რატომ უნდა მეშინოდეს, თანაც მე ხომ არავის ვებრძვი! – უთხრა ნიკამ დედას, მერე მოეხვია, გულში ჩაეხუტა და ცრემლიან თვალებზე აკოცა. ნიკამ იცოდა, რომ დედა ბოლო დროს ხშირად ავადმყოფობდა, გული ანუხებდა, მაგრამ ის ყოველთვის ცდილობდა ნიკას არ გაეგო მისი ავადმყოფობის შესახებ.

1998 წლის მაისში გალის რაიონში განახლდა ქართველებსა და აფხაზებს შორის საბრძოლო მოქმედებები. 1992 წლის ზაფხულში დაწყებული ომის გამო, ეკონომიურად განადგურებულ ქვეყანას ძლივს მოესწრო მცირე ხნით მშვიდობიანი ცხოვრება, რომ ისევ მოხდა ხელისუფლების გაუაზრებელი და უგუნური ქმედების შედეგად ომის ხელახალი პროვოცირება, რამაც გამოიწვია ხელახალი შეტაკებები და საბრძოლო მოქმედებების დაწყება ქართველებსა და აფხაზებს შორის.

ამ უკანასკნელთ ზურგს უკან, რუსების რეგულარული ჯარის ნაწილები იდგნენ და ეხმარებოდნენ აფხაზებს, როგორც სამხედრო ტექნიკით, ასევე ცოცხალი ძალით.

სოჭის ვაგზალი, როგორც ყოველთვის ხალხით იყო სავსე. ვის არ შეხვდებოდით აქ, რუსი ეროვნების სამხედრო პირებს, თუ წვერმოშვებულ ჩრდილოკავკასიელ „ბოევიკებს“, რომლებიც კბილებამდე შეიარაღებულები თამამად დააბიჯებდნენ მშვიდობიან მოსახლეობას შორის. მილიცია მათ ხმას არ სცემდა, არც საბუთებს სთხოვდა და არც იარაღის ტარების უფლებას უმონმებდა. ისინი მხოლოდ მშვიდობიანი მოსახლეობის საბუთების შემონმებით იყვნენ დაკავებულნი.

– შენ, ახალგაზრდავ! საბუთები წარმოადგინე! – უბრძანა მილიციელმა ვაგზლის ფოიეში საექვოდ მოსიარულე შავგვრემან ბიჭს. ნიკა შეჩერდა, გულის ჯიბიდან პასპორტი ამოიღო და მილიციელებს გაუწოდა.

– ნიკალაი რუბცოვი, – ამოიკითხა მილიციელმა პასპორტში ჩანერილი სახელი და გვარი და ნიკას შეხედა.

– საიდან ხარ? – ისევ იკითხა მილიციელმა.

– მანდ წერია, – მკვახედ მიუგო ნიკამ, რომელსაც მილიციელის გადაჭარბებული, საექვო ცნობიმოყვარეობა არ მოეწონა.

– ვორონეჟის ოლქი, – წაიკითხა მილიციელმა და სახემომღიმარმა გაუწოდა პასპორტი ნიკას.

– აქ, ჩვენთან რამ მოგიყვანა? – არ ცხრებოდა მილიციელი.

– აფხაზეთში მინდა გადასვლა, – უპასუხა ნიკამ.

– მოხალისე ხარ? კარგია, მომწონს შენი გადაწყვეტილება. მეც მინდოდა აფხაზეთში წასვლა, მაგრამ სამსახურიდან არ გამიშვეს, ესლა ყველა რუსი პატრიოტი იქ უნდა იყოს, რომ ჭკუა

ვასწავლოთ გათავხედებულ ქართველებს, რათა არასოდეს გაბედონ ჩვენი აფხაზი ძმების დაჩაგვრა, – ამაყად წარმოსთქვა მილიციელმა და ნიკას მხარზე მეგობრულად გადახვია ხელი. ნიკამ მისი ხელი თავაზიანად მოიშორა და დაემშვიდობა „დაჩაგრული ერის“ ამ თავგამოდებულ ქომაგს.

– მატარებელი „მოსკოვი-სოხუმი“ იგვიანებს 3 საათით, – გამოაცხადა სადგურის მორიგე დისპეჩერმა რადიოთი. უკმაყოფილო მგზავრები აფუსფუსდნენ, შეძლებულმა მგზავრებმა რესტორანს მიაშურეს, ხოლო დანარჩენებმა, რომლებიც ჯიბეზე ცოტა ქესატად იყვნენ, იქვე სახელდახელოდ მოწყობილ ბუფეტებსა და „ბისტროებში“ გადანყვიტეს დანაყრება.

ნიკამაც, საკმაოდ მოშიებულმა, გადანყვიტა მატარებლის მოსვლამდე ცოტა წაეხემსა და მებუფეტეს სოსისი და ერთი კათხა ლუდი შეუკვთა.

– ჩეჩენი ხარ? – მოესმა ნიკას ზურგს უკან მდგომი ახალგაზრდის ხმა, რომელსაც აქცენტზე ეტყობოდა, რომ აფხაზი იყო.

– არა, რუსი ვარ! – უპასუხა ნიკამ, მან კარგად იცოდა, რას ნიშნავდა ამ დროს სიტყვა „ქართველის“ ხსენება, ამიტომ დამალა თავისი ქართული წარმოშობა.

– საით გაგიწევია, მეგობარო?

– გუდაუთაში, – უპასუხა ნიკამ.

აფხაზი დარწმუნებული იყო, რომ ნიკა გარკვეული საზღაურის საფასურად ქართველების წინააღმდეგ იბრძოლებდა. აფხაზის ეს მოსაზრება არ იწვევდა გაკვირვებას, რადგან რუსეთიდან და ჩრდილოკავკასიიდან უამრავი დაქირავებული მოხალისე იყრიდა თავს აფხაზეთში ფულის საშოვნელად.

– გინდა კარგი ვარიანტი შემოგთავაზო. დიდ ფულს გამოვნინებ. მოხალისეთა რაზმებს ვქმნით გუდაუთაში ქართველების წინააღმდეგ. გადახდა დოლარებით იქნება. ქართველები ისევ შემოვიდნენ გალში, არ ისვენებენ, სამუდამოდ უნდა გავაძევოთ ჩვენი მიწა-წყლიდან! – უთხრა აფხაზმა და პასუხის მოლოდინში თვალი თვალში გაუყარა. ნიკა ერთ წამს დაფიქრდა. ამ აფხაზის დახმარებით შეიძლებოდა მამის კვალისათვის იოლად მიეგნო. ბევრი აღარ უფიქრია, მაშინვე დათანხმდა და გადანყვიტა აფხაზთან ერთად გუდაუთაში გამგზავრებულიყო.

VII

გუდაუთაში ნიკა განსაკუთრებული შემონმებით არ შეუწუხებიათ. დარწმუნდნენ რა, რომ ის ეროვნებით რუსი იყო, თანაც მას რეკომენდაციას უწევდა, მათთვის უკვე კარგად ცნობილი აფხაზი მებრძოლი გარიკ კუპალბა (ასე ერქვა ნიკას ახალ მეგობარს), ახალწვეულ მოხალისეს ნდობა გამოუცხადეს, მისცეს იარაღი და გალის რაიონისაკენ გაისტუმრეს საბრძოლველად, სადაც ქართული მილიციის შენაერთები სწრაფად მიიწვედნენ წინ და სოფელს სოფელზე იკავებდნენ.

განსაკუთრებით მძიმე შეტაკება მოხდა სოფელ სიდაში, სადაც ქართველებმა სძლიეს აფხაზთა შენაერთებს. ამ შეტაკების დროს მძიმედ დაიჭრა გარიკი. ნიკამ, საკუთარი სიცოცხლის ფასად, ბრძოლის ველიდან გამოიყვანა დაჭრილი გარიკი და თვითონ ჩაიყვანა გუდაუთაში მის მშობლებთან.

გარიკის მშობლებმა აღარ იცოდნენ რით გადაეხადათ უდიდესი პატივისცემა მათი შვილის გადამრჩენლის მიმართ.

– ამიერიდან ჩემი ოჯახი შენი ოჯახია, თუ რამე შემიძლია თავს არ დავზოგავ, შენს გვერდით ვიქნები, – უთხრა გარიკის მამამ ზაურმა ნიკას და გულზე მიიხუტა. ნიკამ მადლობა გადაუხადა ზაურს და თან დასძინა:

– ეს ჩემი კაცური ვალი იყო, სხვაგვარად ვერ მოვიქცეოდი.

– იერით არ ჰგავხარ რუსს, – დაეჭვებით ჰკითხა მოხუცმა ინალმა, გარიკის ბაბუამ.

– რადგან თქვენი ოჯახის წევრად მიმიღეთ, დასამალი არაფერი მაქვს, დიახ, მამით ქართველი ვარ, გვარად გოგლიძე. მამაჩემს გურამი ჰქვია, დედა რუსი მყავს. მე ჩემს მშობლებთან ერთად მხოლოდ ხუთი წელი ვიცხოვრე აღმოსავლეთში, ტიუმენის ოლქში. შემდეგ ჩემი მშობლები დაშორდნენ. დედა არ გამოჰყვა მამას საქართველოში, მან თავისი მოხუცები ვერ მიატოვა. მიუხედავად დაშორებისა, დედა ყოველთვის დიდი სიყვარულით იგონებდა მამასთან ერთად გატარებულ ცხოვრების წლებს. ჩემს მშობლებს უყვარდათ და პატივს სცემდნენ ერთმანეთს. ჩემი აფხაზეთში ყოფნის მიზანი არ არის ომში მონაწილეობის მიღება და ფულის შოვნა. მე აქ მამაჩემის მოსაძებნად ვარ ჩამოსული, – დაამთავრა ნიკამ და ტახტზე წამოწო-

ლილ დაჭრილ მეგობარს თანაგრძნობით შეხედა.

– მე დაგეხმარები მამის მოძებნაში, – უთხრა ზაურმა. გოგლიძე რაჭული გვარია. რაჭველები ახალსოფელში ცხოვრობენ, მე იქ ნაცნობები მყავს, შევეცადები დავუკავშირდე მათ, იქნებ იმ სოფელში ცხოვრობს მამაშენი. ნიკას სიხარულით სახე გაეხადრა. მადლობა გადაუხადა გულითად მასპინძელს და იმედი გამოთქვა, რომ მამას აუცილებლად შეხვდებოდა. შემდეგ მოიბოდიშა, რადგან მისი წასვლის დრო იყო. ის ერთი დღით იყო ნაწილიდან გამოშვებული გარიკის გამცილებლად, რომ დაეგვიანა აფხაზები ძებნას დაუწყებდნენ და შესაძლოა დაესაჯათ კიდეც.

ნიკა დაემშვიდობა გარიკს, მისი ოჯახის წევრებს და უკან გალისაკენ გამობრუნდა.

VIII

თავდაპირველად რუსეთის ეგრეთწოდებული სამშვიდობო ძალები, რომლებიც განლაგებულნი იყვნენ აფხაზეთის ტერიტორიაზე, მონაწილეობას არ იღებდნენ საბრძოლო მოქმედებებში, მაგრამ დარწმუნდნენ რა ქართველთა წარმატებაში, რის შედეგადაც ქართულმა შენაერთებმა მთლიანად დაიკავეს გალის რაიონის ქართული სოფლები, გადაწყვიტეს ბრძოლებში ჩაბმულიყვნენ და მიშველებოდნენ აფხაზებს.

აფხაზებისა და რუსების სამშვიდობო ძალების სამხედრო შენაერთებმა ადვილად დაძლიეს ქართველთა წინააღმდეგობა და დაიწყეს გალის რაიონის ქართული სოფლებიდან ქართული სამხედრო შენაერთების განდევნა. აფხაზები განსაკუთრებულ სისასტიკეს იჩენდნენ მშვიდობიანი მოსახლეობის მიმართ, მამაკაცებს ადგილზე ხვრეტდნენ, ქალებს აუპატიურებდნენ, სახლკარს უნადგურებდნენ. განსაკუთრებით მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ სოფლები: ოტობაია, ნაბაკევი, პეჩორა, თაგილონი. ნიკა გაოგნებული იყო ამ სისასტიკით. ის ცდილობდა აფხაზების შეუმჩნეველად დახმარებოდა ადგილობრივ მოსახლეობას, რამდენიმე მათგანი გაიყვანა კიდეც სამშვიდობოს, მაგრამ ყველას ვერ უშველიდა, ეს შეუძლებელი იყო. მოსალამოვდა. რუსებისა და აფხაზების ჯარის ნაწილები სოფელ ოტობაიაში იდგნენ.

სოფლის აწიოკებით და ძარცვით დაღლილი ჯარისკაცები სოფლის განაპირა მდგარ სახლში ისვენებდნენ. სუფრა სახლის პირველ სართულზე ჰქონდათ გაშლილი. ზეიმობდნენ ქართველებზე გამარჯვებას, ლოთობდნენ და ბილწსიტყვაობდნენ. ისინი ჰყვებოდნენ, ვინ რამდენი ქართველის სახლი გაძარცვა, გადანვა, რამდენი ქალი გააუპატიურა. ამ საერთო, ამაზრზენ ლხინსა და გართობაში მხოლოდ ერთი საკმაოდ ახალგაზრდა კაცი არ იღებდა მონაწილეობას. ის ოთახის კუთხეში იჯდა, კონსერვის ქილა გაეხსნა და ავტომატის დანის დახმარებით ვახშმობდა. უცებ კარი გაიღო და შემოვიდა არყით გამობრუ-ყული აფხაზი, რომელმაც ხელის კვრით ოთახში შემოაგდო 16-17 წლის შიშისაგან მთლად აკანკალებული და გაფითრებული გოგონა.

– ნახეთ, ბიჭებო, ვინ ვიპოვე. სახლში ვიყავი მისული და იქ ეს კარების უკან იმალებოდა. ვის გინდათ? ვინც მეტს გადამიხდის, იმას დავუთმობ. ერთ რამედ ღირს ამასთან დროის გატარება! აბა, მოიქექეთ ჯიბეები, რუსული რუბლი არ დამანახოთ, დოლარზე ვყიდი.

შეიქმნა ჩოჩქოლი, ყველას სურდა ამ ახალგაზრდა, ლამაზ, უცოდველ არსებასთან ლამის გათევა, მაგრამ დოლარი არავის არ აღმოაჩნდა, გავეშებულნი აფხაზი კი ჯიუტად იმეორებდა, მხოლოდ დოლარზე ვყიდიო.

ნიკამ მოისმინა რა ამ ნაძირალა აფხაზის პირობა, ჭამა შეწყვიტა, მიუახლოვდა გოგოს, თმებზე ხელით მოეფერა, ტუჩები ყურთან მიუტანა და ჩასჩურჩულა, – მომენდე! ჩემი ნუ გეშინია! – გოგომ უკან დაიხია, თავი ასწია და ნიკას შეხედა, ის მთელი სხეულით კანკალებდა და უხმოდ ტიროდა.

– აბა! აბა! ეგრე არ გამოვა ძმაო, ჯერ გადაიხადე და მერე ისე მოეფერე, – შეუბღვირა აფხაზმა ნიკას. ნიკამ ზიზღითა და ბოღმით სავსე ანთებული თვალებით შეხედა სასმლისაგან სახეშეშლილ აფხაზს და ჰკითხა: – რამდენი გინდა?

– სულ მცირე ხუთასი დოლარი.

– ორასიც გეყოფა, – უთხრა ნიკამ, შემდეგ შარვლის პატარა ჯიბიდან „პისტონჩიკიდან“ ორი დაჭმუჭნული ასდოლარიანი ამოიღო და აფხაზს გაუწოდა.

– კარგი, ორასი იყოს, ჯეელი ბიჭი ხარ, ყველაზე მეტად შენ შეგერგება, თანაც უხდებით ერთმანეთს, – ბოლო სიტყვების წარმოთქმისას უტიფრად გადაიხარხარა აფხაზმა და დოღარები გულის ჯიბეში ჩაიდო.

ნიკამ იატაკზე დადებული ავტომატი აიღო, გოგოს ხელი ჩასჭიდა და მეორე სართულზე აიყვანა. შეალო ოთახის კარი და ორივე შიგნით შევიდა. მან ავტომატი კართან მიაყუდა, მერე ქალს მიუახლოვდა და უთხრა, – გეშეება, ქვემოთ ჩავალ, ამოვიტან რამეს! – ქვემოდან ისევ ხმაურისა და მთვრალი ჯარისკაცების ღრინანცელი და გინება ისმოდა.

– აბა ჯეელო, რა ჰქენი, ჰო არ გაგიჭირდა, თუ ჯერ არ დაგინწყიათ, – ექილიკებოდნენ ჯარისკაცები ნიკას.

ნიკამ მაგიდიდან აიღო რამდენიმე გაუხსნელი კონსერვის ქილა, პური, ყველი, მოზრდილი ძხვის ნაჭერი და კიბეებზე ამოირბინა. შეალო ოთახის კარი და ადგილზე გაშეშდა. გოგოს ავტომატი შეეყენებინა და ნიკას უმიზნებდა. ნიკამ გონება მოიკრიბა და წყნარად დაუნყო გოგოს შეგონება.

– მომისმინე, სისულელე არ ჩაიდინო, აქ მხოლოდ მე ვარ შენი ერთადერთი მშველელი. მომენდე, თუ გინდა, ამ ჯოჯოხეთიდან გაგიყვანო, დადე ავტომატი! მე არც რუსი ვარ და არც აფხაზი. ქართველი ვარ, ნიკა მქვია, გვარად გოგლიძე ვარ, გესმის გოგო! – ხმა აიმაღლა ნიკამ და ნაბიჯი წინ წადგა. ქალს დაბნეულობა დაეტყო, ესროლა ნიკასთვის, გაუპატიურება და სიკვდილი მაინც არ ასცდებოდა, ვერ გაეგო როგორ მოქცეულიყო. ნიკამ ისარგებლა ამ პაუზით, პროდუქტი იატაკზე დაჰყარა, ქალს ავტომატზე უტაცა ხელი, გამოჰგლიჯა, მოხსნა მჭიდი და ძირს დააგდო. ავტომატის გამოგლეჯვამ ქალს წონასწორობა დააკარგვინა და ძირს დაეცა. ნიკამ შუბლიდან სიმწრის ოფლი მოინმინდა, ქალს მიუახლოვდა, წამოაყენა და დაამშვიდა.

– ისინი რომ დაიძინებენ, ჩვენ წავალთ აქედან, მთელი ღამე მოგვიწევს სიარული, ცოტა უნდა შეჭამო რამე, ძალიან ხარ დასუსტებული, სიარული გაგიჭირდება, – გოგომ თავი ასწია და ნიკას მონყალე თვალებით შეხედა.

– მართლა წამიყვან აქედან? მიშველი? არ მატყუებ? – ჰკითხა გოგომ და თვალები ისევ ცრემლებით აევსო.

– არ გატყუებ! ხომ გითხარი ქართველი ვარ-მეთქი. გუდაუ-
თამდე უნდა მივალნოთ. იქ აფხაზი მეგობარი მყავს, ის დაგვეხ-
მარება. სოჭამდე გაგვიყვანს და მალე სამშვიდობოზე ვიქნებით
გასულები.

ნიკას სიტყვებმა გოგოს იმედის ნაპერწკალი გაულვივა, მაღ-
ლობა გადაუხადა ბიჭს, შემდეგ ძირს დაგდებულ ძეხვის ნაჭერს
და პურს დასწვდა და მადიანად შეექცა.

სახლის პირველ სართულზე, სადაც აფხაზი „ბოევიკები“
იყვნენ, ხმაური შეწყდა, მთელი დღე ქართული მოსახლეობის
ძარცვითა და მკვლელობით დაკავებულებს, დაღლა მოძალებო-
დათ, ზოგ მათგანს საწოლზე მოენახა მოსასვენებელი, ზოგიც
იატაკზე გაშხლართულიყო და ისე ეძინა.

ნიკა და ინა (ასე ერქვა გოგოს) ფეხაკრეფით ჩამოვიდნენ კიბ-
ეებზე. დიდი სიფრთხილით გვერდი აუარეს იმ ოთახის კარს, სა-
დაც „ბოევიკებს“ ეძინათ და ლამის სიბნელეში გაუჩინარდნენ.
ნიკა ცდილობდა გზად არ გადაყროდა აფხაზებს ან ჩრდილო კა-
ვკასიელებს, რუსთან კიდევ გამონახავდა საერთო ენას და თავს
დაიძვრენდა. ინა კარგად იცნობდა იქაურ ადგილმდებარეობას,
ამიტომ არ უჭირდათ ბლოკპოსტების გვერდის ავლა და საში-
ში ზონიდან უხიფათოდ ახერხებდნენ სამშვიდობოზე გასვლას,
თუმცა წინ კიდევ დიდი გზა ჰქონდათ გასავლელი გუდაუთამდე.

IX

გამთენიისას როგორც იქნა მიუახლოვდნენ ოჩამჩირეს. აქ
რუსების სამშვიდობოები იყვნენ განლაგებულნი. ნიკა გამო-
ელეპარაკა რუს ჯარისკაცს, რომლისგანაც შეიტყო, რომ გუ-
დაუთის მიმართულებით ხშირად მოძრაობდნენ სამხედრო
მანქანები, რადგან ძირითადად რუსული ბაზა იქ იყო განლა-
გებული და იქიდან მარაგდებოდნენ აფხაზები, როგორც სამ-
ხედრო აღჭურვილობით, ასევე ტყვია-წამლით.

– გააჩერე! – ხელის აწევით ანიშნა ნიკამ სამხედრო „უაზის“
ტიპის მანქანას. „უაზმა“ მკვეთრად დაამუხრუჭა. კაბინიდან
თავი გამოჰყო რუსმა ოფიცერმა და ნიკას მკვახედ მიაძახა:

– რა გინდა! რას მაჩერებ!

– საითკენ მიდიხარ, ძმაო?

– გუდაუთისკენ, დაჭრილები გადამყავს.

– გაგვაყოლე, ვალში არ დაგრჩებით, – შეეხვეწა ნიკა.

– ეგ ვინ არის? – ანიშნა ოფიცერმა გოგოზე.

– ეს აფხაზია, ქართველებმა მშობლები დაუხოცეს, გუდაუთაში მიმყავს ნათესავებთან, – იცრუა ნიკამ, – მე რუსი ვარ, ნიკალაი რუბცოვი, ვორონეჟიდან, აქ მოხალისედ ვარ ჩამოსული, – ნიკამ თავისი პასპორტი მიაწოდა, ოფიცერმა შეამოწმა პასპორტი და უკან დაუბრუნა.

– ათას რუბლად წაგიყვანთ ორივეს, – უთხრა ოფიცერმა.

ნიკას იმ ორასი დოლარის გარდა რუსული ფულიც ჰქონდა სახლიდან წამოღებული. ნაწილი დაეხარჯა, რამდენი ჰქონდა დარჩენილი აღარც ახსოვდა. ბიჭმა ჯიბეები მოიჩხრიკა, მაგრამ ოთხას რუბლზე მეტი არ აღმოაჩნდა.

– მხოლოდ ოთხასი რუბლი მაქვს, გთხოვ, ნუ დაგვტოვებ, – კიდევე ერთხელ შეეხვეწა ნიკა ოფიცერს.

– ჯანდაბას თქვენი თავი, დასხედით! – ნიკა და ინა ავტომანქანაში მოთავსდნენ, სადაც კიდევე სამი მსუბუქად დაჭრილი რუსი ჯარისკაცი იყო.

– მგონი გვეშველა, – ყურში ჩასჩურჩულა ნიკამ გოგოს. ინა ამხნის მანძილზე დაძაბული იყო და შიშისაგან კანკალებდა. ნიკას სიტყვებმა გაამხნევა, ნატანჯ და დაღლილ სახეზე ღიმილი მოეფინა და უნებურად ნიკას მხარზე თავი დაადო. ნიკამ მზრუნველად გადაუსვა თმებზე ხელი და ინას შუბლზე აკოცა. გუდაუთამდე კიდევე ღიმილი გზა იყო გასავლელი.

რამდენიმე ბლოკპოსტზე, სადაც აფხაზი ჯარისკაცები იდგნენ, შეაჩერეს, ზერელედ შეამოწმეს და გაატარეს. რუსი ოფიცრების მანქანებს უპრობლემოდ ატარებდნენ. სალამოხანს მიაღწიეს გუდაუთამდე. კარგად გამოძინებული ინა მხიარულ ხასიათზე იყო, ნიკას ისე გაუშინაურდა, თითქოს ის ერთი დღის უკან კი არ გაიცნო, არამედ მთელი ცხოვრება იცნობდა.

კუპალბების ოჯახმა დიდად გაიხარა ნიკასა და მისი თანმხლებების სტუმრობით. გარიკი საკმაოდ მომჯობინებულიყო. მას უკვე ჯოხზე დაყრდნობით შეეძლო გადაადგილება. ინას ვინაობით დაინტერესებულ კუპალბებს ნიკამ სრული სიმართლე უთხრა. არ დაუმაღლავს მისი ქართველობა. გარიკის დედამ დიდი

სითბოთი და სიყვარულით მიიღო ობოლი გოგო, რომელსაც მშობლები ომში დაუხოცეს. დიასახლისმა აბაზანა მოუმზადა ინას, დაბანა, თავისი ახალგაზრდობის დროინდელი კაბებიდან შეურჩია მისი სარგო და ასე გალამაზებული და გაკოხტავებული წარუდგინა სახელდახელო სუფრასთან მჯდარ მამაკაცებს.

მართლაც ლამაზი და მომხიბვლელი იყო ინა. ნიკამ შეხედა თუ არა მას, გულმა სხვაგვარად დაუწყო ცემა. რატომ აქამდე ვერ შეამჩნია ინას სილამაზე და მომხიბვლელობა? თუმც ის, რაც მათ გადაიტანეს, გასაკვირი არ იყო ერთმანეთისთვის ყურადღებით რომ არ შეეხედათ, მაშინ მთავარი საზრუნავი იმ ჯოჯოხეთიდან გამოსვლა და ცოცხლად დარჩენა იყო. ინა ნიკას გვერდით მიუჯდა და ცდილობდა თავისი ქალური მომხიბვლელობის წყალობით უფრო მეტი ყურადღება და პატივისცემა მიეღო ვაჟისაგან. ნიკაც, ინას შემხედვარე, თვალებს არ უჯერებდა. მთელი ამ ხნის მანძილზე, თურმე ასეთი სილამაზე მის გვერდით იყო და ის კი ვერ ამჩნევდა. ნიკას დარჩენა აფხაზეთში აღარ შეიძლებოდა, ის ფაქტიურად დეზერტირი იყო. ალბათ, უკვე ეძებდნენ და თუ სასწრაფოდ არ დატოვებდა გუდაუთას, დაიჭერდნენ და დასჯიდნენ. ერთი რამ უკლავდა გულს, ის, რომ ამ ხნის მანძილზე, რის გამოც იყო ჩამოსული აფხაზეთში, ვერანაირი ამბავი ვერ შეიტყო და ასე უეცრად და მოულოდნელად უნდა დაეტოვებინა აქაურობა.

X

კუპალბების ოჯახში ყველა კარგ ხასიათზე იყო, მხოლოდ ზაურს ეტყობოდა უხასიათობა, ხანდახან ნაძალადევად თუ გაიღიმებდა, ცდილობდა უფრო მეტად აივანზე ყოფილიყო. სტუმრებთან და ახლობლებთან ყოფნას ერიდებოდა. თავდაპირველად ნიკა ზაურის ამ ქცევას ყურადღებას არ აქცევდა, მაგრამ მერე და მერე დაეჭვდა – ცუდი ხომ არაფერი უდევს ამ კაცს გულში, იქნება ჩემი სტუმრობა არ სიამოვნებს, ხომ არაფერი ეწყინა, – ფიქრობდა ნიკა. იგი მაგიდიდან წამოდგა, ბოდიში მოიხადა, ინას ჩასჩურჩულა მალე მოვალო და გარეთ გამოვიდა. ზაური აივნის მოაჯირს დაყრდნობოდა და სიგარეტს სიგარეტზე ეწეოდა. ნიკა მიუახლოვდა ზაურს, მხარზე ხელი გადახვია და ჰკითხა:

– ზაურ ბიძია, ძალიან უხასიათოდ ხარ, ხომ არაფერი მოხდა? ხომ არავინ განწყენინა? ხომ კარგად ხარ?

– არა, შვილო, კარგად ვარ, მაგრამ არ ვიცი საიდან დავინწყო და როგორ ვთქვა.

– თქვი, ზაურ ბიძია! ნუ გერიდება, თუ მე მეხება, ბავშვი აღარ ვარ, გავიგებ.

– რახან ასეა, გეტყვი, დაფარვას აზრი არა აქვს. შენ ეს უნდა იცოდე! – თქვა ზაურმა, ნიკას მოეფერა, აკოცა და ჩუმი ხმით უთხრა, – მამაშენის ამბავი შემატყობინეს ჩემმა ქართველმა მეგობრებმა, ის ოთხმოცდათორმეტში მოუკლავთ აფხაზ „ბოევნიკებს“. თურმე კაცურად მომკვდარა, ერთი სიტყვა არ უპატიებია მომხვედურებისთვის, ამიტომ განირეს. ნიკას ზაურის სიტყვებმა გულში ისარივით გაუარა. თვალთ დაუბნელდა, დაბარბაცდა, მაგრამ თავი შეიკავა. ზაურს მოეხვია და თვალები ცრემლებით აევსო. ასე იყვნენ ორივენი ცოტა ხანს გარინდულნი. ბოლოს ნიკამ მაჯით ცრემლები მოიწმინდა, ზაურს შეხედა და უთხრა – მართალი ყოფილა დედაჩემი, რასაც მამაჩემზე მეუბნებოდა, კაცი ყოფილა, კაცი, ვენაცვალე მის სულს.

– თქვენი ოჯახის წევრებმა თუ იციან ეს ამბავი? – ჰკითხა ნიკამ.

– არა შვილო, ეს მხოლოდ მე და შენ ვიცით.

– ნურც იტყვი, ასე აჯობებს, ცოდონი არიან, ისედაც საკმაოდ ნახეს სისხლიც და სიკვდილიც, ეყოფათ! – თქვა ნიკამ და ორივე ოთახში შევიდა.

მეორე დღეს ზაურმა გაითვალისწინა ის ხიფათი და საშიშროება, რაც შესაძლოა ნიკას და ინას მოსვლოდა, დაუკავშირდა თავის გავლენიან მეგობრებს და დახმარება სთხოვა. მეგობრებმა კარგად იცოდნენ ზაურის სიკეთის და კაიკაცობის ამბავი და უარს როგორ ეტყოდნენ.

– ცოტა ხანში მანქანა მოვა, მეც თქვენთან ერთად წამოვალ სოჭამდე, – უთხრა ნიკას ზაურმა და მაგიდასთან მიიპატიჟა. საუზმე მალე მოათავეს. ნიკამ ინას ხელი მოჰკიდა და აივანზე გაიყვანა.

– ინა, მომისმინე, გუშინ ზაურმა მითხრა, მამაჩემი ცოცხალი აღარ არის, ოთხმოცდათორმეტში მოუკლავთ აფხაზ „ბო-

ევიკებს“. ისიც მითხრა, რომ კაცურად მომკვდარა, ქედი არ მოუხრია. მე აქ აღარაფერი დამრჩენია, უნდა წავიდე. შენც მშობლები აღარა გყავს, სახლ-კარი და მამული მაქვს, არაფერი გაგვიჭირდება, გპირდები, ძალიან მეყვარები, ხელის გულზე გატარებ. ინა თითქოს ელოდა ნიკას ამ შეთავაზებას, მოისმინა რა ნიკას სიტყვები, კისერზე ჩამოეკიდა, თვალები დაუკოცნა და უთხრა:

– ამ მცირე ხნის მანძილზე, მხოლოდ სიკეთეს, ვაჟკაცობას და თანაგრძნობას ვხედავდი შენში. როგორ შეიძლება უარი ვთქვა ასეთ ადამიანზე.

ნიკამ ხელში აიყვანა ინა, გულში ჩაიხუტა და მხურვალედ აკოცა ტუჩებში, გოგომაც კოცნით უპასუხა.

ხანგრძლივი მგზავრობის შემდეგ ნიკა თავის მეგობრებთან ერთად სოჭის ვაგზალზე მატარებელს ელოდა. ზაური და მისი მეგობრები აცილებდნენ მათ. მალე მატარებელი ჩამოდგა, ისინი დაემშვიდობნენ ნიკას და ინას საუკეთესო სურვილებით.

– ეს გზაში დაგჭირდებათ, – უთხრა ზაურმა ნიკას და ათასმანეთიანების საკმაოდ დიდი შეკვრა ჩაუდო ჯიბეში.

– ეს ძალიან ბევრია ზაურ ბიძია, ძალიან ბევრია, – იმეორებდა ნიკა.

– ეს ბევრი კი არა, სათქმელადაც არ ღირს. ის, რაც შენ ჩემი ოჯახისთვის გააკეთე, შეუფასებელია. მე შენთან სამუდამო ვალში ვარ, შვილო. ჩათვალე ეს ჩემგან საქორწილო საჩუქრად, – უთხრა ზაურმა და კიდევ ერთხელ ჩაიკრა გულში ნიკა და ინა.

მატარებელი სწრაფი სიჩქარით მიჰქროდა. კუბეში მხოლოდ ნიკა და ინა იყვნენ. ვაგონი რელსიდან რელსზე გადასვლისას აკვანივით ირწეოდა, ხოლო რელსების ყრუ, მონოტონური ხმები იავნანასავით ჩაესმოდა ურთიერთჩახუტებულ მძინარე ქალ-ვაჟს.

XI

ვორონეჟის ოლქის ერთ პატარა რკინიგზის სადგურზე ახალჩამოსული მატარებლის მგზავრების ნაკადი სწრაფად მიედინებოდა გასასვლელისაკენ. ამ დინებას არ მიჰყვებოდა ტანმაღალი, კავკასიური გარეგნობის ხანშიშესული მამაკაცი,

რომელიც მოსაცდელის გრძელ სკამზე იჯდა ჩაფიქრებული. დარბაზი თითქმის დაიცალა. ლევანი წამოდგა და დაიწყო მოსაცდელში ბოლთის ცემა. ვერ გადაეწყვიტა როგორ მოქცეულიყო, დაეტოვებინა დარბაზი თუ დარჩენილიყო.

უცხო კაცის გამოჩენა არ გამოპარვია სადგურის ადგილობრივ მილიციას, მითუმეტეს მისი კავკასიური იერი საკმაოდ თვალშისაცემი იყო.

– გამარჯობათ! რიგითი ფომინი, – გაეჭიმა მილიციელი.

– გაგიმარჯოს, შვილო!

– თქვენი საბუთები? – ლევანმა პიჯაკის ჯიბიდან საბუთები ამოიღო და მილიციელს გაუწოდა. მიუხედავად იმისა, რომ მას საბუთები წესრიგში ჰქონდა, მილიციელმა სამორიგეო განყოფილებაში შესვლა სთხოვა და თან ჩუმად გადაულაპარაკა ოფიცერს.

– ქართველია, – ოფიცერმა საბუთები გადაათვალიერა. ლევანი ეჭვის თვალთა აათვალ-ჩაათვალიერა და მკვახედ შეეკითხა.

– რამ ჩამოგიყვანა ჩვენს მხარეში?

– გაჭირვებამ, შვილო, თორემ ჩემი ხნის ადამიანები ასე შორს სასეირნოდ რომ არ ივლიან, თქვენც კარგად მოგეხსენებათ.

– რა გაჭირვებამ? – იკითხა ოფიცერმა.

– ეს დიდი ისტორიაა, თუმცა შეიძლება თქვენც დამეხმაროთ. ლევანმა გულის ჯიბიდან ამოიღო სურათი და ოფიცერს მიაწოდა, – რამდენი წელია ამ ქალსა და ბავშვს ვეძებ, მისამართი სრულად არ ვიცი. ვიცი მხოლოდ ვორონეჟის ოლქი, სოფლის სახელი კი არაა. თითქმის ყოველ ზაფხულს ჩამოვდივარ აქ, მაგრამ უშედეგოდ, ჯერ ვერ მივაგენი მათ ადგილსამყოფელს.

ოფიცერმა სურათს დახედა და შეეკითხა ლევანს, – რისთვის ეძებ ამათ? ვინ არიან ესენი შენთვის?

– ჩემი ახლობლები არიან, მაგრამ ისინი არასოდეს მინახავს.

– ეს როგორ? – გაიკვირვა ოფიცერმა, – სახელი, მამის სახელი, გვარი თუ იცით, ტელევიზიით ან რადიოთი რატომ არ გამოაცხადებთ? რატომ არ ეძებთ ამ საშუალებებით?

– შვილო, მე ხომ ზუსტად არც გვარი ვიცი და არც მამის სახელი. ვიცი მხოლოდ, რომ 1980 წელს იგი ვორონეჟის ოლქი-

დან ჩავიდა სამუშაოდ ტიუმენში კომკავშირული საგზურით. სახელი ნატაშა ჰქვია, ეს დანამდვილებით ვიცი.

– კიდევ გიმეორებ, შენთვის ვინ არიან ეს ქალი და ბავშვი?

– ეს სურათი ჩემმა დაღუპულმა ძმამ გადმომცა, სანამ ცოცხალი იყო და მთხოვა მეპოვნა ისინი. ეს მისი ანდერძია, სანამ ცოცხალი ვარ უნდა შევასრულო.

– საოცარი ხალხი ხართ ქართველები, რამდენი ხანია ეძებთ ვიღაც ქალს და არ იცით რისთვის, – ჩაილაპარაკა ოფიცერმა.

– აბა, სურათი მაჩვენეთ, – საუბარში ჩაერია რიგითი მილიციელი, – რაღაც ძალიან ნაცნობი სახე აქვს ამ ქალბატონს, თუ არ ვცდები რაგოზინის თანასოფლელი უნდა იყოს. თუ ის არის, რაგოზინი ზუსტად ამოიცნობს.

– ვინ? – იკითხა ოფიცერმა.

– რიგითი რაგოზინი, რაიონული განყოფილების თანამშრომელი, მე მგონი იგი დღეს მორიგე უნდა იყოს.

– ღმერთი გიშველით, – წარმოსთქვა ლევანმა და მუდარის თვალით შეხედა ორივე მილიციელს, – იქნებ მიმიყვანოთ იმ კაცთან, ჰქენით სიკეთე!

– ფომინ, გაჰყევი ამ ქართველს და მიიყვანე რაგოზინთან, სანამ გამოიცვალა, არ გაგასწროს, – ფომინმა მორიგე მილიციელს მოაძებნინა რაგოზინი.

– აბა, მაჩვენე ვის ეძებ, რა სურათი გაქვს, – ჰკითხა რაგოზინმა ლევანს და სურათი გამოართვა.

– ეს ხომ ნატაშა დეიდაა! ეს კი ნიკა, ნიკალაი.

– დიახ, სწორედ ესენი არიან, მერე რა?

– ეს კაცი ეძებს მათ, – უთხრა ფომინმა რაგოზინს.

– ნატაშა დეიდა შარშან გარდაიცვალა გულის შეტევით. ნიკალაი კი კარგად არის თავის ცოლ-შვილთან ერთად ცხოვრობს ჩვენს ხუტორში.

– ვერ მოვუსწარი ცოცხალს, – წარმოსთქვა ლევანმა და თვალელებზე ცრემლები მოადგა, – შეგიძლიათ ნიკასთან მიმიყვანოთ?

– როგორ არა, ეხლა 20 წუთში ჩემი ცვლა მოვა, შემდეგ ჩემი მანქანით წაგიყვანთ. მე და ნიკალაი მეგობრები ვართ.

– ღმერთმა დაგლოცოს, შვილო! შენ არ იცი რა სიკეთეს აკეთებ!

– აბა, წარმატებას გისურვებ, მოხუცო! – უთხრა ფომინმა ლევანს და ხელი მაგრად ჩამოართვა.

ცოტა ხანში რიგითი რაგოზინი ლევანს თავისი ყიგულით ხუტორისკენ მიაქროლებდა. ლევანი ნერვიულობამ შეიპყრო, ვერ ისვენებდა, წამდაუნ უმ ეკითხებოდა მძლოლს მალე მივიდოდნენ თუ არა ხუტორში.

როგორც იქნა მანქანამ ხუტორისკენ გადაუხვია და კობტად მოვლილ ეზოსთან გაჩერდა. ეზოში ახალგაზრდა, ტანმაღალი, შავგვრემანი კაცი ყვავილებს რწყავდა.

– ნიკა, ნიკალაი! შენთან სტუმარია, – გასძახა რაგოზინმა. ნიკამ რწყვას თავი ანება და ჭიშკრისაკენ გამოემართა. ლევანი გადმოვიდა მანქანიდან, შეხედა ნიკას და ხმა აუთროთოლდა, თვალეზე ცრემლები მოაწვა, გული აუჩქარდა და ნაბიჯი წინ ველარ წარსდგა. იქვე ღობეს მიეყრდნო, რომ არ წაქცეულიყო. მის წინ გურამის ასლი იდგა. საოცარი მსგავსება იყო მის გარდაცვლილ ძმასა და ამ ჯერ, მისთვის უცხო ახალგაზრდა კაცს, შორის. ნიკა მიუახლოვდა ლევანს, უცნაურად დააშტერდა და ჰკითხა:

– გისმენთ! რა გნებავთ?

ლევანი შეტორტმანდა, გულზე ხელი მიიღო და ჩუმად წარმოსთქვა.

– ღმერთო, ოღონდ ეხლა არა!

ნიკამ შეამჩნია, რომ მოხუცი თავს კარგად ვერ გრძნობდა, მისი გაფითრებული სახის გამომეტყველება აშკარად შველას ითხოვდა. მან ხელი შეაშველა ლევანს და იქვე, ჭიშკართან გრძელ სკამზე ჩამოსვა. რაგოზინმაც ხელი მოჰკიდა მოხუცს, თან გაკვირვებული უყურებდა ხან ქართველს, ხან ნიკალაის. ვერ გაეგო რა ხდებოდა. ლევანმა სული მოითქვა, პიჯაკის გულის ჯიბეში ხელი ჩაიყო, ამოიღო სურათი და ნიკას გაუწოდა.

ნიკამ სურათს დახედა, მოულოდნელობისაგან სახე გაუფითრდა და ელდანაკრავივით წამოიძახა.

– ესეთი ხომ მეც მაქვს სახლში. – ეხლა ლევანმა დაუნყო დამშვიდება ნიკას. მხარზე ხელი დაადო და უთხრა, – მოდი, დაჯექი ჩემთან, მე არსად მეჩქარება, დრო ბევრი გვაქვს, ყველაფერს დანვრილებით მოგიყვები.

– შენ? მამაჩემი? – ანგარიშიუცემლად იმეორებდა დაბნეული ნიკა.

– მე ბიძა ვარ შენი, მამაშენის ძმა, – ამ სიტყვების შემდეგ გულში ჩაიკრა ნიკა და სიხარულის ცრემლები წასკდა. ცოტა ხანს ასე ისხდნენ გარინდებულნი. უცებ ქალის ხმამ გამოაფხიზლათ. სახლიდან ქალი და ხუთიოდე წლის ჯანმრთელი, ჯმუხი, ბუთხუზა ბიჭი გამობაჯბაჯდა.

– გურამ, შემოდი სახლში, – ქართულად დაუძახა ქალმა.

ნიკა გამოერკვა და ლევანს უთხრა, – ეს ჩემი ცოლია ინა, ქართველია, აფხაზეთიდან წამოვიყვანე, ეს კი ჩემი ვაჟუკაცია – გურამი. მამაჩემის სახელი დავარქვე. ლევანი აღტაცებას ვერ მალავდა სიხარულისგან, მას ეგონა, რომ ძმისშვილს სიურპრიზად მოეცლინებოდა, მაგრამ არ იცოდა, რომ უკეთეს სიურპრიზებს ძმისშვილი დაახვედრებდა. ლევანმა პატარა გურამი და ინა გულში ჩაიკრა და ქართულად მოეფერა ორივეს.

– თქვენ გენაცვალეთ, ესლა რომ მოვკვდე აღარა ვჩივი, როგორც იქნა გიპოვეთ.

– სახლში შევიდეთ, – უთხრა ნიკამ და ბიძას ხელკავი გამოსდო.

– აბა, ბიძაჩემო, მამის მხრიდან პირველად ვხვდები ჩემს სისხლსა და ხორცს. ეს დღე საგანგებოდ უნდა ავლნიშნოთ! დღეს მე მეორედ დავიბადე. ნეტა ცხონებული დედაჩემი მოსწრებოდა ამ დღეს, – ამბობდა გახარებული ნიკა და ბიძას გულში იკრავდა.

– ნუ შენ უხდები, შვილო! ესლა ყველაზე მეტად შენთან მინდა ყოფნა. ჩვენ იმდენი რამ გვაქვს ერთმანეთთან სალაპარაკო და მოსაყოლი, რომ შეიძლება დროც არ გვეყოს.

საუბარი ნიკამ დაიწყო, – დედაჩემისგან გამიგია მამაჩემს ბევრი დედმამიშვილი ჰყოლია.

– დიახ, შვილო, ბიძებიც გყავს, მამიდაც, ბიძაშვილ-მამიდაშვილებიც. ყველას გაჩვენებ, ყველას გაგაცნობ! – ეუბნებოდა თავის ძმისშვილს ლევანი და თვალეზზე მომდგარ ცრემლებს მაჯით იწმენდა.

გიო

ჯერ ისევ ბნელოდა, როცა მამალმა ხრინნიანი ხმით დაიყვილა და ამცნო ოჯახისშვილებს, – თენდება, გეყოფათ ლოგინში კოტრიალი, ადექით! საქმისათვის თადარიგი დაიჭირეთ! – ვასომ მალვიძარ მამალს „პატრონი დედისა“ შეუკუერთხა და ლოგინიდან აიზღაზნა, ჩაიცვა, ოთახის კუთხეში დადგმულ „ფენს“ წუხელ შემოტანილი კოპიტის შეშა შეუკეთა, ტოლის მომცრო ნაგლეჯს ასანთი მოუკიდა და შეშებქვეშ ამოდო. „ფენმა“ გუგუნნი დაიწყო.

– გიო, გძინავს შვილო? – გაეხმაურა ვასო თავის შვილიშვილს, რომელსაც საბნიდან მკლავები ამოეყო, ეტყობოდა, სითბო სიამოვნებდა.

– რა არი პაპა, ჯერ ხომ არ გათენებულა! ეგრე ადრე რამ აგაყენა?

– რალა ადრეა, მამლის ყვილი ვერ გაიგე?

– გავიგე, გავიგე, – მიუგო გიომ და კედლისაკენ იბრუნა პირი, გიო 13 წლის ჯმუხი, ჩადგმული ბიჭი იყო. დედა ადრე გარდაეცვალა, მამამ სხვა ქალი მოიყვანა და ქალაქში გადავიდა საცხოვრებლად. პატარა გიოს პაპა და ბაბო ზრდიდნენ. ის ადრიდანვე მიეჩვია შრომას, საქმე უყვარდა, თავის ასაკთან შედარებით, გაცილებით მეტად ირჯებოდა, ბევრი ლაპარაკი არ იცოდა, ქცევითაც და ქმედებითაც არ ჩამოუვარდებოდა მასზე ასაკით უფროსებს. ამ თვისებების გამო უბანში ყველა პატივს სცემდა. ეს პატარა ბიჭი კაი ხანია დამშვიდობებოდა თავის ბავშვობას და ზრდასრული ახალგაზრდის წეს-ჩვევებით ცხოვრობდა. მეორე ოთახიდან ვასოს თავისი ცოლი მარიამი გაეხმაურა.

– რა გინდა მაგ ბაღლისაგან, დააცა ცოტა ხანს ეძინოს, ჯერ ხომ კარგად არ გათენებულა. ამასობაში გიოც ადგა ლოგინიდან, ჩაიცვა. „ფენზე“ შემოდგმულ ქეთლში წყალი გამთბარიყო, თბილი წყლით პირი დაიბანა და პაპას გასძახა.

– პაპი! ცხენი დღეს მე მჭირდება, სათარი უნდა ჩამოვიტანო ტყიდან, თებრო ბაბოს ვარ შეპირებული, ერთ სათარში 30 ლარს მაძლევს, შარვალი მინდა ვიყიდო კვირას ბაზრობაზე.

— ბოლოზე მარწყვი რომ გასაკეთებელი გვაქვს, დაგავიწყდა? კვლები მინდოდა ჩამეტარებინა გუთნით.

— მარწყვი მოიცდის! — უპასუხა გიომ.

— სკოლაში აღარ გინდა წასვლა?

— არა!

— რატომ? ეგრე შეიძლება, შვილო, ამ კვირაში მესამე დღეა არ წასულხარ.

— სკოლაში რა მინდა, სწავლით არაფერს მასწავლიან, წერაკითხვა კი დიდი ხანია ვიცი, ან რა უნდა მასწავლონ! მასწავლებლებს კუჭი უხმებათ შიმშილისგან, ხელფასს მაგათ არ აძლევენ და პატივისაც აღარავენ სცემს, მხოლოდ „ფეჩის“ ასანთებად ვიარო სკოლაში?!

— ეგრე არ ივარგებს, შვილო, თორემ შენ იცი!

— ჰოდა, ვიცი! — მიუგო გიომ.

— რახან არ იშლი, მარტო არ წახვიდე, ხიფათს არ გადაეყარო!

— ჰო, კარგი! — დაამშვიდა გიომ პაპა.

ამასობაში ირიჟრაჟა კიდეც. გიომ მობილურზე ნომერი აკრიფა.

— გძინავს, ბიჭო? გიო ვარ.

— რაღა დროს ძილია, — უპასუხა ბეჟომ. ბეჟანა გიოზე საკმაოდ უფროსი იყო. ისინი ერთად დადიოდნენ ტყეში სათარზე.

— გაემზადე, 20 წუთში შენთან ვიქნები!

— კარგი, — უპასუხა ბეჟომ და ტელეფონი გათიშა.

— გიო! ბაბო გენაცვალოს არაფერს შეჭამ?

— ჭამის დროა, ბაბო! ხომ ხედავ მეჩქარება, მგონი დავაგვიანე კიდეც. გიომ საცხენედან ცხენი გამოიყვანა, ცული ქამარში გაირჭო, პირში ლაგამი ამოსდო, მოახტა უბელოს, ფერდში ქუსლი ჰკრა და გააჭენა. უკვე კარგად იყო გათენებული გიო და ბეჟო ტყეს რომ მიუახლოვდნენ. ტყეში შემავალ გზას გვერდი აუარეს, ამ გზით რეინჯერები შედიოდნენ ტყეში. ისინი კი ხევის მხრიდან, ვიწრო ბილიკით შევიდნენ. რეინჯერები ქალაქიდან მოვლენილი ახალგაზრდები იყვნენ, როგორც თვითონ ამბობდნენ, მათ ჯერ ტესტები ჩააბარებინეს, შემდეგ ტრენინგები გაატარეს, არც მალავდნენ, რომ საქმე ჩააწყვეს და ისე მოხვდ-

ნენ ამ სამსახურში, პროფესიით მათ ტყესთან და ბუნებასთან არაფერი ესაქმებოდათ. სოფლის მოსახლეობა სარგებლობდა იმით, რომ რეინჯერებისათვის ეს რეგიონი უცნობი იყო, ამიტომ შემოვლითი გზებითა და ბილიკებით დადიოდნენ და შეშის გამოტანას ნებართვის გარეშე ახერხებდნენ. გიოსაც და ბეჟოსაც არაერთხელ გამოუტანიათ ტყიდან სათარი მაშინაც კი, როცა რეინჯერები ტყეში იყვნენ. ეს ორი პატარა ბიჭი შეუმჩნევლად ახერხებდა ტყიდან გამოსვლას.

ამჯერადაც მოსჭრეს კარგა მოზრდილი ხეები და შეუდგნენ მათ გასხეპვას. საქმე თითქმის მომთავრებული ჰქონდათ, რომ უცებ ანკრიალდა ბეჟოს ტელეფონი – რეინჯერები მოდიან, ფრთხილად იყავით! – აცნობა მისმა მეზობელმა, რომელსაც ტყისკენ მიმავალი რეინჯერების მანქანა შეენიშნა.

ბიჭებმა სწრაფად გადამალეს ცულები და ცხენების მოკაზმულობა, ხოლო უკვე გასხეპილი, გამზადებული მორები, ფერდაზე ხევისაკენ დააგორეს. შემდეგ ზურგჩანთები მოიხსნეს და შეუდგნენ სოკოს კრეფას, რომელიც ბლომად იყო შეფენილი ფერდობზე. დიდი ხნის ლოდინი არ დასჭირვებიათ, რეინჯერებიც გამოჩნდნენ.

– ხომ არავინ დაგინახავთ? ამ მხრიდან ჭრის ხმა ისმოდა, – იკითხეს მათ.

– ჩვენ ეხლა მოვედით, არავინ დაგვინახავს! – იცრუეს ბიჭებმა. რეინჯერები ტყის სიღრმეში შევიდნენ.

– დაბინდებამდე მოგვინვეს მოცდა, – თქვა ბეჟომ, – ეხლა ეგენი ტყეს შემოივლიან, შემდეგ სოფლის ბოლოს, საიდანაც ტყე იწყება, იქ მოფარებულში გააჩერებენ მანქანას და გვიანობამდე არ წავლენ. – ვიცი, პირველად ხომ არ იქცევებიან ასე! – უპასუხა გიომ, ბიჭებმა ტყის გვერდით საბალახოდ მიშვებულ ცხენებს გაჰხედეს, – აღარ წავიდეთ? გვეყოფა, თითქმის გავავსე ზურგჩანთა, – გასძახა გიომ ბეჟოს.

– წავიდეთ! – ორივე ცხენებს შემოაჯდა და შინისაკენ გასწია, – გამოვიდნენ თუარა ტყიდან, იქვე მოფარებულში რეინჯერების მანქანა დალანდეს.

– ხომ გითხარი, აქ გაჩერდებიან მეთქი. ესენი ჯერ აქედან წამსვლელები არ არიან.

– ჩვენ რალა გვეჩქარება, დალამდება და მერე ამოვიდეთ, მთავარია ვიცით სად დავმალეთ სათრები, ასე აჯობებს! – თქვა ბეჟომ.

ვასომ შვილიშვილი ცხენზე გადამჯდარი ცულისა და სათარის გარეშე რომ დაინახა ელდა ეცა.

– რა არის, ბიჭო? ხო არ დაგიჭირეს, შარში ხო არ გაეხვიე?

– დანყნარდი პაპი, მეტი საქმე არა მაქ მაგათ დავეჭვინო! თავზე წამოგვადგნენ, მაგრამ ბიჭებმა წინასწარ გაგვაფრთხილეს, იარაღისა და სათრების გადამალვა მოვასწარით, შენ ეს გამომართვი, აი რამდენი მოვკრიფე, ბაბოს უთხარი ბლომად ხახვში ჩახრაკოს, გემრიელი იქნება! – უთხრა გიომ და სოკოთი სავსე ზურგჩანთა მიანოდა პაპას.

გვიან შებინდებულზე ბიჭებმა მშვიდობიანად ჩამოიტანეს სათრები. ცხენებს, ცოტა არ იყოს, გაუჭირდათ ღამე მორების თრევა, მაგრამ სახლამდე უხიფათოდ მოაღწიეს. მეორე დღეს გიომ დახერხა სათარი, შემდეგ ცულით დაჩეხა, დააწყო ცხენის „ტაჭკაზე“ და აუტანა თებრო ბაბოს. უხაროდა, რომ ყველაფერი კარგად დამთავრდა, უფრო მეტად კი ის უხაროდა, კვირას ბაბოსთან ერთად ველისციხის ბაზრობაზე წავიდოდა და თავისი შრომით ნაშოვნ ფულს, როგორც უნდოდა, ისე დახარჯავდა.

პალი

კარზე კაკუნი გაისმა. თამაზმა თვალები მოიფშვნიტა, მამა-პაპურად გაიზმორა და ნამძინარევი ხმით გასძახა: – ღიაა, შემოდით! – მონიკამ ჯერ თავი შემოჰყო, დარწმუნდა რა, თამაზი მარტო იყო, თამამად შემოვიდა და იქვე სკამზე ჩამოჯდა.

– ბატონი მაიბორგი გიბარებს ბიუროში! – ამცნო თამაზს მონიკა ზეელერმა, რომელიც ლტოლვილთა თავშესაფარში სოციალურ საკითხებს განაგებდა, თამაზთან მას ახლო ურთიერთობა ჰქონდა, თუნდაც იმიტომ, რომ მათ შორის ენობრივი ბარიერი არ არსებობდა. თამაზი ამ დანესებულებაში თარჯიმნად მუშაობდა. თავისუფლად ფლობდა გერმანულ ენას, მას დამთავრებული ჰქონდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დასავლეთ ევროპის ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტი გერმანული ენის სპეციალობით.

საქართველოში არსებულმა სოციალურ - ეკონომიურმა მდგომარეობამ და დუხჭირმა ცხოვრებამ, აიძულა თამაზი გერმანიაში წასულიყო და იქიდან დახმარებოდა თავის ხელმოკლედ მცხოვრებ მშობლებსა და ნათესავებს. მონიკას „მეგობრად“ ქართველი ჰყავდა, ისინი ერთად ცხოვრობდნენ და შესანიშნავად ეწყობოდნენ ერთმანეთს. ბადრიმ ისე გაათვითცნობიერა ქართულ წეს-ჩვეულებებში, რომ თვითონაც უკვირდა, ასე ადვილად და უმტკივნეულად, როგორ გადაეწყო ეს გერმანელი ქალი ქართულ ყაიდაზე.

მონიკას განსაკუთრებით ქართული სამზარეულო მოსწონდა, ზედმინევნით შეისწავლა ქართული კერძების მომზადება, განსაკუთრებით საცივს ამზადებდა დიდი მონდომებით და კერძიც საკმაოდ გემრიელი გამოსდიოდა.

– რა უნდა, რატომ მიბარებს?

– მგონი ლტოლვილთა ახალი ნაკადი მოვიდა ნუხელ გვიან ღამით, თუ არ ვცდები კავკასიელები უნდა იყვნენ, – უპასუხა მონიკამ.

თამაზი რუსულენოვან ლტოლვილებთან იყო გამწესებული. პოსტსაბჭოური ქვეყნებიდან ლტოლვილთა საკმაოდ დიდი ნა-

კადი მოაწყდა გერმანიას, ამიტომ საქმე უამრავი ჰქონდა: მათთან გასაუბრება, ანკეტების შევსება, შიდაგანაწესის გაცნობა და შემდეგ დაკომპლექტება საცხოვრებელი ადგილების მიხედვით. ის მხოლოდ შაბათ-კვირას იყო თავისუფალი.

– ჰო, კინალამ დამავინყდა, შაბათს ჩვენთან გეპატიჟებით მე და ბადრი, აუცილებლად მოდი, საცივი გვექნება, თან ქართულ ღვინოსაც დავაყოლებთ, ბადრის აჩუქეს მანჰაიმში იქაურმა ქართველებმა, – თქვა მონიკამ და კარი გაიხურა.

თამაზი წამოდგა სანოლიდან, ხელ-პირი დაიბანა, ჩაიცვა, მსუბუქად წაიხემსა და ცენტრალური ბიუროსაკენ გაემართა. ბატონი მაიბორგი – ლტოლვილთა თავშესაფრის კომენდანტი, მეგობრულად მიესალმა თამაზს.

– საიდან არიან? – ჰკითხა თამაზმა.

– სომხეთიდან, – იყო პასუხი.

– შეიძლება ვნახო?

– ხომ იცი, კარანტინში შესვლა აკრძალულია, დიდხანს ნუ გაჩერდები, ცოტა ხნით შეიძლება.

თამაზმა შეფს მადლობა გადაუხადა და კარანტინისკენ წავიდა, სადაც 15 სომხური ოჯახი იყო განთავსებული და გასაუბრებას ელოდნენ. თამაზი თავის დახრით, უხმოდ მიესალმა იქ მყოფთ. სომხებმა აათვალ-ჩაათვალაიერეს იგი, მისმა კავკასიურმა გარეგნობამ მათ სითამამე შემატა და სომხურად შეეკითხნენ.

– ჰაიეს?

– ჩე, ვრაცე, ახპერჯან, – უპასუხა თამაზმა და ამით ამოწურა თავისი ლინგვისტური შესაძლებლობა სომხურ ენაში.

– ფული გაქვთ? – გააგრძელა რუსულად. სომხებს გაუკვირდათ ეს არც თუ ისე კორექტული შეკითხვა. თამაზი მიუხვდა მათ გაკვირვებას და განმარტა.

– დამალეთ, არ გამოაჩინოთ, თორემ თავშესაფრის ადმინისტრაცია სოციალურ ხელფასს არ დაგინიშნავთ, – უთხრა მათ და გარეთ გამოვიდა. გასაუბრებამ ექსცესების გარეშე ჩაიარა, ახლადშემოსულ ოჯახებს საცხოვრებელი ოთახები გამოუყვეს და სასადილოში კვების აღრიცხვაზე აიყვანეს. ამ თავშესაფარში ადრე შემოსული სომხებიც ბინადრობდნენ, თამაზი განსაკუთრებით მეგობრობდა ერთ სომხურ ოჯახთან, ცოლიც

და ქმარიც საკმაოდ განათლებულნი იყვნენ. არამ მელიქიანი ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტში კითხულობდა ადრე ლექციებს, ხოლო მისი მეუღლე არუსიკი ერთ-ერთ სამეცნიერო დანესებულებაში მეცნიერ-თანამშრომლად მუშაობდა. მათთან ნებისმიერ თემაზე შეიძლებოდა საუბარი, ამასთან ერთად ორივეს საოცარი იუმორის გრძნობა ჰქონდა. იმ დღესაც თამაზმა ჩვეულებისამებრ მელიქიანებთან შეიარა. თითო ფინჯანი ყავის დაღვევის შემდეგ გაახურეს ნარდის თამაში.

– თამაზჯან, გუშინნინ ბილიფელდის აზულჰაიმიდან ჩვენთან ერთი ლამაზი მონღოლი ქალი გადმოიყვანეს, თანაც მაგარი ინტელიგენტი ვინმეა. – პეტერბურგის უნივერსიტეტი აქვს დამთავრებული, თუ გინდა გაგაცნობ, – ჩაუკრა თვალი არამამ.

– რას ამბობ, მონღოლი და ლამაზი? – შეიცხადა თამაზმა,

– რომ ნახავ მაგას აღარ იტყვი, – სიტყვა მოუჭრა არამამ და თან კამათლები დუშაშზე დასვა.

– მარსია თამაზჯან, თითი მოკაკვე! – თქვა გახარებულმა არამამ და ნარდი დახურა.

– წამოდი, ვისადილოთ, სომხური კონიაკი მაქვს, თითოს ასასი მოგვიხდება.

თამაზმა თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია და სამზარეულოში გაჰყვა.

მეორე დღეს თამაზი ადრე მორჩა თავის საქმეებს ბიუროში. სახლში დაბრუნებულს პატარა ბარათი დახვდა კარზე სკოჩით მიმაგრებული, „7 საათზე ჩვენთან შემოიარე, სტუმარი გვეყოლება, არამა“, ეწერა ბარათში. თამაზი მიხვდა ვინ სტუმარზეც იყო საუბარი და ამ ქალის მიმართ ინტერესი მოეძალა. ჩაიცვა გამოსასვლელი ტანსაცმელი, თმები გადაივარცხნა, ფრანგული სუნამო იპკურა სახეზე და მელიქიანებისკენ გასწია. სუფრასთან არამა, არუსიკი და ახალგაზრდა მშვენიერი ქალბატონი ისხდნენ. ქალს სახეზე მონღოლური იერი გადაჰკრავდა, მაგრამ აშკარად ეტყობოდა, რომ მთლად მონღოლი არ იყო, რუსულ იერსაც შეხედვისთანავე შეამჩნევდა კაცი.

– გაიცანი, ეს ჩვენი ქართველი მეგობარია, ჩვენს ჰაიმში მუშაობს თარჯიმნად, – წარუდგინა არამამ თამაზი. ქალი წამოდგა, მის მოხდენილ ტანსა და მიმზიდველ შეხედულებას შვენოდა

რუსული გენის სილამაზე და ველურ სტეპში გაზრდილი მონღოლის სითამამე და სილადე, ორი ერის ეს გარეგნული შტრიხები და სახასიათო თვისებები ისე ჰარმონიულად იყო ერთმანეთთან შერწყმული, ისეთ განსხვავებულ სილამაზეს ჰქმნიდა ამ ქალში, რომ თვალს ვერ მოსწყვეტდი.

– სევდა მქვია, – გაუწოდა ხელი ქალმა. თამაზმა მისი ნაზი, მოხდენილი თითები ტუჩებთან მიიტანა და ეამბორა.

– თქვენს გარეგნობაში რუსული კვალი ჩანს!

– დიახ, დედა მყავს რუსი, მამით მონღოლი ვარ, ჩემი ბაბუა ჩინეთში მონღოლეთის საპატიო კონსული გახლდათ, – ამაყად წარმოსთქვა ქალმა.

– თქვენ ძალიან ლამაზი და მოხდენილი ქალბატონი ბრძანდებით, – კომპლიმენტებს არ იშურებდა თამაზი, თან ცდილობდა ქალის ყურადღება მიეპყრო თავისი დახვეწილი მანერებით. არც სევდა ჩანდა გულგრილი თამაზის მიმართ, ან რას დაუნუნებდა ახოვან, მშვენიერი პირისახის მქონე, განათლებულ ქართველს. იმ საღამოს ბევრი რამ შეიტყო თამაზმა ამ მომხიბლავი მონღოლი ქალის შესახებ, მას შორეულ მონღოლეთში ქმარი და პატარა გოგონა ჰყავდა. აქ ნოიშტატში გავლით იყო, მისი საბუთები გადაგზავნილი იყო ქალაქ პერმასენსში. ეს ქალაქი საკმაოდ შორს, საფრანგეთის საზღვართან მდებარეობდა. სევდა დღე-დღეზე ელოდებოდა გამგზავრებას. იმ საღამოს კარგად მოილხინა თამაზმა და დიდად ნასიამოვნებიც დარჩა, განცვიფრებას ვერ მალავდა მონღოლი ქალის მშვენიერების გამო.

სევდა ისე გაემგზავრა პერმასენსში, რომ თამაზმა ვერ შეძლო მასთან გამომშვიდობება სამსახურის გამო. ძალიან განიცდიდა, თუმცა იმედი ჰქონდა მის მოძებნაში სომეხი მეგობრები დაეხმარებოდნენ. მართლაც სევდას არუსიკისთვის დაეტოვებინა თავისი კოორდინატები და ტელეფონის ნომერი. თამაზმა გამოართვა ტელეფონის ნომერი და სევდას დაურეკა. სევდა არ ელოდა თამაზის ზარს.

– შეიძლება შენთან ჩამოვიდე?

– რატომ?

– ისე სტუმრად, არ მიმიღებ?

– სტუმრად შეიძლება!

– მაშინ შაბათს წამოვალ, მისამართი ვიცი, მოგაგნებ!

თამაზი დაემშვიდობა სევდას და კმაყოფილი საწოლზე წამოგორდა, – რა გაძლებს შაბათამდე, გაიფიქრა და დაღლილ-მა თვალები მილულა.

მატარებლის სადგურზე უამრავი ხალხი ირეოდა, თამაზმა ბილეთი იყიდა, ვაგონში მოძებნა თავისი ადგილი და ლამაზად ილუსტრირებულ ჟურნალს თვალიერება დაუწყო.

სევდა კარგად მოეწყო პერმასენსში. მან რესტორანში დაიწყო მუშობა მიმტანად. გონიერმა ქალბატონმა ენაც თანდათან შეისწავლა. ასე რომ, გერმანელებთან ურთიერთობა თითქმის აღარ უჭირდა. თამაზს არ გასჭირვებია სევდას მოძებნა. ტაქსმა იმ რესტორანთან მიიყვანა, სადაც იგი მუშაობდა. დაინახა თუ არა სევდამ თამაზი, მოულოდნელობისაგან შეცბა, აქ შეხვედრას არ ელოდა. თამაზი ლოყაზე ეამბორა სევდას და ყვავილების ლამაზი თაიგული მიართვა.

– თუ დაღლილი არა ხარ ქალაქს დაგათვალიერებინებ, თუმცა ჯობია ჯერ დაისვენო, ნამგზავრი ხარ, – უთხრა სევდამ. სევდას ბინა იქვე ახლოს ჰქონდა ნაქირავები, უთხრა მისამართი თამაზს, მისცა გასაღები და შეჰპირდა, თვითონაც მალე მოვიდოდა. ოროთახიან ბინაში, სისუფთავისგან ყველაფერი ბზინავდა. თამაზმა ტელევიზორი ჩართო, ჩაჯდა სავარძელში და წამდაუნუმ შეჰყურებდა კედლის საათს. უცებ გაიღო კარი და ოთახში პროდუქტით სავსე, მძიმე პარკით ხელში, სევდა შემოვიდა. ქალმა სწრაფად გააწყო სუფრა, კარადიდან გერმანული კონიაკი „აზბახის“ ლამაზი ბოთლი გადმოიღო და სტუმარს ჭიქა შეუვსო, ცოტა თვითონაც დაისხა.

– ეს ჩვენი შეხვედრის იყოს, – თქვა თამაზმა და ჭიქა ბოლომდე გამოსცალა, სევდამაც ცოტა მოსვა, დრო შეუმჩნეველად გადიოდა, იხსენებდნენ სევდას ნოიშტატში ყოფნის პერიოდს.

– უკვე გვიან არის, ხომ არ დაისვენებდი?

– ჰო, რა თქმა უნდა, დავისვენოთ, – უთხრა თამაზმა.

– შენ აქ გაგიშლი, მე მეორე ოთახში მოვისვენებ, – თქვა სევდამ.

თამაზი საწოლზე წამოჯდა, – მოდი , აქ დაჯექი ჩემთან, – სევდა გვერდით მიუჯდა.

– იცი რა, მე 400 კმ. იმიტომ კი არ გამოვიარე, რომ პერმანენსში გერმანული „აზბახი“ დამელია, „აზბახს“ ნოიშტატშიც კარგად ვსვამ. მე აქ შენთან ჩამოვედი, შენი ნახვა მინდოდა, მომენატრე.

სევდამ თვალებში ჩახედა თამაზს და წარმოსთქვა, – მე შენ თითქმის არ გიცნობ, მხოლოდ მეორედ გხედავ, თამაზმა სევდას მარჯვენა ყურთან მიუტანა ტუჩები და მის ყურის ბიბილოს ენის წვერით შეეხო. ქალი შეკრთა, მაგრამ არ შეწინააღმდეგებია, მხოლოდ სუნთქვა გაუხშირდა.

– მე ქმარი მყავს, – ამოსთქვა ჩუმად.

– შენი ქმარი აქ არ არის, ის ძალიან შორსაა, აქ მარტო მე და შენ ვართ, – ჩასჩურჩულა თამაზმა. სევდას სუნთქვა უფრო გაუხშირდა. ქალს საკინძის ზედა ღილი შეხსნილი ჰქონდა. თამაზმა მარჯვენა ხელი შეუცურა მკერდში, საჩვენებელი და ცერა თითები ძუძუს თავს შეახო და ნაზად მოუსრისა. სიამოვნებისაგან სევდამ კრუსუნი დაიწყო, უცებ თამაზის სახისკენ შემოტრიალდა და მის ტუჩებს ვნებიანად დააცხრა...

იმ ღამეს არც თამაზმა და არც სევდამ არ დაზოგეს ერთმანეთი. მთელი ღამე ალერსსა და ხვევნა-კოცნაში გაატარეს, დილით სიყვარულსა და სექსში გათანგულებს ტკბილად ჩაეძინათ.

კვირა დღე იყო, თამაზი სევდას ალერსმა გამოაღვიძა, ბედნიერებით აღვსილი, ნასიამოვნები და კმაყოფილი სევდა გულმკერდს უკოცნიდა თამაზს.

– ასე კარგად თავი არასოდეს მიგრძვნია, შენ განმაცდევინე ის უდიდესი სიამოვნება, რაზეც მხოლოდ წიგნებში წამიკითხავს, – ეუბნებოდა სევდა და გაშმაგებით ჰკოცნიდა თამაზს.

– მე ველარ გავძლებ უშენოდ, გთხოვ არ მიმატოვო. – თამაზი ნასიამოვნები და სიყვარულით დაღლილი სევდას გაშლილ თმებს მოეფერა და ღიმილმორეულმა წარმოსთქვა:

– ვენაცვალე უფალსა, რადგან ღირსმყო საშვილიშვილო ვალი, ისტორიული ვალი გადამეხადა ჩემი ქვეყნისა.

– რა ვალი? – შეეკითხა სევდა.

– მონღოლები საუკუნეზე მეტხანს ბატონობდნენ საქართველოში. მათ ბევრი ქართველი ქალის ცოდვა ადევთ, ვინ მოსთვლის რამდენი ქართველი ლამაზმანი გამხდარა თავის ნების

სანინალმდეგოდ მონლოლ ნოინთა ჰარამხანების ბინადარი. მე კი დღეს სანოლში მიწვევს ულამაზესი მონლოლი ქალბატონი და ვტკბები მისი მშვენიერებით.

– ჰო, ვიცი მე ეგ ისტორია, მაშინ ჩვენ თითქმის ნახევარზე მეტი მსოფლიო დავიპყარით. დამშვიდდი, შენი მხრიდან, როგორც ერთ ქართველს, ვალი გადახდილი გაქვს შენი წინაპრების წინაშე, შეგერგოს, ჩემო პრინცო! – უპასუხა სიცილით სევდამ და ორივე ისევ თავდავინყებას მიეცა.

ვაგზალზე სევდა და თამაზი მატარებელს ელოდნენ,
– როდის მნახავ?

– ალბათ ძალიან მალე, – უპასუხა თამაზმა. სევდა პასუხით კმაყოფილი, ჩაეხუტა თამაზს და ტუჩებში აკოცა. მატარებელი დიდი სისწრაფით მიჰქროდა, თამაზი სევდასთან გატარებული ზღაპრული ღამის მოგონებებში იყო ჩაფლული. მალე დაღლილს ჩაეძინა კიდეც.

– თამაზჯან, შაბათს რას აკეთებ? ლიუდვიგსჰაფენში გეპატიჟები ჩემს ბიძაშვილებთან, კაი სუფრა ექნებათ, – შეეხმინა სამსახურიდან დაბრუნებულ თამაზს არამა, თან მკვეთრი სომხური აქცენტით ჩაარუსულა *ТЫ ЛЮБИШЬ ТОЛМУ?*

– *ЛЮНЛЮ*, არამჯან, ცავატანემ, მაგრამ შაბათს არა მცალია, პერმასენსში მივდივარ.

გლაგვი

იდგა აგვისტო. მზე თავის მცხუნვარებას არ იშურებდა, ცხელი ხვატი მოსდებოდა სოფლის ქალებსა და შარაგზებს. კახეთის ერთ ლამაზ სოფელში არაფერი ხდებოდა განსაკუთრებული და საინტერესო. ცხოვრება ჩვეულებრივი რიტმით მიდიოდა. ლონდრიანთ ნიკუშას მოემთავრებინა მუშაობა ბაღჩაში და ზურგზე თოხგადებული მიჰყვებოდა თავისი ბუდრუგანა სახლისაკენ მიმავალ ბილიკს. სახლი, იქვე ახლოს, ხევის პირას ედგა. ცხელოდა. შუბლზე ოფლი ღვარად ჩამოსდიოდა. ცხვირსახოცით ოფლი მოინმინდა, თოხი საჩეხში მიაგდო, შემდეგ ხმამაღლა მოლაპარაკე თავის ბაღლებს გასძახა, რომლებიც სახლის კუთხეში ჩხუბობდნენ.

– რა დღეში ხართ, თქვე შობელძაღვლებო, იქნებ დაჭამოთ ერთმანეთი, რა ვერ გაიყავით? – ისინი ცოტა ხნით გაყუჩდნენ, არ ეგონათ თუ ეგრე მალე მორჩებოდა მამა თოხნას; გასცდა თუ არა ბაღლებს ნიკუშა, იმათ ისევ განაგრძეს ხმაური და ღრიანცელი. ნიკამ, აქაოდა ჩემს ეზო-ყურეში ვარო, სიცხეც ხელს უწყობდა, გაიძრო „მაიკა“ და შარვალიც ზედ მიაყოლა. იქვე, სახლის წინ პატარა ფარდული ედგა, უკანა მხრიდან აგურითა და შიგადაშიგ კრამიტით ამოშენებული, გვერდებზე კი შიფერი ჰქონდა უგერგილოდ აკრული. ფარდულის შუაგულში ძველი „კუშეტკა“ იდგა, რომლის ფეხებიც ალაგ-ალაგ ჭიებისგან იყო დახრული, ზედაც ძველი ფარდაგი იყო გადაფარებული, ბაბოს შეკერილი მუთაქაც იქვე ეგდო. ამ „კუშეტკის“ შემხედვარე ნიკუშას ერთი არასასიამოვნო ამბავი გაახსენდებოდა ხოლმე.

მოგეხსენებათ, კახეთში თითქმის ყველა სოფელს, მცირე გამოწვლისის გარდა, მამაპაპათაგან დღეობები აქვს ტრადიციულად შემონახული. თუმცა, ესლა იმ ხალისითა და მონდომებით აღარ ილხენენ, მაგრამ შეძლებისდაგვარად მაინც აღნიშნავენ ხოლმე. ეს დღესასწაული სოფელ ვაზისუბნისთვის 7 ივლისია. ამ დღეს ვაზისუბნელები აღნიშნავენ „ნათლისმცემლობას“.

ერთ წელიწადს ნიკუშამ გადანყვიტა „ნათლისმცემლობაზე“ თელავიდან მოყვრები – ცოლეულები დაეპატიჟა, მთელი წლის მანძილზე შრომითა და ჯაფით შექუჩებული დანაზოგი ჯიბეში

ჩაიდო და დღეობამდე ერთი კვირით ადრე, ველისციხის ბაზრი-დან, ძუძუდან ახლად ასხლეტილი, თამამი ბატკანი ამოიყვანა. ზუსტად ამ დროს გააქტიურდებოდნენ ხოლმე სოფლის ხელმ-რუდე კაცები. ეს კარგად იცოდა ნიკუშამ და დღეობის წინა ლა-მეს ბატკანი სავირეში აღარ შეაგდო. თვითონ გარეთ „კუშეტ-კაზე“ დანვა, ბატკანი კი თოკით „კუშეტკის“ ფეხზე გამოაბა და დაარსენებულმა ცოტა ხანში ხვრინვაც ამოუშვა. ირიჟრაჟა თუ არა, მოიფშენიდა თვალები, წამოჯდა, გაიხედა „კუშეტ-კის“ ფეხისაკენ, სადაც ბატკანი ეგულებოდა, მაგრამ სახტად დარჩა... – იმ შობელძაღვლებს თავის თოკიანად წაუყვანიათ, მაგათი დედაც, – ჩაილაპარაკა თავისთვის და ცოლს გასძახა, – დედაკაცო, გამო აბა გარეთ, ბატკანი აღარ არი. წაუყვანიათ იმ მურდლებსა. მერიკო პერანგისამარა გამოვარდა ოთახიდან წყევლითა და ქოქოლით, ქურდებზე გული რომ იჯერა, მერე ქმარს მისდგა, – შენი ბრალია რაც მოგივიდა, „ავი შემნახავი ქურდზე უარესიაო“ შენზეა ნათქვამი, „კუშეტკის“ ფეხზე რო აბამდი, რა გეგონა, მანდ დაგიყენებდნენ ბატკანსა? შენ უნდა გამოგება ფეხზე, მაშა! – ცხარობდა მერიკო. აბა, რას იზამდა ნი-კუშა, მოყვრებთან ხომ არ შერცხვებოდა. ღამით ქურდებისგან ძალიან პატივნაცემი, დილიდანვე ადრიანად გაიქცა ბაზარში, იყიდა ცხვრის ხორცი, ღორის ხორცი სამწვადედ და კიდევ სხვა რამეებიც მოაყოლა. ის დღე იყო და მას მერე შეიჯავრა მამაკა-პისეული „კუშეტკა“, თითქოს იმისი ბრალი ყოფილიყო ბატკნის მოპარვა. იშვიათად წამონწებოდა ზედ, ძალიან როცა უჭირდა, ეხლაც დავინწყნოდა ის სამარადჟამო წყენა, წამოგორებუდიყო ზედ, მუთაქა თავქვეშ ამოედო და თვალები მიელულა.

ხევიდან საამო ნიავმა წამოუბერა. ნიკუშას ფართოტოტე-ბიანი სატინის ლურჯი „ტრუსიკი“ ეცვა. მისი მამაკაცური ღირსების სამივე კომპონენტი, ნიავის ყოველ წამობერვაზე მზის შუქის ხილვის ღირსი ხდებოდა. ეს პროცესი არ გამოჰპარ-ვია მერიკოს ფხიზელ თვალს, რომელიც იქვე ქათმებს საკენკს უყრიდა.

სულ აღარა სცხვენია ამ კაცსა, ჩემი თავი ჯანდაბას ქა, ბალ-ლებისა მაინც აღარ ერიდება, – კაცო, რომ წამოტიტლიკანებ-ულხარ და გიჩანს ყველაფერი, „ადიელა“ მაინც დაიფარე!

– „ადიელა“ რათ მინდა დედაკაცო, ხომ ხედავ როგორა ცხელა, – ჩაილულულა ნიკუშამ და გვერდი იცვალა. სახლის კუთხეში მოჩხუბარმა ბაღლებმა უფრო უმატეს ხმაურს, ჩხუბის მიზეზი დამტვრეული „სამაგატკის“ წინა დიდი „პაჩვენიკი“ იყო, რომელიც გაეტეხათ და იქიდან გადმოცვენილი ფოლადის ბრჭყვიალა ბურთულები ვერ გაეყოთ. ნამეტნავად პატარა თემო ცხარობდა, ბოლოს გაბრაზებით მიაძახა უფროს ძმას, – არც შენ და არც მე, შემობრუნდა, სადაო ბურთულა – „შარიკი“ რაც ძალა ჰქონდა გაჰკრა იქითკენ, სადაც ნახევრად შიშველი ნიკუშა „კუშეტკაზე“ წამოკოტრიალებული ნებივრობდა. ამ დროს ნიავმა წამოუბერა, ნიკუშას „ტრუსიკის“ ტოტი აუფრიალა და გამოსროლილი „შარიკი“ ზუსტად იმ ადგილას მოხვდა, სადაც ყველაზე მეტად სტიკვათ ხოლმე კაცებს. ნიკუშას სიმწრისაგან არაადამიანური ხავილი აღმოხდა, ორივე ხელი იტაცა მაღალ ადგილზე, თვალები გაუფართოვდა, პირი გააღო, ეტყობოდა რალაცის თქმა უნდოდა, მაგრამ ვერ ახერხებდა, სახეზე სულმთლად გაღურჯდა. ნიკუშას ხრიალზე გამოვარდა იქვე სამზარეულოში მოფუსფუსე მერიკო, ქმარი რომ დაინახა ასეთ მდგომარეობაში, კინალამ ჭკუიდან შეიშალა, აღარ იცოდა რა ექნა, ესლა მოახერხა, ტირილნარევი ხმით გასძახა მეზობლებს, – მეზობლებო, მიშველეთ, ნიკუშა მიკვდება, – მერიკოს ყვირილზე მოცვივდნენ მეზობლები, ზოგი რას ურჩევდა, ზოგი რას. მერიკოც დაბნეული ცივ წყალსლა ასხამდა ცოცხალმკვდარ ნიკუშას გაღურჯებულ სახეზე. ამ ამბის დამნახავმა ბაღლებმა მორთეს ტირილი, მისხდნენ კუთხეში და შიშისაგან უფრო დაპატარავდნენ. ნამეტნავად პატარა თემო ტიროდა – ვაიმე, მამა ძალად არ მინდოდა, – მოსთქვამდა და თვალებიდან კუნწულ-კუნწულა ცრემლებს ღვრიდა.

ნიკუშას სახლის გვერდით, იქვე ახლოს ცხოვრობდა ბებერი დედაკაცი. იმდენად ხანდაზმული იყო, თავისი წლოვანება თვითონაც აღარ ახსოვდა, წლებს საკმაოდ დაემჩნია კვალი მისი გარეგნობისათვის, მიუხედავად წელში მოხრილობისა, აშკარად ეტყობოდა ჯელობაში მაღალი, ეშხიანი დედაკაცი უნდა ყოფილიყო. საჩვენებელი და შუა თითები პაპიროსის წევისაგან ჰქონდა გაყვითლებული, სახე დანაოჭებოდა, უპეებში

ჩაცვენილი, მიმქრალი თვალებიდან მაინც გამოკრთოდა სიცოცხლის ჟინი და სურვილი. სიკვდილსა და მის მსტოვარ - მიქელ გაბრიელს დიდი ხანია დავიწყებული ჰყავდა თამარა ბაბო, თუმცა არც თვითონ ჰქონდა სურვილი ამ ქვეყნის დატოვებისა. ის ჯერ აქაც კარგად გრძნობდა თავს. მისი სიბერისა და ხანდაზმულობის გამო მეზობლები და თანასოფლელები ბლაგვს ეძახდნენ, თამარა ბაბოც ისე მიეჩვია ამ სახელს, რომ აღარც სწყინდა. ხელში მუდმივად კოხტად გათლილი ჯოხი ეჭირა, რომელიც სიარულში ძალიან ეხმარებოდა. აფორიაქებული ხალხი რომ დაინახა, იკითხა რა მოხდა, სად გარბიხართო?

– ლონდრიანთ ნიკუშა კვდება, – უპასუხა ერთმა ფაშფაშა დედაკაცმა, რომელიც ნიკუშაანთკენ მიდიოდა და თან მძიმედ ხენეშოდა სიმსუქნისაგან შეღონებული.

– რას ამბობ ქა, ნელან არ ამოვიდა თავის ბაღიდან, რა მოუვიდა?

– ის პატარა რო ჰყავთ, – არ ცხრებოდა ფაშფაშა, – მავნებელი, მიწლიკონა, „შარიკი“ უსვრია თავი მამითვინა და შიგ ყვერებში მოურტყამს,

– „შარიკის“ სროლა რალამ მოაფიქრებინა, თანაც ყვერებში, – აჩიფრიფდა ბლაგვი. „იუბკის“ ჯიბიდან „პამირის“ „პაჩკა“ ამოიღო, გაყვითლებული თითებით ამოაძვრინა ერთი ღერი, გაიჩარა პირში და გაჰკრა ასანთი, თან ჯოხზე დაყრდნობილმა ნელი ნაბიჯით გასწია ნიკუშას სახლისაკენ.

მიუხედავად იმისა, რომ ბლაგვი გადაბერებული მოხუცი იყო, მეზობლები მის სიტყვას მაინც უწევდნენ ანგარიშს, ბევრის მნახველი დედაკაციაო, იტყოდნენ ხოლმე. მართალია მისი ნათქვამი დიდი სიბრძნით არ გამოირჩეოდა, მაგრამ აზრთან და გონებასთან მწყრალად არ იყო. მოვიდა თუ არა, ჯოხით მისწი-მოსწია ხალხი, – გაატარეთ! – გაისმა შეძახილი აქეთ-იქიდან, – გაატარეთ! თორემ, ემანდ უცბად ფეხზე არ წამააახტუნოს ნიკუშა, – ქირქილებდნენ მეზობლები. ბლაგვმა ჯოხითა და მუჯღუგუნით გაიკვლია გზა ავადმყოფისაკენ და ტირილითა და ვაივიშით გათანგულ მერიკოს დაუწყო ნუგემისცემა, თან ცოცხალ-მკვდარ ნიკუშას ყურადღებით აკვირდებოდა. – მაგას მხოლოდ ესლა უშველის, – ჩაილაპარაკა თავისთვის, მერე თვა-

ლები წამოენთო და ნიკუშას ცოლს ბრძანების კილოთი უთხრა.

– ფაჩარი დააგლიჯე! ჩაუყავ ხელი და დააგლიჯე! გაიგე, რას გეუბნები? – დაუყვირა მოხუცმა მერიკოს. ქალი უცბად გაშრა, დაიბნა, აღარ იცოდა რა ექნა. მარჯვენა ხელი ნიკუშას „ტრუსიკისკენ“ წაიღო, მაგრამ უცებ უკანვე გამოსწია, ხალხისა სცხვენოდა. მოხუცი მიხვდა, რომ ქალს უჭირდა ამ გადანყვეტილების მიღება და ისევ დაუცაცხანა, – ჭოჭმანისა და კეკლუცობის დროა, ხო ხედავ კაცი ხელიდან გეცლება, ჩაუყავ, რო გეუბნები, შენი ქმარი არ არი? უცხოა? შენმა მზემ ჯერაც არ გინახავს მაგისი, – ეს სიტყვები ისე მკაცრად უთხრა მოხუცმა, რომ ყოყმანის დრო მართლაც აღარ იყო. წამები წყვეტდა სიცოცხლის ბედს. მერიკომ გონი მოიკრიბა, ჩაუყო ხელი „ტრუსიკში“ ქმარს, მობლუჯა და მთელი ძალით მოქაჩა. ნიკუშამ ერთი ამოიზმუვლა, ღრმად ამოისუნთქა, თვალები ფართოდ გაახილა და ხმამაღლა შეიკურთხა, – რას მიშვრებით, მკლავთ, თქვენი დედა მოვტყან! – ხმა ამოიღო, მგონი ფერიც მოსდის, – გაისმა აქეთ – იქიდან. მეზობლები თანდათან რწმუნდებოდნენ, რომ საიქიოდ განწირული ნიკუშა სააქაოდ გამობრუნდა. მისი გამწარებული სახისთვის რომ შეგეხედათ, მიხვდებოდით, მერიკოს მართლა ძალიან მოსვლოდა ამონინკვანა თუ ამოგლეჯა, ნიკუშამ ორივე ხელით ნატკენი ადგილი მოისრისა, მუხლების თავები ნიკაპთან მიიტანა, მოიკუნტა და თვალებიდან სიმწრის ცრემლები გადმოსცვივდა, ნახეთ, ხალხო, ნახეთ! – იძახდნენ აქეთ-იქიდან მეზობლები, ამ ბებერს მარტო პაპიროსის წევა არა სცოდნია, თურმე ექიმიც ყოფილა, მართლა არ მიაბრუნა! მერიკო, ღმერთი შენსკენა ყოფილა, კაცი გადაგიჩა, – ეუბნებოდნენ ნამტირალევ, მაგრამ უკვე სახედანყნარებულ მერიკოს. ნამეტნავად ერთი ქვრივი დედაკაცი ცმუკავდა და არ ისვენებდა, – გოო, შენ კაცს ჩაპარსული რომ ჰქონოდა, რა უნდა ჩაგებლუჯა? – არ იყავ აჰა, რაღას არ იტყვის შენი ენა-პირი, შენ ხო სხვა საფიქრალ-სადარდებელი არა გაქვს რა, – მიაძახა მორიდებულად ღიმილმორეულმა მერიკომ და მოფერებით წაჰკრა მუჯლუგუნი, – გადარჩა, გადარჩა, გამობრუნდა, გამობრუნდა, – ამბობდნენ გამხიარულებული მეზობლები. – ამ საქმეს მაღარი-ჩი უნდა, უნდა შესწირო, ან ცხვარი დაჰკლა თეთრ გიორგიში,

ან მამალი შაუფრინო სანაგირის ეკლესიას, – ურჩევდნენ მეზობლები. ნიკუშა უკვე კარგა მოსულიერებული, ღრმად სუნთქავდა და ცრემლნარევი თვალებით იქითკენ იხედებოდა, საიდანაც „შარიკი“ გამოჰკრეს მისმა ბაღლებმა. მას თან ებრაზებოდა, თან ებრალებოდა თავისი შვილები. ბაღლები კი სახლის კუთხესთან ერთმანეთს ეკვროდნენ შეშინებულები და ნამტირალევი თვალებს მაჯებით იწმენდნენ. მალარიჩის გაგონებაზე ბლავეს ჩამქრალი თვალები გაუბრწყინდა, მერიკოს ნამტირალევი სახეზე თავისი დამჭკნარი ხელი მოუთათუნა და ყურში ჩასჩურჩულა, – მე ბევრი არაფერი მინდა გოო, პაპიროსი აღარა მაქ, ბაღლი გააგზავნე ბაზრიდან ორი „პაჩკა“ „პამირი“ ამომირბენინოს, კიდევ... ლონდრიაანთ ვასომ კარგი არაყი იცის, მიეცი მანეთიანი ნახევარი ლიტრა ჩამამისხას, ხო უნდა დავლიო ნიკუშას გადარჩენისა. – მარაა ქაა მაგაზე უარს როგორ გეტყვი, დედაკაცო, – ეუბნებოდა გახარებული მერიკო. დარწმუნდნენ რა, რომ ნიკუშა საბოლოოდ გამობრუნდა და ფეხზე გავლაც შეძლო, მეზობლები გაიკრიფნენ თავიანთი სახლებისაკენ. მერიკომ ძველი შიფანერკის უჯრა გამოხსნა, ამოიღო ფული და პატარა ბიჭს გასძახა, – მოდი შე არ საქნელო, გაიქე ბაზარში, ორი „პაჩკა“ „პამირი“ ამოუტანე თამარა ბაბოს! – თემო უცბად წამოხტა, ცრემლები აღარა სდიოდა, მხოლოდ თვალები ჰქონდა დასიებული ტირილისაგან, გამოართვა დედამისს ფული და მკვირცხლად დაეშვა ქვევით ბაზრისაკენ. უხაროდა, რომ მამა გადარჩა. რომ ეთქვათ ბაზრიდან კი არა თელავიდანაო, ფეხით წავიდოდა თელავშიც და იქიდან ამოურბენინებდა ბლავეს ორ „პაჩკა“ „პამირს“.

კოსტა

დილის 8 საათი იყო. კოსტამ ქარხანაში ცვლა ჩააბარა და დაღლილ-დასვრილი აბანოსკენ გაემართა. მძიმე მორიგეობა ჰქონდა. ქარხანა მთელი დატვირთვით მუშაობდა, ამიტომ კოსტას გაუჩერებლად მოუხდა მუშაობა და წიდით დატვირთულ თბომავალს ხან წიდასაყარზე მიაგელვებდა, ხანაც ფოლად-სასხმელ საამქროში გადაჰქონდა ჯართი.

აბანოდან გამოსულ კოსტას ერთი სული ჰქონდა სახლამდე მიეღწია და ლამენათევს დაეძინა. სახლში არავინ დახვდა. ნადია – კოსტას მეუღლე, დილით ადრე მიდიოდა სამსახურში და გვიან ბრუნდებოდა. ის ქალაქში ერთ-ერთ საუკეთესო სტილისტად ითვლებოდა, მუშაობდა სილამაზის სალონში და სამსახურის გარდა კლიენტებს სახლშიც იღებდა. სტილისტობის გარდა იგი ამზადებდა სახის კანის გამწმენდ, ეფექტურ საშუალებებს, ამიტომ მას კვალიფიციურ კოსმეტოლოგად იცნობდნენ. კოსტას ორი შვილი ჰყავდა – ქალ-ვაჟი. ისინი სკოლის მოსწავლეები იყვნენ.

კოსტამ მაცივარი გამოხსნა, მსუბუქად ისაუზმა და მაშინვე საწოლს მიაშურა. დაღლილს და ლამენათევს მალე ჩაეძინა. არ გასულა დიდი დრო და ძილბურანში წასულს კარზე კაკუნის ხმა ჩაესმა. თავდაპირველად ყურადღება არ მიუქცევია, იფიქრა რამდენჯერმე დააკაკუნებს და წავაო, მაგრამ კაკუნი არ წყდებოდა. კოსტა იძულებული გახდა ამდგარიყო და კარი გაეღო. უძილობისგან დამძიმებული თავი ძლივს ასწია ბალიშიდან, ზღაზვნით წამოდგა და კარისაკენ გაემართა. კარებთან მივიდა თუ არა, კაკუნის ხმაც შეწყდა. უცნობი, ალბათ, მიხვდა, რომ უშედეგოდ აკაკუნებდა და წავიდა. კოსტას ცნობისმოყვარეობამ სძლია და კარი გამოაღო. კართან არავინ იდგა, არც სართულებზე ჩამავალ კიბეებზე მოჩანდა ვინმე. მხოლოდ ქალის წვრილქუსლიანი ფეხსაცმელების ბაკა-ბუკი ისმოდა ქვემოდან. მალე ეს ხმაურიც შეწყდა და კოსტა მიხვდა, რომ უცნობმა დატოვა სადარბაზო. ასე რომ, მან ვერ დაინახა, თუ ვინ იყო მისი სტუმარი, რომელმაც ლამენათევ კაცს ძილი დაუფრთხო.

ზაფხულის ცხელი დღე იყო. კოსტამ დაწოლის წინ, ოთახის

განიავების მიზნით, კარი გამოაღო. თვითონ კი სადარბაზოში გავიდა. უცებ ნიავემა წამოუბერა აივნიდან, რის გამოც ოთახში შემავალი კარი ჯახუნით ჩაიკეტა. ასე დარჩა კოსტა შიშველი, „ტრუსიკის“ ამარა გარეთ, სადარბაზოში. იგი ელვის სისწრაფით მივარდა დახურულ კარს და დაუნყო ხელით ჯაჯგური, მაგრამ ავტომატური საკეტის კარი საგულდაგულოდ იყო ჩაკეტილი. ძილბურანში მყოფი კოსტა უეცრად გამოფხიზლდა. მარტო იმას ნატრობდა, რომ სართულის მეზობელს კარი არ გაეღო და ეს შიშველ-ტიტველი კაცი არ დაენახა. კოსტამ აღარ იცოდა რა ელონა. კარის გახსნის არავითარი შანსი არ არსებობდა. მართალია მის მეუღლესა და შვილებს ჰქონდათ სათადარიგო გასაღები, მაგრამ მეუღლე საღამომდე იყო დაკავებული სამსახურში, ბავშვებიც მანამ არ მოვიდოდნენ, სანამ სკოლაში გაკვეთილები არ დაუმთავრდებოდათ.

კოსტა უიმედოდ ჩამოჯდა კიბეზე და ფიქრს მიეცა. ეძებდა გამოსავალს, მაგრამ ვერ პოულობდა. უცებ, თითქოს რაღაც გაახსენდაო, თავი ასწია ზემოთ და თვალები სახლის სხვენში ასასვლელ პატარა კიბეს მიაპყრო, რომელიც ღიად იყო დატოვებული. იმის შიშით, რომ რომელიმე მეზობელს ასე შიშველ-ტიტველი არ დაენახა, გადაწყვიტა ზემოთ, სხვენში ასულიყო და დროებით, სანამ ბავშვები მაინც არ დაბრუნდებოდნენ სკოლიდან, თავი შეეფარებინა. წვალებით აფოფხდა კედელზე მიმაგრებულ რკინის კიბეზე, ავიდა სხვენში და მოძებნა სათვალთვალო ადგილი, საიდანაც კარგად მოჩანდა სადარბაზო. მართალია კოსტას გადაწყვეტილი ჰქონდა შვილების სკოლიდან დაბრუნებამდე სხვენში დარჩენა, მაგრამ სხვენი სავსე იყო სამშენებლო ნარჩენებით, რომელიც მუშებს ჭერის რემონტის შედეგად დარჩენოდათ, ამასთან აქ სხვაფრივაც ანტისანიტარია სუფევდა. ამდენად, აქ დიდხინით დარჩენა შეუძლებელი იყო, თანაც ვირთხებიც მრავლად დაშლიგინობდნენ, რომლებსაც ადვილად შეეძლოთ მისი დაკბენა და დაინფიცირება, კოსტას აუცილებლად რაღაც უნდა მოეფიქრებინა, რათა თავი დაეღწია ამ მდგომარეობისათვის. ირგვლივ მიმოიხედა და შეამჩნია, რომ ერთ ადგილას მრავლად ეყარა მოზრდილი კენჭები, ის, ბნელ გამოქვაბულში ფეხებით დაკიდებული ღამუ-

რასავით, სხვენიდან თავით ქვემოთ ჩამოეკიდა, კენჭები მოიმარჯვა და დაიწყო მათი სროლა მეზობლის კარის მიმართულებით იმ იმედით, რომ ვინმე ხმაურზე გააღებდა და დაეხმარებოდა.

კენჭების სროლა უშედეგო აღმოჩნდა. კოსტა მიხვდა, რომ უფრო მეტი ხმაური იყო საჭირო კარზე, რათა მეზობლებს გაეგოთ მისი გაჭირვება და დახმარებოდნენ. ამ მიზნით კოსტამ იქვე დაგდებულ ბეტონის მოზრდილ ნატეხს ხელი დასტაცა და გამეტებით ესროლა მეზობლის კარს. ხმაური იმდენად ძლიერი და შთამბეჭდავი იყო, რომ კარი უმაღ გაიღო და შეშინებულმა შუახნის დედაკაცმა გვარიანად დაიწყევლა

– ვინ ოხერი ხარ, შე ოჯახდაქცეულო! რას მიმტკვრევ კარს?

ქალმა ირგვლივ მიიხედ-მოიხედა, რადგან არავინ ჩანდა, უფრო შეშინდა და სასწრაფოდ კარის დახურვა დააპირა. ამ დროს მალლიდან ნახევრად ძირს გადმოწეულმა კოსტამ ჩუმი ხმით დაუძახა

– ელენე, მე ვარ, კოსტა, ზემოთ ამოიხედე! – სადარბაზოს მოაჯირს მიყრდნობილი და ქვემოთ შიშით მზირალი ელენე უცბათ შემოტრიალდა, ზემოთ აიხედა და სახტადდარჩენილმა შესძახა:

– კოსტა, მანდ რას აკეთებ? რა დღეში ხარ? რას გაშიშვლებულხარ?!

– ელენე, თუ ჩემი და ხარ, უარს ნუ მეტყვი. კარი ჩამეკეტა და გარეთ დავრჩი „ტრუსიკის“ ამარა, შიშველი. ცოტა ხნით მათხოვე ანზორის (ანზორი ელენეს ქმარი იყო) ფეხსაცმელი, პერანგი და შარვალი. ჩავიცმევ, წავალ ნადიასთან სამსახურში და გასაღებს გამოვართმევ. ჰქენი სიკეთე, თორემ შემჭამეს ვირთხებმა, ძლივს ვიგერიებ ჯოხით ამ ოხრებს.

ელენე გაკვირვებული უყურებდა სხვენიდან თავტანგადმოკიდებულ შიშველ მეზობელს, უნდოდა გაეცინა, მაგრამ ერიდებოდა. კოსტა იმდენად სერიოზული და პატივსაცემი კაცი იყო მთელ სამეზობლოში, რომ ვერ წარმოედგინა მისი ამ მდგომარეობაში ყოფნა.

– ცოტა ხანს მადროვე, ეხლავე მოგიტან ტანსაცმელს! – უთხრა ელენემ და ოთახში შემობრუნდა.

კოსტა მორიდებული კაცი იყო. დაინახა რა, ფეხსაცმლითა

და ტანსაცმლით ხელში ღია კარში მდგარი ელენე, თავაზიანად მიმართა:

– ელენე, ეგენი მანდ დაანყე! შენ შედი ოთახში და კარი მოიხურე!

კოსტას არ უნდოდა ელენეს ის შიშველ მდგომარეობაში ენახა. შევიდა თუ არა ქალი სახლში, ჩამოფოფხდა სხვენიდან, ჩაიცვა მეზობლისგან ნათხოვარი ფეხსაცმელი, წითელი პერანგი, შარვალი და სწრაფად გასწია თავისი მეუღლის სამსახურისკენ...

– ნადია, მგონი შენი ქმარი მოდის, აბა, გაიხედე! – უთხრა ოლიამ ნადიას, რომელსაც კლიენტისათვის თმა უკვე შეეღება და ფენით უშრობდა.

სალონთან ახლოს ჯიხური იდგა, სადაც სიგარეტებით ვაჭრობდნენ. კოსტა იცნობდა გამყიდველს და ერთი კოლოფი ნისიად გამოართვა. ნადიამ ფარდა გასწია და ჯიხურთან ზურგით მდგომ მამაკაცს გახედა. უცხო ტანსაცმელში ჩაცმული კოსტა ვერ იცნო და თქვა

– ეს ჩემი ქმარი არ არის. კოსტას წითელი პერანგი საერთოდ არ აქვს.

ცოტა ხანში კარი გაიღო და სალონში კოსტა შემოვიდა. იგი აღელვებული ჩანდა და ლაპარაკს ვერ ახერხებდა. კოსტა მიესალმა ქალებს, სიგარეტს მოუკიდა და ნადიას მიუბრუნდა.

– ქალო, შენი გასაღები მათხოვე, სახლში ვერ შევდივარ.

ნადია შემცბარი შეჰყურებდა უცხო ტანსაცმელში გამოწყობილ კოსტას.

– რა ამბავია, კაცო? ხომ არაფერი შეგემთხვა? ან ეს ტანსაცმელი ვისია? – ჰკითხა შეშინებულმა ნადიამ კოსტას.

– ისეთი არაფერია, ნუ გეშინია! – უხრა კოსტამ ღიმილით და თავისი უცნაური, მოულოდნელი ინციდენტის გამო სალონის ქალები გულიანად აცინა.

ჯარიმა

ვაჟამ მანქანა მკვეთრად დაამუხრუჭა, ღვედი გადაიძრო, ოფისში შევიდა და გივის სულმოუთქმელად მიახარა:

– ამ დილით მივიღე ფაქსი პეტერბურგიდან, 27 მანქანა უნდათ, უმეტესობა სპორტულები, ხომ იცი სპორტულებს რა ფასი აქვთ, მგონი გავკვეთდით შავი დედალივით, კარგ მაყუთს ავახვეთ რუსებს.

– კარგი, ჰო! ამოისუნთქე, რა დღეში ხარ! – უთხრა გივიმ და სკამზე მიუთითა, დაჯექიო,

– ასეთი კარგი ვარიანტი ჯერ არ გვქონია, – თქვა ვაჟამ და ფაქსის ფურცელი მიანოდა გივის.

გივიმ ყურადღებით ჩაიკითხა ფაქსი. კმაყოფილებისაგან სახე გაებადრა და ხმამალა შესძახა – იეს! გავარტყით, – დაამატა ქართულად – აბა, შენ იცი ეხლა, მე ხვალიდან გავალ ბაზრობებზე, შენ ქალაღებებს ჩაუჯექი, ეს საქმე ხელიდან გასაშვები არ არის! – თქვა ვაჟამ და კარისაკენ გაემართა.

– მოიცა, არ ავლნიშნოთ? დარჩი დღეს ჩემთან, გუშინ „პასილკა“ მივიღე თელავიდან, სიმამრმა ჭაჭა გამომიგზავნა, ჩავარტყათ!

– გმადლობ, სხვა დროს იყოს, წელან დევიდმა დამირეკა, დევიდი ვაჟას ამერიკელი სიძეა, უფროსი ქალიშვილის ქმარი, გელოდები, უშენოდ არ ვისადილებო. მეც სამი ბოთლი ხვანჭკარა მაქვს შემორჩენილი, ეს ის არის, მე და შენ რომ დაგვრჩა.

– რა ჰქენი, გადმოაჯიშე შენი ამერიკელი სიძე ქართველად?

– პროცესი კარგად მიდის, მე მგონი მისგან იდეალურს თუ არა, კარგ ქართველს მაინც გამოვჩორკნი, – უპასუხა ღიმილით ვაჟამ.

– ჭაჭა მარტომ არ დალიო! არ შეგერგება უჩემოდ, ხომ იცი!

– მოსულა! – მიუგო გივიმ. შემდეგ ვაჟას მხარზე ხელი გადახვია და მანქანამდე მიაცილა.

– ისე, ტუალეტშიც კი მინდოდა, მაგრამ არა უშავს, ბრუკლინამდე მოვითმენ, შორს არ არის, – თქვა ვაჟამ და ძრავი ჩართო. ვერცხლისფერი „სედანი“ მოსწყდა ადგილს და გეზი ბრუკლინისკენ აიღო...

– შემადონა ამ შობელძალმა, ლამის გამისკდეს შარდის ბუშტი, – ბუზღუნებდა ვაჟა, – არა, მეტი აღარ შემიძლია.

მანქანა სავალი ნაწილის გვერდზე, გაჩერებისათვის ნებადართულ ადგილზე გადააყენა, კარი გახსნა და სწრაფი ნაბიჯით შევიდა სკვერში, სადაც ლამაზი, ფერად-ფერადი ყვავილები და კობტად შეკრეჭილი, მოვლილი ბუჩქები კარგ ფონს ჰქმნიდნენ იმისათვის, რომ კაცს შენიღბულად დაეკმაყოფილებინა თავისი ფიზიოლოგიური მოთხოვნილება. ვაჟამ მისთვის სასურველი ადგილი შეარჩია ისე, რომ არავის დაენახა და შეუდგა საქმეს.

უცებ, ცოტა ქვემოთ რალაც ფაჩუნი მოესმა. შემდეგ ამ ფაჩუნს ინგლისური გინებაც მოჰყვა. თურმე, ზუსტად იმა ადგილზე, სადაც ვაჟა ფიზიოლოგიურ მოთხოვნას იკმაყოფილებდა, ჩასაფრებული იყო ორი პოლიციელი. მათ დავალებული ჰქონდათ სავარაუდო ნარკოდირის დაკავება, რომელიც ამ სკვერში ხვდებოდა თავის კლიენტებს.

პოლიციელები შეუმჩნევლად იყვნენ ჩამსხდრები ოდნავ დაბალ ადგილზე და დროგამოშვებით რაციით უკავშირდებოდნენ ხელმძღვანელობას, რომელთაგანაც იღებდნენ სათანადო მითითებებს. სწორედ ამიტომ, თავიანთი საქმით გართულებმა ვერ შეამჩნიეს, თუ როგორ წაადგათ თავს ეს ვიგინდარა ქართველი ემიგრანტი.

ისინი სახით შებრუნებულები იყვნენ, ხოლო ვაჟა მათ უკან იდგა. თავიდან გაუყუჩდნენ, არაფრად ჩააგდეს უცაბედი სისველე, რომელიც წვეთ-წვეთად ეპკურებოდათ თავებზე და თმებს უსველებდათ, მაგრამ, როცა სისველემ იმატა და წვეთებიც ნაკადად იქცა, დაეჭვდნენ, ეს არ ჰგავდა წვიმას, თანაც ამ ნაკადს მძაფრად ასდიოდა შარდის სუნი.

პოლიციელები ელდანაკრავებივით წამოცვივდნენ და რას ხედავენ, ამ უცხო ელემენტს, ასე ურცხვად, უსინდისოდ, თავისი მამაკაცური ღირსების მეშვეობით მათ თავებზე საირიგაციო სისტემა მოეწყო და ბეჯითად ირჯებოდა.

პოლიციელები ეცნენ ვაჟას, გადაუგრიხეს ხელები და დაადეს ხელბორკილი. ვაჟა მოულოდნელობისაგან გაოგნდა. ის გაოცებული შეჰყურებდა გამწარებულ პოლიციელებს, რომლებიც ცხვირსახოცით იმშრალებდნენ შარდისაგან დასველებულ

თმებს და მუშტებს უღერებდნენ უზომოდ გათავხედებულ ემიგრანტს. პოლიციელებმა ელვის სინრაფით ჩასვეს ვაჟა მანქანაში და განყოფილებაში გააქანეს.

საერთო კამერაში ათამდე დაკავებული იყო. ვაჟამ შეათვალიერა იქ მყოფები და „ტაფჩანზე“ ჩამოჯდა.

– ეს მინდოდა ეხლა მე? ამის დრო მაქვს აქ რომ ვიჯდე? – იმეორებდა წამდაუნუმ და თავის თავზე ბრაზობდა ვაჟა, – ტუალეტში რომ შევსულიყავი ხო ამცდებოდა ეს ხათაბალა! – ამ ფიქრებში წასულმა ვერ შეამჩნია როგორ მიუახლოვდა ერთი აყლაყუდა გამხდარი ზანგი, რომელიც კამერის კუთხეში საპატიო ადგილას იჯდა და თვალყურს ადევნებდა იქ მყოფებს. უცხო თვალს შეუმჩნეველი არ დარჩებოდა, რომ ეს ტარანივით გამხდარი არსება წამალზე იყო შემჯდარი.

– აქ ნუ ზიხარ! ეს ადგილი ფული ღირს! თუ აქ ჯდომა გინდა, უნდა გადამიხადო! – უთხრა ვაჟას ზანგმა და ალმაცერად დაუნყო ყურება. შავკანიანის თავხედობამ გააცოფა ვაჟა, – შენს დედას მ.....ნავ, გამოსცრა ქართულად და ზანგს ანიშნა დაბლა დახრილიყო, რადგან ყურში რაღაც ჰქონდა სათქმელი. ზანგი ოდნავ მოიხარა, ვაჟამაც იხელთა და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა ამოჰკრა მუშტი ქვემოდან ნიკაპში, ზანგმა თავი უკან გადააგდო და წელში გაიმართა, ეხლა მუცელში მიაყოლა ძლიერად ფეხი და ეს ვიგინდარა, შავი არსება უღონოდ გაიშხლართა იატაკზე. ბროლივით თეთრი კბილებიდან სისხლი სდიოდა, ორივე ხელი მუცელზე ჰქონდა შემოხვეული და ყრუდ გმინავდა. იქ მყოფები გაიტრუნნენ, სახეებზე ეტყობოდათ ნასიამოვნები დარჩნენ, ამ ნაძირალას ჭკუა რომ ასწავლა ვაჟამ. ისინი ძირს დაგდებულ ზანგს წინ აეფარნენ, ზედამხედველს რომ არ დაენახა იქ რაც ხდებოდა. ვაჟა და გივი 5 წელია რაც ამერიკაში ცხოვრობდნენ ცოლ-შვილთან ერთად. ვაჟა-ბრუკლინში, გივი-მანჰეტენში. ორივეს მწვანე ბარათი ჰქონდა მოგებულნი, ამიტომ ისინი სხვა არალეგალ ემიგრანტებთან შედარებით, დიდი პრივილეგიებით სარგებლობდნენ. შეერთებული შტატების კანონმდებლობა მათ კომერციული საქმიანობის უფლებას აძლევდა. შექმნეს ავტო-სადილერო ფირმა, საიდანაც საკმაო ფინანსური შემოსავალი ჰქონდათ, ინგლისურს მართალია სრულყოფილად

ვერ ფლობდნენ, მაგრამ მათთვის ენობრივი ბარიერი აღარ არსებობდა.

მოსამართლე შუახანს გადაცილებელი, ფაშფაშა, შავკანიანი დედაკაცი გახლდათ. საქმის ვითარების გაცნობის შემდეგ, უნებურად ღიმილი მოეფინა სახეზე. გაღიმებული მოსამართლის დანახვაზე ვაჟას იმედი მიეცა, იქნებ მკაცრად არ დამსაჯოსო, გაუელვა გულში და ბედს მიენდო. პოლიციელები უკმაყოფილოდ უყურებდნენ გაღიმებულ მოსამართლეს და ბოლმით აღვსილნი, გაბოროტებული თვალებით სჭამდნენ თავიანთ შეურაცხმყოფელს.

ვაჟამ თითქმის დაარწმუნა მოსამართლე თავის უდანაშაულობაში, რადგან ის ქმედება, რასაც მას პოლიციელები დანაშაულში უთვლიდნენ, უბრალო შემთხვევითობა იყო და მეტი არაფერი, მას პოლიციელების შეურაცხყოფა აზრადაც არ მოსვლია. მათ ვერ წარმოადგინეს მტკიცებულებები ან კიდევ სხვა რაიმე არგუმენტი, რათა მათი შეურაცხმყოფელი სამაგალითოდ დასჯილიყო. ბოლოს მოსამართლემ, კანონის სრული დაცვით, ჰუმანური გადაწყვეტილება მიიღო და განაჩენიც შესაბამისი გამოიტანა, ვერდიქტი შემდეგი შინაარსის იყო: საზოგადოებრივი ადგილის ნაბილწვისათვის, რასაც შედეგად მოჰყვა ორი პოლიციელის მორალური ზარალი, დაჯარიმებულ იქნას აღნიშნული პიროვნება ვაჟა ჯაფარიძე 250 დოლარით. ვაჟამ შვებით ამოისუნთქა და ნიშნისმოგებით გაიხედა იქით, სადაც პოლიციელები ისხდნენ.

განაჩენის გამოტანისთანავე, უკმაყოფილო პოლიციელებმა მაშინვე დატოვეს სასამართლო დარბაზი. მიუხედავად იმისა, რომ ერთი გადაფსმა უადგილო ადგილას 250 დოლარი დაუჯდა, ვაჟა მაინც კმაყოფილი იყო ამ განაჩენით. სახუმარო საქმე ხომ არ არის, ასე იოლად შეირჩინო ორი ამერიკელი პოლიციელის უნებლიე, მაგრამ მაინც უზომოდ დამამცირებელი შეურაცხყოფა.

„შალიკია“

დილიდანვე ხალისიან განწყობაზე იყო ბატონი სტეფანე.

– დღეს ბატონ ნიკოსთან ვარ მიწვეული, როგორც ჩანს მეტად მნიშვნელოვან საკითხზე გვექნება საუბარი, – უთხრა მან მეუღლეს.

– ბატონ ნიკოსთან სტუმრობა დიდი პატივია ჩვენი ოჯახისათვის, – მიუგო ანიკომ.

ქალაქის თავი ნიკო ნიკოლაძე დიდი პატივისცემით ეპყრობოდა ქალაქ ფოთის შეძლებულ კაცს – ვაჭარს, მეცენატსა და დიდ ქველმოქმედს, ბატონ სტეფანე გოგინავას.

სტეფანე გოგინავა თავისი სიმდიდრით ცნობილი იყო არა მარტო ფოთში, არამედ სამტრედიასა და ქუთაისშიც, სადაც მრავლად ჰქონდა საიუველირო მალაზიები. საქონელი ჩამოჰქონდა უკრაინიდან, რუსეთიდან და თურქეთიდან. განსაკუთრებით ხშირი სტუმარი იყო თურქეთის. თავისი გემით ორ კვირაში ერთხელ მიცურავდა სტამბოლში, საიდანაც მოჰქონდა საიუველირო ნაკეთობები, ზოგჯერ შალის, ჩითის და ძვირფასი აბრეშუმის ქსოვილებიც. ქველმოქმედ კაცს ყველა პატივს სცემდა და აფასებდა. განსაკუთრებით მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა ნიკო ნიკოლაძესთან, რითაც დიდად ამაყობდა ბატონი სტეფანე. ის ძალას, ენერგიასა და საკუთარ ფინანსებს არ იშურებდა, რათა მშობლიური ქალაქისათვის სიკეთე გაეკეთებინა. მონაწილეობდა ფოთის აღმშენებლობაში, დიდი წვლილი შეჰქონდა ფოთის პორტის რეკონსტრუქციაში, რისთვისაც ის თანხებს არ იშურებდა. ასე რომ, ქალაქის კეთილდღეობისათვის ყოველთვის გვერდით ედგა ბატონ ნიკოს, არც ქალაქის გაჭირვებულ მოსახლეობას და ქვრივ-ობლებს ივიწყებდა, ბევრი ნიჭიერი ახალგაზრდის შემწე და დამფინანსებელიც იყო საზღვარგარეთის უნივერსიტეტებში.

ქალაქის თავმა და სტეფანემ საკმაოდ დიდხანს ისაუბრეს სხვადასხვა საკითხებზე. ყველაფერი სასიკეთოდ გადაწყვიტეს. ბოლოს ბატონმა ნიკომ მიმართა სტეფანეს:

– ხვალ უკრაინიდან გემი ჩამოდგება პორტში. თუ არ ვცდები თქვენი უკრაინელი კომპანიონიც ჩამოსდევს. ჩვენი თხოვნით

ფეხბურთელები ჩამოჰყავს, იქნებ მასპინძლობა გაგენია მათთვის?

– მე საქმის კურსში ვარ. ჩემმა უკრაინელმა პარტნიორმა უკვე მაცნობა ამის შესახებ. დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, ბატონო ნიკო, რომ როგორც ყოველთვის, ღირსეულ მასპინძლობას გავუწევ ჩვენს უკრაინელ სტურმებს, – უპასუხა სტეფანემ.

– ეჭვიც არ მეპარება! – უთხრა ბატონმა ნიკომ სტეფანეს და დაემშვიდობა.

სტეფანე განსაკუთრებით სწყალობდა ფოთის ახლადშექმნილ ფეხბურთის გუნდს. განაახლა სტადიონი, არ დაზოგა თანხები ინფრასტრუქტურისათვის, ფეხბურთელებს შეუძინა ყველა საჭირო ინვენტარი... ერთი სიტყვით, ბატონი სტეფანე ფოთის საფეხბურთო გუნდის სული და გული იყო. ფეხბურთელებიც, თავის მხრივ, თავის შესაძლებლობებს და სპორტულ ოსტატობას არ იშურებდნენ, რათა დაეცვათ მშობლიური ქალაქის ინტერესები. მითუმეტეს, რომ ამ ქალაქს დიდი პასუხისმგებლობა ჰქონდა დაკისრებული, რადგან პირველად საქართველოში საფეხბურთო გუნდი ფოთში შეიქმნა.

მეორე დღეს სტეფანე პორტში დახვდა უკრაინულ გემს. იქიდან გადმოოტვირთა თავისი საქონელი, უკრაინელი ფეხბურთელები კი სასტუმროში დააბინავა და ზრუნვას და ყურადღებას არ აკლებდა მათ.

ფეხბურთის ფოთელი ქომაგებისათვის დიდად საინტერესო იყო უკრაინელი ფეხბურთელების ხილვა. ისინი მოუთმენლად ელოდებოდნენ მატჩის დღეს, რათა ეხილათ მათი თამაში. წინა კვირას, თურქებთან განცდილი მარცხის მიუხედავად, ეჭვი არ ეპარებოდათ, ისე იყვნენ დარწმუნებულნი თავიანთი გუნდის გამარჯვებაში.

ფოთელები თურქებთან წაგებულ ამხანაგურ მატჩს საეჭვო ვითარებაში წაგებულად თვლიდნენ. ამის მიზეზი ჰქონდათ კიდევ. მატჩის მსაჯი იყო პოლონელი ებრაელი - ალექსანდრე ლევანდოვსკი. ის შუახნის ასაკს გადაცილებული იყო. პოლტავის ოლქიდან 20 წლის წინ ჩამოვიდა ფოთში. მოეწონა აქაურობა და სამუდამოდ აქ დარჩა საცხოვრებლად. იგი კარგად ერკვეოდა ფეხბურთის წესებსა და კანონებში, რომელიც ინ-

გლისში ჰქონდა ნასწავლი. სტეფანეს შემწეობით ლევანდოვსკი იმდროინდელი ფეხბურთის ექსპერტად ითვლებოდა, ამიტომ ყველა საერთაშორისო ამხანაგურ მატჩებზე მსაჯობდა, თუმცა ჰყავდა კვალიფიციური მსაჯი-მეტოქეებიც.

განსაკუთრებით არ მოსწონდა საშა ფოთის გუნდის კაპიტანს – ბიკენტი შელიას. ავი ენები იმასაც ამბობდნენ, რომ ლევანდოვსკიმ მსაჯობა შემოსავლის წყაროდ გაიხადაო. ეჭვი ჰქონდათ ფეხბურთელებს, ასევე ფეხბურთის ქომაგებსაც, რომ ეს ვაჟბატონი რომელიმე გუნდის სასარგებლოდ მიკერძოებულად მსაჯობდა გარკვეული თანხის საფასურად. იმასაც იძახდნენ, რომ ლევანდოვსკი თურქებთან შეხვედრის წინა დღეს მათ გემზე უნახავთ, როგორ ელაპარაკებოდა გუნდის ხელმძღვანელს.

– „ჟულიკია“ ლევანდოვსკი, არ შეიძლება მისი მოედანზე გაშვება, კიდევ იმაიმუნებს ან პენალტს დანიშნავს ჩვენს კარში უსამართლოდ. მე მითქვამს და ნახეთ თუ ასე არ იქნება! – არ ცხრებოდა ფოთელთა კაპიტანი ბიკენტი შელია, მაგრამ ისიც იცოდა, რომ მსაჯის დანიშვნა მისი გადასაწყვეტი არ იყო...

ბატონ სტეფანეს ავლადიდებაში განსაკუთრებული ადგილი ეკავა ერთ არსებას, რომელიც გამორჩეულად უყვარდა. ეს იყო ჯორი, რომელიც სტეფანემ თურქეთში შეიძინა და მოფერებით „შალიკიას“ ეძახდა.

„შალიკიას“ თავისებური ხასიათი ჰქონდა, ამპარტავანი და თავმოყვარე იყო, პატრონის დიდი რიდი და სიყვარული ჰქონდა. სტეფანეს ყოველ დანახვაზე თვალებს ფართოდ გაახელდა, მასთან მივიდოდა და თავს მიადებდა. სტეფანეც ამოიღებდა ჯიბიდან შაქრის ნატეხს, ხან კამფეტს და უმასპინძლდებოდა თავის რჩეულს.

„შალიკიას“ თავისუფლება უყვარდა. ვერ იტანდა, როცა ვინმე მოინადინებდა მის ზუგრზე შეჯდომასა და ჯირითს. შეაჯდებოდა თუ არა ვინმე აცყია მხედარი ზურგზე, ის მაშინვე ტლინკებს შეყრიდა და გადმოაგდებდა. თუ მხედარი გამოცდილი იყო და ვერ გადმოაგდებდა, მაშინ გაქანდებოდა მთელი სისწრაფით სახლისაკენ, შევარდებოდა ეზოში, ბოძკინ-

ტებზე შემდგარ დიდი ოდა-სამზარეულოს ქვეშ გაძვრებოდა, მხედარს კი სამზარეულოს კედელზე მიახეთქებდა. ადვილი წარმოსადგენია თუ რა დაემართებოდა მხედარს თუ დროზე არ გადმოხტებოდა ჯორიდან. ოდის ქვეშ გამძვრალი „შალიკია“ კი მიაშურებდა თავის თავლას, რომელიც ოდის უკან იდგა და მშვიდად წამოწვებოდა თავლაში სპეციალურად მისთვის დაგე-ბულ ფიცარნაგზე.

მატჩის დაწყებამდე რამოდენიმე დღით ადრე სტეფანემ უკრაინელი ფეხბურთელების პატივსაცემად თავის სახლში ბანკეტი გამართა. სხვა სტუმრებთან ერთად ბანკეტზე მიწვეული გახლდათ მომავალი მატჩის მსაჯი – ლევანდოვსკიც. ბანკეტმა მეტად თბილ და მეგობრულ ვითარებაში ჩაიარა. სტუმრებმა ბევრი ისიამოვნეს და იმხიარულეს. ამ სამხიარულო გარემოში თავისი აქტიურობით გამოირჩეოდა საშა ლევანდოვსკი, რომელიც ალკოჰოლთან მიმართებაში საკმაოდ სოლი-დალურად იყო განწყობილი.

სადილის შემდეგ იგი ეზოში ჩავიდა, იქ თვალი მოჰკრა „შალიკიას“, რომელიც ბალახს ძოვდა. ლევანდოვსკის გაახსენდა, რომ ახალგაზრდობაში გატაცებული იყო ცხენოსნობით. ერთ დროს ის კარგ მხედრად ითვლებოდა, მონაწილეობდა სხვადასხვა შეჯიბრებებში, გამარჯვებაც ხშირად უზეიშია. შეხედა თუ არა სიმთვრალისგან თვალებამღვრეულმა ლევანდოვსკიმ ჯორს, იგი სადოლე ულაცად მოეჩვენა, გადაწყვიტა მასზე ამხედრება და გაჯირითება. ის მიუახლოვდა „შალიკიას“, გავაზე ხელი გადაუსვა და ზურგზე მოახტა. ჯორს ეხამუშა გაკადნიერებული მხედარი, აჰყარა ტლინკები, ერთი შეტორტმანდა და შეეცადა მხედარი ძირს გადმოეგდო, მაგრამ გამოცდილმა ლევანდოვსკიმ ბარძაყები მაგრად შემოუჭირა ჯორს მუცელზე და ფეხის ქუსლიც უთავაზა ფერდში. „შალიკიამ“ იწყინა ასეთი მოპყრობა, მთლად გადაირია, დაიწყო თავის ქნევა და ფრუტუნის, შემდეგ მოსწყდა ადგილს და შურდულივით გაექანა ბოძკინტებზე შემდგარი ოდა-სამზარეულოსაკენ, სადაც ქალები საქმიანად ფუსფუსებდნენ. ეს ყოველივე ისე სწრაფად მოხდა, რომ გამობრუყულმა ლევანდოვსკიმ ვერ მოასწრო ჯორიდან გამომხტომა. „შალიკია“ მიუახლოვდა ოდას და ბოძკინტებს შორის

გაძვრა. ლევანდოვსკი მთელი ძალით შეასკდა სამზარეულოს კედელს და ცხვირპირდასისხლიანებული უგონოდ დაეცა ძირს.

ატყდა ნივილ-კივილი და ალიაქოთი. შენუხდა მასპინძელი, სასწრაფოდ აფრინა კაცი ექიმთან, ის მალე მოვიდა, ექიმმა გულდასმით გასინჯა ავადმყოფი. ლევანდოვსკის სახე მთლად სისხლში იყო მოსვრილი. შუბლი, ცხვირი და ლავინის ძვალი გატეხილი ჰქონდა. საცოდავი საშინელ მდგომარეობაში იყო. საჭირო გახდა დაუყოვნებლივ მისი საავადმყოფოში გადაყვანა. ოჯახის წევრებმა, თავლაში ნებივრად წამოწოლილი „შალიკია“ გარეთ გამოიყვანეს, შეაბეს ფაეტონში, ჩაანვინეს შიგ ცოცხალ-მკვდარი ლევანდოვსკი და საავადმყოფოსკენ გააქანეს. ბატონი სტეფანე და მისი სტუმრები მეტად დაღონებულნი ჩანდნენ ამ შემთხვევის გამო. ფოთელ ფეხბურთელებსაც შეეცოდათ ლევანდოვსკი, თუმცა იმედი მიეცათ, უკრაინელ ფეხბურთელებთან გასამართ მატჩზე იგი აღარ იმსაჯებდა და მატჩიც შესაძლო მიკერძოების გარეშე ჩაივლიდა.

სწორედ ამ შემთხვევაზეა ნათქვამი: „ზოგი ჭირი მარგებელიაო.“

სახიფათო გასაქმება

დილით, ადრინად ჩამოუარა გიომ თავის ბრიგადის წევრებს, გააფრთხილა, რომ არ დაეგვიანათ, დროზე მოსულიყვნენ ბუდგრიანთ წყალთან, საიდანაც ბორტიანი მანქანით კოლექტივის ვენახში უნდა წასულიყვნენ ფურჩინაზე. არავინ დაჰკლებია იმ დღეს, ყველა გამოცხადდა. მძლოლმა ძრავი ჩართო და ხალხით სავსე მანქანა დაეშვა ქვემოთ, არხის გასწვრივ მოხრეშილ გზაზე. ბრიგადირმა ქალები მარცხნივ, მეჩხერ რადებში გაანაწილა, კაცები – მარჯვენა მხარეს, სადაც რადებს შორის ბალახი უფრო მოძალებული იყო და სიარული ჭირდა.

ნათქვამია, შრომის დროს სიმღერა საქმეს აიოლებსო. სიმღერისა რა მოგახსენოთ, მაგრამ ანეკდოტების მოყოლითა და ოხუნჯობით ისე იქცევდნენ თავს, რომ დაღლას ველარა გრძნობდნენ. ყველას მოუძებნიდნენ ხოლმე საქილიკო სიტყვებს გარდა ერთი კაცისა, რომელიც არავის გაელაზლანდარავებოდა და არც თავისზე ათქმევინებდა ვინმეს უხამს სიტყვას. მაგრამ თუ ვინმე მაინც ზედმეტ სითამამეს გამოიჩინდა დალაქიანთ გაბოსთან, მტრისას, ის იმას არ დაინდობდა, ისე მწარედ ეტყოდა სათქმელს, რომ სამუდამოდ დაამახსოვრდებოდა გაბოს მძიმე კახური იუმორი.

ბრიგადაში, თავისი ოხუნჯობითა და სითამამით, გამოირჩეოდა გამხდარი, ჩია ტანის თუშიაანთ მიტო, რომელიც მოურიდებლად გაჰკენწლავდა იმას, ვისაც ამოიჩემებდა, ზოგჯერ ძალიან მწარედ, ამას ისე მოხერხებულად აკეთებდა, რომ თანასოფლელები არასაპატიებელსაც კი პატიობდნენ, ის არავის დარჩენია ვალში, ყველას გაეპასუხა. ბოლოს თვალი დაადგა გაბოს, რომელიც ამათ ლაპარაკს აინუნშიც არ აგდებდა, მხოლოდ ხანდახან გაიღიმებდა ხოლმე, როცა ვინმე ლაზათიანად ხუმრობდა.

– გაბო, რა ბუზანკალმა გიკბინა, გუშინ ბუზაანთთან შუა პურის ჭამაზე რომ წამოხტი და გამაიქეცი. ერთ ლიტრაზე მეტი რო ველარ დალიე, ხო არ დაგერხა, თუ სუ ეგა ხარ, შენ რასაც დალევ იმას ცალ ყურში ჩავისხამ. გაბოს უნდოდა კარგად შეეხედა მიტოსთვის, მაგრამ ის იმდენად ტანმორჩილი იყო, რომ რადში ძლივს ჩანდა.

– ეე, დაგვალულო! შენ მინვევ ღვინის სმაში? შენ ჩაისხამ ცალ ყურში ჩემ დალეულ ღვინოსა? აბა, რას ამბობ, შე მურდალო, შენ მე როგორ უნდა მაჯობო, კარგა მაძლარზე რო ჩავიცუცყო, შენხელას ვიზამ, – ამის გაგონებაზე ქალებმაც და კაცებმაც გულიანად გაიცინეს, მიტო კი გაიტრუნა და ხმა აღარ ამოუღია. ამასობაში მზემ კარგად დააჭირა.

– პურის ქამის დროც მოსულა! – თქვა ბრიგადირმა და გასძახა თავის წევრებს.

– გამოდით! ვისადილოთ! დასვენების დროა!

ვენახების ბოლოს ერთი დიდი კაკლის ხე იდგა. ქალებმა კაკლის ჩრდილში გაშალეს ცელოფანის სუფრები და ჩანთებიდან ამოალაგეს სახლიდან ცივად წამოღებული სადილი. ზოგმა რა და ზოგმა რა. კაცებმა სახელდახელო პურმარილს რამდენიმე ხელადა ღვინოც მოაყოლეს და მადიანად შეუდგნენ ქამას. მოკლე-მოკლე სადღეგრძელოებით ხელადები უცბათ გამოცალეს და გემოზე დანაყრებულები იქვე მიწვნენ.

– ბიჯო, გასწი ეგ შენი სიგარეტიანი ხელი იქით, რა ცხვირპირში მახოლებ! – უთხრა მის გვერდზე წამოკოტრიალებულ თედოს ზაურიმ, – გადააგდე, ხო ხედავ თითები გენწება.

– მაგას სანამ ტუჩებზე მწვადის სუნი არ აუვა, მანამდე არ გადააგდე, – გაეპასუხა მიტო.

მარინე მეზობელ გულოს მიუჩოჩდა და ყურში ჩასჩურჩულა:

– წამო გავიაროთ, ძან შავლონდი, შენ არ გინდა?

– არ მინდა, მაგრამ მარტო ხო არ წახვალ.

ორივენი წამოდგნენ და წავიდნენ ლიანდაგებისკენ, სადაც მაყვლის გაუვალი ბუჩქნარი იყო. ქალებმა მოითავეს თავიანთი საქმე და ნელი ნაბიჯით გამოყვნენ ლიანდაგებს. იქვე რკინიგზელების ჯიხური იდგა, სადაც სამუშაო იარაღებს ინახავდნენ, ხოლო ცოტა მოშორებით რკინიგზელებს რელსებზე შეედგათ ურიკა, რითაც სამუშაო ინვენტარი გადაჰქონდათ ერთი ადგილიდან მეორეზე.

საკმაოდ ცხელოდა; ურიკა ისეთ მოხერხებულ ადგილზე გაეჩერებინათ, რომ სულ რაღაც ოთხ-ხუთ მეტრში, თავქვე იწყებოდა.

– ხომ არ გავნიავეთ? – სთქვა გულომ და ურიკაზე შედგა.

– მერე მატარებელი?

– სალამომდე არ იქნება, – დაამშვიდა გულომ მარინე.

– მაშინ ვცადოთ, – უპასუხა მარინემ, მიაწვა ხელით ურიკას და თვითონაც ზედ შეხტა, ურიკა ნელი სვლით გაგორდა და თანდათან უმატა სიჩქარეს. ქალებს სიამოვნებდათ ნიავი, რომელიც ურიკის მოძრაობის საპირისპიროდ წარმოიქმნებოდა, მათ თავები მალლა ასწიეს და სახეები ნიავს მიუშვირეს, ამასობაში დაღმართი უფრო მკვეთრი გახდა, ურიკაც უფრო სწრაფად მიგორავდა. გაჩერება უკვე შეუძლებელი იყო, გადმობტომასაც ვერ ბედავდნენ. უბედურება გარდაუვალი იყო. ქალებს იმედად ისლა დარჩენოდათ, რომ ცოტა ხანში დაღმართი დამთავრდებოდა და მათ ტანჯვას ბოლო მოელებოდა, მაგრამ ჯიბრზე დაღმართს ბოლო არ უჩანდა. კიდევ კარგი, რომ ლიანდაგი სოფელზე არ გადიოდა და ვერავინ ხედავდა ურიკაზე ამხედრებული ქალბატონების გასაჭირს...

– აიშაღენით! გეყოფათ! საქმეს შევუდგეთ, – გასცა განკარგულება ბრიგადირმა. ქალებიც და კაცებიც წამოიშაღნენ და შევიდნენ რაღებში. გულო და მარინე თავიანთ სამუშაო ადგილებზე რომ ვერა ნახეს, აჩოჩქოლდნენ, ერთმანეთს ეკითხებოდნენ – ნეტა სად არიან ამდენ ხანს? ხომ არაფერი შეემთხვათ?

ამასობაში საკმაო ხანი გავიდა, ბრიგადირიც დაეჭვდა, სად უნდა წასულიყვნენ. საქმე სახუმაროდ აღარ იყო. დღის ნორმა თითქმის მორჩენილი ჰქონდათ, მიატოვეს სამუშაო და მოედვნენ იქაურობას, ზოგი სად ეძებდა და ზოგი სად, მაგრამ მათი ალი-კვალი არსად ჩანდა. ამასობაში მანქანაც მოვიდა.

– თქვენ წადით, მე დავრჩები და მოვძებნი. ოღონდ სოფელში ქვეყანას ნუ შეყრით, – თქვა ბრიგადირმა.

ურიკა უფრო უმატებდა სიჩქარეს, დაღმართს ბოლო არ უჩანდა. ის ახლა მეორე სოფლის ბოლოს ყანების განაპირა ლიანდაგზე მთელი სისწრაფით მიგორავდა, ქალები სასონარკვეთილებაში იყვნენ ჩავარდნილები. აღარ იცოდნენ რა ექნათ. ბოლოს მორთეს ყვირილი, – გვიშველეთ! გააჩერეთ ეს ეშმაკის მანქანა, მაგრამ მშველელი არსად ჩანდა. ბოლოს, როგორც იქნა ჩათავდა დაღმართი და ურიკამაც უკლო ნელ-ნელა

სისწრაფეს. მარინემ ნიჩაბისა და წერაქვის დახმარებით როგორც იქნა გააჩერა ურიკა და ქალებმაც შვეებით ამოისუნთქეს.

შეშინებულებმა და ფერდაკარგულებმა უფალს მადლობა უთხრეს, რომ გადარჩნენ და ჩქარი ნაბიჯით დაადგნენ სოფლისაკენ მიმავალ გზას. როგორც იქნა მოაღწიეს სოფლამდე, ბირჟაზე მდგომ ტაქსს ნისიად გაურიგდნენ და გეზი თავიანთი სოფლისაკენ აიღეს. რკინიგზელები ურიკას საღამოს ჯიხურში ინახავდნენ ხოლმე. ადგილზე რომ არ დახვდათ ის, გაუკვირდათ, – ვის უნდა წაეღო? ვის რაში სჭირდებოდა? – კითხულობდნენ გაკვირვებულები. თურმე მევენახე ქალების ურიკით ლიანდაგზე ჯირითი, დაუნახავთ სხვა ბრიგადის ქალებს, რომელთაც ვენახები ლიანდაგებთან ახლოს ჰქონდათ, ჯერ გაკვირვებულან, ხოლო შემდეგ მათი ქმედება უცნაურ ხუმრობად ჩაუთვლიათ და ყურადღება აღარ მიუქცევიათ, თუმცა სოფელში ასულებს მოუყოლიათ, თუ როგორ კატაობდნენ გულო და მარინე ურიკით ლიანდაგზე.

უკვე საღამო ხანი იყო, როცა ქალები სოფელში მოვიდნენ. მარინეს ქმრისა ერიდებოდა, იცოდა რა მისი უხასიათობის ამბავი, შეუმჩნევლად შევიდა სამზარეულოში, აიღო ემალის ვედრო და წავიდა ბოსელში ძროხის მოსაწველად.

– მოდი აქ! – დაუძახა ქმარმა, რომელიც საჩიხში გოდორსა წნავდა. მარინე გაჩერდა და რაღაც ცუდის მოლოდინში დაუნყო ქმარს ყურება. კაცს სახეზე ღიმილი დასთამაშებდა.

– კარგად გაისეირნეთ? მეორედ რომ დააპირებთ გასეირნებას „ტორმუზზე“ ფეხის დაჭერა არ დაგავინყდეთ! – ჩაიხითხითა კაცმა და გოდრის წვნა განაგძო. მარინე თავჩაქინდრული იდგა და ხმას არ იღებდა.

მზრუნველი სიძე

შუადღე გადასული იყო, როცა ჯოხაძეების ოჯახს მეტად სასურველი სტუმარი ეწვია. ოჯახის დიასახლისი – ქალბატონი ვერიკო დიდად გაახარა ანიჩკას სტუმრობამ. ის მეზობელ სოფელში ცხოვრობდა და მთელ ზემო რაჭაში განთქმული მაჭანკალი იყო.

– რაც მართალია, მართალია! გოგოს ვერ დაინუნებთ, გარეგნობით მშვენიერია, უმაღლესი განათლებით არის, კარგი სამსახური აქვს, გამართული სახლ-კარი და შემოსავლიანი ადგილმამული. მამა აღარ ჰყავს, სამაგიეროდ დედა ჰყავს გამრჯე და შრომისმოყვარე, უფროსი და თბილისშია გათხოვილი, – ენად გაიკრიფა ანიჩკა, – რას იტყვი, ვერიკო? მეტი რაღა უნდა უნდოდეს შენს ათულიკას? იყოს წყნარად და შეირგოს!

– მეტი არც არაფერი, შენ შემოგველე! მაღლობის მეტი რა მეტქმის! – უპასუხა ვერიკომ სტუმარს და მაგიდის გაშლას შეუდგა.

ამასობაში ავთოც მოსულიყო ტყიდან, ხარები გამოეშვა და ურმიდან შეშას იღებდა.

– ათულიკა! შემოდი ბიჭო, სახლში! – დაუძახა დედამ.

ავთანდილი მაღალი, სასიამოვნო გარეგნობის, ჯან-ღონით სავსე ბიჭი იყო. ეს ეს არის 30 წელი შესრულებოდა. ოჯახი განიცდიდა მის უცოლობას და დროდადრო ახსენებდნენ ცოლი მოეყვანა. ავთო დაოჯახების წინააღმდეგი არ იყო, მაგრამ ახლომახლო სოფლებში მისი მოსანონი გოგო ვერ ეპოვა.

ის შემოვიდა ოთახში და სტუმარს მიესალმა.

– შეხედე აბა ამ სურათს! ნახე რა გოგოა! ჩვენებურია, ზემო რაჭიდან არის გადასული მისი ოჯახი გუდაუთაში საცხოვრებლად, – უთხრა დედამ ავთოს და სურათი გაუნოდა. სურათიდან ლამაზი, მოხდენილი ტანის ქალიშვილი უმზერდა ავთოს.

– ლამაზი გოგოა! მაგრამ ხასიათი და გუნება – განწყობილება როგორი აქვს? – იკითხა ავთომ.

– ხასიათი უფრო უკეთესი აქვს, შვილო, ვიდრე გარეგნობა, – მოჰყვა ანიჩკა ქალიშვილის ქება-დიდებას. იმდენი აქო და ადიდა, რომ ავთომ გადადო ყველა საქმე და მეორე დღესვე გაემგზავრა გუდაუთაში.

ჩინებულად დახვდნენ გუდაუთელი რაჭველები ზემო რაჭიდან ჩამოსულ სასურველ სასიძოს. ქალ-ვაჟს მოეწონა ერთმანეთი, დათქვეს დრო და ქორწილისათვის სამზადისს შეუდგნენ...

ასე მოეკიდა ოჯახს ავთანდილი, კარგ სამსახურშიც მოეწყო, წლის თავზე ბიჭიც შეეძინათ. ცხოვრება მშვიდად და ურთიერთ-პატივისცემით მიდიოდა. ზღვისპირეთში ცხოვრება გაცილებით საინტერესო იყო ავთანდილისათვის, ვიდრე მაღალმთიან რაჭის სოფელში. ავთოს განსაკუთრებით ახარებდა ზაფხულის საკურორტო სეზონის დაწყება. უამრავი სტუმარი იყრიდა თავს ამ დროს გუდაუთაში. განსაკუთრებით დამსვენებლის დიდი მოძალეა იყო რუსეთიდან. რუსი ლამაზმანების შემხედვარე ავთო გულგრილი ვერ იქნებოდა მათდამი. არც რუსის ქალები იყვნენ უყურადღებოდ ამ ჯან-ლონით სავსე, მომხიბვლელი ახალგზარდა ქართველის მიმართ. დაეჩვია ავთო რუსის ქალებთან ღლაბუცს და იმდენად გათამამდა, რომ დაუფარავად დასეირნობდა უცხო ქალებთან ხელკავით პლაჟზე. მისი ასეთი მოქმედება შეუმჩნეველი არ დარჩენილა, განსაკუთრებით სიდედრი ბრაზობდა, თან უკვირდა ამ წყნარი, მორიდებული კაცის გახელება.

ცოლსაც შეეტყო ავთოს „საგმირო საქმენი“, თუმცა სხვისგან მოტანილი ამბების დაჯერება არ უნდოდა და, დედისგან განსხვავებით, ის დროებით ინარჩუნებდა სიმშვიდეს.

ერთ საღამოს სიდედრმა ველარ მოითმინა, მარტო მოიხელთა სიძე და ბოლომდე უთხრა სათქმელი, თან გააფრთხილა, თუ არ მოიშლიდა ქალებში სიარულს, ოჯახს დაატოვებინებდა.

ცუდ დღეში ჩავარდა ავთო. ოჯახის დანგრევა ვერ წარმოედგინა, ქალებში სიარულსაც ისე იყო მიჩვეული, რომ გაუჭირდებოდა ერთბაშად ამ საქმეზე ხელის აღება.

– ოჰ, ეს სიდედრი! ცოლი არაფერს მეუბნება და რა გამიჭირა საქმე ამ მოხუცმა! სულ რაღაც ორი-სამი თვე ვახარებ ჩემი გულის ჭიას და ამაზეც ბრაზობს, – ფიქრობდა ავთო და შექმნილი მდგომარეობიდან გამოსავალს ეძებდა.

– ავთო, დღეს ვერა გცნობ! რა დაღვრემილი ზიხარ? რას ეპარები ჭიქას! – უთხრა მეგობარმა.

– მე მგონი, ბიჭებო, ცოტა გადავაჭარბე, შეიძლება მალე

პურის ჭამაც ამიკრძალონ თქვენთან. გუშინ ჩემმა სიდედრმა პირში მომახალა სათქმელი. სულ სცოდნია, რომელ ქალთან გავიარე, ყველას სახელები მითხრა. დამდევს და მაკონტროლებს, დამემუქრა, თუ ჭკუაზე არ მოხვალ, თავი დაგვანებე და ჯანდაბამდის გზა გქონიაო.

ავთოს სამეგობროში თავისი ჭკუამახვილობით გამოირჩეოდა ექიმი ჯამბულ ურიდია. მოისმინა რა მისი გასაჭირი, გულიანად გაეცინა და უთხრა:

– გინდა გამოგიყვანო მაგ მდგომარეობიდან ისე, რომ აქეთ გიხადოს სიდედრმა მადლობები?

– ხუმრობ?

– კი არ ვხუმრობ, მართლა გეუბნები. ოღონდ ეს საქმე უმაღარიჩოდ არ იქნება!

– მაღარიჩს ახლავე ვიკისრებ, თუ მიშველი, – უპასუხა გახარებულმა ავთომ და ჯამბულს თანხმობის ნიშნად ხელი გაუნოდა.

– შენი სიდედრი სრულიად ჯანმრთელია, თუ ანუხებს რამე? – ჰკითხა ჯამბულმა ავთოს.

– ასტმა ანუხებს კარგა ხანია.

– კეთილი! უთხარი ჩემთან მოვიდეს. შენ და შენი მეუღლეც იქვე იყავით ახლოს, დაგიძახებთ.

კარგ ხასიათზე დაბრუნდა ავთო სახლში. ცოლ-შვილს მოეფერა, სიდედრს შუბლზე აკოცა და, მის გასაგონად, მეუღლეს მიუბრუნდა.

– ეს დედაკაცი რომ ასე წვალობს წლების მანძილზე რატომ არ გეცოდება? შვილი არა ხარ? გადაყოლილია ქალი ჩვენზე, ბავშვი გაგვიზარდა, შრომა და ჯაფა არ აკლია ოჯახში. ამ ქალით გვიდგას პირში სული, ჩვენ კი იოტისოდენადაც არ გვებრალება. ასთმის გამო რომ გამოგვეცალოს ხელიდან სირცხვილით სად გამოვყოთ თავი! გიფიქრია ამაზე? – ხმამაღლა წარმოსთქვა ბოლო სიტყვები ავთომ და ცოლს მიაშტერდა.

სიდედრი გააკვირვა სიძის სიტყვებმა, თუმც ძალიან ესიამოვნა და გული მოუღბა.

– მართალი ხარ! – უთხრა ცოლმა ავთოს, თვალებზე მომდგარი ცრემლები მოიწმინდა და დედა გულში ჩაიკრა.

– ხვალვე წავიყვანოთ ექიმთან, ნულარ გადავდებთ! – თქვა ავთომ და სიდედრს გაუღიმა.

მეორე დღეს ექიმი ურიდია გულდასმით სინჯავდა ავთოს სიდედრს, ხოლო ავთო და მისი ცოლი დერეფანში ელოდნენ ექიმის გადაწყვეტილებას. მან საფუძვლიანად გამოჰკითხა მოხუცს მისი ავადმყოფობის ამბავი, თან უკმაყოფილოდ აქნევდა თავს და ბრაზობდა.

– მდგომარეობა მეტად სერიოზულია, – დაასკვნა ბოლოს ურიდიამ, – შვილები გყავთ? არავინ გპატრონობთ? რატომ მიგიყვანეს ამ მდგომარეობამდე? – ჰკითხა ექიმმა პაციენტს.

– შვილები როგორ არა მყავს! – თითქოს იწყინა მოხუცმა, – გარეთ ქალიშვილი და სიძე მელოდებიან.

ურიდიამ ექთანი გაგზავნა დერეფანში სიძის და ქალიშვილის დასაძახებლად.

ავთო და მისი მეუღლე მორიდებით შევიდნენ ექიმის კაბინეტში.

– რატომ არ აქცევთ სათანადო ყურადღებას ამ ქალბატონს. თქვენ ვერ წარმოიდგენთ რა რთული მდგომარეობა აქვს. არ არის გამორიცხული, რომ ქალი ხველებით დაიხრჩოს. შესასხურებელი, რომლითაც ქალბატონი სარგებლობს, მკურნალობის დროებითი საშუალებაა. ავადმყოფს სჭირდება სიმშვიდე და, რაც მთავარია, ჰაერის გამოცვლა. სასწრაფოდ უნდა გაიყვანოთ აქედან. იქნება თბილისში ან რუსთავში წაიყვანოთ, იქ ასთმიანებისათვის მშრალი კლიმატია... – ბოლოს იკითხა, – გყავთ თბილისში ნათესავები?

– როგორ არა! ჩემი და იქ არის გათხოვილი. სიძე სულ მივლინებებშია. ჩემი და და დისშვილები ზაფხულობით მასთან მიდიან ხოლმე. სახლი კი დაკეტილი აქვთ, – სულმოუთქმელად უპასუხა ექიმს ავთოს მეუღლემ.

– ნულარ დააყოვნებთ! დროზე წაიყვანეთ აქედან ეს ქალბატონი, წინააღმდეგ შემთხვევაში შესაძლებელია მისი მდგომარეობა ლეტალური შედეგით დამთავრდეს, – მოიშველია ექიმმა სამედიცინო ტერმინოლოგია. ახლა ივნისის დასაწყისია, სასურველია სექტემბრის ბოლომდე დარჩეს თბილისში. ეს დრო მის ჯანმრთელობას გარკვეულ შეღავათს მისცემს, – ამ

სიტყვებით ურიდია დაემშვიდობა პაციენტს, ხოლო მის შვილსა და სიძეს შეახსენა ქრისტეს 10 მცნებიდან – მე-5 და მოუწოდა მათ ყურადღებით ყოფილიყვნენ მოხუცი დედის მიმართ.

მეორე დღეს ავთოს “ნივა” თბილისისაკენ მიაქანებდა საყვარელ სიდედრს, რომელიც სახემომლიმარი ჩახუტებოდა გვერდით მჯდომ თავის ქალიშვილს და მადლობას უხდიდა ქალ-სიძეს დიდი ყურადღებისა და მზრუნველობისათვის...

– წაიყვანე შენი სიდედრი თბილისში? – ჰკითხა თბილისიდან დაბრუნებულ ავთოს ურიდიამ.

– წავიყვანე შენი წყალობით, კაცი ხარ, კაცი!

– პირობაზე როგორა ხარ? კისრულობ მაღარიჩს?

– რაზეა საუბარი? ბიჭებს დაუძახე! მარტო ხომ არ დავჯდებით რესტორანში, – უთხრა ავთომ და ჯამბულს მეგობრულად გადახვია მხარზე ხელი.

იმ საღამოს მეგობრებმა კარგად მოილხინეს. ავთოს უხაროდა, რომ ზაფხულის საკურორტო სეზონს მშვიდად და უკონტროლოდ გაატარებდა, ხოლო სიდედრი თბილისში პატივნაცემი და კმაყოფილი, ჰაერს გამოიცვლიდა და ჯანმრთელი დაუბრუნდებოდა ოჯახს.

დალაძი პელა

*ვუძღვნი ჩემი ძმის
თემურ ლონდრიშვილის ხსოვნას*

– ჩამოხვედით? თქვენ გენაცვალეთ, ყოველდღე თქვენს მოლოდინში ვარ, დამანყდა თვალები გზაზე ყურებით, – სიხარულით მოსთქვამდა მოხუცი და თვალეზზე მომდგარ ცრემლებს დამჭკნარი ხელებით იწმენდა. ასე იყო ყოველი ზაფხულის დასაწყისში, როცა ნიკა ცოლ-შვილს ქალაქიდან კახეთის ერთ-ერთ ულამაზეს სოფელში ჩაიყვანდა ხოლმე დასასვენებლად.

მორჩებოდნენ თუ არა ბავშვები სწავლას, ყოველდღე ახსენებდნენ მამას, წაგვიყვანე სოფელში, უკვე არდადეგებია, როდემდე უნდა ვიყოთ აქო.

ნიკას მშობლები ადრე გარდაეცვალა, ხანდაზმული ნათესავებიდან თითქმის აღარავინ ჰყავდა ამქვეყნად, გარდა მამიდისა. სწორედ ეს დედაკაცი იყო პელა მამიდა, რომელიც ნიკას ბიჭებს გახარებული გულში იკრავდა და თავისი დამჭკნარი ტუჩებით ლოყაზე ეამბორებოდა ორივეს.

ბავშვებსაც ძალიან უყვარდათ პელა ბაბო, მასზე ახლობელი ხომ არავინ ჰყავდათ. უცნაურად იცოდა ჩაცმა ამ დედაკაცმა – წელს ქვემოთ სამი, ხან ოთხი ქვედაბოლო ეცვა, თითო ქვედაბოლოზე დიდი ჯიბე ეკერა. ზოგში თხილს ჩაიყრიდა, ზოგში მსხალს, ვაშლს, ატამსა და კიდევ სხვა ხილსა და ნუგბარს. ეგრე დატვირთული, დამძიმებული ამოუყვებოდა ნიკას სახლისაკენ მიმავალ აღმართს. მივიდოდა, ცოტას დაისვენებდა, შემდეგ დაიწყებდა თავისი ქვედაბოლოების ჩეჩვას. ამოალაგებდა ჯიბეებიდან ხილსა და სხვადასხვა სასუსნავს, რითაც ძალიან ახარებდა ბავშვებს, ისინიც მაღლობასა და კოცნას არ იშურებდნენ პელა ბაბოსთვის, ნიკას ცოლი – მერიკო პატივისცემითა და სიყვარულით ეპყრობოდა ერთადერთ დედამთილს. გამოჰკითხავდა ჯანმრთელობის ამბავს, წამლებს მისცემდა, რაც არ ჰქონდა იყიდოდა, მერე გააცხელებდა წყალს, გახდიდა ტანსაცმელს, ჩასვამდა დიდ ტაშტში და პატარა ბავშვივით აბანავებდა. ძველ ან დაკერებულ პერანგსა და საცვალს გადაუგ-

დებდა და მისთვის საგანგებოდ ნაყიდ ახალ საცვალ-თეთრეულს ჩააცმევდა.

გახარებულმა მოხუცმა აღარ იცოდა როგორ გამოეხატა მადლიერება.

– აღარაფერი აღარ მტკივა, შვილო! კროცი კაკალივითა ვარ, ღმერთმა მიცოცხლოს და გამიმრავლოს შენი თავი, – ამბობდა მოხუცი და ხელებს უკოცნიდა მზრუნველ რძალს.

ბავშვებს ძალიან უყვარდათ სოფელში ყოფნა, განსაკუთრებით პატარას, რომელიც მთელ უბანში იყო ცნობილი თავისი ონავრობითა და ლანძღვა-გინებით. ხანდაზმული მეზობლები ცხონებულ პაპას ამსგავსებდნენ, უბანში მეტსახელად ლანძღვიას ეძახდნენ, მასაც შეფერებული ჰქონდა ეს სახელი და არა სწყინდა, ხალხით შეუკუროთხავდა ხოლმე იმას, ვინც გააჯავრებდა.

ნიკას სახლი მაღლობზე, კლდის პირას იდგა. საღამო ხანს საამო ნიავი უბერავდა და ერთ რამედ ღირდა, მთელი დღე სიცხეში ნამუშევარი კაცისთვის, გრილი ნიავის შეგრძნება. ქვემოთ, მღვრიე ხევისკენ, კლდის ვიწრო ბილიკი ჩადიოდა, ბავშვები ისე მოხერხებულად ჩაირბენდნენ ხოლმე ამ ბილიკს, რომ არც შიში აღელვებდათ და არც ხიფათი. ხევში დაგუბებული ჰქონდათ საბანაო და მთელი დღე ჭყუმპალაობდნენ. დაიჭერდნენ ხელში შოთის პურს, ყველის ნაჭერს ჯიბეში ჩაიდებდნენ და საღამომდე აღარ ახსოვდათ სახლში მოსვლა.

ჩვეულებისამებრ იმ დღესაც ემზადებოდა თემო საბანაოზე წასასვლელად, დედამისმა ეზო დაგავა, ქათმებს საკენკი დაუყარა და პურის გამოცხობის სამზადისს შეუდგა.

– წამო ბიჭო, გელაანთიდან ვარცლი წამომალებინე! – გასძახა დედამ.

როგორც არ უნდა დაგესაქმა, თემო უარს არავის ეტყოდა, ამ მხრივ სამდურავი არ ეთქმოდა, დაუზარელი იყო. იგი უსიტყვოდ გაჰყვა დედას.

– ბიჭო, ეს ამხელა თმა რომ მოგზრდია არ განუხებს ამ სიცხეში? ვარცლი მომატანინე, მოგცემ მანეთიანს და წადი სადალაქოში, თმები გაიკრიჭე. თემო სადალაქოს ხსენებაზე დაიღრღიჯა. ბიჭები ელოდებოდნენ, საბანაოდ უნდა წასული-

ყვინ, მაგრამ დედას უარს ხომ არ ეტყოდა, გამოართვა მანეთიანი და ბიჭებს გასძახა, – სადალაქოში მივდივარ, თმებს შევიკრიჭავ და მალე თქვენთან ვიქნები.

სანამ სადალაქომდე მივიდოდა, გზად პელა ბაბოს სახლი უნდა გაეწლო. მოხუცი ეზოს გარეთ, გრძელ სკამზე იჯდა და დილის მზეს ეფიცებოდა. თემოს დანახვაზე სახე გაეზადრა და თავისთან უხმო.

– სად მიდიხარ, შვილო. აქეთ ვინ გამოგგზავნა!

– სადალაქოში, – მოკლედ უპასუხა თემომ და შარვლის ჯიბიდან მანეთიანი ამოაცურა, – აი, დედამ მომცა, თმები შევიკრიჭეო.

მოხუცი ცოტა ხანს გაყუჩდა, მერე მოეფერა ბიჭს და უთხრა:

– მაგ მანეთიანით, ჩემს ქვემოთ რომ მაღაზიაა, წადი იქ და კანფეტები იყიდე, თმებს მე შეგკრიჭავ, იმ ელამჭუტა დალაქ მიხობზე უკეთ მე ვიცი თმების შეკრეჭა.

თემო გაიქცა მაღაზიისკენ, ადრეც ჰქონდა ნაყიდი ფერად-ფერადი ბალიშა კანფეტები. უხაროდა, თმებს უფასოდ შეიკრეჭდა, მანეთად კი კარგა ბლომად მოუვიდოდა ბალიშა კანფეტები. ელენე ნოქარმა გამოართვა მანეთიანი, საგანგებოდ კობტად დაჭრილი სქელი ქალაღის შეკვრიდან გამოაძრო ერთი ფურცელი, ხელზე ოსტატურად შემოიხვია, შეკრა პარკი და ჩაყარა შიგ კანფეტები. შემდეგ აწონა, რამდენიმე ცალი კიდევ დაუმატა და თემოს მიანოდა.

გახარებულმა ბიჭმა უბეში ჩაიდო კანფეტებით სავსე ქალაღის პარკი და უკან, პელა ბაბოსკენ გამობრუნდა.

მოხუცმა დააჯინა თემო სკამზე, მოიმარჯვა ხელში მაკრატელი, სავარცხელი და შეუდგა საქმეს. თმის შეკრეჭა არცთუ ისე იოლი საქმე გამოდგა. მიუხედავად იმისა, რომ პელა ბაბო ძალიან ცდილობდა სწორედ შეეკრიჭა თმები, მაინც კიბე-კიბე აჭრიდა. თემო ვერ ხედავდა ამ არასასიამოვნო პროცესს. ერთი რამ ვერ გაეგო, ბაბომ სარკე შეგნებულად არ მოიტანა თუ დაავინყდა. როგორც იქნა მორჩა მოხუცი თმების შეკრეჭას. ბიჭმა მაღლობა გადაუხადა ბაბოს და გასწია ხვეისაკენ საბანაოდ, სადაც ბიჭები ელოდებოდნენ. იღბლად საბანაომდე ორღობე უნდა გაეწლო. ორღობეში არავინ შეხვედრია, რომ თემოს სასაცილოდ

გაკრეჭილი თავი დაენახა. როცა საბანაოზე მოვიდა, შეხედეს ბიჭებმა და ჩუმად სიცილი აუტყდათ.

– ეგრე ვინ გაგალამაზა, ვერან? ვინ დაიდო შენი ცოდო? – შეეკითხა თავისი ამხანაგი.

ბიჭები იცინოდნენ და ოხუნჯობდნენ მის ვარცხნილობაზე. თემო გაოცებული ხან ერთ ამხანაგს შეხედავდა, ხან მეორეს, ჯერ კიდევ ვერ მიმხვდარიყო რა ხდებოდა მის თავს.

– სარკე არა ჰქონდათ შიგ რომ ჩაგეხედა? – არ ცხრებოდნენ ბიჭები.

იქვე ახლოს დიდი ტირიფის ხე იდგა, მის ძირში ბიჭებს წყალი ჰქონდათ დანმინდავებული, რომელსაც დასალევად იყენებდნენ.

– მიდი, ბიჭო, ტირიფის ძირას დასალევი წყლის გუბეში მაინც ჩაიხედე, ნახე რას გიგავს თავი. თემო გაიქცა გუბესთან, ჩაიხედა შიგ და რას ხედავს, თმები მთელ თავზე კიბე-კიბე აქვს აჭრილი. ალაგ-ალაგ ისე ღრმად ჰქონდა ამოკრეჭილი, რომ სირცხვილი იყო ასეთი თავით გარეთ გამოსვლა. შენ მო.....ან კარგის ტ...ი.

– ეს რა მიყავი პელავ! როგორ დამამახინჯა ამ კარგმო.....ა, მორთო ტირილი და გინება, ნაიფარა ხელები თავზე და გამწარებული გაიქცა იმ საცალფეხო ბილიკისაკენ, რომელიც ზემოთ, სოფლისაკენ მიდიოდა, თან გზადაგზა გინებას არ აკლებდა პელა ბაბოს. თავზე ხელებაფარებული შევარდა სახლის ეზოში და იქ გააგრძელა ხმამაღლა ტირილი და ლანძღვა-გინება.

დედამისი მეზობლის თონეზე პურს აკრავდა. ბავშვის ტირილი რომ შემოესმა, ხმაზე იცნო თავისი შვილი და შეშინებული სახლისაკენ გამოიქცა. ბიჭი რომ სალსალამათი ნახა, დამშვიდდა, მერე მოეფერა და გამოჰკითხა, თუ რა დაემართა, ვინ გაკრიჭა ასე სასაცილოდ. ბიჭმა დაწვრილებით მოუყვა, რაც გადახდა. ხმაურზე მეზობლები მოცვივდნენ თემოს სანახავად, რომ დაინახეს ბიჭს არა სჭირდა რა, დამშვიდდნენ და დაიშალნენ, მარტო ვასო პაპა დარჩა თემოსთან.

ვასო პაპა ამათ გვარში ყველაზე უხუცესი კაცი იყო და ყველა პატივიცემითა და რიდით ეპყრობოდა.

– წამო ჩემთან, – უთხრა პაპამ. თემოც უსიტყვოდ გაჰყვა. პაპა შევიდა სახლში, გამოიტანა სამართებელი, დასვა თემო სკამზე, დაუსველა თმები, წაუსვა საპონი და დაუნყო კიბე-კიბე აჭრილი თმის გადაპარსვა. თემოს სამართებლით გადაპარსული, კიბე-კიბე აჭრილთან შედარებით, ისე მოეწონა, რომ წელანდელი წყენაც დააავიწყდა.

მეორე დღეს, ჩვეულებისამებრ, ამოვიდა პელა ბაბო, ხილითა და ნუგბარით, რომ გაიგო ბიჭის გაბრაზების ამბავი, რაც მის მიერ შეკრეჭილი თმის გამო მოხდა, ძალიან განიცადა.

– მამიკვდეს თავი, ეს რა მიქნია! – წუხილისაგან კანჭებს იჩქმიტავდა მოხუცი. თემომ არ იცოდა წყენის გულში ჩადება, შეურიგდა ბაბოს და გემრიელად შეექცა მის მოტანილ ხილსა და ნუგბარს.

გავიდა წლები, პელა ბაბო დიდი ხანია აღარ იყო ამქვეყნად, დავაჟუკაცებულისყო ლანძღვია ბიჭიც. კარგი, მოხდენილი ახალგაზრდა დამდგარიყო. ნათქვამია „ზოგი ჭირი მარგებელიაო“. ასე დაემართა თემოსაც. მას შემდეგ, რაც ვასო პაპამ, სამართებლით გადაპარსა თავი, უფრო უკეთესი თმა ამოუვიდა, როცა ის სარკის წინ იდგა და თავის ლამაზ ქოჩორს ივარცხნიდა, წუთით გაირინდებოდა და ფიქრს მიეცემოდა.

– ნეტა რისთვის ვლანძღავდი იმ ცხონებულს, იმას ხომ სიკეთის გაკეთება უნდოდა ჩემთვის, – იტყოდა ჩუმად, მერე გაიღიმებდა და თავს იმით იმშვიდებდა, რომ მაშინ ბავშვი იყო, ბავშვებს კი ყველაფერი ეპატიებათ, მითუმეტეს ლანძღვა-გინება.

მიტყევა

– გარშემო კარგად შემოუთოხნე, შვილო! სარეველა არ დაუტოვო ძირში ნამყენსა, – ეუბნებოდა თედო თავის ბიჭს და თვითონაც გულმოდგინებით უთოხნიდა ძირებს ახლადჩაყრილ ნამყენს.

– ნახე, მამი! აქა-იქ ნიშანი აქვს, კუჭხალ-კუჭხალ გამოუტანია მტევნები, – ამბობდა გიო და უფრო ხალისიანად თოხნიდა ვენახს.

– წელს რალა იქნება, გაისად კი პირველ მოსავალს მოგვცემს ეს დალოცვილი, – თქვა თედომ და თოხის ტარს დაყრდნობილმა, ცხვირსახოციტ შუბლზე მომსკდარი ოფლი მოინმინდა.

– გიო! შუადღე წამოვიდა, პური აღარა ვჭამოთ? – ჰკითხა მამამ. გიომ და თედომ თოხები მხარზე გაიდეს და ვენახის თავში გავიდნენ.

– აბა, ვნახოთ რა გაგვიმზადა დედაშენმა სადილად! – თქვა თედომ და ბებერი კაკლის ტოტზე ჩამოკიდებული ზურგჩანთა ჩამოიღო, გახსნა და ამოალაგა: მშრალად მოხარშული დედალი, შოთის პურები, ყველი, მწვანილი და ხელადით ღვინო.

ნასადილევს მამა-შვილი კაკლის ძირში გვერდი-გვერდ წამოწვნენ და თვალი მოატყუეს...

– რა ჰქენით? მორჩით თოხნასა, – ჰკითხა დედაკაცმა თედოს, რომელიც ეს-ესაა შემოსულიყო ეზოში.

– რას ამბობ, დედაკაცო, იმხელა ვენახსა ორ დღეში როგორ გავთოხნით! გიოს უნდა უმადლოდე, რომ ნახევარს გავცდით, თორემ მარტო ეს წნევიანი კაცი რას გავხდებოდი, – უპასუხა თედომ და სათონეში შევიდა, სადაც ახლადგამომცხვარი პურის საამო სურნელი ტრიალებდა, შოთებით სავსე ტაბაკს ხელი წამოავლო და მარნისაკენ წაიღო. თონის სიმხურვალისგან სახეანითლებული, დაღლილი მართა სათონეში სკამზე ჩამომჯდარიყო და თავშალს ისწორებდა.

თედოს სანიმუშოდ ჰქონდა მოვლილი ახლადჩაყრილი ნამყენი, შვილივით უვლიდა და ეფერებოდა თითოეულ ძირს. ავ თვალს არ დაენახვებოდა იმ არემარეზე თედოს ვენახი, კარგა ნაპატრონები, სხვა ვენახებისგან გამორჩეული იყო.

თედოს მეზობლად ერთი ავცია კაცი ცხოვრობდა, სახელად მიტო ერქვა. ის უცხვირპირო, ბოროტი და უხასიათო კაცი იყო. ზარმაცი არ ეთქმოდა, შრომა უყვარდა, ჯანიც მოსდევდა და ღონეც, ოღონდ უაზროდ იცოდა აშარება. სუფრასთან ყველა ერიდებოდა, დათვრებოდა და მტრისას, მაშინვე ცემატყეპაზე ეჭირა თვალი, არც მტყუან-მართალის გარჩევა იცოდა. მისი ჭკუით, ის ყოველთვის მართალი იყო. ამ თვისებების გამო თანასოფლელები “ვიროს” ეძახდნენ. თვითონ ხომ ასეთი მურდალი და უხასიათო იყო, ცოლ-შვილი კარგი და კეთილი ჰყავდა. დედაკაცი დღედაღამ ეჩხუბებოდა და არიგებდა.

– კაცო! ნუ ხარ სოფელში მოყროლებული, შენი შვილების მაინც არ გერიდება, დრო რომ მოგივა და იმ ქვეყნიდან დაგიძახებენ, მარტო შენმა ბიჭებმა უნდა გაგიდონ მხარზე? აქ არავინ არ უნდა შემოვიდეს? ჩიქა არავინ არ უნდა წაგიქციოს, შე მუდრეგო? – აყრიდა ქოქოლას ცოლი, მაგრამ „ვირო“ ისე იყო მიჩვეული ცოლის ლანძღვას და წყევლას, რომ ერთ ყურში უშვებდა და მეორეში ატარებდა, ბოლოს, თუ დედაკაცი ძალიან გადავიდოდა დაუკრეფავში, „ვირო“ მაშინვე დაუღრიალებდა.

– დედაკაცო! ენას კბილი დააჭირე, თორემ აიკრავ ყურის ძირში! – ქალმაც იცოდა რა ქმრის ხასიათი, უცებ გაიტრუნებოდა და მოშორდებოდა იქაურობას.

იმ დღეს „ვიროს“ ჯერი იყო, მას სოფლის ნახირი უნდა გაედევნა ლომიაურში. ლომიაურს სოფლის თავში მდებარე ტერიტორიას ეძახდნენ. იქ მოსახლეობას ვენახები ჰქონდა გაშენებული, იქვე ახლოს იყო საძოვრები, სადაც სოფლის ნახირი ძოვდა ბალახს.

ნელი ნაბიჯით მიჰყვებოდა „ვირო“ ზოზინით მიმავალ ნახირს და სახრემომარჯვებული ზოგჯერ „პატრონი დედას“ შეუკურთხავდა ზოგიერთ ჯიუტ ძროხას, რომელიც ნახირს ჩამორჩენილი ბოსტნებისკენ იწევდა. თედოს საძოვრებთან ახლოს ჰქონდა გაშენებული სანაქებოდ მოვლილი ვენახი.

„ვიროს“ გაგონილი ჰქონდა თედოს ვენახის ქება, მაგრამ ნანახმა მთლად გააოცა.

– უყურეთ! ეს დაფეხვილი თედო როგორ უვლის ვენახსა, ამ ავადმყოფმა მე როგორ უნდა მაჯობოს! – ბოროტად წარმოსთქვა „ვირომ“ და თავში ავმა ზრახვებმა გაუელვა.

შუადღე გადასული იყო. საქონელი ნელ-ნელა ქვემოთ, ვენახების მომიჯნავედ სძოვდა ბალახს. „ვიროს“ ეშმაკი შეუჩნდა და აღარ ასვენებდა, ბოლოს შურმა და ბოროტებამ თავისი გაიტანა და ნახირი თედოს ვენახისკენ მიუშვა.

თედო ამ დროს სახლში იყო, ტახტზე იწვა, უნდოდა დაეძინა, თვალებიც მილულა, მაგრამ ძილი არ ეკარებოდა.

– დედაკაცო, გული რალაც ცუდს მიგრძნობს, დღეს „ვიროს“ ჯერში, ჰო იცი რა ვაგლახია, ერთხელ წამომძახა კიდეც, განანებო, მეშინია რაიმე უბედურებას არა გვნიოს იმ შეჩვენებულმა.

– აბა რას ამბობ, კაცო! ესე როგორ გაგვნირავს?! – უპასუხა თედოს ცოლმა და ოთახიდან გავიდა.

თედომ ვერ მოისვენა, უხილავი ძალა ვენახისაკენ უხმობდა, წამოდგა, საცხენედან ცხენი გამოიყვანა, შეაჯდა და ლომიაურისაკენ გააჭენა.

თედოს ვენახს შესეულ საქონელს ორი მწკრივი სრულიად გაევერანებინა. დაინახა რა მან მის ნამყენში მიშვებული საქონელი როგორ ანადგურებდა შვილივით მოვლილ ნაპატრონებ ვაზს, გამწარებული გადმოხტა ცხენიდან და ლანძღვითა და გინებით დაუნყო საქონელს ვენახიდან გამოდევნა. „ვიროს“ შუადღით კარგად დანაყრებული და ღვინით გამობრუებული იქვე ჩრდილში მიწოლილიყო და ხვრინავდა, როცა თედო თავს წაადგა.

– ადე, შე შამქმნელძალლო! გადამიძოვა ნამყენი საქონელმა! რომ გამძღარხარ დედიშენისათი და გძინავს, საქონელს არ უნდა მიხედო? – დაუყვირა თედომ მძინარე „ვიროს“ და ფეხი წაჰკრა გასაღვიძებლად.

– შენ წერას ხომ არ აუტანიხარ, რას მიჰქარავ?! – წამოხტა „ვიროს“ და თედოს შეუტია – საქონელმა ვენახი გამოიხრამეთქი, აქ რასა გდიხარ? ვერ მიხედავ პირუტყვს?

– გდიხარო, ვის ეუბნები მაგას? – დაიღრიალა „ვიროს“ და ძლიერად გაჰკრა ყბაში სილაქი თედოს. დარტყმა იმდენად ძლიერი იყო, რომ თედო ორივე ფეხებით მოსწყდა მიწას და მაყვლის ბარდში მოადინა ზღართანი.

– შეგირცხვეს ნამუსი! ან რა უნდა შეგირცხვეს, რაც არა

გაქვს, შე დამგდებდალო! – მიაძახა თედომ და გამსკდარი ტუჩიდან სისხლი მაჯით მოიწმინდა.

„ვირომ“ ამრეზით გადახედა მაყვლის ბარდში გაგორებულ თედოს და ნახირი სასაფლაოსკენ გარეკა. თედო დიდი გაჭირვებით წამოდგა, შევიდა ნამყენში, გავერანებული ვენახის შემხედვარეს გულმა ველარ გაუძლო და თვალებიდან ცრემლები წასკდა.

მთელი სოფელი გმობდა „ვიროს“ ავკაცობის ამბავს. მძიმედ განიცადა თედომ ვენახის გავერანება, თითქმის ერთ თვემდე იავადა. ბოლოს, როგორც იქნა, გამოკეთდა და ადგა ლოგინიდან. თედოს ცოლი წყევლა-კრულვას არ იშურებდა „ვიროსათვის“, მაგრამ ეს მხოლოდ გულის მოოხება იყო და სხვა არაფერი, სხვაფრივ ვერას აკლებდა...

ადრიანი შემოდგომა იდგა. სოფელი ჭირნახულის დასაბინავებლად ემზადებოდა. რთველი კარზე იყო მომდგარი. გიოს სამუშაო მოემთავრებინა და არხზე საბანაოდ მოსულიყო, ნაპირზე წამონოლილიყო და ტანზე სველ სილას იყრიდა.

– ცივია წყალი? – ჰკითხა კაცმა, რომელსაც, აშკარად ეტყობოდა, ნასვამი იყო. ხელში კარგა მოგრძო თოკი ეჭირა, რომლის ერთი ბოლო ცხენისთვის შეება კისერზე, მეორე ხელში ეჭირა. გიომ შეხედა თუ არა იცნო „ვირო“. არ ესიამოვნა მისი დანახვა, მაგრამ მაინც უპასუხა:

– არც ისე, ბანაობა შეიძლება!

„ვირომ“ ცხენს თოკი მოხსნა, წყალში შეაგდო და თვითონაც უკან მიჰყვა. უნდოდა ცხენი ებანავებინა და თვითონაც გაგრილებულიყო.

იმ დღეს კარგა მოდიდებული ჩანდა არხი. შუაში ორ-სამ ადგილას მორევი ბრუნავდა და საშიში იყო ბანაობა, ამიტომ გიო ნაპირზე ჭყუმპალაობდა და ღრმაში არ შედიოდა. „ვირომ“ არაფრად ჩააგდო ეს საშიშროება და პირდაპირ შუაგულისაკენ გასცურა ცხენთან ერთად. ამ სითამამეს სიმთვრალე აძლევდა. ადრეც ბევრჯერ უბანავია ადიდებულ არხში, მაგრამ ყოველთვის მშვიდობიანად გამოდიოდა ნაპირზე. გიო გაფაციცებით ადევნებდა თვალყურს არხში მობანავე ცხენსა და კაცს და გრძნობდა, რომ ეს სითამამე კარგად არ დამთავრდებოდა.

უცხად ცხენი მორევმა ჩაითრია და ჩააყურყუმელავა, მაგრამ ცხენმა იმარჯვა, კისერი ზემოთ ამოსწია, გაიბრძოლა და მორვეიდან გამოსცურა. „ვირომ“ ცხენი გასაჭირში რომ დაინახა, იფიქრა მივეშველებიო და მორევთან ახლოს მისცურა. ახლა „ვირო“ ჩაითრია მორევმა, დაატრიალა და ფსკერისკენ წაიღო. „ვირო“ ფსკერს ფეხით შეეხო, ძალა დაატანა და მთელი ძალით ზემოთ ამოჰყო თავი, მაგრამ მორვეიდან გამოცურვა ვერ მოახერხა, წყალმა ისევ დაატრიალა და ქვევით წაიღო. „ვირომ“ ისლა მოასწრო, დასახმარებლად ბიჭისთვის დაეძახა.

– გიო! თოკი გადმომიგდე! ვიხვრჩვები, ბიჭო! მიშველე! – გიოს თვალები გაუშტერდა, წამით წარმოიდგინა „ვიროსაგან“ განადგურებული ვენახი, მისგან ნაცემი სისხლნადენი ავადმყოფი მამა და შურისძიებით აივსო. იგი გაშეშებული იდგა და უყურებდა ამ საზარელ სანახაობას, სადაც სიკვდილს უნდა ეზეიმა. „ვირომ“ ერთხელ კიდევ მოახერხა წყლიდან თავის ამოყოფა და გიოს შეევედრა.

– მიშველე, ბიჭო! ნუ დამლუპავ! ღმერთი გიშველის!

ღმერთის გაგონებაზე გიო უცხად გამოერკვა, წამით დაავინწყდა „ვიროს“ ჩადენილი ბოროტებანი, შეეცოდა სასიკვდილოდ განწირული, დასტაცა იქვე დაგდებულ თოკს ხელი და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა ერთი ბოლოთი გაისროლა მორვეისაკენ, ხოლო მეორე ბოლოს ხელი მაგრად ჩასჭიდა. „ვირომ“ გადმოგდებულ თოკს ხელი სტაცა, ჩაბლუჯა, ხოლო მეორე ხელი მარჯვედ მოუსვა. გიომ მთელი ძალით გამოსწია თოკი, „ვიროც“, რაც შეეძლო ცდილობდა მორვეიდან თავის დაღწევას. მცდელობამ შედეგი გამოიღო, „ვირომ“ გიოს დახმარებით მორევს თავი დააღწია და ნაპირზე გამოვიდა, სული მოითქვა, პირჯვარი გადაიწერა და გიოსთან მივიდა. გიო კმაყოფილი იყო იმით, რომ ადამიანის სიცოცხლე გადაარჩინა. „ვირომ“ მუხლებზე დაიჩოქა, გიოს ორივე ხელი დაუკოცნა და ცრემლმორეული თვალებით მადლობას სწირავდა თავის გადამრჩენელს, თან პატიებას სთხოვდა იმ ავკაცობისათვის, რაც მას მისი ოჯახის წინაშე ჰქონდა ჩადენილი.

მეორე დღეს „ვირომ“ მთელ სოფელს მოსდო, თუ როგორ გადაარჩინა სიკვდილს მისგან შეურაცხყოფილმა და ნაცემმა მეზობლის ბიჭმა. „ვირომ“ ბოდიში მოუხადა თედოსაც ჩადე-

ნილი ავკაცობის გამო და აღუთქვა, რომ ამიერიდან, როგორც მასთან, ასევე მთელ სოფელთან მხოლოდ კეთილად მოიქცეოდა, აღარავის არ აწყენინებდა.

მართლაც, მოსავლის აღებისას დიდად დაეხმარა თედოს. მოსავალი დააბინავებინა, ვენახიც მოუხნა, ტყიდან რამდენიმე გზა სათარიც ჩამოუტანა ზამთრისათვის. „ვიროს“ ცოლი გახარებული იყო, ქმრის ცვლილებას ღვთის მადლად მიიჩნევდა. მის ბიჭებსაც უხაროდათ მამის სასიკეთოდ მობრუნება.

ისე, როგორც თედოს ოჯახმა, მთელმა სოფელმა მიუტევა „ვიროს“ ადრინდელი ცოდვები. მას შერქმეული სახელით სოფლები იშვიათად იხსენიებდნენ და ძველებურად ისევ მიტოს ეძახდნენ.

ჯენტლმენი

– ცხრა დაიწყო, აღარ ადგები? სამსახურში არ გაგვიანდება?
– შეეხმიანა მეორე ოთახიდან, სანოლში მწოლიარე სანდროს, დედამისი.

– ჯერ არ ავდგები, დილის ძილი მომენატრა, დღეიდან შვებულებაში ვარ, თქვა სანდრომ, ერთი ლაზათიანად გაიზმორა და კედლის მხარეს გადაბრუნდა.

– შენი ნებაა! – უთხრა დედამ და საუზმის მომზადებას შეუდგა.

– ლევან, რა მოიფიქრე, წამოხვალ ჩემთან ერთად გურიაში?

– მგონი ვერ მოხერხდება, მამაჩემს უნდა მივებმარო, სახლის აშენებას იწყებს, ხომ იცი ჩემი იმედი აქვს, – უპასუხა ლევანმა სანდროს მობილურზე.

ლევანი სანდროს მეგობარი იყო. ისინი ყოველ ზაფხულს შვებულებას ერთად ატარებდნენ, – მომიწევს მარტო წასვლა გურიის მთიანეთში, – წარმოსთქვა სანდრომ და დედამისის მიერ მომზადებულ საუზმეს მაღიანად შეექცა. სანდროს ტრადიციად ჰქონდა, ყოველ ზაფხულს, როცა შვებულების დრო დგებოდა, აიღებდა თავის ზურგჩანთას, ჩაიცმევდა სამოგზაუროდ სპორტულ, მსუბუქ ტანსაცმელს და ფეხით შემოივლიდა ხოლმე საქართველოს კუთხეებს. გასულ წელს ხევსურეთში იყვნენ ის და ლევანი. წელს გურიის ჯერი იყო.

სანდროს უზომოდ უყვარდა ბუნება, შეეძლო დაულაღავად ევლო მთაში. აკვირდებოდა საქართველოს ფლორასა და ფაუნას, აგროვებდა იშვიათი სახეობის ყვავილებსა და მცენარეებს. გასაკვირი არც იყო მისი ასეთი ინტერესი ბუნების მიმართ, ის პროფესიით ბიოლოგი იყო და მუშაობდა ერთ-ერთ სამეცნიერო დაწესებულებაში.

– როდიდან აპირებ გურიაში წასვლას? – შეეკითხა სანდროს დედა.

– ალბათ, ხვალიდან, დრო რატომ დაკვარგო, ბახმარომდე ტრანსპორტს გაყვეები, შემდეგ ფეხით ვივლი, – უპასუხა სანდრომ და სამზადისს შეუდგა. მან შეიძინა ყველა ის ნივთი, რასაც მთაში სამოგზაუროდ საჭიროდ თვლიდა, მოიმარაგა საგზალი და ჩააწყო ეს ყოველივე ზურგჩანთაში.

მეორე დღეს ადრიანად ადგა, დედას დაემშვიდობა და ავტოსადგურისაკენ გაემართა.

ბახმაროსკენ მიმავალ გზაზე თვალს ვერ მოსწყვეტიდი ბუნების საოცარ სილამაზეს. ცამდე აზიდული მთები ფერად-ფერადი ყვავილებით იყო მორთული და მოკაზმული, ყოველ ფეხის ნაბიჯზე ხვდებოდა სანდროს მთის ანკარა ცივი წყაროები, ხშირფოთლოვან ტყეებში უხვად იყო ნაბლისა და ნიფლის ხეები, თვალს სტაცებდა სანდროს სოკოთა ნაირსახეობა, ის კარგად ერკვეოდა სოკოს ავკარგიანობაში და სულ ცოტა ხანში პატარა ჩანთა, რომელიც ფლორის იშვიათობის შესაგროვებლად ჰქონდა წამოღებული სხვადასხვა სახეობის სოკოთი გაავსო.

სანდრო ერთი ადგილიდან მეორეზე ისე გადადიოდა, ისე იყო გართული და მოხიბლული ბუნების ამ ენითაუნერელი სილამაზით, რომ ვერ შეამჩნია როგორ მოსალამოვდა. ცოტა დაღლაც იგრძნო, მოშივდა კიდეც. იქვე ახლოს, ორ-სამ კილომეტრში პატარა მთის სოფელი იყო. სანდრომ გადაწყვიტა სოფელში ღამის გათევა. გამოვიდა ტყიდან და ქვემოთ სოფლისაკენ დაეშვა.

ამასობაში კარგა დრო გავიდა, სოფელს რომ მიუახლოვდა, უკვე ბნელოდა, სახლებიდან მბჟუტავი, მკრთალი სინათლე გამოდიოდა, ეტყობოდა ელექტრო ენერგია დროებით, რალაც მიზეზის გამო გაეთიშათ, რადგან ოჯახებში ღამფები და სანთლები ენთოთ. სანდრო მიუახლოვდა სოფლის შესასვლელში პირველსავე სახლს, სადაც სანთლის მკრთალი შუქი დალანდა და მასპინძელს დაუძახა. პირველ დაძახილზე არავინ გამოემართა, მეორედ უფრო ხმამაღლა შესძახა. კარი გაიღო და გამოჩნდა ახალგაზრდა ქალი სანთლით ხელში.

– რომელი ხართ? ვინ გნებავთ? – იკითხა ქალმა, თან სანთლის შუქი სანდროსკენ მიმართა.

– მგზავრი ვარ ქალაქიდან, ავტობუსზე დამაგვიანდა. ნათესავი ან ნაცნობი აქ არავინ მყავს, ღამის გათევა მინდა, ქირას გადავიხდი.

– მობრძანდით, ქირა რა საკადრისია! – უპასუხა ქალმა და სანდროს ოთახში შეუძღვა. სანდრომ მოათვალიერა ოთახი, ირგვლივ სისუფთავე და წესრიგი სუფევდა, ჩანდა ოჯახს გამრჯე ადამიანები პატრონობდნენ. თუმცა უკვირდა, რომ ქალის

გარდა სახლში სხვა არავინ იყო. უცებ განათდა იქაურობა,

– როგორც იქნა, მოგვცეს შუქი, – წარმოსთქვა ქალმა და სანდრო აათვალ-ჩაათვალიერა, – საიდან ბრძანდებით? – ჰკითხა სანდროს.

– თბილისიდან, შვებულება მაქვს, პროფესიით ბიოლოგი ვარ, ვმუშაობ სამეცნიერო ინსტიტუტში, გადავწყვიტე გურიის მთიანეთის ფლორის იშვიათი ნაირსახეობის შეგროვება და შესწავლა. სანდრო აღარ დაელოდა ქალის შემდგომ კითხვებს და ერთბაშად უპასუხა. სანდრო დარწმუნდა რა სახლში ქალის გარდა არავინ იყო, ცოტა უხერხულობა იგრძნო, მაგრამ წასვლის სურვილი არ ჰქონდა.

– თქვენ სხვაგვარად არ იფიქროთ, მე მხოლოდ ღამეს გავათევ, ხვალ დილიდანვე გავუდგები გზას, ნურაფრის ნუ გეშინიათ, უკადრისს არ გაკადრებთ, ზნეობა და ზრდილობა არ მაკლია, ნამდვილი ჯენტლმენი ვარ, – ღიმილით წარმოსთქვა სანდრომ.

ქალმა გაუღიმა, ეტყობოდა თვალში მოუვიდა სასიამოვნო აღნაგობისა და გარეგნობის, თავაზიანი მამაკაცი.

– დალღილი ჩანხართ, ალბათ გეშიებათ კიდეც, დაბრძანდით, დაისვენეთ, ახლავე გავაწყობ სუფრას! – თქვა ქალმა და სამზარეულოსკენ წავიდა. ცოტა ხანში ორივე სუფრას მიუჯდა.

– უკაცრავად, მაგრამ თქვენ აქ მარტო ცხოვრობთ? – იკითხა სანდრომ.

– ქმარი 5 წლის წინ გარდამეცვალა ავადმყოფობის გამო, ორი ქალიშვილი მყავს, ისინი თბილისში სწავლობენ, სტუდენტები არიან, აქ მარტო ვარ, ვპატრონობ სახლ-კარს, ღვთის მადლით არ მიჭირს, ჩემი სამყოფი ყველაფერი მაქვს, – უთხრა ქალმა და სევდიანი თვალეებით შეხედა სანდროს, რომლისგანაც თითქოს თანაგრძნობას ითხოვდა იმის გამო, მარტო რომ უხდებოდა ცხოვრება.

ქალბატონი ორმოციოდე წლის იქნებოდა, მოხდენილი ტანი და სასიამოვნო გარეგნობა ჰქონდა, რატომღაც სანდროს მიმართ ნდობითა და სიმპათიით განეწყო, რამდენიმე ჭიქა გურული „ადესაც“ სიამოვნებით მიირთვა და მოუყვა სანდროს თავისი ცხოვრების მნიშვნელოვანი ეპიზოდების შესახებ. სანდროც კეთილად განეწყო მის მიმართ და ხშირად ახსენებდა

ქალს თავის თავაზიანობას და ჯენტლმენობას, თუმცა ქალი კაცის ამ თვისებებს უკვე ნაკლებ ყურადღებას აქცევდა და მისი ხალისიანი და მომღიმარი გამოხედვა სხვა რამეს ითხოვდა ამ ჯენტლმენი და სასიამოვნო მამაკაცისაგან.

– უკვე გვიანია, მოისვენე, შეიძლება შეგცივდეთ, აქ მთაა, ღამე ცივა, – ბოლო წინადადება წყნარად წარმოსთქვა ქალმა და სანდროს თვალებში შეხედა.

– არა უშავს, ერთ ღამეს გავძლებ, – უპასუხა სანდრომ.

ქალმა მისაღებ ოთახში, ტახტზე დაუგო ლოგინი, ძილინები-სა უსურვა და თვითონ საძინებელ ოთახში გავიდა. სანდრომ ტანთ გაიხადა, ქათქათა შალითში ჩადებული „ადიელა“ დაიფარა, ორივე ხელი თავქვეშ ამოიღო და ფიქრს მიეცა.

უცებ კარი გაიღო, ქალი პერანგის ამარა შემოვიდა ოთახში, ხელში საბანი ეჭირა.

– შეგცივდებათ, აი ესეც დაიფარეთ, – თქვა ქალმა და საბანი დააფარა, თან დაიხარა და გვერდზე საბნის ნაპირები ამოუკეცა, სანდროს ქალის აჩქარებული სუნთქვა ესმოდა, მას შეხსნილი საკინძიდან ბროლივით თეთრი მკერდი უჩანდა.

– ნუ წუხდებით, ქალბატონო! – წამდაუნუმ იმეორებდა სანდრო და ქალს მადლობას უხდიდა, თან უხერხულად გრძნობდა თავს, ვერ გაეგო, ქალის ესოდენ დიდი ყურადღების გამო, როგორ უნდა მოქცეულიყო.

მიხვდა რა ქალი, სანდრო თავის პირობას არ დაარღვევდა, კიდევ ერთხელ უსურვა ძილი ნებისა და უკმაყოფილოდ თავის საძინებელ ოთახში შევიდა.

მშვენიერი, მზიანი დილა გათენდა. ქალი ადრე ამდგარიყო, საქონელი ჯერში გაეშვა და ახლა ქათმებს უყრიდა საკენკს. სანდრომ 7 მამალი დათვალა და გაკვირვებულმა ჰკითხა ქალს, – ამ 10 დედალს განა ერთი ან ორი მამალი არ ეყოფა? 7 მამალი რად გინდათ?

ქალმა ქვემოდან ღიმილით ამოხედა სანდროს და უპასუხა, – ამ შვიდიდან ერთი არის მამალი, დანარჩენები ჯენტლმენები არიან. სანდროს გულში ჭვალმა გაჰკრა, ქალს თვალი მოარიდა და ოთახში შევიდა. ცოტა ხანში ის თავისი ბარგი-ბარხანით სახლის ჭიშკართან იდგა, ემშვიდობებოდა დიასახლისს და თავაზიანად მადლობას უხდიდა ღამის გათევისათვის.

არშემდგარი პაემანი

იმ წელიწადს დიდი კონკურსი იყო პუშკინის სახელობის პედაგოგიურ ინსტიტუტში. ისტორიის ფაკულტეტზე, სამი გამოცდის შემდეგ აბიტურიენტთა რაოდენობა მოსალოდნელზე მეტი დარჩა, მიმღებმა კომისიამ თავმჯდომარის უშუალო მითითებით მიიღო გადაწყვეტილება, რაც შეიძლება მკაცრად, მაგრამ სამართლიანად ჩაეტარებინათ მეოთხე გამოცდა, ვინაიდან 50 ადგილზე 270 აბიტურიენტი აცხადებდა პრეტენზიას. ჩასაბარებელი საგანი მხოლოდ უცხო ენა იყო დარჩენილი, გარდა ამისა აბიტურიენტთა შორის იყვნენ ისეთებიც, ვინც დაბალი ქულები დააგროვა, მაგრამ უმეტესობას ან ლიმიტი ჰქონდა სოფლიდან ან ჯარგამოვლილი იყო ან კიდევ წარმოებაში 2 წლის მუშაობის სტაჟი. ამ კატეგორიის აბიტურიენტებს, მიუხედავად დაბალი ქულებისა, ინსტიტუტში ჩარიცხვისას უპირატესობა ენიჭებოდათ.

გია ზემოთ ჩამოთვლილი პირობების შეღავათებით არ სარგებლობდა, ამიტომ მას მაღალი ქულები უნდა დაეგროვებინა, რათა ინსტიტუტში ჩარიცხულიყო. წინა სამ გამოცდაში, როგორც მოელოდა, ისე ვერ გამოიჩინა თავი, მაგრამ არც ცუდი ნიშნები ჰქონდა მიღებული. მის სტუდენტად გახდომას წყვეტდა უცხო ენის (გერმანულის) გამოცდა, რაშიც აუცლებლად ხუთიანი უნდა მიეღო, წინააღმდეგ შემთხვევაში ვერ ჩაირიცხებოდა.

გიამ ბილეთის სამივე კითხვაზე ამომწურავი პასუხი გასცა, შემდეგ დამატებით კითხვებსაც უპასუხა, გამომცდელებმა უყოყმანოდ მიიღეს გადაწყვეტილება მისთვის „კარგი“ დაენერათ.

გიას ეს ნიშანი მისი სტუდენტად გახდომის გარანტიას არ აძლევდა, ამიტომ მოითხოვა კომისიის თავმჯდომარესთან გამოცდის ხელახლა ჩაბარება მაღალ ნიშანზე. გამომცდლებმა გია და მაღალ ნიშანზე პრეტენზიის მქონე რამოდენიმე აბიტურიენტი ცალკე აუდიტორიაში გაიყვანეს, სადაც უნდა დალოდებოდნენ კომისიის თავმჯდომარეს.

არ გასულა დიდი ხანი და მიმღებ საგამოცდო კომისიის თავმჯდომარესთან ერთად აუდიტორიაში, სადაც გამოცდე-

ბი მიმდინარეობდა, მობრძანდა ინსტიტუტის რექტორი – ბატონი გელა ბანძელაძე. გამომცდელები ფეხზე წამოდგნენ და მიესალმნენ პატივცემულ რექტორს. ბატონი გელას მოთხოვნით აუდიტორიაში შემოიყვანეს ის სამი აბიტურიენტი, რომლებიც მაღალ ნიშანზე აცხადებდნენ პრეტენზიას.

გია მიიწვიეს საგამოცდო მაგიდასთან.

– ქალბატონო ელენე! – მიმართა რექტორმა ერთ-ერთ გამომცდელს, – ამ ახალგაზრდამ როგორ გიპასუხათ. გამართლებულია მისი მოთხოვნა მაღალ ნიშანზე?

– ბატონო გელა, ბილეთის ყველა კითხვას უპასუხა, ასევე დამატებით კითხვებსაც მაღალ დონეზე, უშეცდომოდ გასცა პასუხები.

– კეთილი! – წარმოსთქვა რექტორმა და გამომცდელს მიმართა:

– პროგრამული მასალიდან აღარ არის საჭირო შეკითხვები, ისაუბრეთ თავისუფალ თემაზე, მისი ოჯახისა და ინტერესების შესახებ!

ქალბატონი ელენე მოკლე შეკითხვებს აძლევდა გიას, თურით იყო დაინტერესებული, რა იყო მისი ჰობი და სხვა. გია დინჯად, უშეცდომოდ პასუხობდა გერმანულად, გამომცდელს და თან ინტერესით უმზერდა რექტორს.

– საკმარისია! – წარმოსთქვა ბატონმა რექტორმა. მივიდა გიასთან, გაუღიმა, ხელი ჩამოართვა და მოეფერა. შემდეგ მიუბრუნდა საგამოცდო კომისიის თავმჯდომარეს და წევრებს, – ბავშვი მშვენივრად მეტყველებს გერმანულად, დაუნერეთ ფრიადი და გაუშვით. კომისიის თავმჯდომარემაც სიხარულით მიულოცა ფრიადის მიღება გიას და შემდგომში წარმატებები უსურვა. გახარებულმა გიამ სირბილით ჩამოირბინა ინსტიტუტის კიბეები და გარეთ ხალხში გაერია, – რა მიიღე, ახალგაზრდავ? – ეკითხებოდნენ აქეთ-იქიდან გიას. ის სიხარულისგან იმდენად იყო აღელვებული, რომ ხმის ამოღებას ვეღარ ახერხებდა, ისლა შესძლო, მარჯვენა ხელის მტევანზე ხუთივე თითი გაშალა და ასე დააკმაყოფილა მათი ინტერესი.

– პირველი ხუთიანი, პირველი ხუთიანი, – ისმოდა შეძახილები და საქებარი სიტყვები გიას მისამართით.

– დედა, ხუთიანი მივიღე, მომილოცე, უკვე სტუდენტი ვარ! – უთხრა გახარებულმა გიამ დედას, რომელიც ბოლო საგამოცდო ნიშნის მოლოდინში სახლში ველარ გაჩერებულყო, გარეთ სკამზე იჯდა და შვილს ელოდა.

– დიდება უფალს, რომ ამ დღესაც მომასწრო! – სთქვა დედამ, თვალეზე მომდგარი სიხარულის ცრემლები მაჯით მოიწმინდა და შვილი გულში ჩაიკრა.

– დედა, ხვალვე წავალ სოფელში დეიდასთან. აქ, ამ სიცხეში რალა გავაკეთო, მათაც გაუხარდებათ სტუდენტი რომ გავხდები.

– წადი შვილო, მაგრამ სიებს არ დაელოდები?

– სიები თვის ბოლომდე არ იქნება, დღეს უცხო ენის გამოცდაზე ინსტიტუტის რექტორი გვესწრებოდა. ჩემი პასუხის შემდეგ მისი მითითებით დამინერეს ხუთიანი და თან სტუდენტობაც მომილოცეს.

მეორე დღეს გიამ სპორტულ ჩანთაში ჩაანყო გამოსაცვლელი ტანსაცმელი და ავტოსადგურისაკენ გაეშურა.

ფშაველი თელავის რაიონის ერთ-ერთი ულამაზესი სოფელია. განსაკუთრებით ლამაზია მდინარე სტორის ხეობა და ამ ხეობაში წმინდა გიორგის ეკლესია. ზაფხულობით აქ უამრავი დამსვენებელი იყრის თავს სხვადასხვა ქალაქებიდან თუ სოფლებიდან. განსაკუთრებით თვალშისაცემი იყო ახალგაზრდების სიმრავლე. დამთავრდებოდა თუ არა სასწავლო წელი, მოსწავლეები და სტუდენტები ხალისით ატარებდნენ დროს ბუნების იშვიათი სილამაზით შემკულ კახეთის ამ მშვენიერ სოფელში.

– გია, წამოდი ბებიაჩემთან გადავიდეთ, დღეს ჩემი მამიდაშვილი ნათია უნდა ჩამოსულიყო თბილისიდან, – უთხრა თამაზმა თავის დეიდაშვილს.

– ნათია? – წყნარად წარმოსთქვა გიამ, – ჰო, წავიდე. რამდენი წელია არ მინახავს. ბოლოს 8 წლის წინ ვნახე აქ, სოფელში. მაშინ სკოლის მოსწავლე იყო.

– ახლა მუსიკალურში სწავლობს, იცი რა გოგოა? – უთხრა თამაზმა...

– ხომ იცნობ, ეს გიაა, – წარუდგინა თამაზმა თავისი დეიდაშვილი ნათიას.

– როგორ არ ვიცნობ! მაგრამ ძალიან შეცვლილია, რამდენი

წელია არ მინახავს, – თქვა ნათიამ, გიას ხელი გაუწოდა მისალმების ნიშნად და თბილად გაუღიმა. გია განცვიფრებული იყო ნათიას სილამაზით. მას ხომ ის სუსტი, გაჩხიკული, ანჩხილი და ჭირვეული ახსოვდა წლების უკან. ეხლა მის წინ იდგა მაღალი, მოხდენილი ტან-ფეხის, შავი, ლამაზი თვალ-წარბით და გრძელი, ფაფხულა წამწამებით დამშვენებული ქალიშვილი, რომლის მრავლისმეტყველი გამოხედვა ნუსხავდა გიას.

დარო ბაბომ ახალგაზრდა სტუმარი სიხარულით მიიღო, მოეფერა და სახლში შეიპატიჟა.

– ნათია, მარანში ცივი საზამთრო და ნესვია, გამოიტანე და დაჭერი, თამაზ, შენ არაყი ჩამოასხი! რა უცხოსავით იქცევი, აჰა, გამომართვი ბოთლი! – შეუტია ბაბომ თავის შვილიშვილს.

მეორე დღეს დილიდანვე გადმოვიდა ნათია ბიცოლასთან. ბიჭები ადრიანად წასულიყვნენ და ვენახს რწყავდნენ, შუადღისით სახლში მობრუნებულებს ნათია და ელისო სამზარეულოში დახვდნენ.

– თამაზ, შემოდი სამზარეულოში. ნახე, რა სუნი ტრიალებს, რა გემრიელ საჭმელს ამზადებენ გოგოები, – უთხრა გიამ დეიდაშვილს. თამაზი სამზარეულოში შევიდა, ქვაბს სახურავი ახადა და შიგ ჩაიხედა.

– დღეს რა მოგვიმზადე, ლამაზო? – მოეფერა თამაზი ნათიას.

– ქათმის ჩახოხბილი და სალათები.

– შეიძლება გავსინჯო? – გვერდით ამოუდგა გია ქალიშვილს.

– რატომაც არა! – უპასუხა ნათიამ.

– რა გემრიელია, თითებს ჩაიკვნეტ, შენ მარტო გემრიელი კერძების მომზადება იცი თუ სხვა რამეც გეხერხება? – გამომწვევად ჰკითხა ვაჟმა ქალიშვილს.

– სახლსაც დიდებულად ვალაგებ, – უპასუხა ნათიამ და ვაჟს გაუღიმა.

– შეუდარებელი დიასახლისი იქნები! – უთხრა გიამ.

– რატომაც არა! – გაეპრანჭა ქალიშვილი გიას და გაზქურა გამორთო.

იმ უბანში, სადაც გია იმყოფებოდა დეიდასთან, სხვაც ბევ-

რი სტუმარი იყო. ახალგაზრდები სალამოობით იკრიბებოდნენ წყაროსთან, ხუმრობდნენ, ჰყვებოდნენ ანეკდოტებს და დროს მხიარულად ატარებდნენ. მართალია სოფლის კლუბში თითქმის ყოველ დღე აჩვენებდნენ კინოს, მაგრამ ქალაქიდან ჩამოსულ სტუმრებს მობეზრებული ჰქონდათ ინდური ფილმების ყურება, ამიტომ კინოში წასვლას წყაროსთან ყოფნა, ხუმრობა და დროსტარება ერჩიათ. გია თავისი გონებამახვილობით და ენაკვიმატობით გამოირჩეოდა სხვებისგან. მის მონაყოლ ანეკდოტსა თუ ამბავს ყურადღებით უსმენდნენ, ხოლო როცა დაამთავრებდა მოყოლას, გოგო-ბიჭები იქაურობას გამაყრუებელი სიცილ-ხარხარით იკლებდნენ.

დრო გადიოდა, გია და ნათია ისე შეეჩვივნენ ერთმანეთს, რომ სულ ერთად იყვნენ. გამოსდებდა ხელკავს გოგო ვაჟს და ხან მდინარეზე მიდიოდნენ, ხან წმინდა გიორგის სალოცავში, ხან სად და ხან სად...

იმ დღესაც მდინარის პირას იყვნენ ჩასულები. ნათიამ გი-შერივით შავი, ლამაზი თვალებით განაწყენებულმა შეხედა ვაჟს და უთხრა:

– წუხელის შენთვის თვალი არ მომიშორებია. რას გეკეკლუცებოდა ის იყალთოელი გოგო, მე მგონი არც შენ იყავი გულგრილი მის მიმართ. შუბლზეც კი აკოცე, – ჩაილაპარაკა ნათიამ. გიამ არ უპასუხა, ქვაზე ჩამოჯდა და მდინარეში კენჭების სროლა დაიწყო.

ნათიაც განმარტოვდა, მოძებნა პატარა ჯოხი და ქვიშაზე გული დახატა. გულზე ჯვარედინად ისრები დაახატა და ქვემოთ მიუწერა – გიას მივუმატოთ ასმათი უდრის შეყვარებულებს.

– რას აკეთებ? – მიუახლოვდა გია, – შენ ხატვაც გცოდნია! გული კარგად დაგიხატავს, მინაწერი კი შეცდომით გაგიკეთებია. შენს სასწავლებელში ქართულს არ გასწავლიან? რატომ უშვებ ასეთ უხეშ შეცდომას, თუ ნებას მომცემ შეცდომას გავასწორობ.

ნათია გაკვირვებული უყურებდა ხან გიას, ხან თავის დაწერილს, მაგრამ ვერ გაეგო სად დაუშვა შეცდომა.

– თუ ასეთი გენიოსი ხარ, გაასწორე! – მისცა უფლება ნათიამ. გია მივიდა ნაწერთან, შიშველი ფეხით წაშალა ასმათი და

საჩვენებელი თითით, დიდი ასოებით ნათია დაწერა. გოგოს შეცდომის გასწორება ეს იამოვნა, სახეზე სიმორცხვემ გადაჰკრა, ვაჟს მადლიერი თვალებით შეხედა, ხელი მოჰკიდა და ასე ხელჩაკიდებულები გადავიდნენ მდინარის მეორე მხარეს, საიდანაც მთაზე ასასვლელი პატარა ბილიკით წმინდა გიორგის ეკლესიისაკენ გაემართნენ...

– მაყვალ ქალო, აბა აქეთ მოიხედე! – სიტყვა დაანია ვენახში მიმავალ მაყვალას მისმა მეზობელმა ანიჩკამ.

– ჰო, გისმენ, რა უნდა მითხრა? – მიუბრუნდა მაყვალა მეზობელს.

– რა და, ის შენი დისშვილი და მულისშვილი ისე ეკურკურებიან ერთმანეთს, ფრთხილად იყავი, შარში არ გაგხვიონ.

– ვერ გავიგე, რა შარზე მელაპარაკები!

– რა შარზე და ის შველივით გოგო თუ ჩაიგორა ლოგინში შენმა დისშვილმა, მერე ვიშვიში აღარაფერს გიშველის! მე ჩემი გითხარი, დანარჩენი კიდევ შენ იცოდე, – გააფრთხილა მეზობელმა.

– აბა რეებს ლაპარაკობ? – წყენით გაეპასუხა მაყვალა ანიჩკას. შემდეგ ჩაფიქრდა, – ბალებს თუ ერთმანეთი მოსწონთ, მე რას დამეკითხებიან, თუ ერთმანეთი უნდათ, გვართ არიან ერთნი თუ სისხლით, ეს რა ცოდვაა ვერ გავიგე? – ჩაილაპარაკა თავისთვის მაყვალამ და ვენახისაკენ გადაუხვია.

დრო შეუმჩნევლად გადიოდა, ამასობაში ზაფხულიც მიიწვია. სოფლიდან ნელ-ნელა დაიწყეს გამგზავრება ჩამოსულმა სტუმრებმა. ნათიაც და გიაც უნდა დაბრუნებულყვნენ ქალაქში. გია მოუთმენლად ელოდა პირველ სექტემბერს, მის ცხოვრებაში ხომ ახალი ხანა იწყებოდა.

ნათია მუსიკალური ტექნიკუმის მეორე კურსის სტუდენტი იყო. ისიც მოუთმენლად ელოდა მეგობრებთან შეხვედრას და თბილისში წამოსასვლელად ემზადებოდა.

– ნათია, მე შენ ისე შეგეჩვიე, რომ უშენოდ ძალიან გამიჭირდება, – უთხრა დამშვიდობებისას ვაჟმა ქალს.

– გაგიჭირდება და მნახე. რა შორს ჩვენა ვართ, ერთ ქალაქში არ ვცხოვრობთ?!

– რახან ასეა, პაემანს გინიშნავ. მოდი, პირველ სექტემბერს 3

საათზე პუშკინის სკვერში დაგელოდები, შენი სასწავლებელი ხომ იქვეა, ახლოს, შორი გზის გავლა არ დაგჭირდება.

– კარგი, აუცილებლად მოვალ! – უთხრა ნათიამ გიას, შემდეგ მოეხვია და ლოყაზე აკოცა. გიამ ლოყაზე კოცნითვე უპასუხა ქალიშვილს და დაემშვიდობა.

პირველ სექტიმბერს უამრავ ხალხს მოეყარა თავი ინსტიტუტის ეზოში. ახალგაზრდები ერთმანეთს ულოცავდნენ უმალ-ლეს სასწავლებელში მოწყობას. იმ დღეს ლექციები თითქმის არ ჩატარებულა, აუდიტორიებში შემოსული ლექტორები მხოლოდ გაცნობითი ხასიათის საუბრებით შემოიფარგლნენ, უხსნიდნენ ახალგაზრდებს სტუდენტის უფლებამოვალეობებს, ულოცავდნენ და კეთილი სურვილებით მოძღვრავდნენ მათ.

გიაც გაეცნო თავის თანაკურსელებს. ბედნიერ ახალგაზრდებს გადაეწყვიტათ თავიანთ ცხოვრებაში ეს მეტად ამაღელვებელი დღე რესტორანში აღენიშნათ.

– ბიჭებო, ბოდიშს მოგიხდით, მე ვერ წამოვალ. დღეს მნიშვნელოვანი შეხვედრა მაქვს. უნდა მომიტევეთ, სხვა დროს სიამოვნებით, მე თვითონ დაგპატიჟებთ, – უთხრა გიამ თავის ახალ მეგობრებს და ნათიასთან შესახვედრად გაემართა.

გია მოუთმენლად ელოდა სამი საათის შესრულებას. ის ერთი საათით ადრე მივიდა პუშკინის სკვერთან, დრო თითქოს გაჩერდა, აღარ გადიოდა, ერთი საათი საუკუნედ ეჩვენებოდა. ბოლოს, როგორც იქნა დადგა სანატრელი შეხვედრის დრო, მაგრამ ნათია არ ჩანდა.

– ხომ არაფერი უჭირს? იქნებ რაიმე შეემთხვა? – ფიქრობდა გია და წამდაუნუნე საათს დაჰყურებდა. თავს იმით ინუგეშებდა, რომ ქალებს დაგვიანება უყვართ, მერე რა თუ 15-20 წუთი, თუნდაც ნახევარი საათი კიდევ მაცდევინოს, მაგრამ ნათია არ გამოჩნდა, უკვე საათზე მეტ ხანს ელოდა ვაჟი ქალიშვილს.

– წავალ, სასწავლებელში ავაკითხავ, აქვე არ არის? – თქვა გიამ, წამოდგა და სასწავლებლისკენ გაემართა. გიამ მოძებნა სასწავლებელში მეორე კურსის სტუდენტები. თანაკურსელებმა უთხრეს ვაჟს, რომ ნათია დღეს საერთოდ არ უნახავთ სასწავლებელში.

ნეტავ რა დაემართა? ფიქრობდა გია და ვერ გაეგო რატომ არ მოვიდა ნათია პაემანზე.

ორი კვირის შემდეგ გიამ შეიტყო თავისი დეიდაშვილისგან, რომ პირველ სექტემბერს, ნათია ჯანმრთელად იყო და არც არა უჭირდა რა. იმ დღეს თავისი დაქალის დაბადების დღეზე წასულიყო, რატომღაც დავინწყებოდა პუშკინის სკვერში გიასთან რომ ჰქონდა პაემანი, ქალიშვილის ამ უცნაურმა ქმედებამ გია გაანაწყენა, ის თავს შეურაცხყოფილად თვლიდა და მას შემდეგ აღარ უცდია ნათიასთან შეხვედრა.

გავიდა წლები, გიამ წარმატებით დაამთავრა უმაღლესი სასწავლებელი, გონიერ ახალგაზრდას დაუფასდა სწავლაც და შრომაც. ის ერთ-ერთი სამეცნიერო დანესებულების ხელმძღვანელი გახდა. ოჯახიც სანიმუშო შექმნა და ბედს არ ემდუროდა. იმ არშემდგარი პაემანის შემდეგ გიას ნათიასთან შეხვედრის სურვილი აღარ ჰქონია.

ნათიამ სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ მუშაობა დაიწყო სამუსიკო სკოლაში, მასწავლებლად, ჰყავდა შეყვარებული და მასზე გათხოვებას აპირებდა, მაგრამ სრულიად უმნიშვნელო მიზეზის გამო წაეჩხუბებენ ერთმანეთს. ამ შემთხვევით ისარგებლა ნათიას მეზობელმა სომეხმა ქალმა ანეტამ, რომელსაც დიდი ხანია თვალი ჰქონდა დადგმული ამ მშვენიერი გოგოსათვის და დღედაღამ ელაპარაკებოდა ერევანში მცხოვრებ თავის ძმისშვილ რაფიკაზე. მისი ძმის შეძლებული ოჯახისათვის ის სწორედ რომ სასურველი რძალი იქნებოდა, თუმცა ნათიას გაგონებაც არ სურდა ერევანში გათხოვებაზე.

ნათიამ შეყვარებულთან მომხდარი კამათის გამო გამოუსწორებელი შეცდომა დაუშვა, მამიდასთან სტუმრად ჩასულ რაფიკას ჩაუჯდა მანქანაში და ერევანში გაჰყვა...

სამი შვილი შეეძინა ნათიას. იშვიათად, მაგრამ მაინც ჩამოდიოდა თბილისში მშობლების სანახავად. ერთ დღეს მისმა მამამთილმა საბედისწერო შეცდომა დაუშვა, გაურიგდა არასაიმედო მენარმეებს და მათთან ერთად წამოიწყო ბიზნესი, რაც ფული და უძრავი ქონება ჰქონდა, საქმეში ჩადო, საქმე ჩაუვარდა და ნათიას მამამთილი არათუ სრულიად გაკოტრდა, არამედ დიდ ვალებში გადავარდა. უზომოდ გაუჭირდა ოჯახს,

ამას თან მოჰყვა მამამთილის გარდაცვალება და მისი ვალები ნათიას მეუღლეს – რაფიკას გადასახდელი გახდა...

– გია, დღეს ნათია ჩამოდის ერევნიდან. არ გინდა ნახო? – უთხრა თამაზის დამ ელისომ თავის დეიდაშვილს, გია ერთხანს ჩაფიქრდა, შემდეგ წყნარად წარმოსთქვა – როგორ დაილუპა ამ ლამაზმა გოგომ თავი, რა უნდოდა ერევანში. – კარგი, ნავიდეთ მამიდაშენთან, მაინტერესებს როგორ გამოიყურება, შეიცვალა თუ არა გარეგნულად. თითქმის ოც წელზე მეტია არ მინახავს, – უთხრა გიამ დეიდაშვილს და ორივე სვანეთის უბნისაკენ მიმავალ სამარშრუტო ტაქსში ჩასხდნენ.

– ნათია, ეს გიაა, ვერ იცანი? – უთხრა ელისომ ნათიას.

ნათია მოულოდნელობისაგან დაიბნა, არ იცოდა როგორ მოქცეულიყო, ცხოვრების სიდუხჭირეს მის გარეგნობაზეც დაემჩნია კვალი. სახე დანაოჭებოდა, ადრე მუდამ კოპწია და მოხდენილად ჩაცმის მოყვარულს, ეხლა მისი უგემოვნო ტანსაცმელი, საკმაოდ შეცვლილ გარეგნობასთან ერთად, არასასიამოვნო შთაბეჭდილებას ტოვებდა. ერთადერთი, რაც გიას ისევ შეუცვლელად ეჩვენა, იყო მისი ალერსიანი, შეუდარებელი ღიმილი.

– გია, შენ თითქმის არ შეცვლილხარ, ისევ კობტად და ახალგაზრდულად გამოიყურები, უფრო დამშვენებულხარ. როგორც ჩანს, ბედს არ ემდური, – სასიამოვნო კომპლიმენტებს არ იშურებდა ნათია გიასთვის.

– ჰო, ბედს ნამდვილად არ ვემდური. სასაყვედურო არა მაქვს რა.

– გია, ნათია, ერთი იდეა მაქვს, მოდით მომავალ კვირას ჩვენთან ნავიდეთ სოფელში. დედაჩემს გაუხარდება თქვენი ნახვა. სულ იმას ჩივის: მოვხუცდი, დამივიწყეს, ჩემთან აღარავინ ჩამოდისო, – თქვა ელისომ და პასუხის მოლოდინში გაირინდა.

– ნავიდეთ, ჩემი მანქანით წაგიყვანთ, შაბათ-კვირას თავისუფალი ვარ, ძალიან მინდა ვნახო დეიდაჩემი, თანაც ჩემს ახალგაზრდობას გავიხსენებ, სოფელ ფშაველს, რომელსაც ჩემი წარსულის ყველაზე სასურველი და სასიამოვნოდ გასახსენებელი დღეები უკავშირდება, – სიხარულით წარმოსთქვა გიამ და ნათიას მიაჩერდა. ნათიამ გიას და ელისოს მადლიერი, დიდრონი თვალებით შეხედა, ორივეს გაუღიმა და წარმოსთქვა:

– მე იმ შაბათს ისედაც უნდა ჩამოვსულიყავი თბილისში, სიამოვნებით მივიღებ თქვენს წინადადებას, მეც ძალიან მომენატრა სოფელი, ბიცოლასაც ვნახავ, – წარმოსთქვა სიხარულისაგან სახეგაბადრულმა ნათიამ და ორივეს მოეხვია. მეორე დღეს ნათია გაემგზავრა ერევანში, თან უხაროდა, რომ შემდეგი კვირისათვის ისევ ჩამოვიდოდა თბილისში, რათა ელისოსთან და გიასთან ერთად სოფელში წასულიყო.

შაბათს გიამ თავისი თეთრი „ვოლგა“ კიდევ ერთხელ შეამოწმა შორი მგზავრობისთვის და ელისოს ტელეფონის ზარს დაელოდა.

– გია, ჩვენი სოფელში წასვლა ვერ გვიხერხდება, ნათია ვერ ჩამოვიდა ერევნიდან.

– ხომ არაფერი შეემთხვა, მოხდა რამე? – ჩასძახა ყურმილში გიამ ელისოს.

– არაფერიც არ მოხდა, ნათია ჯანმრთელად არის, უბრალოდ, თბილისში წამოსასვლელი გზის ფული ვერ იშოვა.

გიას გულწრფელად დაენანა ნათია, ტელეფონი გათიშა და სამგზავროდ გამზადებული „ვოლგა“ ისევ გარაჟში შეიყვანა.

ნაბეჭული ბეჭედი

ზაფხულის მცხუნვარე მზე უხვად ჰფენდა მწველ სხივებს ზღვის სანაპიროს, სადაც უამრავი დამსვენებელი ცხელ ქვიშაზე ნებვირობდა და სხეულს ირუჯავდა. ადგილობრივებს მოზებრებული ჰქონდათ მთელი დღე ზღვაში ბანაობა, ამიტომ ისინი ბანაობას ქეიფს ამჯობინებდნენ.

სალამოხანს, პლაჟიდან ცოტა მოშორებით, გუდაუთელ რაჭველებს მზის საჩრდილობელი დიდი ქოლგის ქვეშ სახელდახელოდ გაეშალათ პურ-მარილი, ცივი ღვინით სავსე ბოთლები მაგიდის ქვეშ დაედგათ და განსხვავებული სასმისებიც მოემარაგებინათ.

– შეხედეთ, ბიჭებო! ეს პეტროვიჩი არ არის, ჩვენი მეზობლის – კაკულის სტუმარი? – წარმოსთქვა გურამმა და მათკენ მომავალი მამაკაცისაკენ მიმართა მზერა, რომელსაც პატარა ბიჭისათვის ხელი ჩაეკიდა და პლაჟს მოუყვებოდა.

– სტუმარი კი არა, მგონი ეგეც გუდაუთელი გახდა. უკვე ხუთი წელია, დაინწყება თუ არა ზაფხული, ჩამოდის აქ ცოლთან ერთად და თითქმის სეზონის ბოლომდე რჩება გუდაუთაში, – თქვა ბეგლარმა.

ანდრეი პეტროვიჩი ექიმად მსახურობდა ვლადივოსტოკის ერთ-ერთ სამხედრო ნაწილში. ის ჩინით პოლკოვნიკი გახლდათ და ამასთან დივიზიის სამედიცინო ნაწილის ხელმძღვანელიც იყო. ამ სამხედრო ნაწილში მსახურობდა ახალგაზრდა ქართველი ექიმი, კაკულის უმცროსი ვაჟიშვილი – ავთანდილ სხირტლაძე, რომელსაც დამთავრებული ჰქონდა სამხედრო სამედიცინო ინსტიტუტი და განაწილებით იყო მოხვედრილი ვლადივოსტოკში.

მოკლედ, ანდრეი პეტროვიჩი გახლდათ ავთოს უფროსი. ის ყოველ წელიწადს ჩამოდოდა გუდაუთაში მეუღლესთან ერთად. კაკული დიდი პატივისცემით იღებდა ოჯახში თავისი შვილის უფროსს და კარგადაც უმასპინძლებოდა. თავის მხრივ, პეტროვიჩიც დიდად სწყალობდა ქართველ ექიმს ვლადივოსტოკში.

პოლკოვნიკს შვილი არ ჰყავდა, თუმცა ძალიან უყვარდა

ბავშვები, თითქმის ყოველ საღამოს დაასეირნებდა კაკულის უფროს შვილიშვილს ლევანს სანაპიროზე.

– პეტროვიჩ, ჩვენთან მობრძანდით, სუფრა დაგვილოცეთ! – გასძახა ბეგლარმა სტუმარს და თან განსხვავებული სასმისი-ლუდის კათხა მიანოდა. პეტროვიჩს დიდი თხოვნა-პატიჟი არ დასჭირვებია, რადგან ქართულ სტუმართმოყვარეობას ნაზი-არები გახლდათ. სუფრასთან თუ არ მივიდოდა, იცოდა უპატივცემულობაში ჩაუთვლიდნენ ქართველები. თუმცაღა, ამ ადათ-წესის გარეშეც სიამოვნებით მიიღებდა ამ შეთავაზებას, რადგან სასმელისადმი მიდრეკილება ძვალ-რბილში ჰქონდა გამჯდარი ამხანაგ პოლკოვნიკს, რის გამოც მას ცოლისგან ბევრჯერ მიუღია ალიყური.

მაღალი, ზორბა, ჯან-ღონით სავსე კაცი იყო პეტროვიჩი. მან მოქეიფებებს თავაზიანად სამხედრო საღამი მისცა და ღვინით სავსე კათხა ჩამოართვა, თვალისდახამხამებაში გამოსცალა და ისევე ბეგლარს გაუწოდა, თან თვალს არ აშორებდა. ბეგლარმა შენიშნა პეტროვიჩის დაჟინებული მზერა და მიხვდა, რომ სტუმრისათვის ერთი კათხა ღვინის დალევა მხოლოდ საღერღელის აშლა იყო. მან ვედარ გაუძლო პეტროვიჩის მავედრებელ მზერას, რომელიც მიანიშნებდა – ეს ერთი კათხა რას მეყოფა, თუ მადლსა შვრები, მარილიც მოაყარე და მეორეც დამისხიო.

ბეგლარმა გაალიპლიპა სასმისი და პეტროვიჩს გაუწოდა. სტუმარს თვალები გაუბრწყინდა, მადლობა გადაიხადა და სასმისი სულმოუთქმელად გამოსცალა ისე, რომ ლუკმაც არ მიუყოლებია.

– მაგარი კაცი ყოფილხარ, პეტროვიჩ! – მიაძახა ბეგლარმა და კვლავ შესთავაზა ღვინის დალევა.

– თუ დალევაა, ბარემ ისე დავლევ, რომ ღირდეს, – უპასუხა სტუმარმა.

– რას გულისხმობ? – ვერ მიუხვდა ბეგლარი. იქვე ახლოს ემალის ვედრო იდგა, რაშიც ბიჭებს ცოცხალი თევზი მოეხარშათ,

– სანაძღვოს ჩამოვდივარ, აი ის ვედრო გაავსეთ ღვინით და ორ მოყუდებაზე ბოლომდე დავცლი, – უთხრა პეტროვიჩმა.

– ხუმრობ? – გაიკვირვა მასპინძელმა.

– არა! სერიოზულად ვამბობ. თუ ამ ვედროს დავცლი, ეგ

ოქროს ბეჭედი, შენ რომ შუათითზე გიკეთია, ჩემი იქნება. თუ ვერა, აი ეს ჩემი ბეჭედი, რომელიც შენს ბეჭედზე უფრო ძვირფასია, შენი იყოს.

მოქეიფეები გამხიარულდნენ. ბეგლარს ვერ გადაეწყვიტა, დათანხმებოდა თუ არა პეტროვიჩის წინადადებას.

– მართლა რომ დალიოს, ბეჭედსაც წაიღებს და ჩვენც ხახამშრალს დაგვტოვებს, – ამბობდა ბეგლარი. ბიჭები კი აგულღიანებდნენ.

– ხომ ხედავ თვალები როგორ უყუყუნებს, უკვე მთვრალია. ამ ვედროს დამღვევი ეგ არ არის! – არ ცხრებოდნენ ბიჭები.

– რაც არის, არის! გავრისკავ! – თქვა ბეგლარმა და პეტროვიჩის ხელი დაურტყა, – ოღონდ თუ დაღვევ, უნდა შეირგო. თუ გული აგერია, წაგებულები ხარ! – უთხრა ბეგლარმა სტუმარს.

– მოსულა! უპასუხა პეტროვიჩმა.

ბიჭებმა ჩაცეცხული „ჰერეთის“ ბოთლები ერთმანეთს მიყოლებით ჩაცალეს ვედროში და ღვინით სავსე ემალის ვედრო პეტროვიჩის მიაართვეს.

მოქეიფეები გაირინდნენ. ყველა უხმოდ მისჩერებოდა პეტროვიჩს და საოცარი მოვლენის მოლოდინში იყო. პატარა ლევანი, რომელიც პეტროვიჩს ახლდა, გაკვირვებული შეჰყურებდა რუს ძიას, რომელსაც ღვინით სავსე ვედრო უნდა დაეღია.

პეტროვიჩმა ღრმად ამოისუნთქა, ვედრო ორივე ხელით აიტაცა და სმა დაიწყო. ცოტა ხნის შემდეგ ვედრო მაგიდაზე დადგა და საჭმელს მიეცანა. პური მოტეხა, მშრალად მოხარშული ძროხის ხორცის რამდენიმე ნაჭერი მიირთვა და ისევ მოიყუდა ვედრო.

– ამბროსი, მგონი დავიღუპე, ბოლომდე სვამს ეს შობელძალე ღვინოს, წამგლეჯს სიდედრის ნაჩუქარ ბეჭედს. რა ვუთხრა ჩემს სიდედრს თათულის, ბეჭედს რომ ვეღარ ნახავს ჩემს თითზე? სანაძლეო წავაგე ერთ რუსთან-მეთქი! მოდი, სანამ ვედრო ბოლომდე არ დაუცლია, წადი, მანქანაში ღუმელი ჩართე და ოთხივე კარის მინა ბოლომდე ასწიე. შიგ რომ ჩაჯდება, იქნება ვერ გაუძლოს სითბოს და გული აერიოს.

ამბროსი შეუმჩნევლად ადგა მაგიდიდან, მანქანისკენ წავიდა, ჩართო ღუმელი და ოთხივე კარის მინები ბოლომდე ასწია.

პეტროვიჩმა ორი მოყუდებით ბოლომდე გამოსცალა სავსე ვედრო, პატარა ლევანს ხელი მოჰკიდა და მოქეიფეებს შეუძახა.

– ახლა მანქანით სახლში წამიყვანეთ, ბიჭებო, პირობა პირობაა, სანაძლეო ხომ მოვიგე, – უთხრა პეტროვიჩმა მასპინძლებს და ლევანთან ერთად მანქანისკენ გაემართა.

კარი გააღო თუ არა, მიხვდა სალონში რომ ბული ტრიალებდა და ბეგლარს მიმართა:

– ღუმელი გამორთეთ! კარებები გააღეთ და სალონი გაანიავეთ! – გასცა მხედრული ბრძანება პეტროვიჩმა.

სტუმარი და მასპინძლები განიავებულ მანქანაში ჩასხდნენ. პეტროვიჩმა სამართლიანად მოითხოვა ნიძლავის ჩაბარება, ბეგლარმაც უსიტყვოდ გაიძრო შუათითიდან დაბადების დღეზე სიდედრის მიერ ნაჩუქარი, თორმეტგრამიანი ოქროს ბეჭედი და პეტროვიჩს გადასცა.

მანქანა პოლკოვნიკის მასპინძლის სახლთან გაჩერდა. ეზოში კაკულის მეუღლე – ნინო და პეტროვიჩის ქალბატონი, ფაშაფაშა დედაკაცი – აქსანა ყვავილებს რწყავდნენ. მანქანის ხმაურზე ორივე ქალბატონი გარეთ გამოვიდა. მანქანიდან მძიმედ, ხვნეშა-ხვნეშით გადმოვიდა პეტროვიჩი. აქსანამ კარგად იცოდა ქმრის ხასიათი, მისი ქმარი სხვებთან შედარებით კარგად იტანდა სასმელს, მაგრამ თუ უზომოდ დაღევდა, ამას კი აღარ პატიობდა ქსიუშა ქმარს. დაინახა თუ არა მისკენ ბარბაცით მიმავალი, სახეაჭარხლებული და თვალებაჟუჟუნებული პეტროვიჩი, მიეჭრა და ხმამაღლა შეუძახა:

– Опять на спор нажрался, свиния! – და ყურის ძირში შემოულანუნა ამხანაგ პოლკოვნიკს.

პეტროვიჩმა მარცხენა ხელი შემოლანუნებულ ლოყაზე აიფარა, ხოლო მარჯვენა, მომუჭული ხელი გახსნა და ცოლს ლულულულით მიმართა:

– Смотри ксюша, что я выиграл!

აქსანა არ მოელოდა ძვირფასი ბეჭდის დანახვას. სასწრაფოდ გამოართვა ქმარს ბეჭედი თვითონ გაიკეთა და ნინოს სიხარულით უთხრა:

– ნინო, ნახე რა ძვირფასია!

აქსანას ქმედებისგან განცვიფრებული დიასახლისი გაფარ-

თოებულის თვალებით შეჰყურებდა სტუმარს და ხმას არ იღებდა. მანქანაში მსხდომნიც გაოგნებულნი იყვნენ ქალის ასეთი მოქმედებით. ყველაზე მეტად დაზარალებული და სანაძლეონაგებული ბეგლარი, გულჩათხრობილი შეჰყურებდა პოლკოვნიკის ფაშფაშა ცოლის კოტიტა თითზე წამოცმულ თავისი სიდედრის მიერ ნაჩუქარ ძვირფას ბეჭედს.

ახალი წელი უინდაუროდ

– არა გრცხვენია, ბიჭო? მტერი ხომ არა ხარ ჩემი, სიძე ხარ! ანგელოზივით გოგო გაგატანე და ასე მიხდი სამაგიეროს? მე-ხუთე ხელს მიგებ, – უკმაყოფილოდ ეუბნებოდა ომარი თავის სიძეს, რომელსაც ნარდში ხუთჯერ მარსი მოეგო სიმაპრისათვის და მეექვსეთაც განწირული ჰყავდა წასაგებად ბატონი ომარი.

შუადღე გადასული იყო. მეორე დღეს ახალი წელი თენდებოდა. ომარს ყოველ საახალწლოდ კახეთიდან სიდედრ-სიმაპრი ინდაურსა და კიდეც სხვა რამე-რუმეებსაც უგზავნიდა. ასე რომ, ომარი ინდაურის ყიდვით თავს არ ინუხებდა. მისი მეზობელი თედოც იმ სოფლიდან იყო, სადაც ომარის სიდედრ-სიმაპრი ცხოვრობდა. თედო საახალწლოდ სოფლიდან სურსათ-სანოვაგით სავსე მანქანით ჩამოდიოდა, თანაც ომარისათვის კუთვნილ ინდაურს და პროდუქტით სავსე დიდ ჩანთასაც ატანდნენ მოხუცები. ახლაც მოუთმენლად ელოდა ომარის მეუღლე – ელენე თავისი მშობლების მიერ გამოგზავნილ საახალწლო ნობათს და ყურადღებით იყო კარზე კაკუნის ხმა არ გამოჰპარვოდა.

მართლაც, ლოდინი დიდხანს არ დასჭირვებია, კარზე კაკუნიც გაისმა. ომარმა კარი გააღო, თედომ ხორაგით დატვირთული მძიმე ჩანთა მიაწოდა მას.

– ინდაური არ გამოგატანეს? – ჰკითხა ომარმა.

– რომ გამოეტანებინათ, არ წამოგიღებდი? – კითხვა შეუბრუნა თედომ, – ეგრე დამაბარეს, წელს ინდაური არა გვყვავს, ვერ გავზარდეთო, – ღიმილმორეულმა უპასუხა თედომ.

– შემოდი, თითო გადავკრათ, – შეიპატიჟა სახლში ომარმა თედო.

– დიდი მადლობა, უამრავი საქმე მაქვს. შენ რომ ემზადები ახალი წლისათვის, მეც ხომ მინდა მომზადება, – უთხრა თედომ, წინასწარ ბედნიერი ახალი წელი უსურვა და კიბეებზე დაეშვა.

– უიმე, მომიკვდეს თავი! ახალი წელი უინდაუროდ, უსაცვივოდ როგორ იქნება? – აქოთქოთდა ელენე.

– ადე, კაცო, აღარ დაილაღე ნარდის თამაშით, წადი ბაზარ-

ში სანამ გვიან არ არის, იქნებ იაფად წააწყდე ინდაურს. ომარი უშნოდ აიზლაზნა სკამიდან, სიძეს ღიმილით შეხედა, თავი ოდნავ გააქნია და დაექადნა – სულერთია მაინც გადაგიხდი სამაგიეროს ამ სამარცხვინო წაგებისათვისო და ბაზარში წასასვლელად სამზადისს შეუდგა.

ბაზარში უამრავი ხალხი ირეოდა, ისეთი სიძვირე იყო, ყველაფერს ცეცხლი ეკიდა, ორი დღის წინ ბელტივით ინდაურებს 40 ლარს რომ აფასებდნენ, დღეს 80 ლარს ერთ თეთრსაც არ აკლებდნენ. ომარს ფინანსური შესაძლებლობა ნამდვილად არ აძლევდა იმის საშუალებას, რომ ინდაურში 80 ლარი გადაეხადა.

გადანწყვიტა ინდაურს თუ არა ღორის თავს მაინც ვიყიდო და ხორცის მაღაზიაში შევიდა. საკმაოდ მოზრდილ ღორის თავს თვალიერება დაუნყო, შემდეგ დახლზე დადებული ყასაბის ბასრი დანა აიღო და ლაბაბის გაჭრა მოინდომა. ღორის ლაბაბზე დასმული დანა ასხლტა და ომარს მეორე ხელის ცერა თითი ძვლამდე გაეჭრა. გამწარდა კაცი, სისხლი ღვარად სდიოდა თითიდან, ცხვირსახოცი დაიხვია, მაგრამ სისხლის შეჩერება ვერ შეძლო. ბედად ყასაბს აღმოაჩნდა ბამბა, ბინტი და სხვა საშუალებები. ხელშეხვეულ და ცერა თითზე ოთხ ნაკერდადებულ ომარს, აღარც ინდაურის გახსენება უნდოდა და აღარც ღორის თავის.

მომდევნო წელს ცხოვრება უფრო მეტად გაჭირდა. ომარის ოჯახში მთელი წლის მანძილზე მნიშვნელოვანი არაფერი მომხდარა და ღვთის მადლით ცოლ-შვილი ჯანმრთელად ჰყავდა. სამსახურსაც, ჯერჯერობით, ინარჩუნებდა. ახლოვდებოდა ახალი წელი. ომარს სოფლიდან მოხუცებმა ერთი თვით ადრე შემოუთვალეს, რომ წელსაც ვერ შეძლებდნენ მისთვის საახალწლოდ ინდაურის გამოგზავნას. მიზეზი – გაჭირვება და ხელმოკლეობა იყო. ომარმა ადრინადა დაიჭირა თადარიგი და ახალწლამდე ორი დღით ადრე გაემგზავრა ქალაქიდან ახლოს მდებარე რაიონში ინდაურისა და სხვა სურსათ-სანოვავის საყიდლად.

ბაზარში უხვად იყო გამოტანილი გლეხებისაგან მთელი წლის მანძილზე შრომითა და ჯაფით მონაგრებული სოფლის

მეურნეობის პროდუქტები. საერთო გაჭირვებიდან გამომდინარე, არც ფასები იყო მაინცდამაინც მაღალი.

ომარმა ქალაქში დაწერილ პროდუქტების სიას კიდევ ერთხელ გადაავლო თვალი და საქმეს შეუდგა. იყიდა თითქმის ყველაფერი, რაც ცოლმა დააბარა, ხელმისაწვდომ ფასებში. იყიდა აგრეთვე ბელტივით მძიმე, მამალი ინდაური. ჩასვა ჩანთაში და ჩანთას „ზმეიკით“ შეუკრა პირი.

ავტობუსი სავსე იყო ხალხით. ომარმა ჩანთას დახედა, სადაც ინდაური ჰყავდა ჩასმული, გაიფიქრა უჰაერობამ არ დაახრჩოსო, „ზმეიკა“ გახსნა და ინდაურს თავი ამოაყოფინა. ომარის გვედრით იდგა „ციგნის“ ბიჭი, რომელიც ჩანთიდან თავამოყოფილ ინდაურს წამდაუნუმ თავზე ხელს უსვამდა და ეფერებოდა.

ხალხით გადავსებულმა ძველმა „პაზიკმა“ როგორც იქნა მიალწია ქალაქამდე. გაჩერებაზე ომარს მისი უმცროსი ვაჟი – ლევანი დახვდა. იცოდა მამას ბევრი ბარგი ექნებოდა და უნდა მიხმარებოდა. ლევანი ავტობუსიდან რიგრიგობით აწვდიდა მამას ხელჩანთებს.

– კუთხეში დიდი ჩანთა დევს, შიგ ინდაურია, მომანოდე! – უთხრა ომარმა ლევანს.

– ჩანთა აქ დევს, მაგრამ ცარიელია, – უპასუხა ლევანმა. ომარს ელდა ეცა ჩანთა მართლაც ცარიელი იყო, ხოლო „ზმეიკა“ ბოლომდე გახსნილი.

– წამდვილად იმ შობელძალმა, „ციგნის“ ბიჭმა გააყოლა ხელს, – ბრაზობდა ომარი, რა პირით უნდა შეეხედა ელენესათვის. სირცხვილისაგან სად უნდა გამოეყო თავი. რაღას იზამდა. გადაწყვიტა, სულ არარაობას, კოდის ბროილერის ჯიშის მსუქანი დედლით ჩაენაცვლებინა მოპარული ინდაური.

ახალი წლის მეორე დღეს სამსახურიდან მოწვეულმა სტურმებმა ბევრი იცინეს და იმხიარულეს დაკარგული ინდაურის გამო. თანამშრომლებმა ომარი რჩევა-დარიგებებით დამოძღვრეს შემდეგისათვის თუ რა სიფრთხილით უნდა მოქცეოდა საახალწლოდ ნაყიდ ინდაურს.

მიუხედავად რჩევა-დარიგებებისა, ომარი კიდევ ერთხელ გახდა მეზობლების, მეგობრების და თანამშრომლების მხია-

რულების საგანი. მომდევნო ახალი წლისათვის ერთი კვირით ადრე ნაყიდი ინდაური ღია ბალკონზე თოკით ჰყავდა დაბმული. ერთ საღამოს ომარმა მჭადის ფქვილის ცომით კარგად გამოსიკნა იგი, დაბმა კი დაავიწყდა, იგრძნო რა თავისუფლება ინდაურმა, ახტა მოაჯირზე და მეხუთე სართულიდან მოუსაველეთისაკენ გაფრინდა.

ელენე სიბრაზისაგან ცოფებს ჰყრიდა. – რომელი ამერიკის პრეზიდენტი შენ მყავდი, საახალწლოდ ინდაური რომ შეინწყალე, თავისუფლება აჩუქე, – არ ცხრებოდა ელენე. ის დღე იყო და მას მერე ომარმა საერთოდ აკრძალა ინდაურის ხსენება ოჯახში.

გაფრენილი ინდაურის შესახებ ომარის სამსახურშიც შეეცყოთ. წლის ბოლოს წარმოების ხელმძღვანელი შემაჯამებელ თათბირს ატარებდა. თათბირზე საახალწლო სამზადისზეც შეაჩერეს ყურადღება. ყველა შეძლებისდაგვარად მომზადებული ხვდებოდა ახალ წელს, თუმცა აღნიშნავდნენ, რომ წელს ბაზარში ფასები მომატებული იყო, განსაკუთრებით ძვირი ღირდა ინდაური.

– თუ ვინმეს ინდაურის ყიდვა გინდათ, ბაზარში ომარი წაიყვანეთ, მან ილბლიანად იცის ინდაურის ყიდვაც და მისი ახალ წლამდე შენახვაც, – დარბაზში სიცილი ატყდა, ომარს მწარე ღიმილმა გადაუარა სახეზე, გულში კი გაიფიქრა: – იცინეთ, იცინეთ, დაცინვას კაცი არ მოუკლავს!

მძიმი ბანაჩენი

საქართველოს სილამაზითა და სიმშვენიერით ბევრი უცხოელი მოხიბლულა. ჩვენი ქვეყნის თითოეულ კუთხეს თავისი განუმეორებელი ხიბლი აქვს; თავისი მდებარეობით, ბუნების უიშვიათესი სილამაზით წარუშლელ შთაბეჭდილებას ტოვებს მნახველებზე რაჭა.

ამბროლაურის რაიონში არის ერთი ულამაზესი სოფელი – ურავი, რომელიც მდიდარია წიაღისეული სიმდიდრეებით. განსაკუთრებით უხვად არის აქ დარიშხანის საბადოები. სწორედ ამის გამო იყრიდნენ აქ თავს რუსეთის სხვადასხვა ქალაქებიდან ახალგაზრდა სპეციალისტები. განსაკუთრებით კი ქიმიკოსი ქალბატონები...

– დღეს ცოტა შემაგვიანდება. ახალგაზრდა სპეციალისტების მორიგი ნაკადი ჩამოდის ჩვენთან. ჯერ საბადოზე უნდა ავიყვანო დასათვალიერებლად და შემდეგ სასტუმროში დავაბინაო, – უთხრა მეუღლეს გოგიტამ და ავტობუსის ძრავი ჩართო.

– შენს დაგვიანებებს ხომ არ დაადგა საშველი, – წყენით თქვა ანიკომ და ბოსლიდან ბოჩოლები გამოედნა, რათა მათ ძროხის მონველაში ხელი არ შეეშალათ.

გოგიტა მეტონიძე ავტობუსის მძღოლად მუშაობდა. გარეგნულად მოხდენილი ახალგაზრდა იყო, ენაკვიმატი, მოსწრებული სიტყვა-პასუხით და სანაქებო რაჭული იუმორით. ამ თვისებების გამო გოგიტას ქალები საკმაოდ სწყალობდნენ. მას რაიონში ცნობილი მექალთანის სახელი ჰქონდა გავარდნილი.

იმ დღესაც ხალისიანად მიაგელვებდა თავის „პაზიკს“ რაიონისაკენ, სადაც რუსეთიდან ჩამოსული ახალგაზრდა სპეციალისტების მორიგი ჯგუფი უნდა დახვედროდა.

– მაინც რა მოხდენილები არიან ეს დალოცვილი რუსის გოგოები. ალერსი და მოფერებაც რომ მადლიანი იციან! – ფიქრობდა გოგიტა და ღიღინით უახლოვდებოდა რაიონულ ცენტრს, სადაც ჩამოსული სტუმრები უკვე ელოდნენ.

წარმოების ხელმძღვანელმა წარუდგინა გოგიტა ახალგაზრდებს, როგორც მძღოლი, თან დაამატა, რომ ამიერიდან ის მათ მოემსახურებოდა.

გოგიტა რუსულ ენას კარგად ფლობდა. ჯარში ორი წლის ყოფნისას მის ნაწილში ქართველი არავინ იყო. ამდენად სულ რუსულად უნევდა საუბარი ქართულად მხოლოდ თავისიანებს თუ მისწერდა წერილს.

რუს ქალბატონებს თვალში მოუვიდათ წარმოსადეგი ქართველი ვაჟკაცი და ცდილობდნენ მასთან ახლოს ყოფილიყვნენ. გოგიტა ზედმინევნით კარგად იცნობდა რაჭის ღირსშესანიშნაობებს, ისტორიულ ძეგლებს და სიამოვნებით ასრულებდა გიდის მოვალეობასაც. გოგონები ისე შეეჩვივნენ გოგიტას, რომ საკმარისი იყო ცოტა დაეგვიანებინა, უკვე ღელავდნენ და წამდაუნუნე ეკითხებოდნენ ჯგუფის ხელმძღვანელს გოგიტას დაგვიანების მიზეზს.

გოგონების ამგვარი დამოკიდებულება გოგიტას მიმართ გაუგებარი არ დარჩა ანიკოს. ისედაც ეჭვიან ქალს, უფრო გაუმძაფრდა ეჭვები. ყოველდღე, როცა გოგიტა სახლში მოსვლას დააგვიანებდა, ცოლის ჭიჭყინსა და გაუთავებელ საყვედურებს ბოლო არ ჰქონდა. თუმცა არც მთლად ისე იყო საქმე, როგორც ანიკოს ეგონა, გოგიტა მართლა უამრავი საქმით იყო დაკავებული. რაც შეეხება ჭორებს, მისი მექაღთიანეობის შესახებ, ხშირად გადაჭარბებული იყო.

ერთ დღესაც ანიკოს მოთმინების ძაფი გაუნწყდა. მან გადანწყვიტა სოფელში დედამისი ჩამოეყვანა, რათა ორივეს ერთად მოეხდინათ გოგიტაზე გავლენა, რაღაც ისეთი მოეფიქრებინათ, რაც მას ქალებში სიარულს თავს დაანებებინებდა.

ქალბატონი ვერიჩკა მეზობელ სოფელში ცხოვრობდა და საშუალო სკოლაში პედაგოგად მუშაობდა. წლების მანძილზე მას უამრავი თაობა ჰყავდა აღზრდილი, ამიტომ ის სოფელში დიდი პატივისცემით სარგებლობდა. გოგიტა დიდად აფასებდა თავის სიდედრს და მისი ხათრი და მორიდება ჰქონდა.

სახლში შემოსულ სიძეს სიდედრი ნაძალადევი ღიმილით შეხვდა. გოგიტას გაუკვირდა სიდედრის მოულოდნელი სტუმრობა.

– ცუდი ხომ არაფერია, ხომ კარგად ხართ ოჯახში? – ჰკითხა მისალმების შემდეგ სიძემ სიდედრს.

– ჩვენ კარგად ვართ, მაგრამ ახლა საქმე შენთან მაქვს. ისევ

არ იშლი არა შენსას? – მკაცრი ტონით მიმართა ვერიჩკამ სიძეს.

გოგიტა მაშინვე მიხვდა, თუ რაში იყო საქმე. შეწუხდა, რათა იცოდა ისევ მოუწევდა ცოლისა და სიდედრის კაპრიზების მოსმენა. ის გავიდა გარეთ, ავტობუსიდან პროდუქტით სავსე ხელჩანთა გადმოიღო და სამზარეულოში შეიტანა. მან გადაწყვიტა ბოლოსდაბოლოს ბოლო მოეღო ამ გაუთავებელი ეჭვიანობისათვის და ერთხელ და სამუდამოდ დაერწმუნებინა ისინი, რომ ის ქალებში აღარ დადიოდა, ეს მისი სამსახური იყო.

ცოტა ხნის შემდეგ გოგიტა შემოვიდა ოთახში და სიდედრსა და ცოლს მიმართა.

– იცოდეთ, რაც ხდება ჩემი ბრალი არ არის. მე ვიცი ვინც არის დამნაშავე, ამიტომ ის უნდა დაისაჯოს! დიახ, უნდა დაისაჯოს! და ამას მე გავაკეთებ! მე დავსჯი მას! იქნება მერე ისიც დაწყნარდეს და თქვენც დამშვიდდეთ, – ბოლო სიტყვები გოგიტამ ხმამაღლა, მკაცრი ტონით წარმოსთქვა, შარვლის ღილები შეიხსნა, გამოაჩინა თავისი მამაკაცური ღირსება, მაგიდაზე დადებულ დანას ხელი დასტაცა და გამეტებით დაუსვა სხეულის ამ მეტად საჭირო და მამაკაცისათვის აუცილებელ ორგანოს, შუაზე გადაჭრა და ოთახის კუთხეში მდგარი ნიკელის საწოლის ქვეშ შეაგდო. შემდეგ ორივე ხელი მიიფარა ნაჭრილობევზე და ვაიმე, ვაიმეს ძახილით გარეთ გაიჭრა.

საწოლის ქვეშ ფუმფულა კატას თვალები მიენაბა და კრუტუნებდა. ხმაურზე თვალები გაახილა, მის გვერდით დაგდებულ ხორცის ნაჭერს პირი დასტაცა და მეორე ოთახში გავარდა.

ქალები არ ელოდნენ გოგიტას ასეთ ქმედებას. გაოგნებულებმა ერთბაშად მორთეს ტირილი და ვაი-ვიში. საოცარი ის იყო, რომ არც ცოლი და არც სიდედრი გოგიტას უკან არ გაჰყოლიან, ისინი კატას დაედევნენ, რომ როგორმე დაედებინებინათ გოგიტას კუთვნილი სხეულის ნაწილი.

კატა გამწარებული ასკდებოდა ოთახის ხან ერთ და ხან მეორე კუთხეს, ხორცის ნაჭრისათვის კბილები მაგრად ჩაეწლო და გასასვლელს ეძებდა. ბოლოს მთელი ძალით მიანვა მიხურულ კარს და გარეთ გავარდა. ამ დროს ანიკოს ნასროლი ჩუსტი მოხვდა თავში, გამწარებულმა ცხოველმა პირი გააღო

და ხორცის ნაჭერი ძირს დააგდო, თვითონ კი სასწრაფოდ ხეზე აცოცდა და თავს უშველა.

ანიკომ ხელი დასტაცა ძირს დაგდებულ ხორცის ნაჭერს და ღრიალით ქმრისკენ გაიქცა. გოგიტას იქვე ახლოს, წყლის ონკანი მოეშვა და ჭურჭლის სარეცხი ღრუბელით ინმენდდა „სისხლისაგან“ წითლად შეღებულ შარვალს.

ამასობაში სიდედრმაც მოირბინა. ორივეს ლაპალუპით ჩამოსდიოდა ცრემლები. ანიკო მოსთქვამდა და ხელიდან არ უშვებდა მისთვის ესოდენ ძვირფას სხეულის ნაჭერს. თან გაოცებული უყურებდა მეუღლეს, რომელიც მშვიდად, აუღელვებლად განაგრძობდა შარვლის წმენდას.

– ქალო, რა გიჭირავს ხელში, აბა კარგად დახედე? – უთხრა დედამ შვილს.

ანიკო გონს მოეგო და ყურადღებით დაუწყო თვალიერება იმას, რაც ხელში ეჭირა. გოგიტას ყველაფერი ესმოდა და ყურადღებით აკვირდებოდა მოვლენათა განვითარებას. მიხვდა რა მის ოინბაზობას ფარდა ეხდებოდა და სადაც არის მეხიცი გავარდებოდა, გადანყვიტა რაც შეიძლება მალე გაცლოდა იქაურობას. მტირალსა და დაბნეულობისაგან გაოგნებულ ცოლსა და სიდედრს ეშმაკურად გაულიმა, მეუღლეს თვალი ჩაუკრა და ჩქარი ნაბიჯით თავქვე დაეშვა...

ქალების ეჭვიანობისგან შენუხებულმა გოგიტამ გადანყვიტა მათთვის ჭკუა ესწავლებინა. ერთჯერად ცელოფნის პატარა პარკში ნახევრად ჩაასხა წყალში გახსნილი ტომატ-პასტა, მოუკრა პირი, ჩაიდო შარვალში და დაიმაგრა შიგნითა ზედა ღილზე. დასასჯელ სუბიექტად კი კარგა მოგრძო სარდელი ჩაიდო შარვალში. სწორედ ეს სარდელი გადაჭრა შუაზე დანით გოგიტამ, ცელოფანში გახსნილი ტომატ-პასტით კი შარვალი შეიღება.

ანიკოს შუაზე გადაჭრილი, ტომატ-პასტაში წითლად მოთხვრილი სარდელის ნაჭერი ეჭირა ხელში, რომელიც კატამ მოიტაცა და შეჭმას უპირებდა. ქალი ჯერ კიდევ შოკში იყო და ნელ-ნელა გამოდიოდა მდგომარეობიდან. თანდათან რწმუნდებოდა, რომ გოგიტამ ორივე დედა-შვილი მოხერხებულად გააცურა. თუმცა, კაცის ამ გასაოცარი მოფიქრების უზადო შესრულებით

ორივე ისე იყო გაკვირვებული, რომ წყენამ თანდათან გაუარათ, ცოტა ხანს გაკვირვებულნი შესცქეროდნენ ერთმანეთს, შემდეგ კიდევ ერთხელ შეამონმეს სარდელის ნაჭერი, დარწმუნდნენ რა, რომ გოგიტა საღ-სალამათი იყო და რომ მის კაცურ ღირსებას დანა საერთოდ არ შეხებია, კიდევ ერთხელ შეხედა ერთმანეთს დედა-შვილმა და ორივეს მხიარული სიცილი აუტყდა, თან იქითკენ იყურებოდნენ, საითაც გოგიტამ გაქცევით უშველა თავს.

ტუშონკა

– ბარიშნიკოვ! შე დაბდურო, შენ ჩუვაშმა, მე, ქართველს როგორ უნდა მომატყუო, უწყისში წერია 12 ქილა ძროხის „ტუშონკა“, რატომ მაძლევ ათს?

– რა მოხდა გელა, ორი ქილა მალარიჩში დამიტოვე!

– მალარიჩი გაკლია ჩემგან, შე მწვანე, ცხვირმოუხოცავო ლანირაკო, გუშინწინ არ იყო ნახევარი ლიტრა ბუღბუღის ცრემლები რომ ჩაგაცეცხლე! შენი ჩუვაშური ჯიში და მოდგმა მაღლიერი უნდა იყო იმისთვის, რომ წყალობა მოვიღე და ქართული ჭაჭის გემოს გაზიარე, შენ კი, მაღლობის ნაცვლად, „ტუშონკებს“ მაკლებ? დაამატე ის ორიც, თორემ ცხვირს დაგინაყავ! – დაემუქრა გელა სამხედრო ნაწილის პროდუქტების სანყოფის გამგეს.

გელა უკვე ერთი წელია მსახურობდა შორეულ აღმოსავლეთში. კუნძულ სახალინზე მზარეულობის შესწავლილი კურსების გავლის შემდეგ ისევ ნაწილში დაბრუნდა და ჯარისკაცების სასადილოში დაიწყო მუშაობა. ბრიგადის ზურგის უფროსი პოლკოვნიკი შტიმენკო, უკვე თვეზე მეტია ჰპირდებოდა გელას ოფიცრების სასადილოში გადაყვანას, მაგრამ გარკვეული მიზეზების გამო ფეხს ითრევდა გელას დანიშნულებაზე, თუმცა გელა ხვდებოდა, რომ ეს საქმე უმაღარიჩოდ არ გამოვიდოდა. მითუმეტეს, კარგად იცოდა, რომ პოლკოვნიკს კარგა ხნის უკან დაეგემოვნებინა ქართული ჭაჭა და გელასთან საუბრისას ხშირად იხსენებდა მის სიმამრეს და არომატს.

გელა დღე-დღეზე ელოდა ოჯახიდან საგანგებოდ პოლკოვნიკისათვის გამოგზავნილ ამანათს, სადაც ქართულ ხილსა და ტკბილეულობასთან ერთად, რა თქმა უნდა, არაყიც იქნებოდა.

სწორედ ამ ამანათის წყალობით იქნა დანიშნულებული გელა ოფიცრების სასადილოს შეფ-მზარეულად და თითქმის ყოველ დღე, სანყოფიდან პროდუქტების მიღების დროს, სანყოფის გამგესთან ჩუვაშ ბარიშნიკოვთან ჰქონდა კამათი, რომელიც ექვსი თვეა რაც მსახურობდა და მისი უმაღლესი, ეკონომიკური განათლების წყალობით, ამ მეტად საპატიო თანამდებობაზე იყო დანიშნული.

გელამ თორმეტივე ქილა უკლებლივ მიითვალა, უწყისით გამოწერილი სხვა პროდუქტებიც გამოიტანა საწყობიდან და ოფიცრების სასადილოში დაბრუნდა. 70-იან წლებში შორეული აღმოსავლეთის ადგილობრივ მოსახლეობას უჭირდა ცხოვრება, განსაკუთრებით იგრძნობოდა პროდუქტების სიმცირე, ხორცი თვეში ერთხელ იყიდებოდა მაღაზიებში, ისიც გაყინული. რაც შეეხება სამხედრო ნაწილს, ამ მხრივ დიდებულად იყო საქმე. აქ განთავსებული იყო სასაზღვრო დესანტის ბრიგადა. აქედან ჩინეთის საზღვარი სულ რაღაც 20 კილომეტრში მდებარეობდა. როგორც სასაზღვრო ზოლში მდებარე სამხედრო ნაწილს მომარაგება პირველი კატეგორიის ჰქონდა. ასე რომ, ამ მხრივ ჯარისკაცები გაცილებით უკეთეს მდგომარეობაში იყვნენ, ვიდრე ადგილობრივი მოსახლეობა.

ადგილობრივ მოსახლეობას ძირითადად შეადგენდნენ რეპრესიების დროს 1937 წელს უკრაინიდან გადმოსახლებულები, რომლებსაც მოხდელი ჰქონდათ სასჯელის ვადა და შემდგომ აქვე, შორეულ ციმბირში დარჩენილიყვნენ საცხოვრებლად, ამიტომ საბჭოთა ხელისუფლების მიმართ მათი განწყობა არც თუ ისე სახარბიელო იყო. განსაკუთრებულ უნდობლობას გამოხატავდნენ ჯარისკაცების მიმართ. ხშირი იყო შემთხვევები, როცა ადგილობრივ მოსახლეობასა და ჯარისკაცებს შორის გამართული ცემა-ტყეპის შედეგად ჰოსპიტალი გავსებული იყო ნაცემი სამხედროებით, ამიტომ ჯარისკაცები ერიდებოდნენ დაბა მაგდაგაჩში მარტო სიარულს.

– გელა, რამდენი “ტუშონკა” გაქვს გადანახული, გინდა კარგ ფასში გაგაყიდინო? – უთხრა ჯარისკაცების სასადილოს გამგემ მურად ხაბაძემ თავის კოლეგას.

– ასე 40 ქილამდე დამიგროვდა, – უპასუხა გელამ.

– ერიჰა, შენ ძალიან გაუჭიე, მაგდენს უტეხავ ოფიცრებს?

– ბევრი ხორცის ქამა აწყენთ, მე ვზრუნავ მათ ჯანმრთელობაზე, – ღიმილით მიუგო გელამ მურადს და ეშმაკურად თვალი ჩაუკრა.

– ჩვენს ნაწილთან ახლოს დეპოა. ამაღამ მესამე ბრიგადა მიუშაობს, ბრიგადირი ახალგაზრდა სიმპათიური ქალია – რაია შჩერბაკოვა, ადრე ის ყიდულობდა სამხედროებისგან „ტუ-

შონკებს“. წადი, გაიცანი, მაგარი ვინმეა, მგონი ქმარი არა ჰყავს, იქნებ გავაზეც გადაგასმევინოს ხელი, შენ რა ვისზე ნაკლები ბიჭი ხარ, თან ფულსაც გააკეთებ! – დააკვალიანა მურადმა გელა, თან გააფრთხილა იარაღის გარეშე არ წასულიყო, ღამე მარტო სიარული საშინი იყო ზემოხსენებულ მიზეზთა გამო.

გელამ მოამთავრა რა ვახშმის გაცემა, ტანსაცმელი გამოიცვალა, ოფიცრის ქრომის ჩექმები საგანგებოდ გააპრიალა, სუფთა „ხეზე“, თეთრი გაქათქათებული საყელოთი მოხდენილ ტან-ზეკობტადმოირგო, ქართულყაიდაზესაგანგებოდ გაჩარხული გარეული თხის ფეხისტარიანი ლაპლაპა ხანჯალი ჩექმის ყელში ჩააცურა, ორი ქილა ძროხის ტუშონკა გაზეთში გადაახვია და დეპოსკენ გაემართა.

დეპოს თანამშრომლები არ მოელოდნენ ღამით მათთან ჯარისკაცის მისვლას, თანაც იერზე ატყობდნენ, რომ ის რუსი არ იყო, ალბათ ძალიან გულადია, მარტომ რომ გაბედა ამ ღამით მაგდაგაჩში გასეირნება, ფიქრობდნენ მუშები.

გელა თავაზიანად მიესალმა მათ და ბრიგადირი რაია შჩერბაკოვა იკითხა.

– ტანსაცმელს იცვლის, ახლავე მოვა, – უპასუხეს გოგოებმა, რომლებიც ცნობისმოყვარეობით ათვალეირებდნენ სამხედრო ფორმაში კობტად გამონყობილ მოხდენილ ჭაბუკს, – ნახე, რა ბიჭია! იღბალი აქვს რაიას, ნეტავ სად გაიცნო? ასეთ კავალერზე არც მე ვიტყოდი უარს, – ისმოდა აქეთ-იქიდან გოგონების ჩუმი ქათინაურები.

ცოტა ხანში რაიაც გამოვიდა გასახდელიდან, ტანზე შემოტმასნილი კომბინეზონი უხდებოდა, მაღალ, მოხდენილ ქალს. მან ორივე ხელით ქერა, გაშლილი თმები კეფასთან მიაქურჩა, დაამრგვალა და თმის სამაგრი „შპილკით“ დაიმაგრა. შემდეგ ჯარისკაცს მიუახლოვდა და უთხრა:

– მე ვარ რაია შჩერბაკოვა, რით შემიძლია გემსახურო? – გაუცინა ქალმა და მუშტრის თვალით, გამომწვევად დაუნყოყურება გელას.

– თუ შეიძლება გვერდით გავიდეთ, რაღაც მინდა გითხრათ, – წყნარად მიუგო გელამ.

– სიამოვნებით, – გადაიკისკისა რაიამ, ეტყობოდა ბიჭი თვალში მოუვიდა. შემდეგ ხელკავი გამოსდო და გვერდით გაჰყვა.

– რაია, კარგი ვინმეა, არსად არ გაუშვა! – აქეზებდნენ გოგოები რაიას.

– მე გელა მქვია, ქართველი ვარ. ნანილში ოფიცრების სასადილოში ვმუშაობ. ძროხის „ტუშონკები“ მაქვს გასაყიდი. აიღებ? – სხაპასხუპით მიაყარა გელამ.

– წამოდებულნი გაქვს? – ჰკითხა რაიამ.

– აი, ნახე! – უთხრა გელამ და გაზეთში შეხვეული „ტუშონკები“ აჩვენა. – ჰო, ის არის ადრე რომ ვიღებდი. თანხმა ვარ, მოიტანე რამდენიც გაქვს ყველას ავიღებ, ოღონდ აქ არა, სახლში მომიტანე ჩემთან. რაიამ თავისი მისამართი უთხრა გელას და გააფრთხილა, რომ ხვალ საღამოს 10 საათისთვის დაელოდებოდა.

– ერთი ბოთლი „სტალიჩნიც“ გამოაყოლე, ჩვენი გაცნობა ავლნიშნოთ, – ყურში ჩასჩურჩულა რაიამ და ვნებიანად გაუღიმა.

– ეს ორი ქილა საჩუქარია, გამომართვი! – უთხრა გელამ და ქილები რაიას მიაწოდა, შემდეგ დაემშვიდობა მოხდენილ ქალბატონს და შეჰპირდა, რომ ხვალ აუცილებლად ესტუმრებოდა.

მეორე დღეს ადრიანად დაიჭირა გელამ თადარიგი. ოცი ქილა „ტუშონკა“ და ერთი ბოთლი „სტალიჩნი“ ზურგჩანთაში ჩააწყო და შებინდებას დაელოდა. საღამოს ათის ნახევრისათვის ზურგჩანთამოკიდებული საგანგებოდ, სასიძოს მსგავსად გამოპრანჭულ-გამონწყობილი გელა რაიას სახლის კარზე აკაკუნებდა. კარი მოხუცმა წვერგაუპარსავმა კაცმა გაუღო. მას მხარზე ორლულიანი სანადირო თოფი ჰქონდა გადაკიდებული, ჯარისკაცის დანახვაზე შეცბა, თუმცა არ გაჰკვირვებია, რადგან რაიას გაფრთხილებული ჰყავდა მამამისი, რომ მასთან სტუმრად ქართველი ჯარისკაცი უნდა მისულიყო.

თოფიანი კაცის დანახვას არ ელოდა გელა, რაიმე ავი ზრახვა ხომ არა აქვს ამ ქალს გულში. თუ ასეა, მაშინ რაღას მეკეკლუცებოდა იქ დეპოში, გაუელვა თავში.

– რაია, შენი ქართველი სტუმარი მოვიდა, გამოხედე! მე წავედი საყარაულოზე, – შეეხმინა მამა რაიას.

რაია გამოეგება გელას და ოთახში შეუძღვა. კობტა, მოვლილი და მონესრიგებული სახლი ჰქონდა რაიას. ქალს წინასწარ თადარიგი დაეჭირა, მოემზადებინა ვახშამი და მოუთმენლად ელოდა გელას. გელამ ზურგჩანთა მოიხსნა, ტუშონკის ქილები მიუთვალა რაიას და ქალის მოცემული ფული გულის ჯიბეში ჩაიდო.

– სანამ მაგიდას გავანყო სამზარეულოში, აიღე ეს ალბომი და დაათვალიერე სურათები.

გელა დაბალ ტაბურეტზე ჩამოჯდა და სურათებს დაუწყო თვალიერება, მართლაც მომხიბლავი და სასურველი იყო რაია ახალგაზრდობაში, თუმცა ახლაც, ეს ოცდაათ წელს გადაცილებული ქალი ბევრ 20-25 წლის გოგოს ტოლს არ დაუდებდა, არც სილამაზით და არც თვალტანადობით. არ გასულა დიდი ხანი, რაია შემოვიდა ოთახში, გელას ზურგიდან მოექცა, მხრებზე ორივე ხელი შემოხვია და თავისკენ გადახარა. ტაბურეტის ორივე ფეხი ჰაერში იყო გამოკიდებული. გელა ორი ხელით იატაკს ებჯინებოდა და რაიას წინააღმდეგობას არ უწევდა. ქალი გამალებით უსინჯავდა გელას ჯიბეებს, ეტყობა რაღაცას ეძებდა, ბიჭს თავდაპირველად ეგონა, რომ ქალს მისი მოფერება სურდა, მაგრამ რაიას ხელების ფათურმა ჯიბეებში, დააეჭვა და გაკვირვებულმა ჰკითხა.

– რაია, რა მოხდა? რას ეძებ, რა გინდა ჩემს ჯიბეებში?

– გიცნობთ მე თქვენ კავკასიელებს, თქვენ ყოველთვის იარაღით დადიხართ და საშიშნი ხართ, მყავდა მე ჩეჩენი საყვარელი, შარშან წავიდა “დემბელში”, იარაღის გარეშე ფეხს არსად არ დგამდა. ჯერ მომეფერებოდა, ხოლო შემდეგ სულ ცხვირწინ მიტრიალებდა იარაღს. ბევრჯერ მომხვედრია მისგან ხან ყურის ძირში და ხან ფერდებში. შენც ისეთი იქნები, ამიტომ ვეძებ იარაღს, რა ვიცი, იქნებ მასზე უარესიც ხარ და დამჭრა კიდევ.

გელამ დაამშვიდა შეშინებული ქალი და აუხსნა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ჩეჩნებიც კავკასიელები არიან, მათ შორის დიდი განსხვავებაა. ქალისადმი პატივისცემა და კეთილი მოპყრობა ქართველებმა გაცილებით უკეთ იციან, ვიდრე ჩეჩნებმა. ქართული ხასიათის კიდევ ბევრი დადებითი თვისებების ჩამოთვლა დასჭირდა, რათა ქალი დაერწმუნებინა, რომ მას მხოლოდ

კეთილი განზრახვა ჰქონდა და, რაღა იყო დასამალი, დიდი სურვილი ამ ლამაზი ქალის დაუფლებისა, სხვა არაფერი. გელას საუბარმა შედეგი გამოიღო, ქალი მოლბა, სრულიად მიენდო ვაჟს, გემრიელმა ვახშამმა და ერთი ბოთლი „სტალინის“ გამაბრუებელმა გრადუსმა ორივეს ვნება აუშალა. შუალამე გადასული იყო, ქალ-ვაჟი დედიშობილა იწვა თეთრ, ქათქათა ლოგინში და ერთმანეთს დიდი ხნის მონატრებულებივით ეფერებოდნენ. ვნებიანი სიყვარულით გათანგულები არ ზოგავდნენ ერთმანეთს.

– ძლივს ვიგრძენი რომ ისევ ქალი ვარ, გმადლობ, გელა, მე შენ არასოდეს დამავინყდები, – ჩასჩურჩულა რაიამ.

– შენც მაგარი ხარ! მაინც რა დალოცვილები ხართ ეს რუსები, ალერსსა და სექსში ბადალი არა გყავთ, – ეუბნებოდა გელა ქალს...

– უკვე გვიანია, სადაცაა გათენდება, უნდა წავიდე, – უთხრა გელამ. ქალმა დასტურის ნიშნად გელას ტუჩებში აკოცა და ორივე საწოლიდან წამოდგა. გელამ სამხედრო ფორმა გადაიცვა, ჩექმა ისე ჩაიცვა, რომ ხანჯალი იქიდან არ ამოულია. რაიამ შიშველ ტანზე მხოლოდ ხალათი მოისხა და გელას გამოჰყვა გარეთ გასაცილებლად. გელამ ცარიელი ზურგჩანთა იღლიაში ამოიღო, მერე რაიას ხელი მხარზე მოხვია და გარეთ გამოვიდა. ზაფხულის მთვარიანი ღამე იყო, რაიას ჩახსნილლილებიანი ხალათი სულ რამდენიმე ღილზე ჰქონდა შეკრული, ქალის ბროლივით თეთრი მკერდი და ვარდისფერი ძუძუს თავები შეხსნილი გულისპირიდან გამომწვევად იმზირებოდნენ. გელა კიდევ ერთხელ მოეფერა რაიას და ამაყად წარმოსთქვა, – დიახ, რაია ქართველი არასოდეს დადის უიარალოდ, მითუმეტეს აქ, მაგდაგაჩში. შემდეგ გელამ ჩაიყო ჩექმის ყელში ხელი და პრიალა ხანჯალი ამოიღო.

– აი, თურმე სად გქონია შენახული. მე კიდევ ჯიბეებში ვეძებდი, თუ გგონია, რომ რუსის ქალი სულელია, ძალიან ცდები, – თქვა რაიამ და ნახევრად შეხსნილი ხალათის ჯიბიდან ფერადი პლასტმასისტარიანი ლამაზი ბებუთი ამოაძვრინა. მთვარის შუქზე ქართულ ხანჯალსა და რუსულ ბასრპირიან ბებუთს ლაპლაპი გაუდიოდათ და ქალსაც და ვაჟსაც თვალს სჭრიდა.

ორივე დუმდა. დუმილი ისევ ვაჟმა დაარღვია.

– მე ვფიქრობ, რომ არც შენ და არც მე ამიერიდან იარაღი აღარ დაგვჭირდება, ჩვენი ურთიერთობის მეგზური მხოლოდ სიყვარული იქნება. შენ რას იტყვი? – ჰკითხა ვაჟმა ქალს.

– ჰო, მხოლოდ სიყვარული და კიდევ... „ტუშონკის“ ქილები, – სიცილით მიუგო ქალმა.

პანო პაპა

– ვინ უშლით ბაღში შემოსვლას ან ბლის ქამას, მაგრამ ეს ტოტების დამტვრევა რამ მოაფიქრებინათ, ეს რა მავნებლობაა, – ბრაზობდა ვანო პაპა და ბალის დამტვრეულ ტოტებს ღობის ძირას აწყობდა.

ოცი წლის წინ, მეორე მსოფლიო ომში დაღუპულების საპატივსაცემოდ, სოფლის გამგეობამ შინმოუსვლელთა პარკის გაშენება დაიწყო. სანერგე მეურნეობიდან შექმნილ იქნა იშვიათი ჯიშის კიპაროსის ხეები, იმ რაოდენობის, რამდენი კაციც არ დაბრუნდა ომიდან სოფელ ვაზისუბანში და ყველა დაღუპული ვაჟკაცის სახელზე სათითაოდ იქნა დარგული.

კიპაროსის ხეებთან ერთად ვანო პაპას დაჟინებული მოთხოვნით კოლმეურნეობის თავმჯდომარემ კიდევ მრავალი ჯიშის დეკორატიული თუ ხეხილის ხეები შეიძინა და სულ ცოტა ხანში იქ მშვენიერი პარკი გაშენდა. სისხამ დილიდან გვიანობამდე პარკიდან არ გამოდიოდა მოხუცი, გარშემო უვლიდა 25 ჰექტარზე გაშენებულ პარკს და მუხლჩაუხრელად შრომობდა მისი გალამაზებისათვის. სოფლის ხელმძღვანელობაც ყურადღებას არ აკლებდა გამრჯე მოხუცს და საკმარისი იყო პარკის კეთილმოწყობისათვის რაიმე მოეთხოვა, გამგეობა უყოყმანოდ გასცემდა თანხებს. განსაკუთრებით ლამაზი სანახავი იყო პარკი საღამოობით. მისი მთელი ტერიტორია ლამპიონებით იყო გაჩირალდებული, გრძელი, დასასვენებელი სკამები ერთიმეორის მიყოლებით მოკლე მანძილზე იყო ჩადგმული, პარკში მონყობილი იყო ყვავილნარი, კიპაროსებს მიმაგრებული ჰქონდათ თუნუქის პატარა ფირფიტები, რომლებზეც დანერილი იყო ომში დაღუპულების გვარ-სახელი და მამის სახელები. საოცარი გრძნობა ეუფლებოდა აქ შემოსულს, თითქოს იგი ომში დაღუპულ გმირთა საპატიო ყარაულის თანხლებით სეირნობდა ამ შესანიშნავ პარკში.

პარკის განაპირას ხისგან აშენებული, ლამაზი, კოხტა სახლი იდგა, აქ შინმოუსვლელ გმირთა მუზეუმი იყო მონყობილი. ამ მუზეუმში წარმოდგენილი იყო დაღუპულ გმირთა სურათები და მათი ცხოვრების ამსახველი სხვა მასალები.

სოფელში ჩამოსული სტუმარი აუცილებლად ეწვეოდა ხოლმე მუზეუმს და შთაბეჭდილებათა წიგნში ტოვებდა თავის ჩანაწერს.

განსაკუთრებული ხალხმრავლობა იყო პარკში 9 მაისს. ამ დღეს მთელი სოფელი იყრიდა თავს. თითოეული ოჯახი თავის კიპაროსის ხესთან შლიდა სუფრას. ამ დღეს ამ კიპაროსებს, შინ-მოუსვლელთა ოჯახის წევრები, როგორც ცოცხალ ადამიანებს ისე ელაპარაკებოდნენ და ეფერებოდნენ, სვამდნენ გმირების სადღეგრძელოებს. საინტერესო და საოცარი სანახავი იყო 9 მაისის დღესასწაული სოფელ ვაზისუბნის შინმოუსვლელთა პარკში.

სოფელში განსაკუთრებული პატივისცემით სარგებლობდა ომგადახდილი, 80 წელს გადაცილებული ვანო პაპა, რომელსაც სიმხნევე არ აკლდა, მუხლიც მოსდევდა და თვალიც უჭრიდა, მაგრამ ცოტა ყურთასმენა ღალატობდა. პარკში საქეიფოდ ამოსული ახალგაზრდები ვანო პაპას სადღეგრძელოს გარეშე პურის ჭამას არ ამთავრებდნენ. ვაზისუბნის კოლმეურნეობა მთელს რესპუბლიკაში იყო ცნობილი ყურძნის უხვი მოსავლის მიღებით. ამ სოფელს ხშირად სტუმრობდნენ ქვეყნის უმაღლესი ხელისუფალნი.

იმ დღესაც დიდი სამზადისი იყო კოლმეურნეობის გამგეობაში, ხუმრობა ხომ არ იყო ქვეყნის პირველი პირი, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი ედუარდ შევარდნაძე უნდა ჩამოსულიყო ვაზისუბნელებთან. რაიონისა და სოფლის ხელმძღვანელობას დილიდანვე დაეჭირა თადარიგი საპატიო სტუმრის დასახვედრად. ამხანაგი ედუარდ შევარდნაძე უცხოელი სტუმრების თანხლებით მობრძანდებოდა კახეთში. რა თქმა უნდა, საპატიო სტუმრებს აუცილებლად დაათვალიერებინებდნენ პარკს, ის ხომ სოფელ ვაზისუბნის სავიზიტო ბარათი გახლდათ. ნაშუადღევს დედაქალაქიდან მაღალი რანგის სტუმრები სოფელში ჩამოვიდნენ. სოფლის კულტურის სახლში საზეიმო შეხვედრამ მაღალ დონეზე ჩაიარა. ქვეყნის პირველმა პირმა, ვაზისუბნის კოლმეურნეობის თავმჯდომარეს სოფლის მეურნეობასა და მევენახეობაში მიღწეული დიდი წარმატებისათვის გარდამავალი

წითელი დროშა გადასცა ლენინის ორდენთან ერთად.

სანამ საპატრიო სტუმრებს ბანკეტზე მიიპატიჟებდნენ, შევარდნაძემ გამოთქვა შინმოუსვლელთა პარკის დათვალიერების სურვილი. მანქანების ესკორტი სოფლის თავში მდებარე პარკისაკენ გაემართა. პარკის შესასვლელთან უამრავ ხალხს მოეყარა თავი. წელში მოხრილი და ჯოხს დაყრდნობილი ვანო პაპა პარკის შესასვლელ ჭიშკარს შიგნით იდგა და ცნობისმოყვარეობით ათვალიერებდა მასთან მიახლოებულ სამთავრობო ავტომანქანების კოლონას.

შევარდნაძის მანქანა ბალის შესასვლელ ჭიშკართან გაჩერდა, დაცვის წარმომადგენლები მივიდნენ ჭიშკართან და დაიწყეს მისი გაღება, რათა პირველი მდივნის მანქანა პარკის ტერიტორიაზე შეეყვანათ. ვანო პაპა არავის აძლევდა მანქანით პარკის ტერიტორიაზე შესვლის უფლებას, რადგან საგანგებოდ მონყობილი დეკორაციული ბილიკები და ყვავილნარი მანქანის საბურავებს არ გადაეთელა. ის მიუახლოვდა ახალგაზრდას, რომელიც მონდომებით ეჯავჯვურებოდა რკინის ჭიშკარზე დადებულ კლიტეს და მშვიდად უთხრა: – ჭიშკრის გაღება არ შეიძლება, მანქანას შიგნით არ შევუშვებ, თუ დათვალიერება გინდათ ფეხით შემოდით და დაათვალიერეთ!

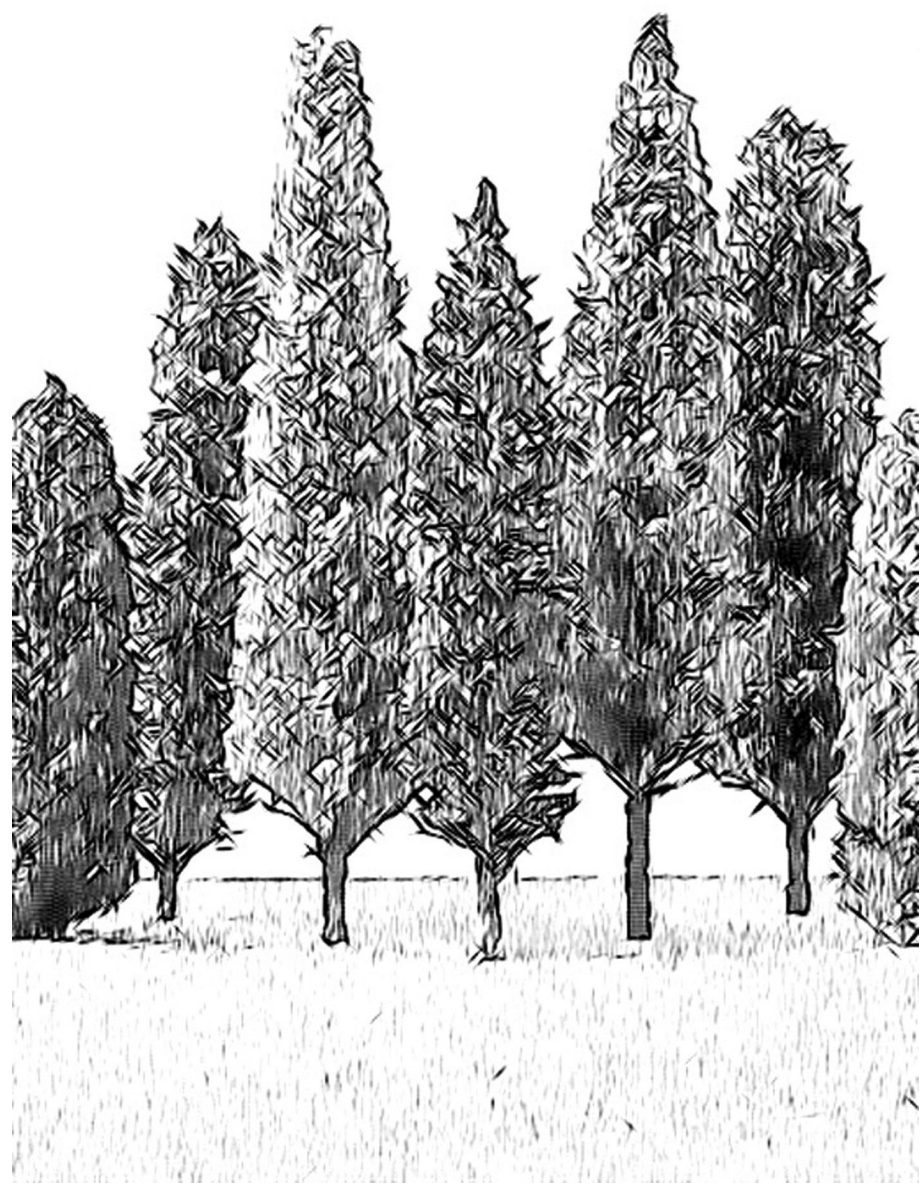
– მოხუცო, გონს მოდი, იცი ვინა ზის მანქანაში, ცეკას პირველი მდივანია ამხანაგი შევარდნაძე.

– მერე და მაგ შენი ცეკას პირველ მდივანს ფეხები არა აქვს? კუტია? ვერ გადმოვა მანქანიდან? – უპასუხა აულელვებლად ვანო პაპამ.

ირგვლივ მდგომარეობა დაიძაბა. ვანო პაპა მყარად იდგა თავის გადანყვეტილებაზე, ახალგაზრდა განზე გასწია, გარეთ გამოვიდა, დადგა მანქანის წინ და ჯოხით ანიშნა მძღოლს, უკან დაეხია.

– მოხუცო, ხომ არ შეიშალე! რას ბედავ! ვის ეწინააღმდეგები! შევარდნაძეა, ვერ გაიგე? – ჩასძახა ყურში ხმამაღლა რაიკომის მდივანმა, რომელიც იქვე, ჭიშკრის გვერდით იდგა და მოხუცის თავნებობას დაძაბული შეჰყურებდა.

– შევარდნაძე კი არა, ქრისტე ღმერთიც რომ იყოს, მანქანით არ შემოვა, – ხმამაღლა წარმოსთქვა მოხუცმა და რაიკომის

მდივანს ჯოხი მოუღერა. მდგომარეობა ისევ ქვეყნის პირველმა პირმა განმუხტა. მან მანქანის კარი გამოაღო, გადმოვიდა, მოხუცს გაუღიმა, ხელი მაგრად ჩამოართვა და ხალხს მიმართა.

– ეს პატივცემული კაცი მართალია. ის თავის შრომას უფროთხილდება, მისი ქმედება კარგი მაგალითია თითოეული ჩვენთაგანისათვის. უნდა ვიცოდეთ ჩვენი შრომის დაფასება და პატივისცემა. შემდეგ შევარდნაძემ ვანო პაპას მხარზე მეგობრულად გადახვია ხელი და ორივენი კიპაროსების ხეივანში შევიდნენ.

ნოსტალგია

– ყველაზე მეტად ეს არ მინდოდა მომხდარიყო, მაგრამ მაინც არ ამცდა, – სინანულით წარმოსთქვა იოსებმა და მეუღლეს თვალი მოარიდა.

თამარი მიხვდა, რომ მის ქმარს სამსახურში რაღაც ცუდი შეემთხვა და თანაგრძნობით შეეკითხა:

– რა მოხდა, კაცო, აღარ იტყვი?

– რაღა უნდა ვთქვა, გამათავისუფლეს სამუშაოდან, ამ დილით ცვლა რომ დავამთავრე, დამიძახა უფროსმა და მითხრა, ხვალიდან აღარ გამოხვიდე, გათავისუფლებული ხარო, – მოულოდნელობისაგან გაოგნებულმა ვკითხე რატომ, რისთვის, რა დავაშავე მეთქი? მან კი მიპასუხა:

– ჩვენ ასე გადავწყვიტეთ, ასე ჩავთვალეთ საჭიროდო, – უთხრა მეუღლეს იოსებმა, დივანზე ჩამოჯდა და თავი ხელებში ჩარგო.

– რა ვქნა ეხლა, სად წავიდე! ვინ მიმიღებს სამსახურში 60 წელს მიტანებულ კაცს, ან სოფელში როგორ ვიარო უფულოდ, ვენახი როგორ დავამუშაო, ყველაფერი ათმაგადაა გაძვირებული. იმისათვის მივიღე მონაწილეობა ვარდების რევოლუციისაში, ასეთი ცხოვრება რომ გვექონოდა?! ამიტომ გადავაგდეთ ის ავადსახსენებელი შევარდნაძე, დღეს კრწანისის ყოფილ სამთავრობო რეზიდენციაში მშვიდად, უზრუნველად რომ ცხოვრობს და ზოგჯერ პრესის საშუალებით ჭკუასაც რომ გვარიგებს?!

ვარდების რევოლუციის შემდეგ განსაკუთრებით მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდა იოსების თაობა. ქვეყნის პირველმა პირმა ამ თაობას ჩარეცხილები უწოდა და უმეტესობას მუშაობის საშუალებაც მოუსპო, მიუხედავად იმისა, რომ მათი უმეტესობა საქმის ერთგული და პროფესიონალი იყო.

იოსებს მეუღლე გვერდით მიუჯდა, ალერსით გადაუსვა ხელი ჭალარა თმებზე და უთხრა:

– კარგი, დამშვიდდი, შიმშილით არ დავიხოცებით. რისთვის გყვანან შვილები, ისინი შეგვეშველებიან, ასე ღვთის ანაბარა ხომ არ დაგვტოვებენ! – ამშვიდებდა იოსებს თვალებზე ცრემლმორეული თამარი.

–სიზმარშიც ვერ წარმოვიდგენდი ასეთ უსამართლობას, მე ხომ არაფერი დამიშავებია, არაფერი გამიფუჭებია, შრომის კოდექსის არც ერთი მუხლი არ დამირღვევია. არც შემცირებები ყოფილა!

– დღევანდელი შრომის კოდექსი უზომოდ უსამართლოა. ის მხოლოდ ერთი მხარის ინტერესებს იცავს, ასეთი შრომითი კანონმდებლობა აფრიკის ქვეყნებსაც აღარ აქვთ. ამ კანონმდებლობის ძირითადი მოტივაციაა: „დამქირავებელს ყველაფერი, დაქირავებულს არაფერი,“ ასე რომ, მთავარი დამნაშავენი შენს მიმართ პარლამენტის ის წევრები არიან, ვინც ამ დრაკონული შრომის კოდექსის დაკანონებას ხმა მისცა, – დინჯად და აუღელვებლად უპასუხა თამარმა ქმარს.

მეორე დღეს იოსებმა გადაწყვიტა წასულიყო ქარხნის უშიშროების ხელმძღვანელთან, რომელსაც დაცვის სამსახური ექვემდებარებოდა, სადაც იოსები სამი წელია გუშაგად მუშაობდა. უშიშროების სამსახურის ხელმძღვანელის თავაზიანმა მიღებამ გააკვირვა იოსები, რადგან ის შეჩვეული იყო ახალგაზრდა ხელმძღვანელი პირებისაგან უგულისყურო მოპყრობას.

ბატონმა ვასიკომ გულდასმით მოუსმინა იოსებს და აღუთქვა საქმის ვითარებაში გარკვევა. დაინტერესდა მისი პროფესიით და ადრინდელი საქმიანობით. იოსების ტაქტიანმა და ინტელექტუალურმა საუბარმა კარგი შთაბეჭდილება დატოვა უშიშროების ხელმძღვანელზე.

– ბატონო იოსებ! აი ჩემი ტელეფონის ნომერი. ერთი კვირის შემდეგ დამირეკე, თქვენს საკითხს აუცილებლად გავარკვევ, თუ რაიმე დარღვევას თქვენი მხრიდან ადგილი არ ჰქონია, დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, გადაწყვეტილებას თქვენს სასარგებლოდ მივიღებ და სამუშაოზე დაგაბრუნებთ, – უთხრა ბატონმა ვასიკომ იოსებს, შემდეგ ხელი ჩამოართვა და წინასწარ მიულოცა აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაული. იოსებმა მადლობა გადაუხადა თავაზიან ახალგაზრდას და იმედით აღვსილმა დატოვა მისი კაბინეტი.

იოსებს ეჭვი არ ეპარებოდა ამ ახალგაზრდა კაცის დაპირებაში და სრულიად დაიმედებული ერთი კვირით კახეთს გამგზავრა. საქმე უამრავი ჰქონდა, პირველ რიგში მამისეული

ვენახისათვის უნდა მიეხედა. როგორი მოუცლელიც არ უნდა ყოფილიყო, ვენახს არ ელაღატებო, იტყოდა ხოლმე და სამგზავრო ფულიც რომ არ ჰქონოდა, ისესხებდა და მაინც წავიდოდა სოფელში.

ერთი კვირის შემდეგ ნაჯაფარი და ხვალინდელი დღის იმედით აღსავსე იოსები დაბრუნდა ქალაქში, მოძებნა ბატონი ვასიკოს ტელეფონის ნომერი და დაურეკა. გულისფანცქალით ელოდა იგი ვასიკოს ხმას, მაგრამ ტელეფონზე არავინ პასუხობდა. ასე გაგრძელდა ორი კვირა, ერთი თვე, იოსები თითქმის ყოველდღე ურეკავდა უშიშროების ხელმძღვანელს, მაგრამ მან პასუხის ღირსიც არ გახადა იგი. გარდა ამისა რამდენჯერმე იყო მასთან მისული მიღებაზე, მაგრამ ბატონ ვასიკოს ხან უცხოელი სტუმრები ჰყავდა, ხან ქარხნის დირექტორთან იყო გამოძახებული, ხანაც თვითონ ატარებდა თათბირს. ასე რომ, იოსებს მობეზრდა ტელეფონზე უაზროდ რეკვა, სამმართველოში სიარული და შეურაცხყოფილი ქარხანას აღარ გაჰკარებია. მან სხვაგანაც მოსინჯა ბედი, რათა სამუშაო ეშოვნა, მაგრამ უშედეგოდ, მას ან ასაკის გამო ეუბნებოდნენ უარს ან, უმეტეს შემთხვევაში, სამუშაო ადგილი არ ჰქონდათ.

ერთ საღამოს თამარი სტუმრად იყო წასული. სახლში დაბრუნებულმა შეხედა თუ არა თავის ქმარს, სახტად დარჩა. იოსებს ჩაეცვა ძვირფასი კოსტიუმი, რომელსაც ის სამინისტროში მუშაობისას იცვამდა. თეთრ პერანგს, გერმანიაში საკვალიფიკაციო მივლინებებში ყოფნის დროს ნაყიდი ძვირფასი ჰალსტუხი ამშვენებდა. შავი, მოხდენილი ფეხსაცმელი საგანგებოდ გაეპრიალებინა, თმები კოსტად დაევარცხნა, მამაკაცის ძვირადღირებული ფრანგული სუნამო სახეზე ეპკურა და თავმომწონედ იყურებოდა გარდერობის სარკეში, სადაც მთელი ტანით იყო წარმოდგენილი: თმაშევერცხლილი, მშვენიერი აღნაგობის, სიმპათიური მამაკაცი. თამარს დიდი ხანია არ ენახა ასე ელეგანტურად ჩაცმული თავისი მეუღლე.

– იოსებ, სად მიბრძანდები ასე რომ გამოწყობილხარ? – ცოტა შიშნარევი ხმით ჰკითხა მეუღლეს გაკვირვებულმა თამარმა.

– ნუ გეშინია, თამარ! საკუბოვედ ჯერ არ ვემზადები. მე კიდევ დიდხანს უნდა ვიცოცხლო ამ მთავრობის ჯინაზე.

– ღმერთმა დაგიფაროს! – უთხრა თამარმა და სახეზე ღიმილი მოერია, შემდეგ თავი იოსების მკერდს მიადო და ლოყაზე აკოცა მეუღლეს.

– მაინც რას მივანერო შენი ასეთი გამოპრანჭვა? – არ ეშვებოდა თამარი.

– ჩემი ტანსაცმელი მომენატრა, ქალო! 7 წელია აღარ ჩამიცვია, სანამ ჩავიცმევდი, დიდხანს ვეფერებოდი ჩემს კოსტიუმს, თეთრ პერანგს და ჰალსტუხს. იცი რა ძნელია, როცა იმას აღარ გაკეთებინებენ, რაც ყველაზე კარგად იცი და გიყვარს, რაც ჯერ კიდევ შეგიძლია, – ეს სიტყვები იოსებმა წყნარად, ნაღვლიანად წარმოსთქვა და თვალზე მომდგარი ცრემლი საჩვენებელი თითით მოიწმინდა.

სიკეთისათვის დარღვეული კანონი

ზაზამ სულ რაღაც ორი კვირაა, რაც გერმანიაში საცხოვრებელი ადგილი შეიცვალა და ნოიშტატიდან ლიუდვიგსჰაფენში გადავიდა იმ მიზნით, რომ იქ მაინც იშოვიდა სამუშაოს.

სამუშაო მართლაც იშოვა, სოციალურ სამსახურში მოენყო თარჯიმნად. ის, ძირითადად პოსტსაბჭოთა ქვეყნებიდან ჩამოსულ ლტოლვილებს ემსახურებოდა.

მისი შეფი – ბატონი ვინფრიდი კეთილი, განათლებული ადამიანი იყო. მაღალი, წარმოსადეგი, სასიამოვნო მოსაუბრე. წარმოშობით ქალაქ ლიუბეკიდან. ბატონი ვინფრიდი გაცნობისთანავე კეთილად განეწყო ზაზას მიმართ. ისინი სულ მალე დამეგობრდნენ კიდევ. ვინფრიდს მოსწონდა, რომ ზაზა გამართულად საუბრობდა გერმანულ ენაზე. აღმოჩნდა, რომ მათ საერთო ინტერესებიც ჰქონდათ – ორივეს უყვარდა ლიტერატურა. ზაზა აშკარად ამჩნევდა განსხვავებას ვინფრიდსა და სხვა გერმანელ თანამშრომელთა შორის. ვინფრიდი, მათთან შედარებით, მეტი სიკეთითა და ლტოლვილების მიმართ ლოიალობით გამოირჩეოდა. ზაზა თვლიდა, რომ ამის მიზეზი იყო ის, რომ ქალაქი ლიუბეკი, რომელიც პოლონეთისა და გერმანიის საზღვართან მდებარეობდა, ყოფილი გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის ქალაქი იყო. ვინფრიდი რამდენიმეჯერ საბჭოთა კავშირშიც იყო ნამყოფი. იგი მეტნაკლებად იცნობდა ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებში მცხოვრები მოსახლეობის მენტალიტეტს და ამიტომაც თანაუგრძნობდა მათ. მას განსაკუთრებით ბევრი ინფორმაცია ჰქონდა საქართველოს შესახებ. ასე თუ ისე იცნობდა მის ისტორიას, კულტურასა და ადათ-წესებს. ზაზა გაკვირვებული უსმენდა, როცა ის გატაცებით უყვებოდა თავის უმცროს ქართველ მეგობარს ქართულ ფილმებზე, განსაკუთრებით ალფრთოვანებით საუბრობდა რეზო ჩხეიძის ფილმზე „ჯარისკაცის მამა“. ვინფრიდი ასევე დიდ ინტერესს იჩენდა ნოდარ დუმბაძის შემოქმედებისადმი, მოსწონდა მისი „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“...

ზაზას წინა დღეს დაავინყდა მალვიძარას გამორთვა. შაბათი თენდებოდა, უნდოდა დილის ძილით გული ეჯერა, მაგრამ

მალვიძარას გაბმულმა ზარმა ძილი დაუფრთხო. უკვე დილის 8 საათი იყო. ზაზამ ლოგინში კოტრიალს ადგომა ამჯობინა. ვერ გადაენწყვიტა როგორ დაეგეგმა დღევანდელი დღე, მერე გაახსენდა, ვინფრიდმა რომ შაბათისთვის თავისთან მიიწვია, რადგან ინგლისიდან მისი მეგობარი ქალი ჩამოდიოდა და მის საპატივსაცემოდ ვახშამს აწყობდა.

ზაზას ვერ გადაენწყვიტა მანქანების ბაზრობაზე წასულიყო თუ ვინფრიდს სწვეოდა, ამიტომ მასთან დარეკვა ამჯობინა. ტელეფონში ნახევრად მძინარე მამაკაცის ხმა გაისმა:

– ცუდი ხომ არაფერია ასე დილაადრიან რომ რეკავ?

ზაზამ ბოდიში მოუხადა, რომ დღეს მასთან ვახშამად ვერ მივიდოდა, რადგან მანქანების ბაზრობაზე მიდიოდა და თავაზიანად დაემშვიდობა...

მანქანების ბაზრობა ქალაქის გარეუბანში მდებარეობდა. იგი ყოველ შაბათ-კვირას იმართებოდა და უამრავი ხალხი იყრიდა თავს. აქ იყვნენ სხვადასხვა ქვეყნებიდან ჩამოსულები, რომლებიც 10-15 წლის საუცხოოდ მოვლილ ნახმარ მანქანებს საკმაოდ იაფად ყიდულობდნენ, საკუთარ ქვეყნებში კი მაღალ ფასებში ჰყიდდნენ.

ზაზამ მსუბუქად ისაუბმა, შეჯდა ველოსიპედზე და ბაზრობისკენ გაემართა. უცხო თვალი უცბად შეამჩნევდა ბაზრობაზე ყიდვა-გაყიდვის განსაკუთრებული ნიჭით გამორჩეულ თურქებს. თითქმის ყველა ბაზრობაზე მათ ეპყრათ მონოპოლია. მოგეხსენებათ, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ გერმანიის ინფრასტრუქტურა მთლიანად განადგურებული იყო. მის აღსადგენად შექმნილ „მარშლის გეგმას“ უცხო ქვეყნებიდან, ყველაზე აქტიურად თურქეთი გამოეხმაურა. ამ მიზნით დაიძრა უამრავი თურქი გერმანიისაკენ. შესაბამისად, გერმანიის ხელისუფლებამ თურქებისათვის საპასპორტო რეჟიმი უფრო ლოიალური გახადა. მთელს გერმანიაში თურქების რიცხვი დღეისათვის 5 მილიონს აღემატება. მათი უმეტესობა გერმანიის მოქალაქეა. ასე რომ, ის შესანიშნავი ავტობანები, რომლითაც გერმანელები ამაყობენ, თურქების აშენებულია.

ბაზრობაზე განსაკუთრებით ფასობდნენ ის მანქანები, რომლებსაც გერმანელები ყიდდნენ, რადგან მათი მანქანები მუდამ

საუკეთესო მდგომარეობაში იყო.

ზაზა მანქანებს ათვალეერებდა, როცა ერთ ადგილას შექუჩებულ ხალხს შორის ქართული ლაპარაკი შემოესმა. მას კარგა ხანია ქართველებთან ურთიერთობა არ ჰქონია. ქართული მხოლოდ ტელეფონში ესმოდა. აქ გერმანიაში მონატრებული იყო მშობლიური სიტყვის გაგონებას.

შეკრებილთა შორის განსაკუთრებით აქტიურობდა საშუალო ტანის, ჯმუხი, შავგვრემანი ახალგაზრდა, რომელსაც ალბათ მანქანის ყიდვა უნდოდა. იგი ხელით აჩვენებდა გერმანელს, თუ რა თანხის გადახდას აპირებდა მის მანქანაში. გერმანელს ეტყობა ეიაფა თანხის რაოდენობა და უარის ნიშნად ორივე ხელი გააქნია.

– რას ამბობ, შენ რომ მაგდენი მოგცე, მე რაღა დამრჩება? – წარმოსთქვა ქართულად შავგვრემანმა და მანქანას მოსცილდა.

– ვერ მორიგდით? – ღიმილით შეეკითხა ზაზა ქართულად ახალგაზრდას.

– ქართველი ხარ?

– ჰო, ქართველი ვარ, შენ საიდან ხარ?

– მე გია ვარ, თელავიდან. თუმცა იქ კაი ათი წელია აღარ ვყოფილვარ. ცხრა წელი ყაზახეთში ვიცხოვრე. იქ დავამთავრე უმაღლესი სასწავლებელი, იქვე დავოჯახდი, რუსგერმანელი ქალი მოვიყვანე ცოლად და ერთი წლის წინ აქ ჩამოვედი საცხოვრებელად.

– მე თბილისელი ვარ, – უთხრა ზაზამ, – ზაზა მქვია. ადრე ნოიშტატში ვცხოვრობდი. 6 თვის წინ ჩამოვედი გერმანიაში სამუშაოდ.

ბიჭებმა ერთმანეთს ხელი ჩამოართვეს და ძმურად გადაეხვივნენ.

– რამდენი ხანია ქართული ლაპარაკი არ გამიგონია. ძალიან მიხარია, რომ შემხვდი. ეს შეხვედრა უნდა ავლნიშნოთ, – უთხრა ზაზამ გიას, – აქვე ვცხოვრობ, შემომიჯექი ველოსიპედზე და წავიდეთ ჩემთან.

გია სიამოვნებით დაეთანხმა ზაზას წინადადებას, თუმცა შესთავაზა, – მე ჩემი „აუდიო“ ვარ, მომეხმარე, როგორმე შენი ველოსიპედი საბარგულში ჩავდოთ და ჩემი მანქანით წავიდეთ.

ზაზამ ელვის სისწრაფით მოხსნა ორივე თვალი თავის ველო-სიპედს და გიას მანქანის საბარგულში უპრობლემოდ მოათავსა.

– შენ ლტოლვილი ხარ, იქნებ არც მუშაობ. ალბათ „სოციალურზე“ ხარ მხოლოდ. დღეს უქმეა და ყველა მაღაზია დაკეტილია. მარტო ბენზინგასამართ სადგურებზე არსებული მარკეტები მუშაობენ. გადავალ, რამეს ვიყიდი, – თქვა გიამ და მანქანა გააჩერა.

– არ არის საჭირო, სახლში ყველაფერი მაქვს, – უთხრა ზაზამ

– სასმელს მაინც ავიღებ. ხელცარიელი ხომ არ შემოვალ შენს ოჯახში, – თქვა გიამ და მანქანიდან გადავიდა. ზაზაც გადმოჰყვა და ორივე ერთად შევიდა მარკეტში.

გიამ დამტვრეული გერმანულით სცადა აეხსნა გამყიდველისათვის, თუ რისი ყიდვა სურდა, მაგრამ ქალბატონმა ვერ გაიგო გიას გერმანული. საუბარში ისევ ზაზა ჩაერია. მან გამართული გერმანულით მიმართა გამყიდველს, რომელმაც შვებით ამოისუნთქა, იფიქრა მეშველაო, და მალე გიას სასმელი და პროდუქტებით სავსე პარკი მიანოდა...

– ზაზა, შენ რა უაქცენტოდ საუბრობ გერმანულად. ნუთუ ამ ექვს თვეში მოახერხე ასე კარგად გერმანულის შესწავლა! – გაკვირვებული ეკითხებოდა გზაში ზაზას გია.

– არა, გია! აბა ექვს თვეში როგორ ვისწავლიდი. მე პროფესიით გერმანისტი ვარ. თბილისში, უნივერსიტეტის უცხო ენების ფაკულტეტი მაქვს დამთავრებული, გერმანულის სპეციალობით. თანაც კვალიფიკაცია აქ, გერმანიაში მაქვს გავლილი.

გია უზომოდ გახარებული იყო ზაზას გერმანულის ცოდნით და კითხვებს კითხვებზე უსვამდა. ყველაფერი აინტერესებდა მის შესახებ.

ერთოთახიან ბინაში ზაზა მარტო ცხოვრობდა. ოთახში სრული სისუფთავე და წესრიგი სუფევდა. სამზარეულო, აბაზანა და ტუალეტის სანიმუშოდ იყო მოვლილი.

– ყოჩაღ, ძმაო! მარტო ცხოვრობ და როგორ ახერხებ ასე სისუფთავისა და წესრიგის დამყარებას. მე ჩემი ცოლი სულ უკან დამდევს და მსაყვედურობს, „ნირიახას“ მეძახის, ხომ იცი გერმანელებს სისხლში აქვთ გამჯდარი აკურატულობა. მე

მგონი, ამ მხრივ, შენ იმათზე მაგარი ხარ!

ზაზას გაელიმა და გია წიგნების კარადასთან იხმო, – აქ ქართული წიგნებიც მაქვს. თუ დაგაინტერესებს თვალი გადაავლე. მე კი ცოტა ხნით დაგტოვებ, სამზარეულოში გავალ. ყველაფერი მზად მაქვს, მარტო ხორცს შევწვავ ტაფაზე.

გიამ ზაზას თავი დაუქნია. კარადიდან ლევან გოთუას „გმირთა ვარამი“ გადმოიღო, სავარძელში მოკალათდა და შერჩევით დაიწყო კითხვა...

ცოტა ხნის შემდეგ ზაზამ მდიდრულ სუფრასთან მიიწვია გია. მაცივრის საყინულედან გაციებული არაყი „გორბაჩოვი“ გამოიღო და ჭიქები შეავსო.

– ეს ჩვენი გაცნობის იყოს, ჩემო გია. მართალია აქ სხვა ქალაქში ცხოვრობ, მაგრამ იმედია ჩვენს ურთიერთობას ეგ არ შეუშლის ხელს, – წარმოსთქვა ზაზამ და სულმოუთქმელად გამოსცალა ჭიქა.

– ასე იყოს, ჩემო ზაზა. შენ ოღონდ მაცნობე და მაშინვე შენთან გავჩნდები. რა ბევრნი ჩვენ ვართ აქ, რომ ერთად არ ვიყოთ და ერთმანეთს ცხოვრება არ გავუადვილოთ...

იმ ღამეს გია ზაზასთან დარჩა. ცოლ-შვილს ტელეფონით დაუკავშირდა და აუხსნა, თუ სად იმყოფებოდა. ახალგაცნობილმა მეგობრებმა გვიან ღამემდე ისაუბრეს. გაიხსენეს საქართველო, აღნიშნეს, რომ მართალია უჭირთ უსამშობლოდ, მაგრამ დღეს ისეთი დროა, რომ აქ ურჩევნიათ ყოფნა, რათა საქართველოში გაუსაძლის პირობებში მყოფ ოჯახის წევრებსა თუ ახლობლებს დაეხმარონ.

მეორე დღეს გია დილაადრიან გაემგზავრა. ზაზას გარეთ გასვლა ეზარებოდა ან სად უნდა წასულიყო. კვირა დღე იყო და ყველა მისი ნაცნობი ქალაქგარეთ იყო გასული. ის დივანზე წამოწვა და წიგნის კითხვას შეუდგა, მაგრამ წინა ღამის ნაქეიფარსა და დაღლილს მალე ჩაეძინა.

საღამოს ზაზა ტელეფონის ზარმა გამოაღვიძა. ვინფრიდი ურეკავდა.

– ზაზა, კარგია რომ სახლში ხარ. თუ დრო გაქვს ჩემთან ამოდი, საქმე მაქვს, – უთხრა ვინფრიდმა.

ზაზას გაუხარდა კიდევ ვინფრიდი რომ შეეხმინა და სალა-

მოს საინტერესოდ გატარების იმედით, მეგობართან წავიდა.

ვინფრიდი მარტო არ იყო. ის თავის ინგლისელ ქალბატონთან – ელიზაბეტთან ერთად ვახშობდა. ზაზა მიესალმა მათ, ქალბატონს ხელზე ეამბორა და სუფრას მიუჯდა.

– ზაზა, შენთვის სიურპრიზი მაქვს. ისეთი რამ უნდა გაჩვენო, რასაც თვითონაც ვერ წარმოვიდგენდი, – ამ სიტყვებით ვინფრიდი მივიდა კარადასთან, იქიდან წიგნი გადმოიღო და ზაზას გაუწოდა. ზაზამ წიგნი გამოართვა, დახედა და წაიკითხა, იოჰან ვოლფგანგ გოეთე „ფაუსტი“.

– ეს წიგნი მეც მაქვს სახლში, ოღონდ არა გერმანულად, არამედ ქართულად. დიახ, ის ქართულად არის ნათარგმნი. რა გასაკვირია? გოეთეს „ფაუსტი“ ხომ მთელს მსოფლიოშია ცნობილი, როგორც გერმანელი კლასიკის ბრწყინვალე ნაწარმოები, – თქვა ზაზამ გაკვირვებით.

– ამ წიგნს სხვა განსაკუთრებული ღირსება აქვს, რაც ჩემთვის წარმოუდგენლად ძვირფასია. გადაშალე და სატიტულე ფურცელზე გაკეთებული წარწერა წაიკითხე! – სთხოვა ვინფრიდმა ზაზას.

ზაზამ წიგნი გადაშალა და გრძლად დაწერილი ხელნაწერი ბოლომდე ჩაიკითხა. ის თავდებოდა მინაწერით – ავტორისაგან, იოჰან ვოლფგანგ გოეთე. საქმე ისაა, რომ „ფაუსტის“ ეს გენიალური ქმნილება მწერლის სიცოცხლეში ყოფილა გამოცემული. გოეთეს ის უჩუქებია იმდროინდელი გერმანიის ერთ-ერთი მაღალი ჩინის მქონე სახელმწიფო მოხელისათვის, საკუთარი ავტოგრაფით, ხოლო გუშინდელი დღიდან ეს უნიკალური წიგნი, რომელიც ნამდვილად წარმოადგენდა ისტორიულ ღირებულებას, ვინფრიდის საკუთრება გამხდარიყო. აი, რატომ იყო ასეთი ამაყი და გახარებული ზაზას გერმანელი მეგობარი.

– მართლა ძვირფასი განძი შეგიძენია, ვინფრიდ, უდიდესი კლასიკოსის წიგნი ყოველი ადამიანის ბიბლიოთეკას დაამშვენებს, – აღფრთოვანებით წარმოსთქვა ზაზამ, – სად იყიდე? ალბათ საკმაოდ დიდი თანხა გადაიხადე? – ჰკითხა ზაზამ მეგობარს.

– ზაზა, ვერ წარმოიდგენ რა მოხდა. ეს წიგნი წიგნების ბაზრობაზე შევიძინე პარასკევ საღამოს. ვილაც მათხოვარი ყიდდა

წიგნებს. მივედი დასათვალისწინებლად, ავიღე ეს წიგნი ხელში და გადავფურცლე თუ არა, მაშინვე თვალში მომხვდა გოეთეს ხელნაწერი ავტოგრაფით. ამ განძს ხელიდან როგორ გავუშვებდი.

გამყიდველმა არ იცოდა ამ უნიკალური წიგნის ფასი, მან 10 მარკად მომყიდა „ფაუსტი“, მე სწრაფად გადავუხადე ფული და იქაურობას გავეცალე. ვინფრიდი აღტაცებით უყვებოდა ზაზას წიგნის ყიდვის ამბავს და უზომო ბედნიერებისაგან თვალები უბრწყინავდა.

ზაზამ, ვინფრიდმა და ელიზაბეტმა შესანიშნავად გაატარეს საღამო, მითუმეტეს, რომ ამის საბაზი ჰქონდათ. ვინფრიდი ბედნიერი იყო. ახლა მის თაროზე იდო გერმანელი კლასიკური ლიტერატურის ბრწყინვალე წარმომადგენლის იოჰან ვოლფგანგ გოეთეს უკვდავი ნაწარმოები „ფაუსტი“, რომელსაც ამშვენებდა დიდი გოეთეს ავტოგრაფი.

მეორე დღეს, სამუშაო საათების დასრულების შემდეგ ზაზა სახლში იყო, სამზარეულოში ფუსფუსებდა და თავისთვის საჭმელს იმზადებდა. ამ დროს ოთახიდან ტელეფონის გაბმული ზარის ხმა გაისმა. ზაზამ ყურმილი აიღო, გია ურეკავდა.

– ზაზა, იქნება ხვალ როგორმე გაენთავისუფლო შენს შეფს სამსახურიდან. მე მჭირდება. აუცილებელი და თანაც გადაუდებელი საქმე მაქვს. თუ გათავისუფლებას მოახერხებ, შემატყობინე. ჩამოვალ და წამოგიყვან. მარტო არ ვიქნები. დანარჩენს მერე გეტყვი რომ ჩამოვალ.

ზაზა ააფორიაქა გიას მოულოდნელმა და უცნაურმა სატელეფონო საუბარმა. ერთ წამს გაიფიქრა – გიას ცუდი ხომ არაფერი შეემთხვა, ის თავს ვალდებულად თვლიდა მას აუცილებლად დაეხმარებოდა ან როგორ უნდა ეთქვა უარი უცხო ქვეყანაში თავისი თანამემამულისათვის. ზაზამ მაშინვე აკრიფა ვინფრიდის ტელეფონის ნომერი და სთხოვა ერთი დღით გათავისუფლება, რაზეც თანხმობა მიიღო.

მეორე დღეს, დილის 10 საათზე გია ზაზასთან იყო. მას თან ახლდა ახალგაზრდა ქალ-ვაჟი.

– ზაზა, გაიცანი ეს ნიკოა, ჩემი ბიძაშვილის შვილი. ეს კი მისი მეუღლეა – ნინო. ისინი ერთი თვის წინ ჩამოვიდნენ გერმანიაში

და ლტოლვილებად ჩაბარდნენ. ჩემი ქალაქიდან 60 კმ დაშორებული ცხოვრობენ. მათ შენი დახმარება სჭირდებათ.

ზაზამ ახალგაზრდები შეათვალაიერა. ბიჭი 20 წლის იქნებოდა, გოგონა, ალბათ, 18-ის. ორივე სასიამოვნო გარეგნობის იყო. განსაკუთრებით გოგონამ მოხიბლა. მის ლამაზ, მოხდენილ ტანს უხდებოდა თეთრი, ქათქათა პერანგი და შავი ქვედაბოლო. ქერა თმების კულულები ლამაზად ეფინა სუსტ მხრებზე. მშვენიერ, ფერმკრთალ სახეს ამშვენებდა მწვანე, სევდიანი თვალები. ძნელი იყო ამ სილამაზისთვის თვალი მოგეშორებინა. აშკარად ეტყობოდა ამ არსებას რაღაც ანუხებდა. ქალ-ვაჟის ურთიერთდამოკიდებულებაში იგრძნობოდა დიდი სიყვარული და პატივისცემა.

გიამ ახალგაზრდები ოთახში დატოვა. ზაზას კი სთხოვა სამზარეულოში გაჰყოლოდა.

– ზაზა, ვერ წარმოიდგენ რა საცოდაობასთან გვაქვს საქმე. ამათ ბავშვობიდან უყვარდათ ერთმანეთი. 6 თვის წინ შეუღლდნენ კიდევ. მათ ბედნიერებას მთელი სოფელი შენატროდა, მაგრამ... მოკლედ სამი თვის წინ გოგონას ავთვისებიანი სიმსივნე აღმოაჩნდა. ექიმებმა საზღვარგარეთ წასვლა ურჩიეს სამკურნალოდ. ისინი მე დამიკავშირდნენ და დახმარება მთხოვეს. ლტოლვილთა ექიმმა ერთ პროფესორთან ურჩია მისვლა, მიმართვაც მისცა, მაგრამ ჩემი გერმანულის ამბავი ხომ იცი. ამათაც არ იციან გერმანული ენა, ამიტომ დახმარებისათვის შენ მოგმართე. იქნება თარჯიმნობა გაგვინიო.

ზაზას გულწრფელად შეებრალა ახალგაზრდები. იგი მზად იყო ქვეყნის დასალიერში გაჰყოლოდა მათ, თუკი რამეს უშველიდა.

ზაზა, – შეაწყვეტინა ფიქრები გიამ, – ჩვენ ეხლავე უნდა წავიდეთ, რადგან საავადმყოფო, სადაც ის პროფესორი მუშაობს ზაარლანდშია, აქედან კარგა მოშორებით. ხომ იცი ამათი კანონი უკრძალავს ლტოლვილებს გადაადგილებას, სხვა მიწაზე გადასვლას. ამ კანონის დარღვევის შემთხვევაში დეპორტია მოსალოდნელი.

ზაზას არ სჭირებოდა საპასპორტო რეჟიმთან დაკავშირებული კანონის შეხსენება. ისედაც კარგად ერკვეოდა ყველა-

ფერში, მაგრამ სურვილი ახალგაზრდების დახმარებისა იმდენად დიდი იყო, რომ მოსალოდნელი დეპორტი არ აშინებდა. იგი ნაუცბათევი საუზმით გაუმასპინძლდა სტუმრებს, ტანსაცმელი გამოიცვალა და მალე მათთან ერთად მანქანაში ჩაჯდა. ჩქარობდნენ, ეშინოდათ დრო ტყუილუბრალოდ არ დაეკარგათ, რადგან შორი მანძილი ჰქონდათ გასავლელი. გიამ ძრავი ჩართო და „აუდიც“ სწრაფად მოსწყდა ადგილს.

ნინო კარგ ხასიათზე იყო. მიუხედავად ავი სენისა, ცდილობდა სხვის გუნება-განწყობაზე უარყოფითი გავლენა არ მოეხდინა. თანაც იმედი ჰქონდა, რომ პროფესორი აუცილებლად დაეხმარებოდა. ნიკოს ახარებდა ნინოს მხიარულება და ცდილობდა მხარი აეხა მისთვის, ჰყვებოდა სასაცილო ანეკდოტებს, ნინო კი კისკისებდა. ასე სიცილითა და მხიარულობით ჩავიდნენ ზაარლანდში. გია ყოველნაირად ცდილობდა მაქსიმალური ყურადღება გამოეჩინა, რათა არ დაერღვია მოძრაობის წესები, სხვა დროს მაინცდამაინც არ იწუხებდა თავს, მათი დარღვევის გამო ბევრჯერ მოსვლია საჯარიმო ქვითარი, მაგრამ ეხლა არ უნდოდა პოლიციასთან პრობლემები შექმნოდა.

უკვე 4 საათი იყო, რაც ზაზასგან წამოვიდნენ. ამ ხნის განმავლობაში მათ მოშვიდათ და გადაწყვიტეს წაეხემსათ. მანქანა იქვე, კემპინგისათვის გამოყოფილ ადგილას გააჩერეს და გადმოვიდნენ. ირგვლივ შესანიშნავი ლანდშაფტი იყო. ფიჭვისა და კედრის ხეების სასიამოვნო სურნელი იდგა.

გიამ მანქანის საბარგულიდან საკმაოდ მოზრდილი პარკი ამოაძვრინა და მისი მეუღლის მიერ წინადლით გამზადებული საჭმლის ამოლაგებას შეუდგა. მანქანის კაპოტზე გაშლილ სუფრაზე მადიანად საუზმობდნენ ჩვენი მგზავრები, რომ უცებ, სრულიად მოულოდნელად, გერმანელი პოლიციელის მოტოციკლი მათი „აუდის“ წინ გაჩერდა.

– ეხლა გვაკლდა სრული კამპანიისათვის, – თქვა გიამ და ზაზას გადახედა. ზაზა გრძნობდა, რომ პოლიციელთან მას არასასიამოვნო საუბარი ექნებოდა. ის სრულიად აცნობიერებდა მოსალოდნელ სიტუაციას და ცდილობდა სიმშვიდე შეენარჩუნებინა. მას ქართული მულტფილმი „სოფლის მაშენებლები“ გაახსენდა და პოლიციელის გამოჩენა ფილმის ხატოვან ფრაზას

– „აი, მესამე ხმაც მოვედი“, –ო დაუკავშირა.

პოლიციელი თავაზიანად მიესალმა მგზავრებს. მიხვდა, რომ მისი გამოჩენა არ ესიამოვნათ უცხოელებს. მან სათითაოდ დაიწყო პასპორტების შემოწმება. როცა ზაზას ჯერი დადგა, მან მიანოდა თავისი „აუსვაისი“ და ავის მოლოდინში გაირინდა. პოლიციელს სახეზე კეთილი იერი გაუქრა, ზაზას „აუსვაისი“ ერთხელ კიდევ შეამოწმა და მკაცრად უთხრა:

– თქვენ იმყოფებით ზაარლანდის მიწაზე, რისი უფლებაც არ გაქვთ გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის კანონით, თქვენს მიმართ გამოყენებული იქნება ამ კანონით გათვალისწინებული ყველაზე მკაცრი ზომები, შესაძლებელია დეპორტიც.

პოლიციელმა სულმოუთქმელად აუწყა ზაზას მის მიერ დარღვეული კანონის შესახებ და პროცედურის შესრულებას შეუდგა. მოტოციკლის უკან მოთავსებული საბარგულიდან ხელჩანთა ამოიღო, გახსნა და ის იყო ნომრიანი ბლანკის ფურცელს მისი კალამი უნდა შეხებოდა, რომ ზაზამ გამართული გერმანულით მიმართა:

– ბატონო პოლიციელო, თქვენ კანონის სადარაჯოზე დგახართ და ასრულებთ ამ კანონით მინიჭებულ უფლებებს, რასაც თქვენი ქვეყნის ინტერესები გავალდებულებთ. მე არავითარი უფლება არა მაქვს ეჭვი შევიტანო თქვენი ქმედების სისწორეში, მითუმეტეს, ორივე, თქვენც და მეც ფაქტის წინაშე ვდგავართ. მე დარღვეული მაქვს საპასპორტო რეჟიმი, რის გამოც სამართლიანად უნდა დავისაჯო...

ზაზა წყნარად, აუღელვებლად ლაპარაკობდა, ისე დამაჯერებლად განმარტავდა მის მიერ დარღვეული ქმედების შესახებ, რომ გერმანელი გაოგნდა და გაკვირვებული უსმენდა ზაზას, რომელიც გამართული გერმანულით საუბრობდა. მას თავისი მოვალეობა დაავინწყდა და ინტერესით ისმენდა ზაზას საუბარს სამართალდარღვევების შესახებ.

ზაზამ რა დაინახა, რომ პოლიციელმა საჯარიმო ქვითრის შევსება დროებით გადადო და მას ინტერესით უსმენდა, განაგრძო:

– ბატონო პოლიციელო, თქვენ კარგად მოგეხსენებათ, რომ

ზოგჯერ კანონი საკმაოდ ხისტი და არაეფექტურია, ხშირად მას უკუშედეგიც მოაქვს, რადგან კანონის მიღმა არსებობს ადამიანებს შორის ჰუმანური, სიკეთით აღსავსე ნდობისა და პატიების ურთიერთობები, რომელზედაც დგას დღევანდელი ცივილიზებული სამყარო...

პოლიციელი ცოტა არ იყოს გაოცებული ისმენდა ზაზას ფილოსოფიურ მონოლოგს. ის ისე დამაჯერებლად უმტკიცებდა ყველაფერს, რომ იგი თავს უფლებას არ აძლევდა შეეწყვეტინებინა ზაზასათვის საუბარი. გია, ნინო და ნიკო გაშტერებული იდგნენ და შეჰყურებდნენ ზაზას, რომელიც მათთვის გაუგებარ ენაზე რაღაცას უმტკიცებდა პოლიციელს. ბოლოს, როგორც იქნა ზაზა მთავარ სათქმელს მიადგა.

– ბატონო პოლიციელო, ხომ ხედავთ ამ ახალგაზრდა, მშვენიერ არსებას, – უთხრა ზაზამ და ნინოზე მიუთითა, – ის მძიმედ არის ავად, ავთვისებიანი სიმსივნით. ჩვენ გვაქვს ექიმის მიმართვა პროფესორთან, რომელმაც უნდა გაისინჯოს ავადმყოფი. ყოველი დღე გადამწყვეტია მისი სიცოცხლისათვის. მათ გერმანული არ იციან, ამიტომ თარჯიმნობა მე უნდა გავუწიო.

ზაზამ თავისი სიტყვების დასამტკიცებლად ექიმის მიმართვა და უკვე გერმანულად ნათარგმნი, ნინოს ავადმყოფობის ისტორია აჩვენა პოლიციელს. მოულოდნელი ამბის გაგებით ის ხან ზაზას უყურებდა და ხან ნინოს, თან ავადმყოფობის ისტორიას ათვალთქვამდა, რამდენიმე ფურცლის გულდასმით წაკითხვის შემდეგ საბუთების შეკვრა ნიკოს დაუბრუნა, შემდეგ ნინოსთან მივიდა, მისი სილამაზით მოხიბლულმა ჩამოშლილ კულულებზე ხელი ჩამოუსვა, თანაგრძნობით გაუღიმა და ზაზას მიუბრუნდა კითხვით

– ვინ ხართ თქვენ? საიდან ხართ?

– ჩვენ ქართველები ვართ, საქართველოდან! – უპასუხა ზაზამ.

– საქართველო, სტალინი, შევარდნაძე, – წარმოსთქვა თავისთვის ეს სამი სიტყვა და ზაზას მიმართა:

– კარგი, მე არ დაგინერ აქტს, რადგან შენი უკანონო ქმედება ახალგაზრდა ქალის სიცოცხლის გადასარჩენად არის ნაკარნახევი, მაგრამ შენც მომეცი პირობა, რომ ამ შემთხვევას არსად

არ გაახმაურებ. მე ახლა შენზე უფრო მეტად ვარღვევ კანონს იმით, რომ უარს ვაცხადებ მის აღსრულებაზე. ჩემმა ხელმძღვანელობამ ამ ფაქტის შესახებ რომ შეიტყოს, მე არა მარტო სამსახურს დამატოვებინებენ, არამედ შესაძლებელია პასუხისგებაშიც მიმცენ. ახლა კი წადით, ნულარ დააგვიანებთ, – უთხრა პოლიციელმა და მოტოციკლის ძრავი ჩართო.

– ბატონო პოლიციელო, ჩვენ იმ საავადმყოფოს მისამართი ზუსტად არ ვიცით. ამ ქალაქში სრულიად უცხო ვართ. იქნება გვითხრათ მისამართი? – გაკადნიერდა ზაზა.

– უკან გამომყევით, – თქვა პოლიციელმა და მოტოციკლი ადგილიდან დაძრა.

საავადმყოფოსთან მისული ზაზა და მისი მეგობრები ემშვიდობებოდნენ და გულთბილ მადლობას უხდიდნენ გერმანელ პოლიციელს, რომელმაც იმისათვის, რომ ადამიანური სიკეთე ჩაედინა, კანონის აღსრულებაზე უარი თქვა.

ჰქმნა მართლისა...

ვერ იქნა და ვერ დაიძინა ლევანმა, მთელი ღამე თეთრად გაათენა. ათასი ფიქრი უტრიალებდა თავში, ხუმრობა ხომ არ იყო პირადად მინისტრმა მოიწადინა მასთან გასაუბრება თანამდებობაზე დანიშვნამდე, – ვაი თუ არ დამამტკიცოს, არ მოაწეროს ბრძანებას ხელი ჩემი დანიშვნის შესახებ! ლევანს იმდენად ის უფრო არ აღელვებდა რომ არ დაენიშნათ სამმართველოს უფროსად, არამედ ის, რომ მისმა თანამშრომლებმა და მეგობრებმა უკვე იცოდნენ მისი დანიშნულების შესახებ და უცებ მინისტრს უარი რომ ეთქვა. რა სირცხვილი იქნებოდა, როგორღა უნდა შეეხედა ლევანს მათთვის. თუმცა წინასწარ ხმები მისი დანიშნულების შესახებ სულ სხვა ადამიანებმა გაავრცელეს, ლევანს ამის შესახებ ხმა არ ამოუღია, სწორედ მინისტრის შესაძლო სავარაუდო უარი იქნებოდა მისთვის უხერხული. თუმცაღა დარწმუნებული იყო მინისტრი ხელს მოაწერდა მის სამმართველოს უფროსად დანიშვნას. ამ ფიქრებში დაათენდა ლევანს, ლოგინში ველარ გაძლო, ადგა, ჯერ კიდევ სისხამი დილა იყო, შევიდა სააბაზანოში, წყალი გადაივლო, წვერი გაიპარსა, ჩაიცვა და თავისი პირადი საქმის საქალაღდე გახსნა. კიდევ ერთხელ გადაავლო თვალი თავის შრომის წიგნაკს, რომელიც მხოლოდ მაღლობის და კეთილსინდისიერი შრომის დამადასტურებელი ჩანაწერებით იყო სავსე, წლების მიხედვით ჩააწყო საქალაღდეში ყველა ის დოკუმენტი, რომელიც სამინისტროში უნდა წარედგინა და წასასვლელად მოემზადა.

– არ ისაუზმებ? – ჰკითხა მეუღლემ ლევანს, – არა, თამარ, ისეთი მნიშვნელოვანი დღეა ჩემთვის, ისეთ მოლოდინში ვარ, რომ ვერ ვისაუზმებ, – მოუბოდიშა ლევანმა, კარი გახსნა, თამარს დაემშვიდობა და კიბეებზე სწრაფად ჩაირბინა.

მინისტრის მისაღებში რამდენიმე თანამშრომელი თავის რიგს უცდიდა, ლევანი მათ გვერდით დაჯდა და დაელოდა გამოძახებას. არ გასულა დიდი ხანი და მინისტრის კაბინეტიდან გამოსულმა მდივანმა ლევანს ჰკითხა, – თქვენ ბრძანდებით ლევან ლომინაძე?

– დიას! – უპასუხა ლევანმა და ფეხზე წამოდგა.

– მინისტრი გელოდებათ, გთხოვთ შებრძანდეთ!

ლევანმა მორიდებით შეალო მინისტრის კაბინეტის კარი და შევიდა.

ბატონი ალექო ფეხზე წამოდგა, გულთბილად მიეგება ლევანს, ხელი ჩამოართვა და იქვე სავარძელზე ანიშნა დამჯდარიყო.

– ბატონო ლევან, მე გავეცანი თქვენს ავტობიოგრაფიას, საინტერესო წარსულის მქონე კაცი ხართ, განათლების სისტემაში მუშაობის საკმაოდ დიდი გამოცდილებაც გქონიათ, რიგითი პედაგოგობიდან დაგინწყიათ მუშაობა, გავლილი გაქვთ თანამდებობრივი აღმასვლის თითქმის ყველა საფეხური, თქვენი საქმიანობა ყველა ეტაპზე წარმატებულად არის შეფასებული, თანაც ჩემი კოლეგა ბრძანდებით – გერმანისტი... ხომ ასეა?

– დიახ, ბატონო მინისტრო, – უპასუხა ლევანმა.

მე წინააღმდეგი არა ვარ თქვენს დანიშვნაზე ქვემო ქართლის სასკოლო ოლქის სამმართველოს უფროსად, დღესვე მოვანერ ბრძანებას ხელს, თქვენთან გასაუბრება მინდოდა მხოლოდ, მიუხედავად თქვენი დიდი გამოცდილებისა, მინდა მაინც კეთილი რჩევა მოგცეთ, ქვემო ქართლის რეგიონი ერთ-ერთი ყველაზე ურთულესია თავისი სპეციფიკით მთელს საქართველოში. ამ რეგიონში ოთხენოვანი სწავლებაა, მოგეხსენებათ ეს კიდევ დამატებით სირთულეს ქმნის, მიუხედავად იმისა, რომ ქართული ენის სწავლების სახელმწიფო პროგრამა მოქმედებს, მაინც საკმაოდ უჭირთ ამ მხრივ, ეს პრობლემა მთელი სიმძაფრით დგას დღეს აზერბაიჯანულ სექტორზე. ჩემი თხოვნა იქნება ამ საკითხს განსაკუთრებით მიაქციოთ ყურადღება. სიდიდითაც, როგორც იცით ყველაზე დიდი რეგიონია, შვიდი რაიონის განათლების სისტემა უნდა მართოთ, ბატონო ლევან. ეს დიდ პატივთან ერთად დიდი პასუხისმგებლობაც არის. იმედი მაქვს ღირსეულად გაართმევთ თავს დაკისრებულ მოვალეობას.

მინისტრი წამოდგა ფეხზე, კიდევ ერთხელ მიულოცა ლევანს ამ მეტად საპასუხისმგებლო თანამდებობაზე დანიშვნა, დამშვიდობებისას ხელი ჩამოართვა და წარმატებები უსურვა.

ლევანმა სასიამოვნო შთაბეჭდილებებით დატოვა მინისტრის კაბინეტი და დანიშვნის ბრძანება კიდევ ერთხელ გადაიკითხა:

„დანიშნოს ლევან ლომინაძე ქვემო ქართლის სასკოლო ოლქის სამმართველოს უფროსად“, ქვემოთ მინისტრის ხელმოწერა, სამინისტროს ბეჭედი და დანიშვნის თარიღი 2003 წლის 31 დეკემბერი.

– კარგი საახალწლო საჩუქარია, უკეთეს ვერც ინატრებდა კაცი, – თქვა თავისთვის ლევანმა, ბრძანება საქალაქადასა და მშობლიური ქალაქისაკენ გამოემგზავრა.

ლევანი მონდომებით შეუდგა თავისი მოვალეობის შესრულებას, საქმეს უმაღ აუღო ალლო, ცოდნამ და გამოცდილებამ საქმის სპეციფიკა გაუიოლა. სულ რამდენიმე კვირაში სრულიად ფლობდა სასკოლო ოლქში შექმნილ სიტუაციას. განსაკუთრებული სირთულეები და პრობლემები არაქართულ სკოლებში იყო, სადაც მოქმედებდა ქართული ენის შესწავლის სახელმწიფო პროგრამა, რომელიც სამინისტროს მიერ გრანტით იყო დაფინანსებული. ლევანმა ერთ თვეში სრულიად მოიარა ქვემო ქართლის ყველა რაიონი ქ. რუსთავის ჩათვლით, გაეცნო სკოლებში არსებულ მდგომარეობას, იქ შექმნილ პრობლემებს და ეტაპობრივად შეუდგა ამ პრობლემების აღმოფხვრას. სამინისტროს თანამშრომლები მხარში ედგნენ ახლად დანიშნულ სამმართველოს უფროსს. ყოველ მხრივ ეხმარებოდნენ მას, აფასებდნენ მის გამოცდილებას, ლევანისგანაც ბევრს სწავლობდნენ.

ლევანმა სამმართველოს თანამშრომლები ძირითადად შეინარჩუნა, მცირე გამოწვევის გარდა. განსაკუთრებით პატივისცემით ეპყრობოდა ასაკოვან, გამოცდილ მუშაკებს, რომლებმაც ზედმინევენით იცოდნენ ამ მეტად რთული და პრობლემებით აღსავსე საქმის სპეციფიკა. არც ახალგაზრდებს აკლებდა ყურადღებას, იგი კმაყოფილი იყო ახალგაზრდა თანამშრომელთა მუშაობით და საქმისადმი ერთგულებით. ამ თვისებებს უფროსი დიდად აფასებდა და შეძლებისდაგვარად ფულადი პრემიებით აჯილდოებდა ახალგაზრდებს.

ლევანი განსაკუთრებულ ყურადღებას იჩენდა სამმართველოში ამა თუ იმ საკითხის გადასაწყვეტად რაიონებიდან ჩამოსული პედაგოგების მიმართ, მდივანი გაფრთხილებული ჰყავდა, რომ პირველ რიგში მათთვის უნდა მოესმინა და მათი

პრობლემები უნდა გადაეწყვიტა, რადგან ისინი ისევ რაიონში უნდა დაბრუნებულიყვნენ და სამმართველოს უფროსის მისაღებაში მოცდას და ლოდინს, ლევანი ამ პედაგოგებისათვის განსაკუთრებით კრძალავდა.

ახალმა ხელისუფლებამ მოსვლისთანავე დაიწყო საკადრო ცვლილებების გატარება, განსაკუთრებული აქცენტი იქნა გადატანილი ახალგაზრდებზე. ერთი შეხედვით, საკადრო პოლიტიკის ახალგაზრდებზე ორიენტირება არ იყო გაუმართლებელი, მაგრამ გამოცდილი კადრების ტოტალური დათხოვნა-შემცირება საქმის გაუარესებას იწვევდა. სამინისტროებსა თუ სახელმწიფო უწყებებში უამრავმა გამოუცდელმა, ზოგჯერ საქმის სრულიად არმცოდნე ახალგაზრდამ მოიყარა თავი. სამსახურებიდან გაშვებულ იქნა საშუალო თაობის საქმის მცოდნე პროფესიონალი კადრები, შედეგმაც არ დააყოვნა და ახალგაზრდა ხელისუფლების მიერ წამოწყებულმა რეფორმებმა კრაზი განიცადა.

განსაკუთრებული პრეტენზიებით და ამბიციებით გამოირჩეოდნენ სახელისუფლებო პარტიის წარმომადგენლები, რომლებიც კატეგორიულად მოითხოვდნენ ამა თუ იმ უწყებებიდან გამოცდილი კადრების გაშვებას და მათ ადგილზე პარტიული ნიშნით თუ ნაცნობობით არაპროფესიონალი ახალგაზრდების დანიშვნას. ეს ქმედებები, უმეტეს შემთხვევაში, კანონის სრული იგნორირებით ტარდებოდა, რითაც ზარალდებოდა საქმეც და ქვეყანაც..

არც ლევანი გადაურჩა ამგვარი ქმედებების ზეწოლას. ამ ტენდენციებმა განსაკუთრებით მაშინ იჩინა თავი, როცა ქვემო ქართლში გუბერნატორად სრულიად ახალგაზრდა კაცი დაინიშნა.

– ბატონო ლევან, სახელისუფლებო პარტიის ოფისიდან გირეკავენ, გთხოვთ აიღოთ ხაზის ტელეფონი, – უთხრა კაბინეტში შემოსულმა მდივანმა ლევანს.

– ლომინაძე გისმენთ! – უპასუხა ლევანმა

– გთხოვთ ოფისში მობრძანდეთ. მეტად მნიშვნელოვანი საკითხი გვაქვს თქვენთან ერთად გადასაწყვეტი.

– ახლავე გეახლებით! – უპასუხა ლევანმა და ყურმილი დადო.

შემდეგ მდივანს სთხოვა მასთან მიღებაზე მისულთათვის ბოდის მოეხადა, რადგან არ იცოდა როდის დაბრუნდებოდა სამსახურში.

ოფისში მისულ ლომინაძეს რეგიონის სახელისუფლებო პარტიის მაღალჩინოსნები დახვდნენ. რეგიონული პარტიის თავმჯდომარემ ლევანს კატეგორიულად მოსთხოვა ქალაქის განათლების განყოფილების გამგის გათავისუფლება.

ლევანი არ მოელოდა ასეთ მოთხოვნას, ის კარგად იცნობდა განყოფილების გამგეს, ეჭვი არ ეპარებოდა მის მაღალ პროფესიონალიზმსა და საქმის ერთგულებაში. ლევანმა სთხოვა მათ აეხსნათ მისთვის თუ რა მოტივაციით ითხოვდნენ მის გათავისუფლებას, თუმცა იგი ხვდებოდა, რომ მათ სურდათ ეს სამსახური შეეთავაზებინათ ვინმე ახალგაზრდა პარტიელისათვის.

– მთელს ქალაქში დადის ხმები მისი კორუმპირებულობის შესახებ, შენ რა არ იცი? – მკვახედ უთხრა პარტიულმა ბოსმა ლევანს.

– გაქვთ რაიმე მაკომპრომატებელი საბუთი ამ პიროვნების შესახებ? – ჰკითხა ლევანმა მას.

– ჩვენთვის ისიც საკმარისია, რასაც ხალხი ლაპარაკობს, – გაცხარდა პარტიული ხელმძღვანელი.

– ხალხის ლაპარაკი და ჭორები ჩემთვის არ არის არგუმენტი თანამშრომლის გასათავისუფლებლად. მე წინააღმდეგი ვარ დავწერო მინისტრთან წარდგინება განყოფილების გამგის გათავისუფლების შესახებ, – მტკიცედ განუცხადა მათ ლევანმა.

– ეს დაუმორჩილებლობა ცუდად დაგიმთავრდებათ, ბატონო ლევან, – ირონიანარევი ღიმილით უპასუხა ერთ-ერთმა იმათგანმა.

ეს უკვე მეტისმეტი იყო. ლევანი აღაშფოთა ამ ახალგაზრდა კაცის უდიერმა პასუხმა და მკვახედ მიუგო.

– მე არ ვარ თქვენი პარტიის წევრი, ამდენად არ ვარ ვალდებული დავაკმაყოფილო თქვენი უკანონო და არაარგუმენტირებული მოთხოვნები. მე მყავს ჩემი ხელმძღვანელი – მინისტრი და ვასრულებ მის მითითებებს, მაგრამ მინდა იცოდეთ, თუ მინისტრიც თქვენ მსგავსად მომთხოვს უკანონო, უღირსი გადაწყვეტილების შესრულებას, მასაც იგივე პასუხს გავცემ, რასაც

თქვენ გეუბნებით! – ბოლო სიტყვები ლევანმა მკაცრად წარმოსთქვა და დაუმშვიდობებლად დატოვა პარტიის ოფისი.

ნაციონალებმა კარგად იცოდნენ ლევანის პრინციპული ხასიათი. მას აქტიური მონაწილეობა ჰქონდა მიღებული ვარდების რევოლუციაში, თანამზრახველთა შორის დიდი ავტორიტეტით სარგებლობდა, ამიტომ სახელისუფლებო პარტიის წარმომადგენლები ცდილობდნენ მასთან უკომფლიქტოდ მოეგვარებინათ საქმე, თუმცა, ამჯერად ეს შეუძლებელი აღმოჩნდა.

სახლში დაბრუნებულ ლევანს მეუღლემ უხასიათობა შემაჩინია.

– რა მოხდა ლევან? რაღაც ვერა ხარ ხასიათზე?

– ჰო, მოხდა ის, რაც მოსალოდნელი იყო, სახელისუფლებო პარტიის თანამშრომლებთან მქონდა კამათი, სურთ მათ დაკრულზე ვიცეკვო, თითქოს მე არც სინდისი გამაჩნდეს და არც ღირსება, ჩემს ფუნქციებში იჭრებიან და მითითებენ, თუ ვინ გავათავისუფლო ან ვინ დავნიშნო სამსახურში. ასე თუ გააგრძელეს, მინისტრთან შევალ. მათი ქმედება და პრეტენზიები მოუთმენელი და დაუშვებელია. თუ მინისტრიც ლოიალობას გამოიჩინებს ასეთი ქმედებების მიმართ, მაშინ აზრს კარგავს ჩემი ყოფნა სამსახურში, გამოვიხურავ კარებს და წამოვალ.

– დამშვიდდი, დაწყნარდი! იქნებ სასიკეთოდ შეიცვალოს რამე, სულ ასე ხომ არ იქნება?! – თანაგრძნობით ეუბნებოდა მეუღლე ლევანს.

მეორე დღეს ლევანის სამუშაო დღე ჩვეულებრივ დაიწყო, პარტიულ ბოსებს ის არ შეუწუხებიათ, არც ტელეფონზე შეხმიანებიან.

– ბატონო ლევან! ქალბატონი გელოდებათ მარნეულის რაიონის აზერბაიჯანული სკოლიდან, – უთხრა მდივანმა.

– სთხოვეთ, მოვიდეს! – მიუგო ლევანმა მდივანს.

კაბინეტში შემოვიდა შუახნის ასაკის ქალბატონი, რომლის ჩაცმულობა აშკარად მიანიშნებდა, რომ სოციალურად შეჭირვებული პედაგოგი უნდა ყოფილიყო. მასწავლებელი მორიდებულად მიესალმა ლევანს და დაიწყო საუბარი პირადი პრობლემის შესახებ. ლევანის კეთილმა განწყობამ და მისი პრობლემებისადმი დაინტერესებამ ქალბატონს საშუალება

მისცა სრულიად მოეყოლა თავისი წარსული და დღევანდელი ცხოვრება. ქალბატონი ათი წლის უკან ჩამოსულა კასპის რაიონიდან მარნეულის ერთ-ერთ აზერბაიჯანულ სოფელში ქართული ენის მასწავლებლად. ქმრის გარდაცვალების შემდეგ ორ შვილთან მარტო დარჩენილს გასჭირვებია კასპში ცხოვრება, მიმხმარებელი არავინ ჰყოლია, გაზეთში წაუკითხავს მოთხოვნა ქართული ენის პედაგოგებზე, ბევრი აღარ უფიქრია და თავის ორ შვილთან ერთად საცხოვრებლად და სამუშაოდ წამოსულა მარნეულის რაიონის აზერბაიჯანულ სკოლაში, თავდაპირველად ძალზე გასჭირვებია უცხო, არაქართულ გარემოში ყოფნა. რაიონის ხელმძღვანელობას მისთვის საცხოვრებელი ვაგონი მიუცია, ზამთარში შეშითაც ამარაგებდნენ და სხვა სოციალურ დახმარებასაც უწევდნენ, თუმცა მაინც ხელმოკლედ ცხოვრობდა თავის შვილებთან ერთად.

– ბატონო ლევან, თქვენ წარმოგიდგენიათ ტელევიზორიციკი არ გვაქვს, რომ ქართულ გადაცემებს მაინც ვუყუროთ მე და ჩემმა შვილებმა.

პრობლემას ისიც წარმოადგენდა, რომ შორიახლოს ქართული სოფელი არ იყო, ამიტომ ქალბატონი ელიკო იძულებული იყო მის შვილებს აზერბაიჯანულ სკოლაში გაეგრძელებინათ სწავლა. განსაკუთრებით უფროსი გამოირჩეოდა სწავლით, მას ადვილად აეთვისებინა აზერბაიჯანული ენა, ორი წლის წინ დაუმთავრებია საშუალო სკოლა და ახლა ბაქოს უნივერსიტეტში სწავლობდა.

ქალბატონი ელიკო სახელმწიფო ენის სწავლების საგრანტო სისტემაში იყო ჩართული და ყოველთვიურად გრანტის სახით ხელფასზე დანამატს იღებდა. ორი თვეა, რაც არ მიუღია ეს დანამატი. სკოლის დირექტორმა ვერ გადაწყვიტა ეს საკითხი, რადგან რაიონიდან მონოდებულ უწყისებში მისი სახელი და გვარი არ იყო შეტანილი რაიონის განათლების განყოფილების თანამშრომლებმა ვერ აღმოაჩინეს უწყისში მისი გვარი და ურჩიეს ოლქის სამმართველოში გაერკვია, თუ რატომ არ იყო დარიცხული მასზე საგრანტო თანხა.

ლევანმა გულდასმით მოისმინა ქალბატონი ელიკოს გასაჭირი, შემდეგ მობილურზე აკრიფა რაიონის განათლების

განყოფილების გამგის ტელეფონის ნომერი:

– ბატონო ქამანდარ! ჩემთან არის თქვენი რაიონის აზერ-ბაიჯანული სკოლის ქართული ენის მასწავლებელი ელიკო ბახტურიშვილი, ის უკვე მეორე თვეა არ იღებს საგრანტო დანამატს, გთხოვთ გაარკვიოთ და მაცნობოთ მიზეზი. სამინისტროდან ჩარიცხული თანხა აუთვისებელი არ დაგრჩეთ, ხომ იცით ეს საკითხი მკაცრ კონტროლზეა აყვანილი.

– ბატონო ლევან, მე უკვე გავერკვიე ქალბატონ ბახტურიშვილთან შექმნილი პრობლემაში და გაცნობებთ, რომ ბუღალტერს სიების გადანერისას გამორჩენია მისი გვარი, ხოლო მასზე გრანტის სახით დარიცხული თანხა ნაშთად გვაქვს. ქალბატონ ბახტურიშვილს შეუძლია დამშვიდებული იყოს, მომავალ თვეს ის სრულად აიღებს ორი თვის საგრანტო თანხას, – უპასუხა განყოფილების გამგემ, ქალბატონმა სრულად მოისმინა სამმართველოს უფროსისა და განყოფილების გამგის სატელეფონო საუბარი და უზომოდ კმაყოფილი დარჩა მისი პრობლემის მოგვარებით.

ქალბატონი ელიკო წამოდგა, დაემშვიდობა ბატონ ლევანს და კაბინეტის კარისკენ გაემართა, კართან მისული მასწავლებელი ლევანის ხმამ შეაჩერა:

– ერთი წუთით, ქალბატონო ელიკო, აი ეს ტელევიზორი, კუთხეში რომ დგას, თქვენია, მე გჩუქნით ამ ტელევიზორს. უარი არ მითხრათ, თორემ ძალიან მეწყინება, არ იფიქროთ, რომ მე თქვენ სახელმწიფო ქონებას გჩუქნით. ეს ტელევიზორი ჩემია, სახლიდან მოვიტანე. ასე რომ, სრული უფლება მაქვს გავაჩუქო. თქვენ იმ არაქართულ გარემოში აუცილებლად უნდა უყუროთ ქართულ გადაცემებს. ეს თქვენთვის და თქვენი შვილებისათვის არა მარტო აუცილებელია, არამედ სავალდებულოც არის.

– არმაზს დამიძახეთ! – ტელეფონზე შეეხმიანა ლევანი მდივანს.

რამდენიმე წუთში არმაზი ლევანის კაბინეტში შემოვიდა.

– ბატონო არმაზ! ეს ტელევიზორი ქალბატონ ელიკოს ვაჩუქე. წადი, ტაქსი მოიყვანე, ჩაუდე მანქანაში ტელევიზორი და მარნეულში მიმავალ სამარშრუტო ავტობუსამდე მიაცილე! აი, გამომართვი, – უთხრა ლევანმა და ოცლარიანი გაუწოდა არმაზს.

– ბატონო ლევან, არ არის საჭირო, მაქვს ტაქსის ფული.

– ჩემს გაჩუქებულ ტელევიზორზე სატრანსპორტო ხარჯიც მე უნდა გავიღო, – უთხრა ლევანმა არმაზს და ფული პიჯაკის ჯიბეში ჩაუდო. მოულოდნელობისაგან დაბნეულმა ელიკომ აღარ იცოდა როგორ გადაეხადა მადლობა ბატონი ლევანისათვის, ქალი თვალებზე მომდგარ სიხარულის ცრემლებს მაჯით ინმენდდა და ლოცვითა და გაუთავებელი სამადლობელო სიტყვებით გულს იჯერებდა.

მეორე დღეს არმაზმა კიდევ ერთხელ შეახსენა ლევანს ელიკო მასწავლებლის ენით აუნერეელი უდიდესი მადლიერება.

– არც ერთი ფულადი პრემია, ორდენი თუ მედალი არ შეედრება იმ ჯილდოს, რაც ჩვენ ამ ქალბატონის სიხარულით სავსე ცრემლების სახით მივიღეთ, ამ უდიდესი ფასდაუდებელი ჯილდოსათვის ღირს შრომა და სიკეთის კეთება. – თქვა ლევანმა.

არმაზი უსიტყვოდ, თავის დაქნევით დაეთანხმა ლევანს და კმაყოფილმა დატოვა უფროსის კაბინეტი.

ახალგაზრდა გუბერნატორმა მოსვლისთანავე დაიწყო საკადრო ცვლილებები, როგორც მოსალოდნელი იყო თავისი ახალგაზრდა მეგობრებით ჩაანაცვლა ძველი, გამოცდილი კადრები.

ქვემო ქართლის პრეზიდენტის რწმუნებულის თანამდებობამ 28 წლის ბიჭს თავბრუ დაახვია. ამბიციები მოეძალა, არავის და არაფერს აღარ უწევდა ანგარიშს. ისე სჭრიდა და კერავდა, როგორც მას სურდა. განსხვავებულ აზრს ძნელად ეგუებოდა, განსაკუთრებით აღიზიანებდა ხალხს მისი ეგრეთწოდებული ესკორტის გამოჩენა, წინ პოლიციის ციმციმაჩართული მანქანა მოდიოდა, უკან მოჰყვებოდა ოთხი მანქანისაგან შემდგარი კოლონა, სადაც გუბერნატორის პირადი დაცვა იჯდა. ხალხი განცვიფრებას ვერ მალავდა, უკვირდათ, რა საჭიროებას მოითხოვდა ამ პატარა ბიჭისათვის ასეთი დაცვით გადაადგილება. ქალაქის მცხოვრებლები გუბერნატორის კორტიყს ირონიული ღიმილით გააყოლებდნენ ხოლმე მზერას.

თუ ყოფილი გუბერნატორი არ ანუხებდა სისტემატიური თათბირებით თანამშრომლებს, ეს ახალგაზრდა კაცი დაკავებული იყო ყოველკვირეული გეგმიური ან დამატებითი თათ-

ბირებით. თათბირზე ის განსაკუთრებით არ სწყალობდა იმ სამსახურის ხელმძღვანელებს, ვისაც მეტ-ნაკლებად ჭკუა მოეკითხებოდათ. მათ რიცხვში იყო სასკოლო ოლქის რეგიონული სამსახური და მისი უფროსი ლევან ლომინაძეც. უმეტეს შემთხვევაში, გუბერნატორი თათბირს ლომინაძეთი იწყებდა და ლომინაძეთი ამთავრებდა. ეტყობოდა თვალში არ მოსდიოდა ბატონი ლევანის არც ასაკი და არც მისი გამოცდილება. ყოველთვის ეძებდა მიზეზს მასთან საკამათოდ, აშკარად ჩანდა – ბატონ გუბერნატორს ვინმე სხვა ახალგაზრდა კადრი ჰყავდა მოაზრებული ლომინაძის ნაცვლად.

ლევანი დინჯად და აუღელვებლად იგერიებდა მის შემოტევებს და ცდილობდა, რაც შეიძლება ნაკლებად ჰქონოდა მასთან კონტაქტი.

– ბატონო ლევან, მოუსმინეთ გუშინ ტელევიზორში ინფორმაციას, რა ხდება წალკის რაიონში? – სამსახურში მოსვლისთანავე ჰკითხეს თანამშრომლებმა ლევანს.

– მოვისმინე! მართლაც საგანგაშო მდგომარეობაა, ალბათ, მომიწევს იქ წასვლა, – უპასუხა ლევანმა მათ და კაბინეტში შევიდა, სადაც ტელეფონის გაბმული ზარი არ ჩერდებოდა. ლევანმა დახედა ეკრანს და ნომერი იცნო, გუბერნატორის მისაღებიდან ურეკავდნენ.

– ლომინაძე გისმენთ! – უპასუხა ლევანმა.

– ბატონო ლევან, გუბერნატორის დავალებით გირეკავთ. ხვალ დილიდან უნდა გაემგზავროთ წალკაში, ინციდენტში სკოლის მოსწავლეები და მათი მშობლები არიან ჩარეულნი, ადგილზე უნდა გაერკვეთ შექმნილ სიტუაციაში, გუბერნატორიც იქ იქნება!

– გასაგებია! – უპასუხა ლევანმა და თავის მძლოლს ბესოს გასძახა, რომელიც მისაღებში ელოდა უფროსს.

– ბესო, ხვალისათვის მანქანა მოამზადე, დილიდანვე მივდივართ წალკაში!

– გასაგებია, ბატონო ლევან, მანქანა მზად მაქვს, – უპასუხა ბესომ.

გუშინდელი საინფორმაციო სააგენტოები იუწყებოდნენ, რომ წალკის რაიონის ადგილობრივ სომეხ მოსახლეობასა და

ჩასახლებულ სვანებს შორის ხელჩართული ჩხუბი გამართულა. ჩხუბის მიზეზი სომეხი და ქართველი მოსწავლეების საფეხბურთო მატჩი ყოფილა. ფეხბურთის მსვლელობის დროს მოსწავლეებს კამათი მოსვლიათ, რომელიც ჩხუბში გადაზრდილა. ბავშვებს მშობლები და გულშემატკივრები გამოქომაგებიან და მომხდარა დიდი განწევა-გამონევა. როგორც საინფორმაციო საშუალებები იტყობინებოდნენ, არიან დაზარალებულებიც, რომლებიც საავადმყოფოში გადაუყვანიათ და მკურნალობის კურსს გადიოდნენ. ამ არეულობის მოთავეები, რა თქმა უნდა, დაკავებული ჰყოლიათ. სომეხი მოსახლეობა, ისე, როგორც სვანები აგრესიულად იყვნენ ერთმანეთის მიმართ განწყობილნი და არც ერთი მათგანი არ ცდილობდა დაწყნარებას და სიტუაციის განმუხტვას. საჭირო იყო, როგორც რაიონის, ასევე სამხარეო ადმინისტრაციის წარმომადგენლობის ჩარევა, რათა დროულად დაწყნარებულიყო ეს არეულობა და ცხოვრება ჩვეულ რიტმში ჩამდგარიყო. გამომდინარე იქიდან, რომ ინციდენტი მოსწავლეთა სპორტული ღონისძიების დროს მოხდა და აქტიურ მონაწილეობას ამ ინციდენტში სკოლის მოსწავლეები და მათი მშობლები იღებდნენ, ლევანი ვალდებული იყო ადგილზე გაერკვია არსებული მდგომარეობა და სხვა ხელმძღვანელ პირებთან ერთად მოეგვარებინა სიტუაცია.

მას შემდეგ, რაც წალკის რაიონიდან ბერძენი მოსახლეობის თითქმის უმეტესობამ დატოვა თავისი საცხოვრებელი ადგილი და ისტორიულ სამშობლოში დაბრუნდა, ბერძენთა ბინების შესყიდვა ხელისუფლებამ აიღო თავის თავზე, იქ დაიწყო აჭარლების და სვანების ჩამოსახლება. წალკის რაიონის ტერიტორიაზე ჩასახლებულ სვანებსა და ადგილობრივ სომეხ მოსახლეობას შორის ცხოვრება და ერთმანეთთან შეგუება გარკვეული ყოფითი მიზეზების გამო გართულდა. ხშირი იყო მათ შორის შელაპარაკება. ამ შელაპარაკებას ზოგჯერ არეულობა და ჩხუბი მოჰყვებოდა ხოლმე, ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები ცდილობდნენ ვითარების მონესრიგებას, ზოგჯერ ახერხებდნენ კიდევ, უმეტეს შემთხვევაში კი რეგიონული ან ცენტრალური ხელისუფლების წარმომადგენელთა ჩარევა ხდებოდა საჭირო. ახლაც ვითარება

საკმაოდ გართულებული გახლდათ და ამიტომაც მიიჩქაროდა ლევან ლომინაძე დილაადრიან წალკაში.

წალკაში ჩასულ ლევანს გუბერნატორი თავის სამხარეო აპარატთან ერთად იქ დახვდა. ის გამგებლის კაბინეტში იმყოფებოდა და იქიდან იძლეოდა განკარგულებებს სიტუაციის განსამუხტავად. ეტყობოდა ახალგაზრდა გუბერნატორი მკაცრად იცავდა სამუშაო დღის რეჟიმს. ამ რეჟიმის აუცილებელ კომპონენტს დილის საუზმეც შეადგენდა, გუბერნატორი მადინანად შეექცეოდა ცხელ-ცხელ ხაჭაპურს, თანაც სიამოვნებით წრუპავდა საკმაოდ მოზრდილი ფინჯანიდან ყავას. გუბერნატორი განსაკუთრებით დიდ პატივს რომ სცემდა კვების პროცესს, ეს იქიდანაც ჩანდა, რომ თავის ასაკთან შედარებით წონით საკმაოდ შთამბეჭდავად გამოიყურებოდა.

დაინახა თუ არა ლევანი, ისე, რომ ჭამა არ შეუწყვეტია, უგერგილოდ მიესალმა და კიდევ ერთხელ შეახსენა არეულობის შესახებ უთხრა, რომ ის ვალდებული იყო ასულიყო იმ სოფელში, სადაც უკმაყოფილო სომეხმა მოსახლეობამ მეორე დღეა ბევშვები სკოლაში არ გაუშვა. პროტესტის ნიშნად, საჭირო იყო დაუყოვნებლივ აღედგინათ სასწავლო პროცესი.

გუბერნატორის თქმით ლევანი ვალდებული იყო ჩაეტარებინა ახსნა-განმარტებითი საუბრები პედაგოგებსა და სოფლის მოსახლეობას შორის მდგომარეობის განმუხტვის მიზნით.

ლევანმა დინჯად მოუსმინა გუბერნატორს, დაჰპირდა, რომ ყველაფერს იღონებდა მდგომარეობის გამოსასწორებლად, იხმო წალკის განათლების განყოფილების გამგე, ალექო და გადაწყვიტა მისი „ჟიგულით“ იმ სოფელში გამგზავრება, სადაც ინციდენტი მოხდა. ალექომ, თავის მხრივ, ურჩია ლევანს, დაცვის მიზნით რამოდენიმე პოლიციელიც წაეყვანათ, მაგრამ ლევანმა შორს დაიჭირა და სასტიკ უარზე დადგა:

– არა, ალექო, მე პოლიციელებს იმ სოფელში არ გავიყოლიებ. პედაგოგები ჩვენი კოლეგები არიან და მათთან ჩვენ თვითონ უნდა შეგვწევდეს უნარი, გვეყოს ჭკუა და გამოცდილება, რათა მათთან ურთიერთობა პოლიციელების გარეშე მოვაგვაროთ. ჩვენს კოლეგებს ჩვენზე უკეთ ვერავინ გაუგებს. უნდა მოვახერხოთ, რომ არც მათი უფლებები დაირღვეს და არც მონი-

ნააღმდეგე მხარის, რათა საერთო საქმეს არ მიადგეს ზიანი. აბა, წარმოიდგინე, რა შთაბეჭდილება დარჩებათ ჩვენზე პედაგოგებს, თუ მათ პოლიციელებს მივაყენებთ. ან მე, როგორც ხელმძღვანელს რა ავტორიტეტი მექნება ამის შემდეგ?!

ძნელი იყო ამ საუბრის შემდეგ ალექო არ დათანხმებოდა ლევანს. მანქანა გაუდგა გზას და სულ რაღაც ნახევარ საათში მიუახლოვდა იმ სოფელს, სადაც სკოლის ეზოში თავი მოეყარა აგრესიულად განწყობილ მოსახლეობას.

ლევანი წყნარად გადმოვიდა მანქანიდან და აუჩქარებლად გაემართა დირექტორისაკენ, რომელიც სკოლის შესასვლელ კართან იდგა და მოსახლეობას სომხურ ენაზე რაღაცას უხსნიდა. დაინახა თუ არა ბატონი ლევანი, ის მისკენ წამოვიდა და ხელის ჩამორთმევით მიესალმა. ლევანი მიესალმა იქ შეკრებილ პედაგოგებს და სოფლის მოსახლეობას. აღუთქვა მათ, რომ გაერკვეოდა საქმის ვითარებაში და სამართლიანად დაიცავდა ორივე მხარის ინტერესებს, განურჩევლად მათი ეროვნულობისა. ამასთან დამნაშავეს აუცილებლად მოეთხოვებოდა პასუხი. ამის შემდეგ ლევანი ალექოსთან და იქ შეკრებილ პედაგოგებთან და მშობლებთან ერთად შევიდა სკოლის სააქტო დარბაზში.

სოფლის მოსახლეობას გაგონილი ჰქონდა, რომ ქვემო ქართლის განათლების ხელმძღვანელი პოლიციასთან ერთად უნდა მისულიყო სოფელში. დაინახეს რა ლევანი განყოფილების გამგესთან ერთად, დაწყნარდნენ და უკვე დამშვიდებულნი შეჰყვნენ მათ სააქტო დარბაზში. მოსახლეობას რეგიონის განათლების ხელმძღვანელის კეთილგონიერების იმედი ჰქონდა. ლევან ლომინაძეს მათთან არაერთი შეხვედრის შემდეგ გარკვეული ავტორიტეტი ჰქონდა მოპოვებული.

მიუხედავად იმისა, რომ მოსახლეობა და პედაგოგებიც კარგად იცნობდნენ სტუმრებს, დირექტორმა ლევანი და ალექო წარუდგინა იქ მყოფთ. ითხოვა სრული სინყნარე, რათა ხელმძღვანელობას ხელი არ შეშლოდა შექმნილ ვითარებაში გასარკვევად. ლევანს სხვა დროსაც უწევდა ამგვარ ვითარებაში მყოფ ადამიანებთან ურთიერთობა და მდგომარეობის განმუხტვა, ამიტომ ყოველთვის ცდილობდა სასიამოვნო ლირიული გადახვევით დამსწრეთა კეთილგანწყობა მოეპოვებინა. მან

ამჯერადაც არ უღალატა ტრადიციას და მოკლედ ისაუბრა ქართველებსა და სომხებს შორის შორეული წარსულის ურთიერთობებზე, მათ ერთობლივ ბრძოლაზე მოძალადე მტრის წინააღმდეგ, მოიყვანა ფაქტები ამ ორი ერის მრავალსაუკუნოვანი თანაცხოვრების შესახებ. საუბარში ლევანს საქართველოს ისტორიის კარგი ცოდნა ეხმარებოდა. გაიხსენა ემიგრაციის წლები, როცა გერმანიაში მყოფს თარჯიმნის მოვალეობის შესრულება უხდებოდა სომეხ ლტოლვილებთან, ამ მონაყოლით ლევანმა კეთილგანწყობის ატმოსფერო შექმნა დამსწრეთა შორის.

ლევანმა ისაუბრა სახელმწიფო გადაწყვეტილებაზე, რომლის მიხედვითაც მოხდა ნალკაში ბერძენი მოსახლეობის წასვლის შემდეგ, მენყერსაშიში რაიონებიდან აჭარლებისა და სვანების ჩამოსახლება, ადგილობრივი სომეხი მოსახლეობის სურვილი, რომ აჭარლები ჩამოესახლებინათ და სვანები არა, ლევანს მიზანშეუწონლად მიაჩნდა. თუმცა აღიარებდა, რომ ხელისუფლებას უნდა გაეთვალისწინებინა პირველ ეტაპზე მაინც, თანაცხოვრებასთან წარმოქმნილი პრობლემები და მათ აღმოსაფხვრელად მიეღო გარკვეული ზომები.

მოსალოდნელი, მცირე უნდობლობით დაწყებული საუბარი ურთიერთშორის კეთილგანწყობაში გადაიზარდა. მოსახლობის მხრიდან დასმულ კითხვებზე ლევანის კომპეტენტურმა პასუხებმა საბოლოოდ განმუხტა სიტუაცია. ბევრი ისაუბრეს განათლების სისტემაში არსებულ ხარვეზებზე და შექმნილ პრობლემებზე. ლევანმა, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, აღუთქვა პედაგოგებს დახმარება. ზოგიერთი მარტივი საკითხი, რაიონის განათლების განყოფილების გამგესთან ერთად, იქვე გადაწყდა. მოსახლეობამ პირობა დადო, რომ მეორე დღესვე ბავშვებს სკოლაში გაუშვებდა და სასწავლო პროცესიც აღდგებოდა. ორივე მხარე კმაყოფილი დარჩა ამ შეხვედრით.

შეხვედრის შემდეგ უზომოდ გახარებულმა ლევანმა გადაწყვიტა ტელეფონით დაკავშირებოდა გუბერნატორს და მდგომარეობის განმუხტვის და სასწავლო პროცესის აღდგენის შესახებ მოეხსენებინა. ამ მიზნით აკრიფა გუბერნატორის ტელეფონის ნომერი.

– როგორ არის საქმე, დახმარება ხომ არ გჭირდება? – ჰკითხა ლევანს გუბერნატორმა.

– გმადლობთ! დახმარება არ არის საჭირო. შექმნილი რთული ვითარება მოგვარდა. ასე რომ, ხვალიდან სასწავლო პროცესი უპრობლემოდ განახლდება.

გუბერნატორმა მადლობა გადაუხადა ლევანს განეული მუშაობისათვის და დამშვიდებული რაიონიდან გაემგზავრა.

– ბატონო ლევან, მიუხედავად ჩვენი კონსტრუქციული საუბრისა და პრობლემების მოგვარებისა, ჩვენ მაინც უფლებას ვიტოვებთ თქვენ და ბატონი ალექო მძევლად დაგიტოვოთ, – უთხრა მათ ასაკოვანმა მათემატიკის მასწავლებელმა, რომელიც ამავე დროს პროფკავშირის ორგანიზაციასაც ხელმძღვანელობდა სკოლაში.

ლევანს და ალექოს არ გამოუპარვიათ, თუ როგორი პატივისცემით ეპყრობოდნენ ამ პიროვნებას თავისი კოლეგები.

– მაინც რამდენი ხნით აპირებთ ჩვენს მძევლად დატოვებას? – ჰკითხა ლევანმა.

– ფანჯრიდან გაიხედეთ, ბატონო ლევან, და თქვენ თვითონ მიხვდებით. თუმცა, შემძლია გითხრათ, სულ მცირე სამი, ოთხი საათით.

დარბაზში მყოფნი ცოტა არ იყოს დაიბნენ ამ მოულოდნელი და უცნაური განცხადებით. ლევანი მიუახლოვდა ფანჯარას და მესამე სართულიდან ძირს გადაიხედა. ორ ახალგაზრდას სკოლის უკან მდგარ თუთის ხეზე ჩამოეკიდებინა უზარმაზარი ყოჩი და გატყავებას ამთავრებდნენ. ლევანი მიუბრუნდა მათემატიკის მასწავლებელს და მომღიმარი სახით უპასუხა, ასეთ ვითარებაში მე და ალექო მზად ვართ თქვენი მძევლები ვიყოთ, ოღონდ ოთხი საათი ბევრია, იქნება ცოტა შეგვიმციროთ, რადგან ცოტა დრო გვაქვს.

ღირექტორი მიუახლოვდა ლევანს, მხარზე ხელი მეგობრულად გადახვია და გამართული ქართულით უთხრა:

– თქვენი ნებაა, ბატონო ლევან, როგორც გენებოთ!

მეგობრული ვითარება სუფრასთან გაგრძელდა... ლევანი და ალექო დაემშვიდობნენ სომეხ მასპინძლებს და მანქანაში ჩასხდნენ, საუბარში გართულმა განყოფილების გამგემ და რეგიონის

განათლების ხელმძღვანელმა ვერც გაიგეს, როგორ მიუახლოვდა მათი „ჟიგული“ რაიონის გამგეობას. რაიონის გამგებელი და ლევანი შეთანხმდნენ, რომ მუდმივი კონტაქტი ექნებოდათ ერთმანეთთან. დაღლილი, მაგრამ სასიამოვნო ემოციებით დატვირთულ ლევანს, ჩაჯდა თუ არა თავის მანქანაში, მაშინვე ჩაეძინა. ბესოც, ლევანის მძღოლი, კმაყოფილი და ამაყი იყო, რომ მისი „შეფის“ გონივრულმა მოქმედებამ კარგი შედეგი გამოიღო და ეს მეტად საშიში ინციდენტი ყოველგვარი გართულების გარეშე მშვიდობიანად დასრულდა. ამასთან ცდილობდა ფრთხილად ევლო, რათა წალკის მოუწესრიგებელი გზის მონაკვეთები იოლად დაეძლია და ჩაძინებული უფროსი არ გაეღვიძებინა...

– ბატონო ლევან, მოვედით! – წყნარი ხმით ჩასძახა ბესომ ლევანს, რომელსაც ეგრძნო მანქანის გაჩერება, თავი წამოეწია და ბესოს დროს ეკითხებოდა.

– უკვე პირველის ნახევარია, შუალამე გადავიდა, ბატონო ლევან.

– გმადლობ! წადი ახლა, მანქანა შენთან გააჩერე, სამსახურში ნულარ შეივლი, შენც დაღლილი ხარ და დასვენება გჭირდება, იმედია ხვალ მაინც აღარ გვექნება ასეთი მძიმე დღე.

ლევანი მანქანიდან გადმოვიდა. ბესოს მეგობრულად მოუთათუნა მხარზე ხელი, მერე ზევით აიხედა, მეოთხე სართულის ფანჯრიდან შუქი გამოდიოდა, ლევანს გაუხარდა, სახეზე ღიმილი მოეფინა, თავი ოდნავ გააქნია და თავისთვის ჩაილაპარაკა, – არ სძინავს, მელოდება!

ეს სიტყვები თავისი მეუღლის, თამარის მისამართით იყო ნათქვამი.

სარჩევი

ანდერძი -----	7
გიო -----	41
ვალი -----	46
ბლაგვი -----	54
კოსტა -----	61
ჯარიმა -----	65
„შალიკია“ -----	69
სახიფათო გასეირნება -----	75
მზრუნველი სიძე -----	79
დალაქი პელა -----	84
მიტევება -----	90
ჯენტლმენი -----	96
არშემდგარი პაემანი -----	101
წაგებული ბეჭედი -----	112
ახალი წელი უინდაუროდ -----	117
მძიმე განაჩენი -----	121
ტუშონკა -----	125
ვანო პაპა -----	134
ნოსტალგია -----	139
სიკეთისათვის დარღვეული კანონი -----	143
ჰქმნა მართლისა... -----	156